

22

OLAĞAN GENEL KURUL

15-16 KASIM 2025
ANKARA

İnsan, Haklarıyla İnsandır !

KASIM 2023 - KASIM 2025 DÖNEMİ
ÇALIŞMA RAPORU

Rapora PDF formatında
ulaşmak için okutunuz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
HUMAN RIGHTS ASSOCIATION

Necatibey Caddesi No:82/11-12 (6. kat) Demirtepe/Ankara

Tel/Faks: 0 (312) 230 35 67-68 69/ 0 (312) 230 17 07

E-mail: posta@ihd.org.tr - ihd@ihd.org.tr

Web: <http://www.ihd.org.tr>

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
22. OLAĞAN GENEL KURULU
2025

KASIM 2023 – KASIM 2025 DÖNEMİ
ÇALIĐMA RAPORU

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
HUMAN RIGHTS ASSOCIATION

Necatibey Caddesi No:82/11-12 (6. kat) Demirtepe/Ankara

Tel/Faks: 0 (312) 230 35 67-68 69/ 0 (312) 230 17 07

E-mail: posta@ihd.org.tr - ihd@ihd.org.tr

Yitirdiğimiz Kurucu Üyelerimiz

Leman Fırtına, Emil Galip Sandalcı, Arslan Başer Kafaoğlu, M. Nuri Karacan, Sennur F. Çelik, Kemal İ. Keleşoğlu, Gülizar Çağlayan, Didar Şensoy, Recep Cüre, Neriman Deniz, Mahmut Tali Öngören, Mehmet Ali Aybar, Niyazi Ağırnaslı, Haldun Özen, Cahit Talas, Jülide Gülizar, Vecihi Timuroğlu, İbrahim Tezan, Nusret Fişek, İbrahim Açı, Ahmet Tahtakılıç, Veli Devecioğlu, Halit Çelenk, Gülten Akın, M. Suphi Gürsoytrak, Aziz Nesin, Hamdi Konur, İbrahim Yetkin, Şirin Tekeli, Ali Bozkurt, Sacide Çekmeceli, Emin Değer, Yücel Akıncı, Cevat Geray, Muzaffer İlhan Erdost, Mehmet Ali Özpolat, Yüsel Sayman, İsmet Özdal Demirdöğen, Ali Sirmen, Hüsnü Öndül,

İnsan Hakları Mücadelesinde Öldürülen Yönetici ve Üyelerimiz

Vedat Aydın, Sıddık Tan, İdris Özçelik, Kemal Kılıç, Orhan Karaağar, Cemal Akar, Şevket Epözdemir, Muhsin Melik, İkrâm Mihyas, Tacettin Aşçı, Abuzer Öner, Ahmet Aydın, M. Şirin Polat, Medeni Göktepe, Şükrü Fırat, Yahya Orhan, Eyüp Gökoğlu, Cengiz Altun, Habib Kılıç, Mehmet Sincar, Metin Can, Hasan Kaya, Sedat Özevin, Sadi Özdemir, Salih Özdemir ve Tahir Elçi...

06 Şubet 2023 Maraş Depremlerinde Yitirdiğimiz Üyelerimiz

Ali Kaya, Sinan Serkan Arslan, Şehmuz Günay, Medine-Ali Adar Taştan, Salman Savranlı, Mehmet Ok, Hüseyin İnan, Hatice-Mithat Can, Melike Alp, İzzetin Özgüç, Mehmet Karlıdağ ve Mustafa Torun.

Onlar, hayatlarıyla derneğimize güç katıyorlardı. Saygı ve sevgiyle anıyoruz.

*İKİ YILLIK ÇALIŞMA DÖNEMİMİZ BOYUNCA
EMEKLERİ İLE YÖNETİM KURULUMUZA
GÜÇ KATAN TÜM ŞUBE, TEMSİLCİLİKLERİMİZ
VE ÇALIŞANLARIMIZA TEŞEKKÜR EDERİZ...*

MERKEZ YÖNETİM KURULU ASIL ÜYELER

1. Hüseyin Küçükbalaban	Eş Genel Başkan
2. Eren Keskin	Eş Genel Başkan
3. Halil İbrahim Vargün	Genel Sekreter
4. H. Necla Şengül	Genel Sayman
5. Rümeysa Deniz Kaya	Genel Başkan Yardımcısı
6. Gülseren Yoleri	Genel Başkan Yardımcısı
7. Nuray Çevirmen	MYK Üyesi
8. Besna Tosun	Genel Sekreter Yardımcısı
9. Osman İşçi	İHD Akademi Başkanı
10. Mehmet Tahir Saçaklı	Doğu And. ve Güneydoğu And. Bölge Tem.
11. Selahattin Okçuoğlu	Marmara Bölge Temsilcisi
12. Vetha Aydın Yüksel	MYK Üyesi
13. Alişan Şahin	MYK Üyesi
14. Esin Yılmaz	MYK Üyesi
15. Güldane Kılıç	MYK Üyesi
16. Handan Coşkun	MYK üyesi
17. Yusuf Erdoğan	MYK Üyesi
18. Ahmet Caylan	MYK Üyesi
19. M. Zeki Tangüner	MYK Üyesi
20. Ercan Yılmaz	MYK Üyesi
21. Hamdi Bayhan	MYK Üyesi
22. Yakup Ataş	MYK Üyesi
23. Servet Üstün Akbaba	MYK Üyesi
24. Mehmet Acettin	MYK Üyesi
25. Mustafa Vefa	MYK Üyesi

(27.07.2024 Tarihinden İtibaren Asil MYK)

Bedri Kuran (19.07.2024 tarihinde MYK'dan İstifa)

MERKEZ YÖNETİM KURULU YEDEK ÜYELER

1. Sibel Çapraz	Kadın Sekreteryasözcüsü
2. Halil Bayhan	MYK Üyesi
3. Mehmet Salih Coşkun	MYK Üyesi
4. Zafer İncin	Ege Bölge Temsilcisi
5. Rahşan Batarya Saman	MYK Üyesi
6. Havin Ölmez	MYK Üyesi
7. Ayten Kılınç	MYK Üyesi
8. Hakkı Demir	MYK Üyesi
9. Genççağa Karafazlı	MYK Üyesi
10. Mahir Önal	MYK Üyesi
11. Cüneyt Yılmaz	Genel Sekreter Yardımcısı
12. Hayrettin Pişkin	MYK Üyesi
13. İsmail Boyraz	MYK Üyesi
Fatin Kanat	(22.12.2023 tarihinde MYK'dan İstifa)

DENETİM KURULU ASIL

1. Zeynep Ceren Boztoprak
2. Serdar Kadioğlu
3. Şevket Akdemir

DENETİM KURULU YEDEK

- 1-Ahmet Çiçek
- 2-Aygül Demirtaş
- 3-Haşim Uslu

ONUR KURULU ASIL

- 1-Reyhan Yalçındağ Baydemir
- 2-Zeynep Kaya
- 3- Metin Kılavuz
- 4- Kazım Bayraktar
- 5- İlyas Kara

ONUR KURULU YEDEK

1. Hava Özcan
2. Selahattin Esmer
3. Abdulselam İnceören
4. Yasemin Dora Şeker
5. Bülent Temel

İÇİNDEKİLER

Giriş	9
Merkez Yönetim Kurulu Kararları	12
2023-2025 Dönemi Çalışma Programı	26
Dokümantasyon	53
Üye İlişkileri ve Örgütlenme	54
Uluslararası İlişkiler	55
Fidh ile İlişkiler	60
Euromed Rights (Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Ağı) ile İlişkiler	60
Omct ile İlişkiler	62
Ölüm Cezasına Karşı Dünya Koalisyonu	62
İnsan Hakları Ortak Platformu (İhop) ile İlişkiler	63
İnsan Hakları Akademisi	64
Avrupa Uygulama Ağı	68
Uluslararası Ceza Mahkemesi Koalisyonu	68
Uluslararası Mekanizmalar ve Yargı Yerlerine Başvurular	68
İhd Göç ve İltica Komisyonu	69
İnsan Hakları Savunucularına, İhd ve İhd Yöneticilerine Yönelik Baskılar ve	
İhd Dava Hukuk Komisyonu	70
İhd Merkezi Hukuk Komisyonu	70
Cezasızlıkla Mücadele	71
Gözaltında Zorla Kayıplara Karşı Komisyon	76
İhd Merkezi Hapishane Komisyonu	81
İhd Merkezi Kadın Komisyonu	114
İhd Çocuk Hakları Komisyonu	117
Roboski Adalet Platformu	118
İhd Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu	119
İhd Afet ve Ekoloji Komisyonu	121
Tihv ile İlişkiler	124
Barış Çalışmaları	126
İhd Irkçılık ve Ayrımcılıkla Mücadele	161
İhd Lgbti+ Komisyonu	166
Projeler	168
İhd Kurumsal Kimlik Çalışmaları	170
2023 Türkiye İnsan Hakları İhlalleri Bilânçosu	172
2024 Türkiye İnsan Hakları İhlalleri Bilânçosu	180
Araştırma- İnceleme ve Gezi Raporları	183
Basın Açıklamaları	190
Uluslararası Kurumlar ve Kişilerle Dernek Yetkililerinin Yaptıkları Görüşmeler	201
Yerel Kurumlar ve Kişilerle Dernek Yetkililerinin	
Yaptıkları Görüşmeler	205
İhd Yayınları	214
İhd Etkinlik Resimleri	221

GİRİŞ

İnsan Hakları Derneği'nin 22. Genel Kurulu'nu yaptığımız bugünde ekte 2 yıllık faaliyetlerimizin özetini bulacaksınız. Hepimizin bildiği gibi İnsan Hakları Derneği 12 Eylül'ün zorlu koşullarında kuruldu. Askeri darbenin her hakkı, her kurumu yasakladığı günlerde insan hakları savunucuları özellikle hapishanelerde yaşanan ağır insan hakları ihlalleri ve idam cezaları tehditleri ile hak gasplarına karşı 98 insan hakları savunucusu tarafından 17 Temmuz 1986 tarihinde derneğimizi kurdular. Tek ve belirgin amacı **“İnsan Hak ve Özgürlükleri Konusunda Çalışmalar Yapmak”** olan derneğimiz her koşulda bu ilkedен taviz vermeden çalışmalarını sürdürdü.

Kuruluşumuzdan itibaren resmî ideolojinin tekçi yapısına karşı çoğulculuğu, eşit yurttaşlığı ve barışı savunduk. Coğrafyamızın çok kimlikli, çok kültürlü yapısını reddeden, yalnızca belirli bir kimliği ve inancı merkeze alan anlayışa karşı çıktık. Ermeni Soykırımı'ndan Kürt meselesine, kadınlara ve LGBTİ+'lara yönelik şiddetten işçilerin hak mücadelesine, Alevilerin eşit yurttaşlık talebine, doğanın ve çevrenin tahribine kadar her alanda resmî ideolojinin tüm kırmızı çizgilerini eleştirmekten ve insan hakları temelli önerilerimizi yapmaktan geri durmadık. İnsan hakları mücadelesinde kaybettiğimiz tüm arkadaşlarımızı da hiçbir zaman unutmadık. Mücadelemizi hep yitirdiğimiz arkadaşlarımıza karşı borcumuz olarak tanımladık. Bu vesile ile **Didar Şensoy, Vedat Aydın** ve bu çalışma dönemimizde kaybettiğimiz **Hüsnü Öndül** arkadaşlarımız şahsında yitirdiğimiz tüm arkadaşlarımızı bir kez daha sevgi ve minnetle anıyoruz.

Geçtiğimiz iki yıl, her daim olduğu gibi insan hakları savunucuları açısından olağanüstü zorlu bir dönem olmuştur. İfade özgürlüğü sistematik biçimde bastırılmış, medya üzerindeki baskılar ağırlaşmış, toplantı ve gösteri hakkı keyfi biçimde engellenmiştir. Hapishanelerde hasta mahpuslar yaşam hakkı ihlali boyutuna varan koşullarda tutulmakta; idare ve gözlem kurulları eliyle tahliyeler engellenmekte, Kuyu Tipi hapishanelerde ağır insan hakları ihlalleri sürmekte, hiç olmadığı kadar yargı mekanizması araçsallaştırılmaktadır.

Cumhuriyetten bu yana bağımsızlık sorunu yaşayan yargı makamı üzerindeki siyasal baskının olağanüstü boyutlara ulaştığı, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının tanınmadığı bir dönemdeyiz. Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ, Osman Kavala ve Can Atalay hakkında verilen bağlayıcı kararların uygulanmaması, hukukun üstünlüğü ilkesinin açık ihlalidir. Bu durum, yalnızca bireysel özgürlüklerin değil, aynı zamanda Anayasa'nın bütünlüğünün de fiilen askıya alınması anlamına gelmektedir.

Yerel demokrasi alanında da halkın iradesi kayyum atamalarıyla gasp edilmektedir. DEM Parti ve CHP'li belediyelere yönelik tutuklamalar, görevden almalar ve siyasi operasyonlar, seçme ve seçilme hakkının yok sayılması anlamına gelmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu dahil CHP'li 16 belediye başkanı siyasi motivasyonla hazırlandığı açık olan soruşturmalar kapsamında tutuklanmıştır. Sol,

Sosyalist partilere, basın kuruluşları, gazeteciler ve muhalif kimliği ile bilinen herkese yönelik siyasi operasyonlar hız kesmeden devam etmektedir. Bu tablo, demokratik toplumun temeli olan eşit yurttaşlık ve temsil ilkelerine ağır bir darbe vurmaktadır.

Türkiye’de yürürlükteki mevzuat, demokratik bir toplumun gerekleriyle bağdaşmamaktadır. Terörle Mücadele Kanunu, 2911 sayılı kanun, Türk Ceza Kanunu ve Ceza İnfaz Kanunu’nda yer alan antidemokratik ve ayrımcı hükümler; düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin önündeki en büyük engellerdir. 3713 sayılı TMK’nın yürürlükte kalması, hukukun genel ilkeleriyle bağdaşmayan bir cezalandırma rejimini kalıcı hale getirmiştir.

Bu dönemde İHD, demokratikleşme ve barışın önünü açacak yapısal dönüşümlere daha fazla odaklanmıştır. 1 Ekim 2024 tarihinde başlamış olan Kürt Meselesinin demokratik yollardan çözümü ihtimalini barışın toplumsallaşması ve kalıcı bir barışın inşası, hakikat, adalet ve yüzleşme fırsatı olarak değerlendirmiş ve bu konuda yoğun çalışmalar yürütülmüştür. Toplumun tüm kesimlerinin katılımıyla, yeni bir anayasanın hazırlanması ihtiyacı, eşit yurttaşlık, kuvvetler ayrılığı, yargı bağımsızlığı, toplumsal cinsiyet eşitliği, düşünce, ifade ve örgütlenme hakkı ve yerinden yönetim ilkeleri temelinde İHD görüş ve önerileri kamuoyuyla paylaşılmıştır. Barış yalnızca silahların susmasıyla değil, adaletin ve eşitliğin tesisiyle mümkündür. Kalıcı barış için yüzleşme, hakikat ve onarım mekanizmaları hayata geçirilmeli; mağdurların adalet arayışına kulak verilmelidir. Bu süreçte sivil toplumun, kadınların, LGBTİ+ ların ve farklı kimliklerin etkin katılımı güvence altına alınmalıdır.

Cumhuriyet’in yüzüncü yılında, geçmişle yüzleşme çağrımızı yineliyoruz. Türkiye’nin tarihi, cezasızlıkla örtülmüş ağır ihlallerin tarihidir. 1915 Ermeni Soykırımı, Dersim Katliamı, 6–7 Eylül Pogromu, 12 Eylül Darbesi, 1990’ların gözaltında zorla kaybetmeleri, faili meçhul cinayetleri, Dersim, Sivas, Roboski, 10 Ekim ve Suruç katliamları vb. hâlâ adaletin beklendiği olaylardır. Hakikat komisyonlarının kurulması, toplu mezarların açılması, arşivlerin erişime sunulması ve mağdurların onarımı için yasal mekanizmaların oluşturulması artık ertelenemez bir gerekliliktir.

Uluslararası düzeyde de insan hakları ihlalleri artmaktadır. Ukrayna savaşı, Rojava’da devam eden askeri operasyonlar, Suriye’de süren Alevi katliamları, Gazze’deki sivil katliamlar insanlığın ortak değerlerine meydan okumaktadır. İHD, her koşulda yerel ve uluslararası anlaşmazlıkların barış ve diyalog yoluyla, uluslararası insan hakları hukuku ilkeleri çerçevesinde çözülmesi tutumunu sürdürmektedir.

İnsan Hakları Derneği, bu genel kurul döneminde de her koşulda insan onurunu, adaleti, eşitliği ve özgürlüğü savunmaya devam edecektir. Bizler için insan hakları mücadelesi, yalnızca bugünün sorunlarına çözüm arayışı değil; geçmişte yitirdiğimiz tüm yol arkadaşlarımıza, dostlarımıza ve halkımıza karşı taşıdığımız sorumluluğun bilinci ve gereğidir. İHD, 22. Genel Kurulu’na bu bilinçle giriyor. Resmî ideolojinin sınırlarını zorlamaya, barışı savunmaya, insan haklarının evrensel ve bütünsel değerlerini hatırlatmaya ve “bir daha asla” diyebilmek için hakikatin peşinden yürümeye devam edeceğiz.

Bu çalışma dönemimizde faaliyetlerimizin özetinden oluşan bu faaliyet raporunun hazırlanmasında emeği geçen şube/ temsilciliklerimize, komisyonlarımıza, MYK üyelerimize ve insan hakları savunuculuğunda her daim yanı başımızda olan İHD emekçilerine sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Hüseyin Küçükbalaban
İHD Eş Genel Başkanı

Eren Keskin
İHD Eş Genel Başkanı

MERKEZ YÖNETİM KURULU KARARLARI

18-19 Kasım 2023 tarihinde yapılan İHD MYK toplantısında aşağıdaki kararlar alınmıştır.

1. Yeni dönem MYK görev dağılımı şöyle oluşturulmuştur,

Hüseyin Küçükbalaban Eş Genel Başkanı

E. Eren Keskin Eş Genel Başkanı

Rumeysa Deniz Kaya Genel Başkan Yardımcısı

Gülseren Yoleri Genel Başkan Yardımcısı

Halil İbrahim Vargün Genel Sekreter

Necla Şengül Genel Sayman

Nuray Çevirmen Aykol Hapishane Komisyonu Eş Sözcüsü, Genel Sekreter Yardımcısı

Yusuf Erdoğan Hapishane Komisyonu Eş Sözcüsü

Besna Tosun Kayıplar Komisyonu ve Cumartesi İnsanlarıyla

Koordinasyondan sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı

Ercan Yılmaz Yürütme Kurulu Üyesi

Servet Üstün Akbaba Deprem Dayanışma Koordinasyonu

Cüneyt Yılmaz Basın-Yayın, Arşiv, Dokümantasyon ve Sosyal Medyadan

Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı

BÖLGE TEMSİLCİLERİ

M. Tahir Saçaklı Doğu ve Güney Anadolu Bölge Temsilcisi

Selahattin Okçuoğlu Marmara Bölge Temsilcisi

Alişan Şahin İç Anadolu Bölge Temsilcisi

Bedri Kuran Akdeniz Bölge Temsilcisi

Zafer İncin Ege Bölge Temsilcisi

KADIN KOMİSYONU

Sibel Çapraz Komisyon Sözcüsü

2. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü” ne ilişkin Merkezi Kadın Komisyonumuz koordinesinde tüm şube/ temsilciliklerimizde basın açıklaması, panel ve sosyal medya kampanyalarının düzenlenmiştir.
3. 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Haftası dolayısıyla özel bir afiş tasarlanmış, tüm şube/temsilciliklerimizde panel, film gösterimi, video çekimleri, sosyal medya kampanyaların düzenlenmiştir; ayrıca her şubemiz hafta dolayısı ile kentteki STK ve emek meslek örgütleriyle ortak etkinlikler düzenlemiş, İHD-TİHV ortak resepsiyon düzenlenmiştir;
4. Kürt sorununun demokratik ve barışçıl çözümüne ve Barış Kültürünün yaygınlaştırılmasına katkı sunulması amacıyla 20. Olağan genel kurul döneminde kararlaştırılan ancak hayata geçirilemeyen 21. Olağan Genel

Kurulumuzda gerçekleştirilmesi yeniden kararlaştırılan “ Uluslararası Barış Konferansının” 2024 yılı Mart ayında Diyarbakır’da yapılmış, konferans hazırlık çalışmalarının ve teknik altyapısının Bölge Temsilciliği ve Diyarbakır Şubemiz ile bölge MYK üyelerinin koordinesinde planlanarak taslak program ve mali tablonun Yürütme Kurulumuza sunulmuş ve söz konusu Konferans 17-18 Mart 2024 tarihleri arasında Diyarbakır’da gerçekleştirilmiştir ;

5. Toplumsal Barış ve Barış Kültürünün gelişmesi amacıyla her ayın ilk Cuma gününe denk gelen tarihte 14.00-17.00 saatleri arasında devam eden “Barış Nöbeti” etkinliklerinin yaratıcı etkinlikler ve kentteki STK ve demokrasi güçlerinin katılımıyla devam ettirilmiştir;
6. Coğrafyamızda çok ağır hak ihlallerinin yaşandığı mülteciler konusunda, derneğimizin daha aktif olmasına, Göç ve İltica Komisyonunun daha etkin kılınması ve güçlendirilmesine karar verilmiştir;
7. Dernek şubelerimizde talep halinde LGBTİ+ Komisyonlarının kurulmasına, komisyon kurulma aşamasında Merkezi LGBTİ+ komisyonumuzla irtibat kurularak başta Ankara Şubemiz olmak üzere Mersin ve İzmir şubemizde LGBTİ+ komisyonlara kurulmuştur,
8. 21.Olağan Genel Kurulumuzda alınan karar gereği Toplu Mezarlar ve Mülteciler Vakfının kurulması için çalışmaların planlanmasına;
9. 2023-2025 Dönemi Çalışma Programı taslağının en kısa sürede tüm şube/ temsilciliklere ve MYK üyelerine gönderilmesine, öneri ve katkıların başlık belirtilerek 20.12.2023 tarihine kadar posta@ihd.org.tr adresine mail olarak gönderilmesi yönünde karar alınmıştır,
10. İmralı Ada Hapishanesinde kalan ve yaklaşık 3 yıldır aileleri ve avukatlarıyla görüştürülmeyen Abdullah Öcalan ve arkadaşlarına uygulanan Tecrit ve İzolasyon politikasına yönelik mahpus hakları ve Kürt Sorununun Demokratik yollardan çözümüne yönelik kamuoyunda farkındalık yaratacak basın açıklaması, sosyal medya kampanyası düzenlenmiştir, kamu idaresiyle görüşmeler ile İmralı Ada Hapishanesine ziyaret izni verilmesi için Adalet Bakanlığına defalarca yazılı başvuruda bulunulmuştur,
11. Hasta Mahpuslar, Yüksek Güvenlikli Cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri, İnfaz Yakmalar yoluyla tahliyelerin engellenmesi, tüm hapishanelere yayılmış olan Tecrit ve İzolasyon politikalarına karşı Hapishane Komisyonumuz koordinesinde basın açıklamaları, paneller, sempozyumlar, sosyal medya kampanyaları düzenlenmiş ve çalışma dönemimiz içerisinde genel kurulumuzda alınan karar çerçevesinde “Hapishanelerde Yaşanan Hak İhlallerine Yönelik Konferans düzenlenmiştir;
12. İnsan Hakları Akademimizin en kısa sürede “Bilim Kurulunu” toplayarak eğitim planını çıkarmasına ve Akademi Şubelerimizin bulunduğu iller ve bölgelerle koordineli olarak çalışma programını MYK ya sunmasına karar verilmiştir;
13. Şube yönetimlerimizin büyük oranda yenilendiği gerçeğinden hareketle, en kısa sürede tüm bölgelerimizde İdari- Mali, Raporlama, İHD Tüzüğü ve İlkeleri, Sosyal Medya Kullanımı vb. içerikli eğitimlerin planlanarak hayata geçirilmesine karar verilmiştir,

14. Mobing Politika Belgesi eğitimlerinin Merkezi Kadın Komisyonumuzca planlanarak tüm Şube /Temsilciliklerimizde eğitimlerin verilmesine;
15. Gözaltında Kayıplar Komisyonumuz ve Cumartesi Anneleri/ İnsanlarının yapmaya çalıştığı açıklama ve oturma eylemliliklerinin engellenmesi üzerine başlatılan destek ve dayanışma açıklamalarının tüm şube/ temsilciliklerimizce ikinci bir kararlasmaya kadar devam ettirilmesine karar verilmiştir;
16. Merkezi Çalıştay ve Merkezi Tüzük Kurultayımızın Planlanması için Yürütme Kurulumuzun konuyu değerlendirmesine karar verilmiş ve Merkezi Çalıştayımız alınan karar doğrultusunda Ankara’da gerçekleştirilmiştir.
17. 21.Olağan Genel Kurulumuzda Şube/ Temsilcilik açma–kapama, konusunda MYK’mıza verilen yetki doğrultusunda Yürütme Kurulumuzun Bölge Temsilcileri ile koordine halinde yeniden yetki verilecek temsilcilikler ile atıl hale gelmiş temsilciliklerin tespitine ve gerekli yazışmaların yapılmasına karar verilmiştir;
18. Derneğimizin üyesi ve kurucusu olduğu ağ, platform ve girişimlerde derneğimizi temsil edecek MYK üyelerimizin bir sonraki MYK toplantısına kadar tespit edilmesine acil katılım gerektiren toplantılara Yürütme Kurulumuzun planlama yapmasına;
19. Bir sonraki MYK toplantımızın Hatay’da yapılması için çalışma yürütülmesine;
20. Yürütme Kurulu toplantılarına ihtiyaç halinde Komisyon Sözcülerinin, MYK üyelerinin ve Proje Çalışanlarının katılmasına;
21. İdarenin ve hükümetin insan hakları alanında aldığı ve alacağı kararları etkilemek ve bilgi sahibi olunması açısından TİHEK toplantılarına Eş Genel Başkan Hüseyin Küçükbalaban’ın katılmasına,

Karar Verilmiştir.

19.11.2023

21.Olağan genel kurul kararı doğrultusunda şube olma vasfını kaybeden ve deprem nedeniyle faaliyetlerini yürütemeyen Maraş Şubemizin kapatılmasına karar verilmiştir.

19.12.2023

1. İHD Iğdır Temsilcileri olarak Şaziye Cantepe, Selahattin Filizkırın’ın ve Elif Dağgöl’ün görevlendirilmesine karar verilmiştir.
2. İHD Şırnak Şubesi tarafından Şırnak Valiliğince alınan toplantı ve gösteri yasağı kararına karşı her türlü iptal davasının açılmasına ve yargısal sürecin yürütülmesine karar verilmiştir.
3. İHD, Euro Med ve Kaged ile ortak cezasızlık projesinin yürütülmesine karar verilmiştir.

15.01.2024

-İHD Konya Temsilciliği için Muhammed Cihan Halıcı’nın, Mustafa Turan’ın ve Elvan Küçüktyıldız’ın görevlendirilmesine ve durumun Konya Valiliğine bildirilmesine karar verilmiştir.

28.01.2024

1. 21.Olağan genel kurulda alınan karar doğrultusunda İHD'nin yürüttüğü projeler kapsamında istihdam edilecek kişiler ve hizmet alımıyla ilgili politika belgelerinin hazırlanmasına,
2. İHD'nin yürüttüğü projelerde istihdam edilecek kişilerin belirlenmesi için Eş Genel Başkanlar, Genel Sekreter ve Genel Saymandan oluşacak bir komisyona kurulmasına,
3. Meclis Alt Komisyonuna sevk edilen 8. Yargı Paketine ilişkin İHD'nin görüşlerinin oluşturularak kamuoyuyla paylaşılmasına,
4. 2019 dan beridir ailesi ve avukatlarıyla görüştürülmeyen Abdullah Öcalan ve arkadaşlarının durumuna dikkat çekmek için hak örgütleriyle ortaklaşarak CPT'ye ortak bir başvuru yapılmasına
5. 16-17 Mart tarihinde Diyarbakır'da gerçekleştirilecek Uluslararası Barış Konferansının hazırlıklarının Eş Genel Başkanlar, Genel Sayman, Genel Sekreter, Bölge Temsilcileri ve Bölge MYK'sının ve Diyarbakır Şubemizin koordineli çalışarak hazırlıkları gerçekleştirmesine,
6. 6 Şubat depreminin 1.yıldönümü vesilesiyle Depremden etkilenen şubelerimizin, eş genel başkanlar ve MYK'dan oluşacak kişilerle yerinde ziyaret edilmesine,
7. Eş genel başkanımız Hüseyin Küçükbalaban'ın İHEP projesi kapsamında Polonya'da bulunan AGİT İnsan Hakları ve Seçim Departmanlarıyla 12-14 Şubat tarihleri arasında görüşmek üzere Polonya'ya gitmesine, karar verilmiştir.

12.03.2024

1. Derneğimize ait tüm taşınmazların hukuki durumları, tapu kayıtları vb. gözden geçirilerek, derneğimiz tüzel kişiliği adına tüm süreçlerin düzenlenmesi için çalışma yürütülmesine; Eş genel başkanlar, genel sekreter ve genel saymanın MYK'yı bilgilendirmek üzere; bu konuda görevlendirilmişlerdir.
2. 31 Mart 2024 tarihinde yapılacak olan yerel seçimlerle ilgili seçim takvimi esas alınarak seçim sürecinde yaşanan hak ihlallerinin derlenmesine; seçim günü Eşit Haklar İçin İzleme Derneği ile birlikte "Bağımsız Seçim Gözlemciliği" çalışmasının planlanmasına; bunun için şube/temsilciliklerimizden üyelerimiz ve yöneticilerimizden herhangi bir siyasi parti adına Müşahit ve sandık kurulu üyeliği görevi almamış olanlar dan belirleyecekleri gözlemci listelerinin istenilmesine; listeler oluştuktan sonra YSK ve İl Valiliklerine yazı yazılmasına karar verilmiş ve karar seçim öncesi hayata geçirilmiştir.
3. İnsan Hakları Kurumları, Hukuk Örgütleri ve Barolarla ortaklaşa CPT ye yaptığımız başvuru ve CPT'nin Türkiye'ye yaptığı ziyaret ile sonrasında yaptığı açıklamalar ışığında süreci ve yapılacakları konuşmak üzere; imzacı kurumlara İHD adına çağrı yapılmıştır,
4. İHD Akademisinin en kısa sürede Akademi birimlerimizin bulunduğu şubelerimizle iletişim halinde ihtiyaç duyulan eğitimleri planlaması ve programı MYK ya sunmasına, Haklara Destek Programı kapsamında Batman

- ve İzmir Şubelerimizin yapması gereken zamanlı çalışmaların şube ihtiyaçları üzerinden planlanmasına karar verilmiş ve Batman ve İzmir Şubelerimizde adı geçen eğitimler hayata geçmiştir.
5. 27 Kasım 2023 tarihinde Hapishanelerde başlayan ve halen 97 hapishanede devam eden dönüşümlü açlık grevleri sürecinde hapishane ziyaretleri ve gelen başvurularda tespit edilen hak ihlallerinin yer aldığı izleme raporunun Açlık Grevlerini İzleme Merkezi Koordinasyonun aldığı karar doğrultusunda 25 Mart 2024 tarihinde basın açıklaması yoluyla kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiş ve karar hayata geçmiştir.
 6. Çalışmaları başlatılmış olan Kürt Meselesinin Çözümü ve Barış Konferansının 16-17 Mart tarihlerinde Amed'de gerçekleştirilmesi, her kesimden kişi ve kurumun katılımına olanak yaratmak adına düzenleyen kurum olmamızdan ve salonun sınırlı kapasiteye sahip olmasından kaynaklı olarak İHD katılımının temsili düzeyde tutulmasına; İHD ortamına mümkün oldukça çeşitli iletişim yollarıyla konferans sürecinin taşırılmasına karar verilmiş ve konferans hayata geçirilmiştir.
 7. Olağan Genel kurulumuzda alınan karar doğrultusunda yapacağımız Merkezi Çalıştayın İHD çalışmalarının yoğunluğu nedeniyle Eylül sonu Ekim ortasına kadar yapılmasına; bu doğrultuda çalışmaların planlanmasına karar verilmiş ve konferans adı anılan tarihte gerçekleştirilmiştir.
 8. Barış Konferansından sonra yapılması planlanan MYK toplantımıza kadar; İşe alım, idari usuller ve Hizmet Alımı Politika Belgesinin bitirilerek MYK ya sunulmasına; Derneğimizin Yürüttüğü Projelere ilişkin bu toplantıda özet sunumların yapılmasına karar verilmiş ve İşe Alım/Hizmet Alım Politika Belgesi hazırlanmıştır ve yürütülen projeler hakkında MYK bilgilendirilmiştir.
 9. Hukuksuzca tutuklanan Antalya şube yöneticimiz Av. Şüheda Ronahi Çiftçi ile ilgili Uluslararası İnsan Hakları Kurumlarına Acil Eylem Çağrısının yapılmasına; tutukluluk sürecinin Antalya Şubemizle iletişim halinde yakından takip edilmesine; basın yayın kuruluşlarında ve sosyal medyada Şüheda Ronahi Çiftçi ve derneğimizi hedef gösteren haber ve paylaşımlarla ilgili yasal yollara başvurulması ve konuya ilişkin basın açıklaması yapılmasına; Benzer şekilde ev hapsine alınan MYK üyemiz Mehmet Acettin'in dosyasının takibi ve ev hapsinin sonlandırılması için İstanbul Şubemizle sürecin takip edilmesine karar verilmiş ve karar doğrultusunda gerekli açıklamalar yapılmış ve destek sunulmuştur .
 10. Merkezi Hapishane Komisyonunun hazırlayacağı R Tipi hapishaneler raporuna ilişkin şubelerden bilgi ve veri toplamak amacıyla yazışma yapılmasına; karar verilmiştir.

19.03.2024

1. 31 Mart tarihinde yapılacak mahalli idareler seçiminde şubelerimizin olduğu illerde bağımsız seçim gözlemi yapmak üzere (Eşit Haklar İzleme Derneği ile birlikte) üyelerimizin ve yöneticilerimizin belirlenmesine,
2. AGİT İnsan Hakları Birimine sunulmak üzere nefret suçlarıyla ilgili bir rapor hazırlanmasına raporun hazırlık süreciyle ilgili AB Etkiniz Programına

başvuru yapılmasına,

3. Üyesi olduğumuz FİDH ‘in İspanya Madrid’de yapılacak toplantısına Eş Genel Başkanımız Hüseyin Küçükbalaban’ın katılmasına,
4. CPT’nin Türkiye ziyareti sonrasında yaptığı açıklamaya ilişkin Hak Temelli çalışan kurumlarla ortak basın açıklaması yapılmasına,
5. 27 Kasım 2023 tarihinde hapisanelerde başlayan dönüşümlü açlık grevlerine ilişkin içinde yer aldığımız Merkezi Açlık Grevlerini İzleme Komisyonu ile elde edilen gözlem ve veriler doğrultusunda Nisan ayı içerisinde hazırlanacak raporun açıklanmasına,

07.04.2024

1. İHD’nin yürüteceği projeleri değerlendirmek ve uygun görüleceklere başvurmak için İHD Eş Başkanı, Genel Sekreter, Proje Koordinatörlerinden, MYK üyeleri Handan Coşkun, Havin Ölmez, Hakkı Demir ve Osman İşçi’den oluşacak Proje değerlendirme komisyonunun oluşturulmasına,
2. 24 Nisan Ermeni Soykırımı Yıldönümü nedeniyle İHD Irkçılık ve Ayrımcılıkla Mücadele Komisyonunun hazırlayacağı basın açıklamasının kamuoyuyla paylaşılmasına,
3. 1 Mayıs İşçi Sınıfının Birlik ve Mücadele gününde eylem ve etkinlikler düzenlenmesine, yapılacak eylemlerde gerçekleşecek olası hak ihlallerinin raporlanmasına,

22.04.2024

1. İHD MYK’sı toplanarak, Bitlis Temsilciliği için Berfin Ozan ve Ozan Kaçmaz’ın görevlendirilmesine karar vermiştir.
2. Doğubeyazıt Temsilciliği için Şevin Geçit’in, Hacı Aşan ve Mehmet Nuri Taşdemir’in görevlendirilmesine karar vermiştir.
3. Tatvan Temsilciliği için Evin Kanar, Mazlum Aydı ve Maruf Kartal’ın görevlendirilmesine karar vermiştir.

21.05.2024

1. 1-2 Haziran tarihlerinde Hapishane Komisyonu toplantısının yüz yüze Ankara’da yapılmasına, Yıllık Hapishane Hak İhlalleri raporunun açıklanmasına karar verilmiş ve karar anılan tarihte hayata geçirilmiştir
2. İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli hapisanesinde kalan mahpusların yaşadığı tecrit ve İzolasyon durumuna ilişkin Eş Genel Başkanlar imzasıyla CPT ye mektup gönderilmesine karar verilmiştir ve söz konusu mektuplar gönderilmiştir.
3. 16 Mayıs 2024 tarihinde görülecek olan Kobane Davası ile ilgili 15 Mayıs 2024 tarihinde genel merkezde basın açıklaması yapılmasına; Kobane Davasının Eş genel başkanların katılımıyla İHD heyetiyle izlenmesine karar verilmiş ve katılım sağlanmıştır.
4. Olağan genel kurul kararımız doğrultusunda hazırlanıp şubelere ve MYK’mıza gönderilen İşe alım ve İdari Usuller, Hizmet Alımı Politika Belgesi ile

- çalışanların iş tanımı konulu belgelere ilişkin, 22 Mayıs tarihine kadar yapılacak öneriler ışığında son şeklinin verilerek yürürlüğe konulmasına karar verilmiştir.
5. İHD Merkezi Çalıştayının MYK üyeleri ve her şubeden 2 sözcünün katılımı ve gelmek isteyen üyelerimize de açık olacak şekilde 26-27 Ekim tarihlerinde yapılmasına; şubelerimizin katılacak üyeleri Merkezi Çalıştay Komisyonuna belirlenecek takvim içerisinde bildirmesine;
 6. Cumartesi annelerinin 1000. Hafta etkinliklerinin, Gözaltında Kayıplara Karşı Komisyonumuzca planlanmasına; etkinlik programının şubelerimize gönderilmesine, 17-31 Mayıs Kayıplar Haftası dolayısı ile basın açıklaması ve diğer etkinliklerin komisyonca hazırlanıp şubelere gönderilmesine;
 7. Diyarbakır Şubemiz Gözaltında Kayıplar Komisyonumuz ve Barış Annelerinin 800. Hafta etkinliklerine MYK üyelerimizden imkanlar dahilinde katılım sağlanmasına;
 8. İstanbul'da bulunan ve mülkiyeti derneğimize ait olan otel ile ilgili yasal sürecin takibi, kiracının tahliyesi, yeni kiracı bulunmasına ve ruhsat vb. bürokratik işlemlerin takibi için Eş Genel Başkan Eren Keskin, Genel Sekreter Halil İbrahim Vargün, Denetleme Kurulu Üyemiz Serdar Kadioğlu, İstanbul Şube Başkanı ve Eş Genel Başkan Yardımcısı Gülseren Yoleri ve İstanbul şube saymanından oluşacak komisyonun görevlendirilmesine karar verilmiş ve mevcut kiracı tahliye edildikten sonra mülkiyeti derneğimize ait olan mülk uygun koşullarla yeni kiracılara 10.08.2024 tarihinde kiraya verilmiştir.
 9. Sosyal Medya Kullanımı Politika belgesi ve kurumsal kimlik ile ilgili sürdürülen çalışmaların bir sonraki MYK tarihine kadar sürdürülmesine ve sonuçlandırılmasına;
 10. Her ayın ilk cuması günlerinde sürdürdüğümüz Barış Nöbetlerinin mevcut formatta sürdürülmesine, bir sonraki MYK toplantısında formata ilişkin kararın verilmesine;
 11. Kadın Komisyonumuzun organizesinde İHD'li Kadınlar Buluşmasının belirlenecek bir tarihte toplanmasına; toplantı giderlerinin olanaklar dahilinde dernek bütçesinden karşılanmasına;
 12. 24-29 Haziran LGBTİ+ Onur Haftası etkinliklerinin Merkezi LGBTİ+ Komisyonumuzca planlanmasına ve takvimin MYK ve şubelerimizle paylaşılmasına;
 13. 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, Transfobi ve İnterfobi, Karşıtı Gün dolayısı ile Merkezi LGBTİ+ komisyonumuzca basın açıklaması ve sosyal medya paylaşımlarının yapılmasına;
 14. 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Gününde Merkezi Çocuk Hakları Komisyonumuzca basın açıklaması hazırlanmasına ve şubelerimizce günle ilgili etkinlikler düzenlenmesine;
 15. 20 Haziran Dünya Mülteci Günü dolayısı ile Göç ve İltica Komisyonumuzca Basın açıklaması ve sosyal medya paylaşımları hazırlanmasına; şubelerimizce gün dolayısı ile etkinlikler düzenlenmesine;
 16. 26 Haziran Dünya İşkence Mağdurlarıyla Dayanışma Günü dolayısı ile TIHV ile ortak açıklama ve sosyal medya paylaşımlarının yapılmasına;

17. TİHV'in 8 Haziran tarihinde gerçekleşecek olan genel kuruluna Yürütme Kurulu ve Kurucuların katılım sağlamasına; TİHV yönetimine Genel Sekreter Halil İbrahim VARGÜN'ÜN asil, Rehşan Bataray SAMAN'IN yedek üyeliğe önerilmesine;
18. 19.Yeni Anayasa tartışmalarına ilişkin İHD'nin tutum belgesinin hazırlanması için; Eş Genel Başkanlar, MYK üyelerimiz, Ercan YILMAZ, Gülseren YOLERİ ve Rehşan Bataray SAMAN'IN görevlendirilmelerine;
19. Bir sonraki MYK ve Şube başkanları toplantısının 29-30 Haziran tarihlerinde Diyarbakır'da toplanmasına, toplantıya geliş- gidiş ve konaklama ihtiyacı tespit edilen MYK üyeleri ve şube başkanlarının toplantı geliş-gidiş ve konaklama giderlerinin olanaklar dahilinde genel merkezce karşılanmaya çalışılmasına; ihtiyaç tespitinin genel saymanca yapılmasına,
20. Derneğin yürüttüğü projelerle ilgili gelinen aşama ve yapılacak etkinliklerle ilgili düzenli olarak MYK'ya bilgi verilmesine;
21. İHD Akademi Komisyonunca Akademi Eğitimlerinin planlanarak bir sonraki MYK'ya eğitim takviminin sunulmasına;

30.09.2024

1. Kayıp Yakınları/Cumartesi Annelerinin uzun süredir 10 kişi ile sınırlandırılmış cumartesi oturmalarının ifade ve toplanma özgürlüğünü kısıtladığından bu durumun aşılması için İçişleri Bakanlığından randevu talep edilmesine; TBMM'nin açılmasıyla Parti gruplarından randevu talep edilmesine, Kayıp Yakınları Komisyonumuzca süreci özetleyen bir dosyanın hazırlanmasına;
2. Gözaltında Zorla Kaybedilenlerle ilgili sayısal verilen netleştirilmesi için elimizde bulunan farklı sayıdaki listelerin Kayıp Yakınları ve Cumartesi Anneleriyle paylaşılmasına, Diyarbakır şubemiz ile İstanbul Şubemiz komisyonlarının konu ile ilgili birlikte çalışmasına,
3. Hapishane Komisyonumuzca İdare ve Gözlem Kurulları Raporu ile R Tipi Hapishaneler raporunun hazırlanmasına ve kamuoyu ile paylaşılmasına; Hasta Mahpus Listesinin en kısa sürede güncellenmesine;
4. İHD tarihi konusunda hazırlanmış olan videoya her şube/temsalciliğin görünür olacağı foto vb. eklemelerin yapılarak güncellenmesine;
5. İHD Akademi eğitimlerinin Akademi Komisyonumuzun genel sekreter ile birlikte planlamasına ve uygulanmasına;
6. Toplumsal Cinsiyet ve Mobbing Politika belgesi eğitimlerinin her şubemizce Kadın Komisyonu Sekreteryası koordinesinde planlanıp tamamlanmasına;
7. Şırnak, Hakkâri şubelerimizin kira sorunları ile Hatay Şubemizin konteyner yer kirası ile ilgili genel sayman koordinesinde olanaklar değerlendirilerek destek olunmaya çalışılmasına; faaliyetlerini kiralık mekanlarda yürüten tüm şubelerimizin mekân ve kira sorunlarını çözme konusunda MYK'mızın çözüm yolları araştırmasına;
8. Örgütlenme faaliyetlerimiz Bölge Temsilcileri ve genel sekreter koordinesinde yürütüldüğünden bölge toplantılarının genel sekreter ve eş genel başkanların katılacağı şekilde planlanmasına; bölge temsilcilerimizin kendi bölgesindeki her şube ve temsilkiliklerle rutin toplantılar haricinde de ziyaret, etkinlik

- planlaması vb. ilişkilerin sürekli halde tutulmasına; yeni kurulan temsilciliklerin eğitim, deneyim paylaşımı vb konularda desteklenmesine;
9. İHD yurtdışı temsilciliklerine yerinde üye ve temsilciliklerle çalışma yapılmadan yeni görevlendirmelerin yapılmamasına;
 10. İHD'nin yürüttüğü insan hakları odaklı projelerin toplantı ve eğitimlerinin ihtiyaç duyan komisyonlarımızın da talepleri dikkate alınarak proje sınırlılıkları aşılmadan planlanmasına;
 11. Çalışmaları tamamlanan İHD Sosyal medya kullanımı politika belgesi, Kurumsal Kimlik, Logo ve bir dizi şablonun MYK ya sunulan haliyle karar altına alınarak yürürlüğe konulmasına; tüm şube/temsilcilik faaliyetleri ve yazılı dokümanlarında bu belgelerin kullanılmasına; şube bazlı hazırlanacak şablonların en kısa sürede şube kurumsal maillerine gönderilmesine;
 12. 1 Eylül 2022 tarihinden beri devam Barış Nöbetlerinin Ekim 2024 tarihinde de merkezi olarak hazırlanacak metinle yapılmasına; 1 Kasım 2024 tarihine kadar başladığı günden beri geçen sürede Barış Nöbetleri özet raporunun çıkarılmasına ve 1 Kasım 2024 tarihinde kamuoyuna açıklanarak yeni formatın belirlenmesine;
 13. Üyesi olduğumuz EUROMED Ağının 11-14 Ekim tarihlerinde İtalya'da yapılacak olan genel kurulunda yönetim kuruluna Rümeysa Deniz Kaya'nın aday gösterilmesine; Eş genel Başkan Hüseyin Küçükbalaban'nın da derneği temsilen genel kurula katılmasına;
 14. Genel kurulumuzda karar altına alınan "Adalet ve Toplu Mezar Araştırmaları Vakfının" kurulması ile ilgili Vakıf senedi hazırlanması vb. konularda çalışma başlatılmasına Yürütme kurulu, Doğu Güneydoğu Bölge Temsilciliği ve Diyarbakır şube koordinesinde çalışmaların yürütülmesine; bir sonraki MYK ya rapor sunulmasına;
 15. Hakkâri/Şemdinli ve Yüksekova ilçesi sınır köylerinde derneğimize yapılan başvurular üzerine güvenlik yasağı vb uygulamalarla ilgili hak ihlallerinin yerinde gözlenmesi ve raporlanması için; Hatice Necla Şengül, Sibel Çapraz, Pınar Şen, Ozan Akbaş, Pınar Yılmaz, Nezahat Saygı ve genel merkez çalışanı Avukat Sidal Bayrak'tan oluşan heyetin oluşturulmasına 30.09.2024-01.10.2024 tarihleri arasında çalışma yapmalarına konu ile ilgili Hakkâri Valiliği ile yazışma yapılmasına;
 16. 26-27 Ekim 2024 tarihlerinde yapacağımız Merkezi Çalıştaya her şube/temsilcilikten gelecek en fazla birer kişinin yol ve konaklama masraflarının genel merkezce karşılanmasına, imkânı olan şubelerimizin çalıştaya katılacakların yol ve konaklama masraflarını karşılamasına; çalıştaya katılacak üye ve yöneticilerimizin listesinin fiziki mekân tespiti için komisyonun belirttiği tarihe kadar posta@ihd.org.tr adresine bildirilmesine;
 17. Uluslararası insan hakları komitelerine hem İHD olarak bağımsız hem de içerisinde yer aldığımız ağ ve platformlarla ortak insan hakları raporlarının yazılmasına; 2024 yılı başından itibaren Kürt dili ve kültürüne yönelik baskılarla ilgili bir raporun hazırlanarak kamuoyuyla paylaşılmasına;
 18. Özgürlükçü Hukukçular Derneğinin (ÖHD) 04.10.2024 günü Anayasa Mahkemesi Önünde yapacağı basın açıklamasına İHD olarak katılım ve destek verilmesine karar verilmiştir.

13.02.2025

1. Kayıp Yakınları / Cumartesi Annelerinin uzun süredir 10 kişi ile sınırlandırılmış cumartesi oturumlarının ifade ve toplanma özgürlüğünü kısıtladığından bu durumun aşılması için İçişleri Bakanlığından randevu talep edilmesine; Kayıp Yakınları komisyonumuzun önerileri doğrultusunda çalışma yürütülmesine;
2. Gözaltında Zorla Kaybedilenlerle ilgili sayısal verilen netleştirilmesi için elimizde bulunan farklı sayıdaki listelerin güncellenmesine devam edilmesine;
3. Hapishane Komisyonumuzca R Tipi Hapishaneler raporunun tamamlanmasına ve kamuoyu ile paylaşılmasına; Hasta Mahpus Listesinin en kısa sürede güncellenmesine; 15 Şubat tarihinde hapishane çalışan STK'lar la Ankara da toplantı yapılmasına; Hapishane Çalıştayı için çalışma yapılmasına,
4. İHD Akademi eğitimlerinin Akademi Komisyonumuzun genel sekreter ile birlikte planlamasına ve uygulanmasına; şube kongreleri sonrası yeni yöneticilere yönelik eğitim programlarının hazırlanmasına;
5. Şube kongrelerinin 01 Nisan ve 30 Haziran tarihleri arasında yapılmasına; mevcut şube kongreleri hazırlık yönergesi çerçevesinde şube kurullarının yapılmasına; şube kurullarının tarihlerinin önceden genel merkeze bildirilmesine; Bölge temsilcileri, eş başkanlar ve genel sekreterden oluşacak komisyonun şube kurulları yönergesini merkez genel kurul yönergesine uyarlamasına;
6. 2025 yılı dernek aidatlarının aylık 50 TL, yıllık 600 TL olarak belirlenmesine;
7. Derneğimizin sözcülüğünü yaptığı Uluslararası Caza Mahkemesi Türkiye Koalisyonunun Ankara'da toplanmasına;
8. Kürt Meselesinin demokratik ve barışçıl yollardan çözümüne dair bugüne kadar gerçekleştirdiğimiz çalışmaların gözden geçirilerek olası çözüm sürecine yönelik hazırlık yapılmasına;
9. Genel kurulumuzda karar altına alınan “Adalet ve Toplu Mezar Araştırmaları Vakfının” kurulması ile ilgili Vakıf senedi hazırlanması vb. konularda çalışma başlatılmasına. Yürütme Kurulu, Doğu Güneydoğu Bölge Temsilciliği ve Diyarbakır şube koordinesinde çalışmaların yürütülmesine;
10. 26-27 Ekim 2024 tarihlerinde yaptığımız Merkezi Çalıştay Sonuç raporunun en kısa sürede tamamlanarak şubelerle paylaşılmasına;
11. İHD üye ve yöneticilerine açılmış olan davaların takip edilmesine ve duruşmalara katılınmasına; Hapishanede bulunan Nimet Tanrıku ve Hatice Onaran ile ilgili Adalet Bakanlığı ve uluslararası insan hakları mekanizmaları nezdinde girişimlerde bulunulmasına;
12. Kocaeli İlinde İHD temsilciliğinin açılmasına;
13. 2024 yılı yıllık insan hakları raporumuzun vaktinde çıkarılması için tüm komisyonlarımızın yıllık raporlarını mart ayı sonuna kadar tamamlayıp genel merkeze göndermeleri,
14. İHD'nin Mali sorunlarının çözümü için eş başkanlar, genel sayman, genel sekreter ile ilgili üye ve yöneticilerden oluşacak bir komisyonun kurulmasına; karar verilmiştir.

10.04.2025

1. Kayıp Yakınları/ Cumartesi Annelerinin uzun süredir 10 kişi ile sınırlandırılmış cumartesi oturumlarının ifade ve toplanma özgürlüğünü kısıtladığından bu durumun aşılması için Cumhurbaşkanlığından, AK Parti Genel Merkezinden, Adalet Bakanlığından ve İçişleri Bakanlığından randevu talep edilmesine ve Kayıp Yakınları komisyonumuzun önerileri doğrultusunda çalışma yürütülmesine;
2. Gözaltında Zorla Kaybedilenlerle ilgili sayısal verilen netleştirilmesi için elimizde bulunan farklı sayıdaki listelerin güncellenmesine devam edilmesine; konu ile ilgili MYK üyesi Besna Tosun'un çalışmayı koordine etmesine,
3. Hapishane Komisyonumuzca planlanan Hapishane Çalıştayının 26-27 Nisan tarihlerinde Diyarbakır'da düzenlenmesine, Hasta Mahpus Listesinin en kısa sürede güncellenerek tamamlanmasına;
4. Şube kongrelerinin 01 Nisan ve 30 Haziran tarihleri arasında yapılmasına; mevcut şube kongreleri hazırlık yönergesi çerçevesinde şube kurullarının yapılmasına; şube kurullarının "Barış Hakkını Israrla Savunuyoruz" Düşünce ve İfade Özgürlüğüne Yönelik Baskılara Hayır" temasıyla kitlesel katılımlarla yürütülmesine; 21. Olağan Genel kurulumuzda alınan kararlar ve Merkezi Çalıştay sonuç bildirgesinde ortaya çıkan öneriler çerçevesinde kongrelerin planlanmasına;
5. Bölge temsilcileri, eş başkanlar ve genel sekreterden oluşacak komisyonun şube kurulları yönergesini merkez genel kurul yönergesine uyarlamasına;
6. 2024 yılı dernek beyannamelerinin İvedilikle tamamlanarak genel merkeze gönderilmesine;
7. LGBTİ+lar ile Milletvekilleri buluşmasının derneğimiz organizasyonunda 8 Nisan'da Ankara'da gerçekleştirilmesine;
8. Çocuk Hakları Örgütleri ve Merkezi Çocuk Hakları Komisyonumuzun katılımıyla Çocuk Haklarına ilişkin bir toplantının 19 Nisan tarihinde Ankara'da yapılmasına;
9. Kürt Meselesinin demokratik ve barışçıl yollardan çözümüne dair bugüne kadar gerçekleştirdiğimiz çalışmaların gözden geçirilerek olası çözüm sürecine yönelik öneriler konulu hazırlanan taslak metnin şubeler ve MYK üyeleriyle paylaşılarak son halinin verilmesine; Barış Komisyonumuzun süreci planlamak üzere toplanmasına, Barış Algısını ölçmek üzere bir araştırma şirketi ile çalışma yapılmasına;
10. İHD üye ve yöneticilerine açılmış olan soruşturma ve davaların takip edilerek duruşmalara katılınmasına; Şubelerimize açılan soruşturma ve dava bilgilerini ihd@hukuk.org.tr adresine güncel haliyle gönderilmesine;
11. "Barış İçin Düşünce ve İfade Özgürlüğü Üzerindeki Baskılara Son" temasıyla bir kampanyanın başlatılmasına; Kampanyanın son halinin Yürütme Kurulunca Planlanmasına,
12. İHD'nin 39. Kuruluş Yıldönümü vesilesiyle yapılacak çalışmaları planlamak üzere; Genel Merkez dokümantasyon biriminden Cem Gurbetoğlu, MYK Üyelerimiz Besna Tosun, Cüneyt Yılmaz, Havin Ölmez ve Diyarbakır Şube

- Yönetim Kurulu Üyesi Cihan Kaya'dan oluşan bir komisyonun kurulmasına,
13. Merkezi komisyonlarımızın 2024 yılı insan hakları yıllık raporuna konulmak üzere en geç Nisan ayı sonuna kadar dokumantasyon@ihd.org.tr e-mailine gönderilmesine karar verilmiştir.

18.09.2025

1. İHD 22. Olağan Genel Kurulunun 15-16 Kasım 2025 tarihlerinde Ankara'da yapılmasına; Genel Merkezimizin ekonomik imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle şubelerimizin delegelerin geliş-gidiş ve konaklamaları konusunda şimdiden yerellerde kaynak yaratmalarına; genel kurul delege listesini göndermeyen şubelerimizin genel merkez mail adresine en kısa sürede göndermelerine;
2. Şube Genel Kurulları Hazırlık Yönergesinin Merkezi Genel Kurul Hazırlık Yönergesi olarak uyarlanması amacıyla, Eş Genel Başkanlar, Genel Sekreter ve Bölge Temsilcilerinin Görevlendirilmelerine,
3. Genel Kurul Hazırlık Komisyonu olarak Tahir Saçaklı, Hakkı Demir, Zafer İncin, Selahattin Okçuoğlu, Nuray Çevirmen Aykol, Gülseren Yoleri, Rümeysa Deniz Kaya, Halil İbrahim Vargün, Hatice Necla Şengül, Sibel Çapraz'ın görevlendirilmelerine,
4. Genel Kurulda gösterilmek üzere, iki yıllık faaliyetlerden oluşan çalışmaların slayt olarak hazırlanması için Diyarbakır Şubesi ve İstanbul Şubesinin destek olmasına, Genel Kurulda Sosyal Medya paylaşımları ve Fotoğraf çekimleri için planlama yapılmasına;
5. Genel Kurul Çalışma Raporunun hazırlanması için Merkezi Komisyonların 20 Ekim 2025 tarihine kadar faaliyet raporlarını genel merkez mail adresine göndermelerine, baskı ve birleştirme işlemleri için belirtilen tarihe dikkat edilmesine; çalışma raporunun 150-200 adet civarında QuerKodlu olarak bastırılmasına, delegelere önceden dijital ortamda gönderilmesine;
6. Genel Kurul Hazırlıkları kapsamında Şube üye toplantıları ve Bölge Toplantılarının 20 Ekim 2025 tarihine kadar yapılmasına;
7. İHD üye ve yöneticilerine açılmış olan soruşturma ve davaların takip edilerek duruşmalara katılınmasına; Şubelerimize açılan soruşturma ve dava bilgilerini ihd@hukuk.org.tr adresine güncel haliyle gönderilmesine; derneğimiz adına açılması düşünülen davalar, müdahillik başvuruları vb. ile ilgili şubelerimizin Genel Merkez Hukuk Birimiyle iletişim kurmalarına;
8. Derneğimize yapılan şikâyet başvuruları ile ilgili süreçlerin ilgili komisyonlar ve görev alan MYK üyeleri tarafından en kısa sürede sonuçlandırılmasına ve MYK ya bilgi verilmesine;
9. Dernek Tüzüğümüz ve 21. Olağan Genel Kurulumuzun MYK ya vermiş olduğu yetkiye dayanılarak Kocaeli ilinde Şube açılmasına, yetkilendirilecek kişilere ilişkin Marmara Bölge temsilcisi ile karar verilmesine;
10. Dernek Tüzüğümüzün ikinci maddesinde sayılan "Devletlerden, hükümetlerden ve siyasi partilerden bağımsız bir örgüttür." İlkesine uygun olarak, Siyasi partilerle ortak metinlerin imzalanmamasına, siyasi partilerin dahil olduğu ortak açıklamalarda dernek logomuzun siyasi parti logolarıyla

aynı pankartta kullanılmamasına, Siyasi partilerin resmi organlarında görev alan kişilerin İHD yönetim organlarında yer almamasına vb. dikkat edilerek şube ve MYK faaliyetlerinin yürütülmesine; konu ile ilgili şubelere açıklayıcı bir yazının gönderilmesine;

11. İHD'nin yaşadığı mali sorunların çözümüne ilişkin; daha önceden kurulmuş olan komisyonun aktif çalışmasına ve planlamalar yapmasına;
12. 2024 yılı Yıllık İnsan Hakları Raporunun tamamlanarak Ekim ayı başında açıklanmasına; TBMM de kurulan komisyona derneğimizin görüş ve önerilerinden oluşan taslak metne 25 Eylül tarihine kadar son şekli verilerek komisyon üyelerine gönderilmesine; Barış Süreci ile ilgili gündemlerin yakından takip edilmesine;

İHD

MYK

2023-2025 DÖNEMİ

ÇALIŞMA

PROGRAMI

GİRİŞ

İnsan Hakları Derneği (İHD), 37. kuruluş yılında 4-5 Kasım 2023 tarihinde, Genel Merkezi'nin bulunduğu Ankara'da, 21. Olağan Genel Kurulu'nu gerçekleştirmiştir.

İHD Merkez Yönetim Kurulu, 21. Olağan Genel Kuruldan 2025 yılında yapılacak 22. Olağan Genel Kurul'a kadar geçecek iki yıllık sürede gerçekleştirilebilecek somut hedefler için işbu çalışma programını hazırlamıştır.

Çalışma programının formatı 13. Olağan Genel kuruldan sonra değişmiş olup 2007-2008 dönemini kapsayan 14. Olağan genel kurula sunulan MYK çalışma raporunda yerini almıştır. Bu format 2006 yılında yapılan Yeniden Yapılandırma Kurultayı sonuçları üzerinden karar altına alınmış ve uygulanmıştır. 20. Olağan genel kurulda alınan Örgütlenme ve Yeniden Yapılanma Kurultayı şubelerde tamamlanmış olup; Merkezi Çalıştay ve Tüzük Kurultayının 2023-2025 faaliyet döneminde yapılması 21 Olağan Genel Kurulumuzda kararlaştırılmıştır. Merkezi Çalıştay ve Tüzük Kurultayından sonra bu formatın da gözden geçirilmesi gerekmektedir.

17-18 Kasım 2023 tarihlerinde toplanan MYK'mız genel kurul sürecini değerlendirmiş 21. Olağan Genel Kurulumuzun coşkulu geçtiği tespitini yapmıştır. Genel kurulumuzda insan hakları hareketinin tarihsel ve güncel sorunları ve çözüm yolları üzerinde değerlendirmelerin yapıldığı ve 2 yıllık çalışma dönemimizde yapılması gereken çalışmaların karar önergeleriyle ortaya konulduğu belirtilerek; MYK'mızın öncelikle bu çalışmaların hayata geçirilmesi yönünde hareket etmesi gerektiği belirtilmiştir. MYK görev bölüşümü bu yaklaşımla ele alınmış görev bölüşümü ve pratik planlamasını yapmıştır. İnsan Hakları Ortamının giderek daraldığı, daralan demokratik ortamın daha fazla mücadele ve kararlılıkla aşılabileceğinin tespitini yapmıştır.

Çalışma programımız her zaman olduğu gibi bir genel kurul dönemi üzerinden hazırlanmıştır. İHD' nin çalışmalarının birçoğu sürekli çalışmalardır.

A- İNSAN HAKLARININ DURUMU

Son yıllarda yaptığımız en büyük eleştiri insan haklarının araçsallaştırılmasıdır. Bu durum dünyada ve Türkiye'de halen geçerliliğini korumaktadır. İHD ve TİHV'in en son 2019 yılı Kasım ayında gerçekleştirdiği Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansında, Hak Siyaseti başlığı altında Yurttaş Hakları, Kent ve Çevre Hakları, Kadın Hakları, Göç ve Sığınma haklarının ilgasına karşı Hak siyaseti yaparak mücadele edilmesi gerektiği konusunda oldukça yararlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Dünyada ve Türkiye'de özellikle Covid-19 salgını, bölgesel ve yerel savaşlar ile çevre ve iklim krizi sonucu bulundukları yerleri terk edip daha güvenli yerlerde yaşam arayışına giren göçmen ve mülteciler dünyada ve Türkiye'de ulus devleti tahkim etme yaklaşımları ile milliyetçi politikaları güçlendirmiş ve başta Avrupa

Ülkeleri olmak üzere çok sayıda ülkede aşırı sağcı yönetimler iktidara gelmiştir. Böylesi bir politik ortamda insan hakları değerleri ve insan hakları savunucuları ciddi baskılarla karşı karşıya kalmıştır.

1. Dünyada ve Bölgede İnsan Haklarının Durumu

BM, İkinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı ağır insani yıkımın bir daha asla yaşanmaması için, barış, insan hakları ve demokrasi ideallerine dayalı uluslararası bir sistem oluşturma hedefiyle inşa edilmiştir. Bugün gelineen noktada maalesef bu ideallerin çok gerisinde kalınmıştır. Evrensel Bildirge'de yer alan hak ve özgürlüklere dayalı uluslararası bir düzen hâlâ kurulamamıştır. BM de, varoluş gerekçesiyle çelişir biçimde, hak ihlallerinin başlıca sebebi olan savaşları ve iç savaşları önlemede/sonlandırmada, mülteci/sığınmacı/göçmen krizlerine müdahalede, küresel çapta doğal ve kültürel mirasın korunmasında, küresel iklim krizinin önlenmesinde, yoksullukla ve adaletsizlikle mücadelede, başta kadınlara yönelik olmak üzere her türlü ayrımcılığı sonlandırmada yeterince etkin olamamaktadır. Gelineen aşamada güçlü devletlerin bir araya gelerek oluşturduğu çıkar ilişkileri, askeri ve ekonomik birliktelikler, insanların hak ve özgürlüklerini kullanmalarının önünde birer engele dönüşmüştür. Özellikle devletlerin demokrasi ve hukuk taahhüdünden giderek uzaklaşmaları insanlığın en önemli kazanımlarından birisi olan insan haklarının, hem bir referans sistemi hem de bir denetim mekanizması olarak zayıflamasına yol açmıştır.

Bu duruma Rojava'da ve Kuzey Suriye'de Kürt Halkının tarihsel ret ve inkara rağmen geliştirmeye çalıştığı demokratik özerk yaşam modeline yönelik saldırılar ve yok etme operasyonları karşısında BM ve İnsan Hakları mekanizmalarının sessiz kalışı gösterilebilir.

Öte yandan Filistin Halkı tarihsel olarak sistematik bir göçertme ve soykırımla karşı karşıyadır. 7 Ekim 2023 tarihinde HAMAS'IN İsrail'de bir kültür festivaline yönelik saldırısı sonrası Filistin Halkının karşı karşıya kaldığı sistematik soykırım ve göçertme politikaları hız kazanmış ve tüm dünyanın gözü önünde 40 günde çoğu çocuk olmak üzere yaklaşık 13.000 Filistinli hayatını kaybetmiş bir milyondan fazla Filistinli yaşadığı yerleri terk etmek zorunda kalmıştır. Savaş ortamında uyulması gereken asgari kurallar bile hiçe sayılarak, hastaneler, okullar ve sivil halkın yaşam alanlarına defalarca bombalı saldırılar düzenlenmiştir.

Tüm bu olumsuzlukların karşısında dünyanın her yerinde halklar özgürlük, adalet, eşitlik ve insan hakları talepleriyle itirazlarını yükseltmektedirler. Devletlerin ve hükümetlerin bu itirazlara yanıtı ise şiddetin her türünü sistematikleştirip yaygınlaştırma ve hayatın tek gerçeği olarak toplumlara dayatma şeklinde olmaktadır. Bugün tüm dünyanın yaşamakta olduğu bu ağır insani kriz karşısında insan haklarını savunmak ve kurucu rolünü canlandırmak en asli görevimizdir.

2. Türkiye’de İnsan Haklarının Durumu:

Türkiye, bilindiği gibi 1923-1987 tarihlerindeki 64 yılın 26 yılını sıkıyönetim askeri rejimi altında geçirmiştir. 1923-1946 yılları arası ise tek parti yönetimi altında taktirri sükun kanunu (1925-1929 arası) ile geçmiştir. 1987-2002 döneminde de toplam 15 yıl olağanüstü hal rejimi uygulanmıştır. 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsü ardından ilan edilen ve 19 Temmuz 2018 tarihine kadar kesintisiz uygulanan olağanüstü hal rejimi dahil edildiğinde 98 yıllık Cumhuriyet’in 43 yılının olağanüstü yönetim usulleri altında geçtiğini rahatlıkla belirtebiliriz. 31 Temmuz 2018 tarihinde uygulamaya konulan 7145 sayılı kanun ile de kalıcı OHAL rejimi halen uygulanmaktadır.

24 Temmuz 2015 tarihinde başlayan silahlı çatışmalar ve devamında 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsü gerekçe gösterilerek 20 Temmuz 2016’da başlatılıp 19 Temmuz 2018 tarihinde sona erdirilen OHAL (Olağanüstü Hal Uygulaması) çıkarılan 7145 sayılı Kanunla kalıcı hale getirilmiştir. Türkiye bugün OHAL rejimi özelliği taşıyan otoriter bir dönemi yaşamaktadır. OHAL koşullarında yapılan ve 16 Nisan 2017 tarihinde kabul edilen Anayasa değişikliği ile rejim değiştirilmiş ve bu rejim “Türk Tipi Başkanlık Modeli” veya “Cumhurbaşkanlığı Kabinesi” gibi isimlerle adlandırılmıştır. Bu rejimin tipik özelliği otoriter bir yönetim anlayışı olmasıdır. Türkiye’deki bu yönetim, pandemi süreci ile karşılaşınca otoriter uygulamalarını çeşitli idari tedbirler adı altında ve anayasaya aykırı olacak şekilde yasaklama tedbirleri ile yönetmeye çalışmıştır. Bir başka ifadeyle, bu dönemde pandemi yönetimi daha çok İçişleri Bakanlığı ve valiliklerin yasallık ilkesi’ne aykırı olacak şekilde aldığı yasaklama kararları ile geçmiştir. Ayrıca bu dönemde çıkarılan çeşitli yasalarla özellikle infaz sisteminde Cumhur İttifakının ulusalcı milliyetçi karakteri etkisini göstermiş ve siyasi mahpuslar aleyhine oldukça ağır bir infaz rejimi yaratılmış, emek-meslek örgütlerinin çalışmalarına müdahale edilmiş, derneklerin sıkı denetim altına alınması ve çalışamaz hale getirilmesi için çeşitli yasalar getirilmiştir. Kısacası yeni liberalizmin belirsizlik yaratan otoriter rejimi tüm özellikleri ile adeta Türkiye’de uygulamaya konmuştur. Böylesi koşullarda insan hakları savunuculuğu yapmanın zorluğu ve bir o kadar da direngenliği dönemini yaşamaktayız.

24 Temmuz 2015 tarihinde yeniden başlayan silahlı çatışmalar Kürt sorunun çözümsüzlüğünü derinleştirmiş, Türkiye’nin hızla elde ettiği demokratik kazanımları kaybetme sürecini başlatmıştır. Ağustos 2016’da Suriye’ye yönelik askeri hareket alanı giderek genişlemiş, Ocak 2018 Suriye Afrin, Ekim 2019 Suriye’nin kuzey doğusu, Haziran 2020’de ise Irak’ın kuzeyini kapsayacak şekilde genişletilmiş ve Suriye’den sonra Irak’ın da kuzeyinde belirli bölgeler denetim altına alınmaya çalışılmış ve çatışma sahası genişlemiştir. **Türkiye Kürt Sorununun demokratik çözümünde hızla uzaklaşmış askeri ve güvenlik bürokrasisinin belirlediği politikalarla Kürt Halkının Irak’ta, Suriye’de demokratik Statü kazanmasını kendi güvenliği bakımından tehdit görmeye devam etmiştir.** Bu yaklaşımla hem Türkiye’de Kürt Sorununun çözümü güvenlikçi politikalara kurban edilmiş hem de Irak ve Suriye’de askeri varlık kalıcı hale getirilmiştir. Yurt dışında bulundurulmuş askeri varlığın finanse edilmesi için ülke ekonomisinin büyük bir kısmı harcanmaya devam edilmektedir.

Öte yandan 2016 yılı ile Kürt kentlerine Kayyım atama ve yerel yönetimlerde halkın iradesinin yok sayılması siyaseti sürekli hale getirilmiş, yerel yönetimlerde halkın iradesi yok sayılmıştır.

Türkiye'nin en önemli sorunu olan Kürt sorunun çözümünde barış hakkının savunulması ve barış kültürünün oluşturulmasında İHD üzerine düşen rolü yerine getirmelidir.

Türkiye'nin gerek Avrupa Konseyi ile ilişkileri gerekse de batı dünyası ile ilişkilerini devam ettirebilmek amacı ile siyasi iktidar tarafından açıklanan çeşitli reform paketleri ve bu kapsamda insan hakları eylem planı olmuştur. Bütün bu belgelere baktığımızda esasen mutlaka yerine getirilmesi gereken hususlar olduğu ve ana hatları ile daha önceden yapılan düzenlemelerin bozulması karşısında bunların tadil edilmesi olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla gerçek bir reform iradesinin oluşabilmesi için gerçek bir reformcu siyasi iradenin ortaya konması gerekmektedir.

Kısacası Türkiye'de derin bir insan hakları ve demokrasi krizi yaşanmaktadır. **Bu kriz 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimleriyle yeniden tahkim edilmiştir.**

B- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'NİN İNSAN HAKLARI MÜCADELESİNDE ALMASI GEREKEN KONUM

İnsan Hakları Derneği'nin Tüzük hükmü haline getirilmiş ilkeleri, Tüzük 2/B maddesinde yer almakta ve şöyledir:

“İnsan Hakları Derneği, 1. Hükümet dışı, gönüllü bir insan hakları kuruluşudur. 2. Devletlerden, hükümetlerden ve siyasi partilerden bağımsız bir örgüttür. 3. İnsan haklarının evrenselliğini ve bölünmezliğini savunmaktadır. 4. Irk, etnik köken, dil, din ve mezhep, dinsel inanç ve inanç, renk, cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği, siyasi ve felsefi görüş, engellilik vb. nedenlerle yapılan her türlü ayrımcılığa karşı mücadele eder. Nefret söylemi ve nefret suçları ile mücadele eder. 5. Her koşulda ve dünyanın her yerinde ölüm cezasına karşıdır. 6. Her yerde ve her koşulda, kime yapılırsa yapılsın işkenceye karşı çıkar. 7. Herkes için, her yerde ve koşulda adil yargılanma ve savunma hakkını savunur. 8. Her zaman ve her koşulda savaşa ve militarizme karşıdır; barış hakkını savunur. 9. İfade özgürlüğünü koşulsuz ve sınırsız olarak savunur. 10. Düşünce ve inanç özgürlüğünü dokunulmaz bir hak olarak görür. Koşulsuz ve sınırsız bir şekilde savunur. Vicdani Ret hakkını tanır ve savunur. 11. Örgütlenme özgürlüğünü savunur. 12. Ezilen birey, cins, sınıf, halkın/ulusun hakları için mücadele eder. Zulme ve baskıya karşı direnme hakkını savunur. 13. Ulusların/Halkların kendi kaderini tayin etme hakkını savunur. 14. İnsancıl hukuku savunur. Her zaman ve her yerde soykırıma karşı çıkar. 15. Herkesin anadilinde eğitim ve öğrenim görme hakkı ile anadilinde kamu hizmeti verme ve alma hakkını savunur. İnsan Hakları Derneği, kişisel, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar ile dayanışma haklarını bir bütün olarak benimser ve savunur.”

Bilindiği gibi, insan haklarını savunma hakkının kendisi de bir insan hakkıdır.

İnsan hakları savunucusu da “bireysel olarak ya da başkalarıyla birlikte insan haklarını korumak ve geliştirmek için çalışan kişidir.”

İnsan haklarının kaynağı hayattır. Hayatta çeşitli yaşama durumları vardır. Hayat, ekonomik, sosyal, politik, kültürel vb. boyutludur. İnsan hakları insan aklının ürünüdür ve hayat kaynaklıdır. Hayat statik değil dinamik karakterlidir. Haklar ve özgürlükler, hem çeşitli iktidar ilişkisi ve çelişmeleri hem de devlet iktidarı olgusu ile karşı karşıyadır. İnsan hakları hareketi, tıpkı ilgi alanının temel karakteristiği gibi, insanı ve toplumsal yapıları merkezine alan bir hareket olduğu için dinamik bir harekettir. Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bağlamları içinde bu özneler sürekli bir değişim ve etkileşim halindedirler. Dolayısıyla insan hakları hareketi, hem öznelerinin değişimi hem de sürekli değişen ve gelişen bağlamı içinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçları ve sorunları saptayarak kendini güncelleyen ve taleplerini yenileyen bir hareket olagelmıştır.

İnsan hakları hareketi, niteliği ve kapsamı itibariyle siyaset başta olmak üzere pek çok diğer faaliyet alanıyla etkileşim halinde olmasına karşın, toplumu şekillendirme, ona ‘doğru yolu gösterme’ gibi işlevleri yoktur. Bu yönüyle insan hakları hareketi, ‘toplum mühendisliğinden ve yine bu yönüyle “**siyasetin**” rolünden farklı bir rol üstlenir. Ne var ki, insan hakları hareketi doğası ve varlık nedeni itibariyle, insanın ve toplumun günümüzde erişmiş olduğu tarihsel demokratik birikimleri ve insan onurunu esas alır. Sözü edilen tarihsel birikimler ve insan hakları hareketine içkin tarih bilinci göstermektedir ki, hak ihlallerinin birincil faili ‘**devletler**’ ve onu biçimlendiren toplumsal formasyonlardır. Bu nedenle insan hakları hareketinin asıl mücadelesinin devletlere ve devletler tarafından gerçekleştirilen hak ihlallerine karşı yürütülmesi zorunluluktur.

9 Aralık 1998 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul ve ilan edilen İnsan hakları Savunucularının Korunması Bildirisi de, yukarıda belirttiğimiz failin esas itibariyle devlet oluşunu bildiri’nin başlangıç bölümünde şöyle ifade etmektedir:

“İnsan hakları ve temel özgürlükleri koruma ve geliştirme temel sorumluluğu ve ödevinin devlete düştüğünün altını çizerek (...).”

Öte yandan, insan hakları hareketinin ihmal edilmemesi gereken ikinci yönü de devlet dışı iktidar odaklarının ailede, sokakta, işyerinde, okulda vb. gerçekleştirdiği hak ihlallerine karşı sürdürülecek mücadele olmalıdır. Hemen belirtmeliyiz ki, insan hakları hukukunda devletler tarafından gerçekleştirilen ihlaller, “**dikey ihlaller**” biraz önce sözünü ettiğimiz “devlet dışı iktidar odaklarınca gerçekleştirilen ihlaller de “**yatay ihlal**” olarak nitelenmektedir.

İnsan hakları hareketinin böylesi bir anlayışla sürdürdüğü/sürdüreceği mücadele çoğu zaman devletler ve diğer iktidar odaklarınca, devlet ile örneğin muhalif odaklar arasında ‘eşit mesafede durmama’ vb. şeklinde ortaya konulan manipülatif söylemlerle bozulmaya çalışılmaktadır. İHD, değişime açık olmayı başarabilmeli, geçmişin değerli birikimlerini geleceğe taşıyıp olumsuz alışkanlıklarını geride bırakacak bir anlayışla kendini yenilerken, sözü edilen manipülasyonlardan da kaçınmalıdır.

Öte yandan, yukarıda yer verdiğimiz Tüzük 2/B hükmünden de anlaşılacağı gibi, İHD, insancıl hukuku savunur. Bu konuda ilk olarak 24 Ekim 1992 tarihli 4.Olağan Genel Kurulu’nda karar almıştır. Dolayısıyla, insancıl hukuk ilkeleri açısından da gelişmeleri izler, rapor eder, tepki gösterir ve değerlendirmelerde bulunur. En başta İHD’nin temsil ettiği 37 yılı aşkın mücadele birikimi ve insan hakları hareketinin sahip olduğu kapasite, bu bakımdan eşsiz bir öneme sahiptir.

Türkiye’de 37 yılı aşkın bir süredir başta İHD tarafından sürdürülen insan hakları mücadelesi, insan hakları değerlerinin oluşumunu, tanınmasını ve tartışılmasını sağlamıştır. İHD 37 yılı aşan mücadelesinde, ihlalleri belgelemiş, mağdurlara tıbbi, hukuki, psikolojik destek vermiş, cezasızlığa karşı mücadele etmiş ve insan hakları kavramını tanıtmış, insan hakları bilinci ve kültürünün yerleşmesi için çalışmıştır. Mücadele bu yönüyle her zaman kesintisiz bir şekilde sürmelidir. İnsan hakları hareketinin bunun yanı sıra, insan hakları bilincini kitlelere taşıyacak ve insan hakları kültürünü yaygınlaştıracak yaklaşım ve araçları da geliştirmesi gereklidir. Bu açıdan insan hakları mücadelesini, sadece mağdurların hareketi olmaktan çıkarıp henüz hak ihlaline uğramamış ya da uğradığının farkında olmayan insanları da bu mücadeleye katacak bir yaklaşımı benimsemelidir.

Bu bakımdan, her İHD yöneticisi teorik ve felsefi olarak insan hakları bilinci ile donanmalıdır. Mevcut yöneticiler, eğitim programları ile hem kendilerini geliştirmeli hem de İnsan hakları mücadelesi gönüllüsü olabilecek bireyleri bu programlara katarak derneğimize kazandırılmalıdır. Eğitim konusunda genel merkez ve şubelerde eğitim alanında görevli arkadaşlarımıza ve İnsan Hakları Akademisi’ne büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

İHD, 37. Yılında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için politika belgeleri üretmeye başlamıştır. Bu belgelerin ilki Cinsiyetçi, baskıcı davranışların ve Mobbingin Önlenmesine Dair politika Belgesidir. 20. Olağan genel kurulda kabul edilen Tüzük değişikliği ile bu belge tüzüksel dayanağa kavuşmuş, sürekli eğitimler yolu ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin içselleştirilmesi süreci başlatılmıştır. **21. Olağan Genel Kurulumuzda da tüm şubelerimizde bu eğitimlerin yürütülmesi kararı alınmıştır.** Toplumda insan hakları bilincinin ve kültürünün yaygınlaşmasında ve yerleşmesinde buna uygun dilin temel bir araç olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle, İHD bugüne kadar savunduğu hiçbir değerden taviz vermeden, sorunlar ve olaylar karşısında kullandığı dili, örgüt içinde de ortaklaştırmaya çalışmalıdır.

Yukarıda etraflıca anlatıldığı gibi İHD, insanlığın demokratik birikimleri ve insan onurunun hayata geçirilmesinde toplumsal muhalefet içerisinde yerini alır ve buna göre mücadelesini sürdürür. İHD’nin toplumsal muhalefet içerisindeki yeri ve mücadelesi kesintisiz olarak devam etmelidir.

C- ÇALIŞMA ALANLARI

1. Örgütsel Yapının Güçlendirilmesi

2. İnsan Hakları Kültürünün Geliştirilmesi
3. Türkiye’de İnsan hakları ve Demokrasi zemininin Güçlendirilmesi
4. İHD ‘nin İzleme ve Savunuculuk Kapasitesinin Artırılması

1. Örgütsel Yapının Güçlendirilmesi:

İHD, tüzüğünde yazan amaç ve yukarıda Tüzük hükmü olarak aynen yer verdiğimiz ilkeler doğrultusunda faaliyetini sürdürürken, örgütsel yapısını da buna uygun hale getirmek zorundadır. İHD, çalışmalarında haklar arasında ayırım gözetmemeli ve öncelik sırası belirleme gibi bir yanılsa düşmemelidir. Kim hangi konuda mağdur ise (mağdur: insan hakları savunucuları “mağdur”ları, insan hakları ihlal edilen hak sahibi kişi olarak görür) ve İHD’ye başvuru yapıyorsa İHD de o konuyu doğal olarak gündemine alacak ve gereğini yapacaktır.

İHD kuruluşundan itibaren bir konu-tema belirleyip sadece o konuda faaliyet gösteren bir insan hakları örgütü olmamış, **İnsan haklarının evrenselliği, bölünmezliği ve bütünselliği ilkesinden hareketle** tüm haklar konusunda faaliyet yürütmüştür; bugün de öyledir. Dolayısıyla bizim haklar arasında tercih yapmamız söz konusu olamaz.

Literatürde, haklar, birinci, ikinci ve üçüncü kuşak haklar olarak sınıflandırılmaktadır. Bunlardan hangilerinin öncelikli ve vazgeçilmez olduğu ya da hangilerinin temel haklar hangilerinin insan hakkı olmakla birlikte temel hak olmadığı yine tartışma konusu olmaktadır. Bu tartışma dünyada da Türkiye’de de bitmiş bir süreç değildir. İHD ise yukarıda ilkeler bölümünde yer aldığı gibi, evrensellik, bölünmezlik ve bütünsellik bakış açısıyla insan haklarını medeni(kişisel) siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, dayanışma ve-halkların hakları dahil- savunmaktadır.

İnsan hakları konusu dinamik bir süreçtir, tartışmalar bundan sonra da devam edecektir. İnsan haklarına bütüncül yaklaşma konusu İHD’nin çalışmalarını da doğrudan etkilemektedir, bundan sonra da etkileyecektir. Bu nedenlerle İHD bütün hak kategorileriyle uğraşan ve bu alanları izleyen, rapor hazırlayan, bu alanlara ilişkin görüş söyleyen ve müdahale eden bir örgüt olmak zorundadır. Bunun için de örgütsel yapısını buna göre düzenlemek, izleyeceği alanlara göre de bir çalışma tarzı ortaya koymak zorundadır.

Başta Genel Merkez çalışmaları olmak üzere, şube ve temsilciliklerimizin kapasitesi bu ihtiyaca göre düzenlenmelidir.

İHD’nin izleme kapasitesini geliştirmek ve tüm insan hakları konularıyla ilgilenebilecek bir yapıya dönüştürmek zorundayız.

Şu an itibarıyla, medeni ve siyasal hakların sayısını 111, ekonomik, sosyal, kültürel ve dayanışma haklarının sayısını 72 olarak belirtebiliyoruz. Toplamda 183 hak ve özgürlüğün izlenmesinin, rapor edilmesinin ve bu alanların tümünde etkinlikler

düzenlenmesinin bugünkü kapasitemiz açısından olanaksızdır. Dünyada da bütün hak kategorilerini izleme ve raporlama ve aktivizm içerisinde bulunan bir insan hakları örgütü bulunmamaktadır. Ancak biz bütün gücümüzle çalışmalı ve kapasitemizi artırıp en verimli bir şekilde çalışmaya devam etmeliyiz.

a-Üye İlişkileri ve Örgütlenme:

İHD, 1999 yılında kabul ettiği Üye Eylem Planı ile 2006 yılında yaptığı Yeniden Yapılandırma Kurultayı sonuçları üzerinden üye ilişkilerini gözden geçirmelidir. Üyelerine ulaşma ve üyelerin İHD'ye katkılarını artırmak için şubelerimiz bütün üyelerin iletişim ve adres bilgilerini tespit etmelidir. Derneğin yaptığı açıklamalar ve etkinlikler mutlaka üyelerimize duyurulmalıdır. Üyelerin dernek çalışmalarına katılması için gerekli iletişimler kurulmalı, katılımcılık önündeki engeller kaldırılmalıdır. **Yüzlerce hatta binlerce üyesi olan şubelerimizin sınırlı sayıdaki üye ile genel kurul, çalıştay, eylem etkinlik yapması ciddi bir sorundur. Bu sorunu tüm şube yönetimlerimiz ve Bölge Temsilciliklerimiz ile MYK üyelerimiz tartışmalı ve çözüm üretmeye çalışmalıdır.** Bu sorunun ayrıca Merkezi Örgütlenme ve Yeni Yöntemler Çalıştayında ele alınması artık bir zorunluluk olarak görülmelidir. İHD'nin stratejik ve ilkesel politikalarıyla ilgili tartışmaların ve önerilerin en geniş üye katılımlarıyla yapılmasına özen gösterilmelidir.

Tüm şubelerimizin üye bilgilerinin görülebileceği merkezi bir üye veri tabanı oluşturulması için çalışma yürütülmesi. Üye güncellemelerinin ilgili tüzük maddesi çerçevesinde yapılmasına özen gösterilmesi. **Ayrıca her yeni üyenin üyelik formlarının bir nüshası genel merkeze gönderilmeye devam edilmelidir.**

b-21. Olağan genel kurulda alınan kararların hayata geçirilmesi

1- Tüzüğün verdiği yetki ile Denizli, Bodrum, Bursa, Edirne, Kocaeli, Samsun, Sivas, Konya ve Iğdır, Sakarya, Muş, Bingöl, ve Bitlis illerinde İHD şubeleri açılması konusunda MYK'ya yetki verilmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu dönem halen Temsilcilik olan Konya, Kocaeli, Samsun, Iğdır illerinde şube olma koşullarının oluşmasına katkı sunulacak ve öncelikle buralarda şubeleşmeye öncelik verilecektir.

2- Şube olma vasfını yitiren ve faaliyet yürütmeyen İHD Kahramanmaraş Şubenin kendi isteği doğrultusunda kapatılması oy birliği ile kabul edilmiştir. Kapatılan Kahramanmaraş'ta temsilcilik açılmasına karar verilmiştir.

3- Tüzüğün verdiği yetki ile yurt dışındaki diğer ülkelerden Avusturalya Sidney şehrinde İHD Avusturalya Şubesi, ABD Newyork şehrinde İHD ABD Şubesi, Belçika Brüksel şehrinde İHD Belçika Şubesi, İsviçre Cenevre şehrinde İHD İsviçre Şubesi, Federal Almanya Berlin şehrinde İHD Federal Almanya Şubesi, İngiltere Londra şehrinde İHD İngiltere Şubesi, Fransa Paris şehrinde İHD Fransa Şubesi, Hollanda Amsterdam şehrinde İHD Hollanda şubesi, Irak Hevler şehrinde İHD Irak şubesi, Suriye'de güvenli kabul edilebilecek bir şehirde İHD Suriye Şubesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa şehrinde İHD Kıbrıs şubesi, Norveç Oslo şehrinde İHD

Norveç şubesi, İsveç Stokholm şehrinde İHD İsveç şubesi, Lübnan Beyrut şehrinde İHD Lübnan Şubesi, Arjantin Buenos Aires Şehrinde İHD Arjantin Şubesi, Japonya Tokyo şehrinde İHD Japonya Şubesi, Kanada Ottawa şehrinde İHD Kanada Şubesi, Danimarka Kopenhag şehrinde İHD Danimarka Şubesi, İtalya Roma şehrinde İHD İtalya Şubesi açılması konusunda İHD MYK'ya yetki verilmesi ve bu ülkelerin belirtilen şehirlerinde İHD MYK kararı ile İHD Temsilcilikleri açılması oy birliği ile kabul edilmiştir. Halen Avustralya ve İsviçrenin yanı sıra yeni Temsilcilikler açılması için gayret gösterilecektir.

4- İHD Tüzelkişiliği adına gerekli taşınmaz ve taşınır malların satın alınması, mevcut taşınmaz ve taşınırların satılması, ipotek edilmesi veya ipoteğin çözülmesi, taşınmaz ve taşınırların bağış kabul edilmesi hususlarında MYK'ya yetki verilmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu dönemde genel merkeze mülk alınması konusu sonuca bağlanacaktır.

5- Türkiye merkezli olarak Ortadoğu, Kuzey Afrika, Kafkaslar ve Balkanlar bölgelerinde insan hakları ve demokrasi alanında faaliyet yürütecek bir insan hakları federasyonunun İHD'nin öncülüğünde kurulması için İHD MYK'ya yetki verilmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu konu geleceğe dair fikri tartışmaları yapmak ve bu bölgedeki insan hakları örgütleri ile güçlü bağlar kurulmasını sağlayacaktır.

6- 17.Olağan genel kurulda kabul edilen karar önergesi doğrultusunda, Mülteci/sığınmacı/göçmenlerin insan hakları ve bunlara insani yardım ile tedavi ve rehabilitasyon yardımı verecek İHD tüzelkişiliği ile İHD Merkez Yürütme Kurulu üyelerinin de yer alacağı bir Vakıf kurulması için İHD MYK'ya yetki verilmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Türkiye, mevcut coğrafi ve kültürel konumu ile mülteci/sığınmacı/göçmenlerle yaşamak zorunda olduğundan, bu alanda İHD' de gerekli yeni adımları atmak zorundadır.

7-17. Olağan genel kurulda kabul edilen karar önergesi doğrultusunda, Adalet ve Toplu Mezar Araştırmaları Vakfı isimli İHD tüzelkişiliği ile İHD Merkez Yürütme Kurulu üyelerinin de yer alacağı bir Vakıf kurulması için İHD MYK'ya yetki verilmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Türkiye'nin geçmişi ile yüzleşmesi kapsamında toplu mezarları kazması ve buna uygun mezarlıkları oluşturması, kimlik tespitlerini yapması, cezasızlıkla mücadele etmesi gibi bir dizi çalışmayı yapması gerekir. Bu kapsamda bu dönem bu adımı atmak gerekecektir.

8- 17. Olağan genel kurulda kabul edilen karar önergesi doğrultusunda, Mülteci/Sığınmacı/Göçmenlerin İnsan Hakları ve bunlara insani yardım ile tedavi ve rehabilitasyon yardımı verecek İHD tüzel kişiliği ile İHD Merkez Yürütme Kurulu üyelerinin de içinde yer alacağı bir Vakıf Kurulması için İHD MYK'ya yetki verilmesi oy birliği ile kabul edilmiş olup; MYK mız bu dönem bu çalışmayı somutlaştırmaya çalışmalıdır.

9- Delegelerin verdiği önerge ile İHD merkezi Yaşlı Hakları komisyonunun kurulması

ve şubelerden de bu komisyona üye talep edilmesi kabul edilmiştir. Yaşlı Haklarının daha somut yürütülmesi bu çalışma döneminde gereklidir. Nüfusun ortalama yaşam süresinin uzaması karşısında yaşlı hakları önemli bir çalışma başlığıdır.

10- Cumartesi Anneleri/ İnsanlarının Galatasaray Lisesi önünde yapmaya çalıştığı Gözaltında Kaybedilenlerin akıbetlerinin öğrenilmesi ve faillerinin yargılanması talepli oturma eylemliliklerinin yasaklanması üzerine başlatılan destek ve dayanışma eylemliliklerinin MYK'mızın vereceği yeni bir karara kadar devam ettirilmesi.

10- 20.Olağan Genel Kurulda alınan karar doğrultusunda Yurtiçi temsilciliklerin en yakın şubeye bağlanması ve yurtdışı temsilciliğin genel merkeze bağlanması kararı bu dönemde sürdürülecektir.

*11- İnsan hakları mücadelesinde yeni yol ve yöntem arayışı ile İHD'nin yapısal sorunlarının ve çözümlerinin tartışılacağı gerek üyelerimizden gerekse ulusal ve uluslararası alandan aktivist ve uzmanların katkı sunacağı, yerellerden başlayarak merkezi düzeyde bir çalıştay yapılması, akabinde tüzük kurultayının düzenlenmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Çalıştay ve Tüzük Kurultayının mümkünse 6 ay içerisinde yapılması kararı alınmıştır. Çalışma programımızın en önemli önceliği Çalıştay olacaktır. Çalıştay sonuçları üzerinden gerekirse yeniden yapılandırmaya gidilecek, yeni mücadele araçları kullanılacaktır. **Bu konuda gerekli MYK kararları alınmıştır.***

12- İHD genel merkez ve şubelerinde kullanılacak mal ve hizmet satın alma politika belgesi ile İHD personel istihdam ve idari usuller politika belgesinin MYK tarafından hazırlanması bu belgelerde ihtiyaca göre değişiklik yapılması için MYK ya yetki verilmesi oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu çalışma döneminde sayılan politika belgelerinin hazırlanması ve uygulamaya konulması önemli olacaktır.

13- 20. Olağan genel kurulda alınmış olan Uluslararası Barış Konferansının Diyarbakır'da düzenlenmesi yeniden karar altına alınmıştır. Kürt Sorunun Barışçıl yollardan çözülmesi ve barış kültürünün yaygınlaştırılması için bu konferansın hayata geçirilmesi önemlidir.

14- Aynı içerikte olan ve Önerge Komisyonunca birleştirilerek son hali verilen;

- a- İHD genel merkez ve şubelerinin sosyal medyayı daha aktif kullanması için gerekli eğitimlerin yapılması, sosyal medya politika belgesinin hazırlanması,*
- b- Toplumsal cinsiyet ve mobbingin önlenmesi politika belgesinin eğitimlerinin düzenli olarak yapılması;*
- c- İHD tarafından daha önceden hazırlanmış olan Anayasa Çalışmalarının güncellenerek tartışmaya açılması;*

- d- Denetleme Kurulunun en az 4 ayda bir denetleme faaliyetlerini yürütmesi;
- e- 37 yıllık İHD arşivinin dijital ortama aktarılması çalışmalarının tamamlanması, İHD almanağı ile sözlü tarih çalışması için planlamaların yapılması;
- f- İHD şubelerinde LGBTİ+ komisyonlarının kurulması için çalışma yapılması,
- g- Toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesi çerçevesinde gelecek seçimlerde %50 kadın kotasının uygulanmasına;
- h- Hapishanelerdeki mahpuslara uygulanan ağır tecrit ve izolasyona karşı etkin ve çözüm odaklı çalışmaların yürütülmesi, konu ile ilgili panel, konferans, çalıştay düzenlenmesi; kamu idaresi ile görüşmeler ve yazışmalar yapılması;
- i- Deprem Dayanışma Platformu Kurulmasına;
- j- Basın, Yayın, Arşiv, Dokümantasyon ve sosyal medya komisyonunun birleştirilerek çalışma yapılmasına;
- k- İHD Akademi dersleri arasına anadilde eğitim hakkı konulu dersin eklenmesine;
- l- Her ayın ilk cuma günleri planlanan “Barış Nöbeti” eylemliliklerine devam edilerek daha görünür olması için çalışmaların yürütülmesi;
- m- İHD şubelerinde KHK komisyonlarının kurulması; kararları alınmıştır.

c- Çıkarılması Gereken Yönetmelik ve Yönergelerin Çıkarılması

İHD 37. Yılında artık kurumsal işleyişi ile ilgili gerekli yönetmeliklerin tamamını çıkarmalıdır. Temsilcilik yönetmeliğinin yanı sıra genel kurul ve seçim yönetmeliği, onur kurulu çalışma yönetmeliği, MYK ve Yürütme kurulu çalışma yönetmeliği, Ödül verme yönetmeliği, Mali işleyiş ve Projeler yönetmeliği, denetleme yönetmeliği, Komisyonlar Çalışma yönetmeliği çıkarılmalıdır. Elbette bu konuda yapılacak olan Örgütlenme Kurultayında bu konular da konuşulmalıdır.

d- Genel Merkezde ve Şubelerde Kurulması gereken Komisyonlar.

Ana çalışma alanlarında genel merkezde ve şubelerde gerekli komisyonlar kurulmalı ve işletilmelidir. Hapishaneler, Mülteci, Kadın, Çocuk, Eğitim, Örgütlenme, Ayrımcılık

ve Irkçılık Karşıtlığı, Barış, Ekonomik ve sosyal haklar, Cezasızlıkla Mücadele, Hukuk Komisyonlarının mutlaka kurulması gerekmektedir.

e-Örgütsel Kapasitemizi Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenler:

Önümüzdeki 6 ay içinde yapacağımız Örgütlenme Çalıştayında alınacak kararlara kadar geçmiş dönem yaptığımız Kurultaylarda ve Çalıştaylarda aldığımız aşağıdaki kararları hayata geçirmeye çalışacağız.

1) İHD'nin 1999 yılında başlattığı “üye eylem planı” geçmiş yıllarda büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Bu sürekli bir çalışma olarak düşünülmelidir. Önümüzdeki çalışma döneminde tüm şubelerde üyelerinin yaş, cinsiyet, eğitim, meslek vb. alanlarda bilgisine ulaşarak, üyelerinden nasıl yararlanabileceği belirlenecektir.

2) İHD üyelerinin yaş, cinsiyet, eğitim, mesleklerinin bilinmesi üyelerine yönelik eğitim çalışmalarının belirlenmesinde de etkili olacaktır.

3) Merkezi düzeyde oluşturulan çalışma alanlarında görev alan MYK üyeleri, görev aldıkları alanlarla ilgili şubelerin çalışmalarına da katkı sağlayacaktır.

4) MYK üyelerinin görev aldıkları alanlardaki verimlilikleri-üretimleri İHD'nin kamuoyunda görünür kılmasında ve haklarla ilgili daha nitelikli çalışmalar yapılmasında etkili olacaktır.

5) Şubelerimizin, yapılan başvuruları daha düzenli bir şekilde genel merkeze göndermesi sağlanmalıdır. **İHD şubelerinin kurumsal uzantılı e-postaları kullanması ve yönetim değişikliklerinde şifre ve e-posta bilgisinin genel sekreterin bilgisi dahilinde devir tesliminin sağlanması; kurumsal her türlü yazışma ve bilgilerin bu kurumsal e-posta üzerinden yapılması devamlılık açısından önemlidir.**

6) Hak kategorileri konularında yönetici-çalışan ve üyelerimizin eğitimine daha fazla önem verilecektir. Bu konularda özel bültenler ve yayınlar çıkarılacaktır.

7) Mali ve bürokratik nedenlerle yayınına son vermek zorunda kaldığımız İHD bülteninin elektronik ortamda yayımlanmasına çalışılacaktır.

8) İHD'nin (genel merkez ve şubelerin) içerisinde bulunduğu mali sorunları aşması ve düzenli, sürekli gelire kavuşması için şubelerle ortak görüş ve eylem planı oluşturulması yoluna gidilecektir. Üye aidatlarının toplanması ve şubelerimizin üyeye dayalı olarak finans sorununu çözmesi için şube saymanları ile ortak çalışmalar yürütülecektir. *Şubelerimizin üye ile ilişkilerini yeniden gözden geçirerek şube faaliyetlerini sürdüreceği düzenli aidat ilişkisini sürdürülebilir bir sisteme kavuşturması için çalışma yapması özendirilecektir.*

9) Genel Merkez önceki dönemlere göre daha mobil hale getirilecek, daha etkin eylemler örgütlenecek, örgütlenen bu eylemlerin şubelerce uygulanmasına özen gösterilecektir. Etkin olamayan şubelerde üye toplantısı yapılarak aktif hale getirilmesi sağlanacaktır.

10) Yapılan Tüzük değişikliği ile **yılda en az 3 defa şube** başkanları ve katılabilirse eş başkanlarıyla toplantılar yapılacaktır.

11) Şube yöneticilerinin ve ulaşılabilirse üyelerin e-posta ve telefon bilgileri alınarak basın açıklamaları, özel bültenler, eylem ve etkinlik bilgilerinin gönderilmesi sağlanacaktır. *Şubelerimizin faaliyetlerinin eş zamanlı olarak diğer şubelerce görülmesi*

ve sosyal medyada görünürlük kazandırılması için her şubeden sosyal medya hesabını kullanma yetkisi verilmiş yönetim kurulu üyelerinden oluşan İHD Sosyal Medya Grubu oluşturulacaktır.

- 12) Bölge temsilcileri bölgelerindeki **şubelerle iki ayda bir düzenli** toplantı yapacaktır.
- 13) İHD Genel Merkezine gayrimenkul alınması İHD'nin kapasitesinin geliştirilmesi ve olanaklarının artırılması sağlanacaktır. Bu sorun bu dönem çözülecektir.
- 14) Dokümantasyon birimi daha da güçlendirilecek ve bu alan için bir çalışan daha istihdam etme olanağı araştırılacaktır.
- 15) Şubelerin saymanlarının eğitimi sağlanacaktır
- 16) İnsan hakları bilincini kitlelere taşıyacak ve insan hakları kültürünü yaygınlaştıracak yaklaşım ve araçları da geliştirecektir.
- 17) İnsan hakları mücadelesini, sadece mağdurların hareketi olmaktan çıkarıp henüz hak ihlaline uğramamış ya da uğradığının farkında olmayan insanları da bu mücadeleye katacak bir yaklaşımı gösterecektir.
- 18) Mevcut yöneticiler, eğitim programları ile hem kendilerini geliştirecek, hem de İnsan hakları mücadelesi gönüllüsü olabilecek bireyleri bu programlara katarak derneğimize kazandırılacaktır.
- 19) İHD çalışma tarzını ve izleme alanlarını daha fazla hak kategorilerine göre düzenleyecektir.
- 20) İHD'nin izleme kapasitesini geliştirmek ve tüm alanlarla ilgilenebilecek bir yapıya dönüştürmek için girişimlerde bulunulacaktır.

f- Mali durum

Genel merkezde ön muhasebeci istihdamı ile daha düzenli bir mali çalışmaya geçilecektir.

Bu dönem güncellenen üyelerin düzenli aidat ödemesi yapılması sağlanacak ve bu şekilde üye aidat ve bağışları ile faaliyetler yürütülecektir. İzleme ve savunuculuk kapasitesinin artırılması için hibe desteği veren projelere başvurular yapılacaktır.

Tüzük gereği, genel merkezin izni olmadan şubeler proje başvurusu yapamayacaktır.

2. İnsan Hakları Kültürünün Geliştirilmesi:

Türkiye’de, 37 yılı aşkındır süren örgütlü insan hakları mücadelesi, insan hakları değerlerinin oluşumunu, tanınmasını ve tartışılmasını sağlamıştır ve mücadele bu yönüyle her zaman kesintisiz bir şekilde sürmelidir. Ancak bu aşamadan sonra mücadelenin bu yönüyle birlikte, geniş kitlelere erişecek ve insan hakları kültürünü yaygınlaştıracak yaklaşımı ve araçları da geliştirmelidir.

Bu amaçla aşağıdaki çalışmalar yapılacaktır:

1. Yönetici ve aktivistlerin eğitimine önem verilecektir.
2. Şubelerimizin mağdur başvurularını alma ve mağdurlara yaklaşımı konularında eğitim çalışmaları yapılacaktır.
3. Özellikle raporlama konusunda yönetici ve aktivistler eksikliklerini giderecek

eğitimler yapılacak ve uzmanlaşma sağlanması için çaba harcanacaktır.

4. Medya ile daha etkili bir ilişki kurma çabasına girilecektir.

5. İHD, İnsan Hakları Akademisi insan hakları kültürünün geliştirilmesi konusunda planlamalar yapıp yönetime sunacaktır.

6. Akademinin genişleme sürecini esas olarak tamamlaması için çalışma yürütülecektir. Ayrıca Akademi'nin şimdiye kadarki deneyimlerinden hareketle eğitim projeleri hazırlaması, Merkez yönetimine sunması ve Akademinin mali açıdan desteklenmesi gündeme alınacaktır.

7. Uluslararası ilişkilerimiz daha da güçlendirilecektir.

1-Uluslararası İlişkiler:

İHD olarak uluslararası ilişkilerimiz üyesi olduğumuz uluslararası sivil kuruluşlar yoluyla yürütülen faaliyetler, üyesi olmadığımız uluslararası sivil örgütlerle birlikte yürüttüğümüz faaliyetler ve başta ülkemizdeki diplomatik misyonlar olmak üzere yurtdışından gelen çeşitli heyetlerle görüşmeler, yurtdışında BM, AK ve AB yetkilileri ile yapılan görüşmeler biçiminde yürütülmektedir.

a-Üyesi Olduğumuz Kuruluşlarla Yapılan Faaliyetler

Üyesi olduğumuz Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH), Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (Euromed Rights), OMCT (Dünya İşkence Karşısı Örgüt) ve Avrupa-Akdeniz Zorla Kaybedilmelere Karşı Ağ (FEMED), **İdam Karşısı Dünya Koalisyonu** ile olan organik ilişkilerimiz düzenli yazışma, karşılıklı bilgilendirme ilişkilerimiz bu dönemde de devam edecektir. Bu dönemde FIDH, EuroMed Rights ve OMCT ile ortak ve ayrı ayrı olarak çok sayıda rapor üretilecek, birlikte yürütülen projeler kapsamında yurtdışı ziyaretler yapılacak, açıklamalar yapılacaktır.

Bu dönemde de FIDH ve OMCT aracılığıyla Cenevre'deki Birleşmiş Milletler ve EuroMed aracılığıyla da Brüksel'deki Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi vb. kurumlar nezdinde çalışmalar devam edecektir.

Bu dönem üyesi olduğumuz FIDH yönetim kurulunda Reyhan Yalçındağ Baydemir arkadaşımız genel başkan yardımcısı olarak görevine devam etmektedir. Euromed Kadın ve Toplumsal Cinsiyet çalışma alanında MYK üyemiz Esin Yılmaz derneğimizi temsilen çalışma yürütmektedir. Ayrıca Euromed Göç ve İltica Çalışma grubunda derneğimiz hukuk birimi çalışanı Günizi Satar görev yapmaktadır. Uluslararası ve yerel ağ ve platformlarda derneğimizi temsil edecek MYK üyelerimiz zaman içerisinde belirlenerek görevlendirmeler yapılacaktır.

b-Üyesi Olmadığımız Kuruluşlarla Yapılan Faaliyetler

Üyesi olduğumuz uluslararası insan hakları örgütleri dışında birlikte çalıştığımız İnsan

Hakları İzleme Örgütü (HRW), Uluslararası Af Örgütü (AI), Front Line Defenders (FLD) vb. örgütlerle ortak çalışmalarımız devam edecektir.

c-Dernek Adına Yapılan Görüşme ve Toplantılar

Ülkemizdeki büyükelçilikler, uluslararası kurumların temsilcilikleri ve yurt dışından gelen heyetlerle yaptığımız görüşmeler devam edecektir. Ayrıca, çeşitli ülkelerin mülteci, sığınmacı ve göçmenlerin başvurularını kabul eden merkezlerine ve bu merkezlere çalışan uzmanlara çeşitli uzmanlık raporları sunmaya devam edeceğiz. Bu konuda İHD'nin referans olma özelliği artarak devam etmiştir.

d-FIDH ile İlişkiler:

1. Üyesi bulunduğumuz FIDH'nin Paris'te gerçekleştirilen Ekim 2022 tarihli 100. Yıl Genel Kuruluna Eş Genel Başkanımız Öztürk Türkoğlu ve önceki dönem genel başkanlarımızdan Reyhan Yalçındağ Baydemir ile önceki dönem MYK üyemiz Abdullah Zeytin katılım sağlamışlardır. Kongrede FIDH Genel Başkan Yardımcılığına Reyhan Yalçındağ Baydemir İHD 'NİN önerisi ile seçilmiştir.
2. Bunun dışında ayrıca "Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele ve Cezasızlıkla Mücadele" komisyonlarında bulunmaktayız. Bunların periyodik toplantılarına da katılım sağlayıp tutum belgelerinin yazım sürecinde aktif yer aldık. Bu belgelerin Türkçe çevirisi yapılacak ve İHD tutum belgeleri ile uyumu konusunda çalışma yapılacaktır.
3. FİDH ile birlikte acil eylem çağrıları ve basın açıklamaları yapmaya devam edeceğiz.
4. İHD ve FIDH olarak ortaklaşa olarak hak başlıklarında rapor üretmeye devam edeceğiz.
5. BM ve AK Özel Raportörleriyle ve Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü ofisiyle toplantılar yapmaya devam edeceğiz.
6. AİHM'in Demirtaş kararının Türkiye tarafından uygulanmamasından dolayı Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine *Rule 9.2* kapsamında HRW (Human Rights Watch), Article 19, International Commission of Jurists (ICJ) ve TLSP (Turkey HR Litigation Support Project) ile ortaklaşa yazılı periyodik sunumu yapılmış olup, bu süreç takip edilecektir.
7. FİDH'in Cenevre, Lahey gibi ofislerinden ilgili BM mekanizmaları ile ilişkiler kurulması ve gerekli görüşmeler yapılması hususlarında çalışmalar devam edecektir.

e-Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Ağı (EuroMed Rights) ile ilişkiler:

İHD olarak Avrupa-Akdeniz bölgesinde yer alan 24 ülkeden 55 daimî üye insan hakları örgütünden oluşan ve 5 bölgesel insan hakları örgütünün de üye olduğu Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Ağı'na (EuroMed Rights) kurulduğu 1997 yılından bugüne üyeyiz.

Genel Kurul öncesinde çevrim içi düzenlenen ve EuroMed Rights'ın 2022-2027 döneminde gerçekleştireceği çalışmaların çerçevesini çizen strateji belgesinin değerlendirme toplantılarına katılarak görüşlerimizi ilettik. Ayrıca bu görüşlerimizi yazılı olarak da sekreteryaya bildirdik.

EuroMed Rights bu dönemde faaliyetlerini 4 çalışma grubu altında sürdürmüştür. **1. Göç ve İltica, 2. Ekonomik ve Sosyal Haklar, 3. Daralan Sivil Toplum Alanı, 4. Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Adaleti.** İHD olarak bu çalışma gruplarından Göç ve İltica Çalışma Grubu ile Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Adaleti Çalışma Grubu'nda temsil edildik. Çalışma gruplarının yılda iki kere düzenlenen toplantılarına katıldık ve bu alandaki çalışmalara katkı sunduk. Göç ve İltica Çalışma Grubu'nun hazırladığı "Return Mania. Mapping Policies and Practices in the EuroMed Region" raporunun Türkiye ile ilgili bölümünün hazırlanmasında yönlendirici olduk.

EuroMed Rights bu faaliyet döneminde aralarında Türkiye'nin de bulunduğu yedi ülkedeki insan hakları ortamının güçlendirilmesini hedefleyen programlar uygulamıştır. Bu kapsamda EuroMed Rights ve Yurttaşlık Derneği ile ortaklaşa 2018-2020 yılları arasında hak savunucularının karşılaştığı baskıları odağına alan "İnsan Hakları Savunucularının, Temel Özgürlüklerin ve Adil Yargılanma Hakkının Korunması" projesini hayata geçirdik. Proje kapsamında 2 yıl içerisinde özellikle ifade ve örgütlenme özgürlüğü kapsamındaki 14 davaya ilişkin duruşmalar izlendi ve davaların insan hakları prensipleri, bilhassa da adil yargılanma açısından değerlendirmesini yapmaya çalıştık. Bu projenin devamı niteliğindeki "Türkiye'de Temel Özgürlükler, İnsan Hakları Savunucuları ve Adil Yargılanma Hakkının Korunması Yoluyla Sivil Toplumun Desteklenmesi Projesi"ni de 2021-2023 döneminde uygulamaktayız. **Mart 2021'de başlayan projede dâhilinde 20 davanın izlenmesini planlıyorduk. Bazı davaların bitmesi üzerine yeni davalar eklenerek bugüne kadar 28 dava 83 duruşma izlenmiştir. Bu proje çerçevesinde dava izleyen kurum ve STK'lardan oluşan bir ağ oluşturulmuştur. Ayrıca 15 günde bir bülten Kürtçe, Türkçe ve İngilizce çıkarılmaktadır.**

EuroMed Rights bu üç yıllık dönemde Türkiye'deki hak ihlalleriyle ilgili çok sayıda fazla açıklama yapmış, bu açıklamaların karar alma ve hazırlanma sürecinde İHD olarak bizim görüşümüz ve onayımızı almıştır. Ayrıca Türkiye'deki insan hakları ortamına ilişkin araştırma, rapor ve söyleşiler de yayınlamıştır. Bu yayınların ele aldığı insan hakları kategorileri içinde özellikle insan hakları savunucuları, adil yargılanma, cezasızlık, mülteci hakları, toplumsal cinsiyet ve kadın hakları, örgütlenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, Barış için Akademisyenler konuları öne çıkmıştır.

EuroMed Rights ile yukarıda belirtilen çalışmalar yapılmaya devam edecektir.

f-OMCT ile ilişkiler

Geçen dönem üye olduğumuz OMCT ile bu dönem iki uzmanlık raporu üreterek bu raporlar üzerinden çalışmalar yapacağız. TMK ve OHAL KHK'larının insan hakları

savunucuları üzerindeki etkilerini ulusal ve uluslararası alanda çalışacağız.

Bunun dışında işkenceye karşı mücadelenin OMCT imkanları ile sürdürülmesini saplayacağız.

g-FEMED ile İlişkiler

Göztaltında kayıplara karşı uluslararası çalışmalarımız FEMED ile birlikte sürdürülmeye devam edecektir. Kayıplar Haftasında ve Zorla Kaybedilenlerin Yakınlarıyla Dayanışma Gününde (26 Haziran) ortak etkinlikler düzenlendi.

h- Diğer bileşeni olduğumuz Ağ ve Koalisyonlar:

Uluslararası Ceza Mahkemesi Koalisyonu, Ölüm Cezası karşıtı platform veya koalisyonlar, Çocuk hakları üzerine çalışan uluslararası ağlar ile ilgili çalışmalarımız devam edecektir.

h-Politika Belgesi Eğitimlerinin Sürekli Olarak Verilmesi:

Merkezi Kadın Komisyonu uzman desteği olarak öne kadın komisyonu üyelerine, ardından MYK ve ŞYK'lar başta olmak üzere üyelere en kısa zamanda eğitim programı yapacak ve uygulamaya geçirecektir.

I-İHD İnsan Hakları Akademisi:

A) İnsan Hakları Derneği bünyesindeki bir eğitim kuruluşu olan İnsan Hakları Akademisi (İHD/Akademi), 17 Temmuz 2010 tarihinde açılış dersi ile birlikte insan hakları eğitimine başlamıştır.

İHD/Akademi, o tarihte faaliyette bulunan 28 İHD şubesiyle 14 soruluk bir anket çalışması yapmış, Şubelerin %72'si Akademinin eğitim çalışması yapması doğrultusunda görüş bildirmiştir.

İHD/Akademi ilk eğitim programını 2011 yılında Ankara'da uygulamıştır. Akademi zaman içinde hem bazı illerdeki şubelerde birim açılışlarını yapmış (Diyarbakır 2012, İstanbul 2013, Adana 2015, İzmir 2017, Ankara, Çanakkale ve Batman 2019), hem de açılışı yapılan birimlerde ders programını uygulamıştır.

Sonuç olarak birim/şube açılışı+ eğitim programını uygulama şeklinde dinamik bir süreç yaşanmıştır.

Covid -19 pandemisi sürecinde Akademi eğitimlerine on-line devam etmiştir. Seçimler, deprem dolayısı ile geçen dönem Akademi çalışmaları istenildiği düzeyde verimli yürütülemedi. Yeni dönemde Akademi birimi çalışmaları

MYK üyelerinden oluşan bir komisyonla yürütülecek olup; yapılan MYK toplantısında İHD akademinin geçen dönem eksik kalan çalışmalarını da göz önüne alarak hızlıca “Bilim Kurulunu” toplamayı ve eğitim programını çıkararak MYK sunması kararlaştırılmıştır.

Basın Yayın Faaliyetleri:

Derneğin web sayfası, sosyal medya hesapları gözden geçirilecek, daha geniş bir kesime ulaşmanın yolları aranacaktır.

Elektronik Bülten çıkarılacak ve insan hakları konuları üzerine güncel tartışmalar ile makaleler yayınlanacaktır.

Daha fazla afiş ve bildiri çıkarılarak halka dağıtımı yapılacaktır.

3. Türkiye’de İnsan hakları ve Demokrasi zemininin Güçlendirilmesi

Türkiye, ırkçı/milliyetçi, dinin referans alındığı ve şiddet yanlısı politikaların güçlendirildiği ve beslendiği bir döneme hızla çekilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle, militarizm insan hakları mücadelesinin ekseninde olmalıdır. İnsan hakları savunucuları kamusal alanın tüm çeperinde ayrımcı, düşmanlığı temel alan söylemleri, militarizmin etkin bir şekilde önlendiği ve koşullarının ortadan kaldırıldığı toplumsal hayatı var etmeye odaklanmalı ve bu yönde çalışmalar yapmalıdır.

Türkiye toplumunun çoğulcu etnik, dinî ve kültürel yapısını kucaklayacak, herkesin kendisini ifade edebileceği ve vicdani reddin kabul edileceği demokratik ve hukukun üstünlüğü ilkesine dayanan bir devlet yapılanması için, anayasa ve yasalardaki insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayan maddelerin özgürlükçü bir anlayışla yeniden düzenlenmesi, bunun için 12 Eylül zihniyeti ve yasalarının değiştirilmesini bir hedef olarak benimseyecektir.

Türkiye’nin UCM Roma Statüsüne taraf olması için 2006’da oluşturulan UCM Türkiye Koalisyonu içindeki çalışmalarımız devam ettirilecektir.

Türkiye’nin ulusal mevzuatında insan haklarına aykırı yasal ve anayasal düzenlemelerin değiştirilmesi ve uluslararası insan hakları belgelerinin kabul edilip onaylanması, Türkiye’nin bazı sözleşmelere koyduğu çekincelerin kaldırılması için çaba harcanacak, yapılan düzenlemelerin hayata geçirilmesi için etkin bir mücadele yürütülecektir. Derneğimiz basın özgürlüğünün sağlanması için gerekli çalışmaları yapacaktır.

Aşağıda belirtilen konularda faaliyetler devam edecektir. Bu faaliyetlerde görev alacak MYK üyelerinin önerileri ile bu dönem çalışmaları yapılacak ve iş bu çalışma programında yer alacaktır. Ayrıca 21. Olağan Genel Kurula sunulan çalışma raporundan yararlanılabilir.

Kadının İnsan Hakları: Merkezi kadın komisyonumuz tarafından yürütülecektir.

Çocuk Hakları: Çocuk Komisyonumuz tarafından yürütülecektir.

Yaşlı Hakları: 20.ve 21. olağan genel kurullarında alınan karar gereği bu konuda çalışmalar başlatılacak ve komisyon kurulacaktır.

Hapishaneler: Hapishaneler Komisyonu tarafından yürütülecektir.

Roboski Adalet Platformu: Çalışmalarına devam edecektir.

Anayasa ve Hukuk Çalışmaları: Anayasa çalışmaları denge ve denetleme ağı çerçevesinde ve daha önce İHD Anayasa önerileri etrafında yürütülecektir. Hukuk çalışmaları ise daimi çalışma olarak yapılmaya devam edecektir. TMK ve OHAL KHK'ları kitapçıkları/raporları çıkarılacaktır.

Darbeler Dönemi Hukuksal Süreç: Devam eden darbe davalarındaki pozisyonumuz ve izlememiz devam edecektir.

Ekonomik ve Sosyal Haklar: Komisyon tarafından yürütülecektir.

Çevre Hakkı: Küresel iklim krizinin etkisi ile bu alanda daha fazla çaba ile çalışmalar yapılacaktır.

Asker Ölümleri ve Vicdani Red: Devam eden çalışmalar sürdürülecektir.

Barış Çalışmaları: Barış kültürünün inşası ve barışın toplumsallaştırılması çalışmaları sürdürülecek ve barış hakkı savunulmaya devam edecektir. Barış Komisyonu bu dönem Kürt Sorununun çözümü üzerine Uluslararası bir **Barış Konferansı düzenleyecektir**. Özel rapor/kitap çıkaracaktır.

İrkçilik ve Ayrımcılık Karşıtlığı: Komisyon çalışmaları devam edecektir.

Yasama Çalışmalarının İzlenmesi ve Müdahale-İfade Örgütlenme Özgürlüğü: Çalışmalar merkezi olarak sürdürülmeye devam edecektir.

Mülteci/Sığınmacı/Göçmen Hakları: Komisyon çalışmaları devam edecektir.

Bağımsız Seçim Gözlemciliği çalışmaları: 2024 yılı mart sonunda yerel seçim olduğundan Seçim Güvenliği Platformu ile çalışmalar yürütülecektir. Ayrıca Bağımsız Seçim Platformu bünyesinde seçim gözlemciliği çalışmaları sürdürülecektir.

İşkenceye Karşı Çalışmalar: Daimi çalışma olarak faaliyetler sürdürülecektir.

Cezasızlıkla Mücadele: Cezasızlıkla Mücadele Ağı içindeki çalışmalar devam edecek, davalar takip edilecek ve daimi çalışmalar sürdürülecektir.

Geçmişle yüzleşme, Toplu Mezarlar, Kayıplar ve Faili Meçhuller: Ulus devletleşme sürecinin başladığı 1908'den beri halklara ve muhalif kesimlere karşı işlenen suçların açığa çıkarılması ve sorumluluğu bulunanların yargılanması, devlet içindeki çetelerin tasfiye edilmesi ve bu sürece müdahil olunması ile ilgili çabalarımızın artarak devam edecektir. Türkiye'nin artık yüzleşme sürecine girmesi gerekmektedir. Bu kapsamda oluşumuna öncülük ettiğimiz Gerçek ve Adalet İnisiyatifinin çalışmalarını devam ettirmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun için bir yandan olayların ve kanıtların belgelenmesi çalışmaları yapacak,

- Kendi arşivimizde bulunan başvuru ve kayıtlar düzenlenecektir.
- Yeni kayıtlar yapacak ve yeni kayıt toplayan kuruluşlarla iş birliği içinde çalışmasını sürdürecektir.
- Mecliste gerçekleştirilen darbeler ve diğer ihlallerle ilgili raporlar derlenecek ve gerekli değerlendirmeler yapılacaktır.
- İHD hakikat ve adalet komisyonlarının kurulması için çaba harcayacaktır.
- Öldürülen militanların vücut bütünlüğünün parçalanması iddiaları ile ilgili

çalışmalar yapacak ve bunu raporlaştırıp gerekli girişimlerde bulunacaktır. **Gömülme Hakkı ve Yas Hakkı ihlallerine yönelik etkin çalışmalar yürütülecektir.**

- Bu alanlarda açılmış davalar, davalar düzenli ve etkin biçimde izlenecektir.
- UCM'ye taraf olunması için çalışılacaktır.
- İnsanlığa karşı işlenen suçlar ve İşkence suçlarında zaman aşımının (2004 yılından öncesini de kapsayacak şekilde) kaldırılmasıyla ilgili TİHV ile birlikte sürdürdüğü çalışmaya etkin katılacak, işkence davalarını izleyecektir.
- Yalnızca güvenlik güçlerinin yurttaşlara yönelik işkence davalarını değil, başta askeri kışlada gerçekleşenler olmak üzere kamu idaresi içinde gerçekleşmiş işkence davalarına taraf olacaktır.
- Cumartesi Anneleri ve Barış anneleri ile birlikte yürüttüğümüz Kayıplar bulunsun Failler Yargılsın oturma eylemleri kendi mekanlarında, sonuç alınincaya kadar yapılmaya devam edecektir.
- Gözaltında kayıplar, faili meçhul cinayetler, köy yakmalar, 10 Ekim katliamı gibi insanlığa karşı suçlarla ilgili yargı süreçleri etkili olarak izlenecek ve müdahil olunmaya devam edilecektir.

TİHV ile ilişkiler

Kurucusu olduğumuz TİHV ile ilişkilerimiz bu dönemde de ortaklaşarak devam edecektir.

İHD tüzel kişiliği, TİHV yönetim kurulunda 2 üye ile temsil edilmekte ve bu kişiler kurucular kurulu ile yönetim kurulu toplantılarına katılım gerçekleştirmektedirler. Son seçimli kurucular kurulu toplantısında vakıf yönetim kurulu asıl üyeliğine Hüseyin Küçükbalaban, yedek üyeliğe ise Rehşan Bataray Saman seçilmiştir. Yeni dönemde yeni arkadaşlarımızla yine iki temsiliyet üzerinden öneriler yapılacaktır. TİHV son kurucular kurulu toplantısında İHD ve Komisyon önerisi ile genel sekreter Hüseyin Küçükbalaban Vakıf Kurucu üyesi olarak seçilmiştir.

İHD ve TİHV, Türkiye’de yaşanan hak ihlallerinin önlenmesi, açığa çıkarılması, raporlanması ve kamuoyu ile paylaşılarak duyarlılık yaratılması konularında bu dönemde de birliktelikler gerçekleştirilmiştir. Daha çok işkence konusunda çalışmalar yürüten TİHV ile insan hakları politikalarının etkinleştirilmesi ve başkaca birçok konuda da çeşitli tarihlerde basın açıklamaları ve ortak raporlama çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca, TİHV ile insan hakları savunucularının korunması ve Türkiye’nin insan hakları ortamının güçlendirilmesi için yeni bir programı da hayata geçirmektedir. **Bu projenin sahada yürütülen faaliyetleri bölge dayanışma koordinatörleri ve dayanışma grup sekreterleri toplantılarında değerlendirilmiş ve İHD şubelerimizin ihlallere ulaşma, etkin raporlama, eğitim süreçleriyle güçlenme ve daha pek çok başlıkta kapasitelerinin arttığı tespit edilmiştir. İHD’NİN belirlemiş olduğu 6 bölgesel dayanışma koordinatörleri ile İHD Yürütme Kurulumuzun yaptığı değerlendirme toplantılarında da benzer tespitler yapılmıştır.**

1 Mart 2021 tarihi itibarı ile TİHV ile ortaklaşa ve Uluslararası İnsan Hakları

Federasyonu (FIDH) ile İşkenceye Karşı Dünya Örgütü (OMCT) ile iş birliğinde bu çalışmaya başladık. Çalışma ile insan hakları hareketinin dönüştürücü etki yaratabilme kapasitesini arttırmak ve insan haklarını savunma hakkının güvence altına alınmasına katkıda bulunmayı amaçlıyoruz. **Çalışmanın yürütülmesinde İHD MYK'sının almış olduğu kararla bir komisyonla sürecin yürütülmesi kararlaştırılmış ancak değişen koşullar ve iş yoğunlukları nedeniyle genel sekreter Hüseyin Küçükbalaban, daimi olarak ortak projenin yönlendirme komitesindeki ve sahadaki çalışmalarını takip ederek bu zamana kadar süreci yürütmüştür. Projenin bitmesine kısa bir süre kaldığından çalışmaların devamlılığı açısından eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban'ın buradaki görevine devam etmesi MYK'mızca uygun görülmüştür.**

Yerel insan hakları savunucularını harekete geçirerek taban merkezli yaklaşımla ilerlettiğimiz program kapsamında 6 bölgede yerel dayanışma ağları kurma çalışmalarını sürdürüyoruz. Şubelerimizle yaptığımız istişareler ve görüşmeler neticesinde bu çalışmalarımızda kolaylaştırıcı olarak yer alacak arkadaşları belirlemiştik. Çalışmalarımızı Ankara, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Van ve Adana merkezli olarak ve en az şubelerimizin bulunduğu illeri kapsayacak şekilde yürütmekteyiz. Yürüttüğümüz ortak çalışmada 6 arkadaşımız bölgesel dayanışma gruplarının sağlıklı ve verimli işlemesi için katkı sunuyorlar:

Çukurova Bölgesi: Yasemin Dora Şeker, Doğu Anadolu Bölgesi: Jiyan Özkaplan, Ege Bölgesi: Nehir Bilece, Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Yusuf Erdoğan, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi: İsmail Boyraz, Marmara Bölgesi: Davut Arslan

Bu program kapsamında ayrıca üç arkadaşımız kendi alanlarında çalışmalarını sürdürmektedirler. Dokümantasyon Merkezi: Sevim Salihoğlu, Uluslararası İlişkiler: Devrim Kılıçer, Hukuk Uzmanı: Günizi Satar

İHD ve TİHV olarak uluslararası ortaklarımızla beraber yürüttüğümüz bu çalışma kapsamında bir araya gelecek hak savunucuları, insan hakları alanında mücadele etmeyi sürdürebilmek için hak mücadelesinin önündeki engelleri tespit ederek bunlara karşı ortak çalışmalar üretecektir.

Bu program kapsamında insan hakları savunucularına yönelik çok önemli destek çalışmaları da yürütülmektedir. Bu destekler arasında eğitim faaliyetleri, hukuki destek, izleme ve raporlama, ihtiyaç sahibi hak savunucularına destekler bulunuyor. Bu desteklerin hayata geçirilmesinde bölge dayanışma grupları şubelerimizle irtibat halinde çalışmalarını sürdürmektedirler. Bu amaca yönelik gerçekleştireceğimiz kapsamlı faaliyetleri ise şöyle sıralayabiliriz:

İnsan Hakları Savunucuları için Eğitim Programları

- İnsan Hakları İhlallerini İzleme ve Raporlama Eğitimi
- İkincil Travma ve Tükenmişlik Eğitimleri

- Dijital ve Fiziksel Güvenlik Eğitimleri
- Yerel ve Uluslararası İzleme Mekanizmalarının Kullanımına İlişkin Eğitimler
- Süpervizyon Programları
- Mesleki/Kişisel Gelişim Programları

İnsan Hakları Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütlerinin Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

İnsan Hakları Örgütlerine Kurumsal Destek

İnsan Hakları İhlallerine İlişkin Bilgi Akış Ağlarının Güçlendirilmesi

İnsan Hakları Savunucuları ve Örgütleri için Forumlar

Medya Çalışmaları

İnsan Hakları Çalışmalarının Değerlendirmesine Yönelik Yeni Araçların Kullanılması

Travma ve İnsan Hakları Yaz Okulu

Risk Altında Bulunan İnsan Hakları Savunucularının Korunması

- (1) Acil Eylem Programı
- (2) Hukuki Destek Programı
- (3) Acil Koruma Mali Destek Fonu

İnsan Haklarını Savunma Hakkını Savunmak

- (1) Uluslararası Düzeyde Savunuculuk ve Lobi Çalışmaları
- (2) İnsan Hakları Savunuculuğuna İlişkin Olumlu Algı Oluşturma

İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) ile ilişkiler:

İHOP bileşen örgütlerinin (İnsan Hakları Derneği, Eşit Haklar için İzleme Derneği, Hak İnisiyatifi Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Uluslararası Af Örgütü, Yurttaşlık Derneği) ikiye temsilcilerinden oluşan İHOP Yürütme Kurulu ve Sekreteryası üzerinden faaliyetler yürütülmektedir. Derneğimizi bu platformda Eş Genel Başkan Hüseyin Küçükbalaban ile Genel Sekreter Halil İbrahim Vargün yeni dönemde temsil edecektir.

İnsan Hakları Eğitimi Ağı Faaliyetleri

İnsan Hakları Eğitimi Ağı (İHEA), sivil alanda insan hakları eğitimi konusunda faaliyet gösteren insan hakları örgütlerinin ve akademik kurumların insan hakları (çocuk hakları, engelli hakları, kadın hakları vb. de dahil) birimlerinin katılımıyla, Türkiye’de insan hakları eğitiminin bir insan hakkı olarak benimsenmesi, bu alanın güçlenmesi ve iyileştirilmesi amacıyla birlikte çalışması, etkinlikler ve araştırmalar yapması, işbirliğini sürekli kılması için 2013 tarihinde kurulmuş bir sivil toplum ağıdır. Ağın bileşenleri: Eğitim Reformu Girişimi (ERG), İnsan Hakları Derneği (İHD), İHD İnsan Hakları Akademisi, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Kamer Vakfı, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ), KAOS GL Derneği, Tarih

Vakfi, Mülkiyeliler Birliği İnsan Hakları Merkezi, İnsan Hakları Okulu (İHO), Kocaeli Dayanışma Akademisi (KODA), Çocuklar İçin Daha İyi Bir Dünya Girişimi, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM) ve İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP)'dur.

UCMK

Koalisyon sözcülüğünü İHD adına yürüten önceki dönem Eş Genel Başkan Öztürk Türkdoğan, mahkeme ve uluslararası koalisyonla iletişimi devam ettirmekteydi. Yeni dönemde Merkezi hukuk Komisyonumuzun görevlendireceği bir arkadaş ile genel merkez hukuk birimi çalışanı Günizi Satar'ın süreci takip etmesi uygun olacaktır. Koalisyonumuzun uluslararası koalisyonla iş birliği ve iletişimi devam etmiştir. Koalisyon adına, özellikle Uluslararası Adalet Günü nedeniyle açıklamalar yapılmıştır.

Koalisyonun yeniden canlandırılması ve Türkiye'nin Roma Statüsü'ne taraf olmasını sağlayacak faaliyetlerin yapılması planlanmış olup, bu dönem bu planlar gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

Aşağıda belirtilen ağlar ve diğer birliktelikler konusunda ilgili ağ veya birlikteliğin planlamasına göre faaliyet yürütülecektir.

Mülteci Hakları Koordinasyonu
İnsan Hakları Savunucuları Ağı
Demokrasi Platformları
Denge ve Denetleme Ağı
Kadın Hakları ağları
Çocuk Hakları Ağları
Ekoloji Birliktelikleri
Eşitlik İzleme Merkezi (Yeni dahil olduk)
Avrupa Uygulama Ağı (Yeni dahil olduk)

4. İHD'nin İzleme ve Savunuculuk Kapasitesinin Arttırılması

İnsan Hakları Derneği'nin önümüzdeki dönemde insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, somut koşullarda uygulanması çabasında daha güçlü, daha üretken, daha tutarlı ve böylece daha belirleyici olma mücadelesini kesintisiz olarak sürdürmek zorundadır. 37 yılı aşan bir mücadele birikimine sahip olan İHD'nin yukarıda belirtilen eğilimler karşısında, sahip olduğu birikimi yeni bir yaklaşımla yeniden değerlendirmesi ve yeni dönemin ihtiyaçlarına yanıt verecek yeni mücadele araçlarını geliştirmesi gerekir. Önümüzdeki 6 ay içerisinde gerçekleştirmeyi planladığımız Örgütlenme ve Yeni Yöntemler Çalıştayında bu konu etraflıca ele alınıp çıkarılacak sonuçlara göre faaliyetler planlanacaktır.

İnsan Hakları Derneği, insan hakları ihlallerinin izleme ve belgelemesini yapan sınırlı sayıda örgütten birisidir. İHD izleme ve belgeleme çalışmalarının bel kemiğini mağdur

başvuruları oluşturmaktadır. İnsan hakları ihlallerini ortaya çıkarmakta kullanılan bir diğer yöntem ise bazı ihlallere ilişkin heyetler aracılığı ile yerinde bilgi toplamak, raporlamaktır.

İnsan Hakları Derneği, insan hakları ihlallerinin izlenmesini sadece ihlallere ilişkin bilgi toplamak ve raporlaştırmak olarak tanımlamamakta, izlemeyi uzun bir takip faaliyetini ve savunuculuğu da içerdiğini düşünmektedir. İHD'nin 2023-2025 çalışma döneminin öncelikli hedeflerinden birisi, insan haklarını izleme, belgeleme ve savunuculuk kapasitesini güçlendirmek olacaktır.

İnsan Hakları Akademisi ve İnsan Hakları Eğitimi:

İHD İnsan Hakları Akademisi'nin çalışmaları koordine edilerek sürdürülecektir. Bu dönem kapasite ve ihtiyaca göre yeni birimler kurulması hedeflenecektir.

Akademinin kuruluş sürecinde hazırlanan ve genel kurula sunulan çalışma raporunda da yer alan ve genel kurul onayından geçmiş bulunan yönetmelikler, akademik faaliyetler konusunda bilim kuruluna önemli inisiyatifler tanımaktadır. Yönetimimiz bilimsel faaliyetlere kesinlikle müdahale etmeyecek ve Akademi'de tam bir özgürlükle insan hakları alanındaki her konu tartışılacaktır.

Akademi'nin çalışmaları ileride etkisini daha iyi gösterecektir. Kabul edilen belgelerde ilkesel yaklaşımlar yer almaktadır. İHD üyeleri ve yöneticileri, insan haklarını bilgiye dayalı olarak kavrayan ve o yolda ilerleyen insan hakları savunucularıdır. Eğitim süreçleri insan haklarını daha iyi, kararlı ve etkili savunmamızda bize yol gösterecektir. Hep birlikte öğrenecek ve hep birlikte mücadele edeceğiz.

Akademi Başkanı ve MYK'da Akademi konusunda görev alan arkadaşlarımız çalışmalarla ilgili yönetim kuruluna bilgi sunacaklardır

İnsan Hakları Savunucuları Ağı- İHD Davaları Hukuk Komisyonu:

İHD, insan hakları savunucularına yönelik yargı yolu ile baskı politikasını teşhir etmek, ceza mevzuatının bir bütün olarak özgürlükleri güvence altına alan bir içeriğe sahip olması gerektiği tespitini yapmıştır. İnsan hakları savunucularının davalarının kitlesel olarak takip edilmesi için gerekli kamuoyu desteğinin alınmasına dönük çalışmalar yapılacaktır.

Sürgündeki ve cezaevlerindeki insan hakları savunucularının özgür kalabilmeleri için çalışmalar yürütülecektir.

Derneğimiz cezaevinde olan İnsan Hakları Savunucuları ile dayanışmayı sürdürüp insan hakları savunucularının üzerindeki baskıyı yaratan ve çalışmaları engelleyen nedenleri araştırıp etkin çözüm önerileri geliştirmelidir.

Dokümantasyon:

İnsan Hakları Derneği (İHD) kurulduğu 1986 yılından bu yana insan hakları ihlalleri ile ilgili olarak; basın, İHD Genel Merkez ve şubeleri, demokratik kitle örgütleri, insan hakları savunucuları, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ile çeşitli kişi ve kaynaklardan bilgi toplanmakta, arşivlenmekte, Türkçe ve İngilizce olarak iki dilde bültenler ve yıllık raporlar (Yıllık Raporda olaylar öncesi ve sonrasıyla birlikte ele alınır. Ayrıca sayısal verilere de yer verilir) aracılığıyla kamuoyuna aktarmaktadır. Ayrıca bazı insan hakları sorunları ile ilgili olarak özel raporlar, bilgi notları üreterek ve yaşanan insan hakları ihlalleriyle ilgili uluslararası acil eylem çağrıları yapar. Dokümantasyon merkezi, uluslararası ve ulusal belgelere ilişkin bir arşive de sahiptir.

İnsan Hakları Derneği 37 yılı aşkın süredir dokümantasyon faaliyetini aralıksız olarak sürdürerek Türkiye ve dünya kamuoyunun istediği an başvurabileceği bir birikim oluşturmıştır. Sadece akademisyenlerin değil, tüm dünyadaki sivil toplum kuruluşlarının temel başvuru kaynağı olan bu birikim genişletilerek sürdürülmelidir. **Arşivimizin tüm belgelerinin dijital ortama aktarılması ve İHD Almanagi ile Sözlü tarih Çalışmaları tamamlandığında varlığı ile bir insan hakları okulu olan İHD bu alanda çalışma yürüten bireylere ve kurumlara daha çok fayda sağlayacaktır.**

Ancak, bu birikimin geliştirilmesi için İHD Genel Merkezimizin ve tüm şubelerinin bu konuda profesyonel çalışmalara ihtiyacı vardır. Şubelerimizin bulunduğu tüm illerde, arşivleme ve dokümantasyon prosedürlerinin etkin planlanması, uygulanması ve kontrolünün sağlanması için, uzman destekli, uygulamalı eğitim seminerleri, çalışmalarımızı daha etkin ve görünür hale getirebilmek için bilgi ve belgeleri toplama araştırma ve inceleme yöntemlerinin tespitini yapabilmek için çalışmalara ihtiyaç vardır. Hem genel merkezimizin arşiv ve dokümantasyon çalışmalarının hem dokümantasyon aktif birimleri olan başta İstanbul ve Diyarbakır şubelerimiz olmak üzere tüm şubelerimizin dokümantasyon ve arşiv çalışmaları konularında yükümlülüğünü geliştirmek bu anlamda çok önceliklidir. Yıllık raporların şimdiye kadar ulaşıldığı kesimler dışında daha genele yayma zorunluluğu oluşmuştur, böylece ihlal verilerinin ilgili toplum kesimleri tarafından da görülmesi ve birlikte mücadele edilmesinin olanakları yaratılacaktır.

İHD raporlarının İngilizceye ve olanaklar dahilinde Kürtçe'ye çevrilmesi ile ilgili mevcut kapasite daha da artırılacaktır.

Arşiv:

Genel merkez arşivinin dijital ortama geçirilmesi çalışmaları geçen dönem başlatılmış olup, bu dönem bu çalışma bitirilecektir. Ayrıca kısa filmler ile İHD tarihi konusunda belgeseller oluşturulacak, kurucularla sözlü tarih çalışmaları yapılacaktır.

Projeler

Projeler izleme ve savunuculuk kapasitesini artırmak için kullanılacaktır.

Aşağıda belirtilen belirli gün ve haftalara önerilere göre eklemeler yapılacaktır.

Belirli Gün ve Haftalar:

- 19 Ocak Hrant Dink'i anma Günü
- 21 Şubat Dünya Ana Dil Günü
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü
- 16 Mart Kürt Soykırımını (Enfal Operasyonu) Anma Günü
- 21 Mart Newroz Günü
- 24 Nisan Ermeni Soykırımını Anma Günü
- 1 Mayıs İşçi ve Emekçilerin Bayramı
- 15 Mayıs Dünya Vicdani Retçiler Günü
- 17-31 Mayıs Kayıplar Haftası
- 5 Haziran Dünya Çevre Günü
- 12 Haziran Çocuk İşçiliği İle Mücadele Günü
- 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü
- 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü
- 17 Temmuz İHD'nin kuruluş yıldönümü, Uluslararası Adalet Günü
- 1 Eylül Dünya Barış Günü
- 11 Ekim Dünya Kız Çocukları Günü
- 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü
- 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü
- 3 Aralık Dünya Engelliler Günü
- 10-17 Aralık İnsan Hakları Haftası

DOKÜMANTASYON

İnsan Hakları Derneği'nin yürüttüğü dokümantasyon ve izleme faaliyetleri, İHD'nin çalışmalarını yazılı ve görsel belgelerle desteklemeyi ve kayıt altına almayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda hazırlanan raporlar; İHD Genel Merkezi ve şubelerine yapılan başvurular, şubelerdeki komisyonların hazırladığı raporlar, yerel ve ulusal basın yayın organlarında yer alan haberler, diğer sivil toplum kuruluşlarının yayımladığı raporlar ile resmî kurumların verileri temel alınarak oluşturulmaktadır. Tüm bu veriler, İHD Genel Merkezi Dokümantasyon Birimi tarafından derlenip düzenlenmektedir.

Söz konusu birim, 6 Kasım 2023 ile 16 Kasım 2025 tarihleri arasında aşağıdaki çalışmaları gerçekleştirmiştir:

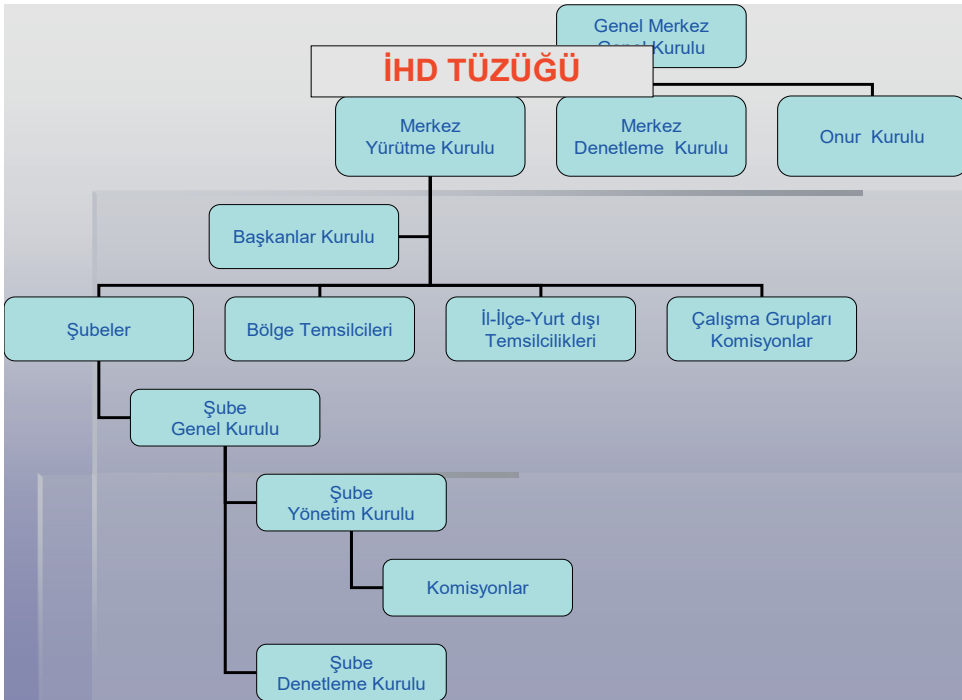
- **10–17 Aralık 2023 İnsan Hakları Haftası:** Türkiye İnsan Hakları Vakfı ile ortak bir açıklama yapıldı, özel sayı ve afiş yayınlandı.
- **9 Temmuz 2024:** “Suriyelilere Yönelik Kayseri’de Yaşanan Irkçı Saldırıları Özel Raporu” paylaşıldı.
- **21 Temmuz 2024:** “Hakkâri Belediye Başkanlığına Atanan Kayyım İle Birlikte Ortaya Çıkan Hak İhlallerine Yönelik Gözlem Raporu” paylaşıldı.
- **23 Ağustos 2024:** “2023 Yılı İnsan Hakları İhlalleri Raporu ve Bilançosu” yayımlandı.
- **21 Kasım 2024:** “Esenyurt, Batman, Mardin ve Halfeti Belediyelerine Kayyım Atamaları Hak İhlalleri ve Gözlem Raporu” paylaşıldı.
- **22 Kasım 2024:** Baskı ve Tehdit Yöntemleriyle İfade Alma, Mülakat Yapma, Ajanlaştırma ve Kaçırma Olaylarıyla İlgili Özel Rapor” kamuoyuyla paylaşıldı.
- **10–17 Aralık 2024 İnsan Hakları Haftası:** Türkiye İnsan Hakları Vakfı ile ortak bir açıklama yapıldı, özel sayı ve afiş yayınlandı.

ÜYE İLİŞKİLERİ VE ÖRGÜTLENME

1986 yılında kurulan İHD üye ilişkileri ve örgütlenme çalışmalarına, çalışma dönemimizde özen göstermiştir. Yılların birikimi sonucu elde edilen deneyimlerin bu dönemde aktif bir biçimde hayata geçirilmesi gayretinde olunmuştur. Çalışma dönemimiz boyunca 26 şube ve 11 temsilcilik üzerinden planlamalar yapılmıştır.

İHD 20. Olağan Genel Kurulu'ndan sonra MYK bünyesinde Genel Sekreter başkanlığında bölge temsilcilerinden oluşan Merkezi Örgütlenme Komisyonu kurulmuştur. Komisyonun çalışmaları çerçevesinde tüm bölgelerde genel sekreter Halil İbrahim Vargün'ün katılımıyla şube toplantıları gerçekleştirilmiştir. Hemen hemen çeşitli vesilelerle gerek Eş Genel Başkanlar, Genel Sekreter, Genel Saymanımız tüm şubeleri gezmişlerdir. Bölge Temsilcilerimiz gerek şube kongreleri öncesi çalışmaları organize etmek, hazırlıkları yapmak üzere gerekse de dönem içerisinde yaşanan örgütsel sorunları gidermek için sürekli olarak şubelerimizi dolaşmış, yerinde sorunları gidermeye çalışmıştır.

İHD Kurumsal İşleyiş Olarak,

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

İHD'nin uluslararası ilişkileri birkaç temel başlık altında sınıflandırılabilir.

1. İHD'nin üye olduğu uluslararası insan hakları kuruluşlarıyla birlikte yürüttüğü faaliyetler
2. İHD'nin ilişkide olduğu diğer uluslararası sivil toplum örgütleriyle birlikte yürüttüğü faaliyetler
3. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK), Avrupa Birliği (AB), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) vb. hükümetler arası kuruluşların insan hakları organları nezdinde yürütülen çalışmalar
4. Türkiye'deki diplomatik misyonlar ile yurtdışından gelen çeşitli heyetlerle görüşmeler ve BM, AK, AB ve AGİT yetkilileri ile yapılan görüşmeler.

1) İHD'nin Üye Olduğu Uluslararası İnsan Hakları Kuruluşlarıyla Birlikte Yürüttüğü Faaliyetler

İHD üyesi olduğu Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH), Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (EuroMed Rights), OMCT (Dünya İşkence Karşısı Örgüt) ve Avrupa-Akdeniz Zorla Kaybedilmelere Karşı Ağ (FEMED) ile olan yakın ilişkisi, düzenli yazışma, karşılıklı bilgilendirme, ortak açıklamalar yapma, ortak projeler yürütme biçiminde bu dönemde de devam etmiştir. Türkiye'de ve genel olarak yaşadığımız coğrafi bölgede ve hatta dünyada yaşanan hak ihlalleri konusunda bu kuruluşlarla düzenli olarak iletişim halinde olduk; can alıcı ve acil eylem gerektiren insan haklarıyla ilgili meselelerin gündeme alınmasını ve ilgili insan hakları organlarına iletilmelerini sağladık. Örneğin, Cumartesi Annelerinin her hafta karşılaştığı gözaltı uygulaması, işkence ve kötü muamele yasağının ihlali uygulamalarını düzenli olarak bildirdik. Yöneticilerimize ve genel olarak insan hakları savunucularına yönelik yargılamalar hakkında bilgi paylaşımında bulunduk.

Üyesi olduğumuz uluslararası insan hakları kurumlarının ortak açıklamalarının imzacısı olduk ve ürettikleri raporlara hem katkı sağladık hem de yazım süreçlerine dahil olduk.

Bu yönetim döneminde de, FIDH ve OMCT ile yakın ilişkiler içinde olmaya devam ettik ve bu kurumlarla birlikte Cenevre'deki Birleşmiş Milletler'in çeşitli organlarında çalışmalar yürüttük. Uzun yıllardır birlikte aktif çalışmalar yürüttüğümüz EuroMed Rights'la Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin çeşitli birimleri ile ilişkiler kurduk, görüşmeler yaptık ve çalışmalar yürüttük.

İHD, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) Koalisyonu ile Ölüm Cezasına Karşı Koalisyonuna üye bir insan hakları örgütü olarak, UCM Türkiye Koalisyonu'nun sözcülüğünü yürütmekte; Ölüm cezasına Karşı Koalisyon'un çalışmalarına aktif olarak katılmaktadır.

2) İHD'nin ilişkide olduğu diğer uluslararası sivil toplum örgütleriyle birlikte yürüttüğü faaliyetler

Üyesi olduğumuz uluslararası insan hakları örgütleri dışında birlikte çalıştığımız İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), Uluslararası Af Örgütü (AI), Front Line Defenders (FLD) ve MENA (Ortadoğu ve Kuzey Afrika) bölgesinde faaliyet yürüten insan hakları örgütleriyle ilişkilerimizi geliştirip ortak çalışma alanlarımızı biraz daha genişlettik. Hem bu kuruluşların faaliyet gösterdikleri ülke ve/veya bölgeler hakkında daha fazla bilgi edindik hem de ülkemizdeki insan hakları konusunda onları bilgilendirdik; fikir ve deneyimlerimizi paylaştık.

Uluslararası Kuruluşlarca Yapılan ve İHD'nin İmzaladığı Ortak Açıklamalardan Bir Kesit

(Kasım 2023-Kasım 2025 yönetim dönemi)

1. 6 Kasım 2024'te, EuroMed öncülüğünde AB fonlarının Türkiye'deki insan hakları ihlallerini ve zorla sınır dışı edilmeleri nasıl etkilediğine dair yapılan ortak açıklamayı İHD de imzaladı. <https://euromedrights.org/publication/how-eu-funds-in-turkiye-fuel-human-rights-violations-forced-deportations/>
2. Eylül 2025'te EuroMed öncülüğünde hazırlanan, Filistinli bazı insan hakları kuruluşlarına ABD'nin yaptırım uygulamasını kınayan ortak bildiriye imza verildi. <https://euromedrights.org/publication/x-csos-condemn-us-sanctions-on-leading-palestinian-human-rights-organisations/>
3. Haziran 2025'te, Avrupa Anayasa ve İnsan Hakları Merkezi'nin (ECCHR) "Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Saldırı Suçuna İlişkin Yargı Yetkisinin Uyumlaştırılması: Taraf Devletlere Reform Fırsatını Değerlendirme Çağrısı" başlığıyla hazırladığı ortak açıklamaya imza kondu. https://www.ecchr.eu/fileadmin/Offene_Briefe/Joint_Civil_Society_Statement_-_Harmonization_of_the_ICC_s_Jurisdiction_over_the_Crime_of_Aggression_ukr.pdf
4. Temmuz 2025'te, iltica başvurularının üç ay askıya alınması ve sınır dışı edilmeler konusunda Yunan parlamentosunda kabul edilen bir yasal düzenlemeye karşı çıkmak üzere Yunan Sivil Toplum Örgütleri İnisiyatifi tarafından hazırlanan ve imzaya açılan metin İHD tarafından da imzalandı.
5. 22 Eylül 2025'te, FIDH, ABD'nin Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne yaptırım uygulama ihtimaline karşı, aralarında İHD'nin de olduğu çok sayıda yerel ve uluslararası insan hakları kuruluşunun imzaladığı ortak bir açıklama yayınladı. <https://www.fidh.org/en/issues/international-justice/international-criminal-court-icc/save-the-international-criminal-court-and-the-rule-of-law> , imza listesi için bkz.: <https://redress.org/news/save-the-icc-and-the-rule-of-law-verified-signatories/>
6. AB'nin insanları ve çevreyi koruyan kuralları zayıflattığı ve buna karşı önlem alınması gerektiği belirtilen ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, Avrupa Komisyonu üyeleri ve AB üye ülkelerine, haklarımızın, gezegenimizin, sağlığımızın ve adaletin satılık olmadığını bildiren ve dünya çapında 470 sivil toplum örgütünün imzaladığı ortak açıklamayı İHD de imzaladı. <https://www.epsu.>

org/sites/default/files/article/files/Deregulation%20Statement%20September%202025%20ENG.pdf

- 3) Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK), Avrupa Birliği (AB), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) vb. hükümetler arası kuruluşların insan hakları organları nezdinde yürütülen çalışmalar

İHD, hak odaklı çalışmalar yürüten bir sivil toplum kuruluşu olarak, faaliyet gösterdikleri bölgelerde insan haklarına dayalı demokratik bir düzenin oluşmasını amaçlayan BM, AK, AB gibi kuruluşlarla ilişkilerini sürdürmeye devam etmektedir. Söz konusu kuruluşların etkinlik ve toplantılarına katılmakta, insan hakları konusundaki verileri analiz eden çalışmalarına, raporlarına katkı sunmaktadır. Ayrıca bu kuruluşlar bünyesindeki uluslararası mekanizmalara raporlar sunmaktadır.

Bu çerçevede gerçekleşen **yurtdışı ziyaret ve görüşmeler** kısaca şöyle özetlenebilir:

1. İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban, İHD Diyarbakır şube sekreteri Ömer Saman, Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu'nun (FIDH) 11-12 Nisan 2024'te İspanya'da gerçekleştirdikleri toplantıya katıldılar ve Hüseyin Küçükbalaban, Türkiye'de yaşanan hak ihlalleriyle ilgili bir sunum yaptı.
2. 19-21 Haziran 2024 tarihlerinde İHD eş-genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban'ın da katıldığı, İHD, TİHV ve OMCT temsilcilerinden oluşan bir heyet, Brüksel'de çeşitli AB kurum ve kuruluşlarıyla görüşmeler yaptı; 19 Haziran'da Avrupa Komisyonu Uluslararası Ortaklıklar Genel Müdürlüğü, Cinsiyet Eşitliği, İnsan Hakları ve Demokratik Yönetişim Birimi ile, 20 Haziran'da AB Dış Eylem Servisi (EEAS) ve Avrupa Komisyonu, Avrupa Komşuluk ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü ile, 21 Haziran'da Avrupa Sivil Toplum Örgütleri Dayanışma Ağı ile görüşüldü.
3. İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban, 1-4 Aralık 2024 tarihlerinde, Hollanda'nın Lahey kentinde Uluslararası Ceza Mahkemesi Taraf devletler toplantısına katıldı.
4. 24-26 Haziran 2025 tarihlerinde Brüksel'de, aralarında İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban ve İHD Diyarbakır şube başkanı Ercan Yılmaz'ın da olduğu İHD heyeti, uluslararası savunuculuk kapsamında 6 görüşme gerçekleştirdi:
 - a. 24 Haziran 2025'te AB Dış Eylem Servisi (EEAS) ile görüşüldü.
 - b. 24 Haziran 2025'te Avrupa Demokrasi Vakfı (EED) ile görüşüldü.
 - c. 25 Haziran'da, Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Nacho Sancez Amor ile görüşüldü.
 - d. 25 Haziran'da OMCT Brüksel ofisiyle görüşüldü.
 - e. 26 Haziran'da EuroMed Rights ile görüşüldü.
 - f. 26 Haziran'da FIDH Brüksel ofisi Batı Avrupa Masası ile görüşüldü.
5. İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban, 14-17 Temmuz 2024'te Cenevre'de yapılan BM İşkenceye Karşı Komite toplantısına katıldı.

İHD ayrıca, bu hükümetler arası kuruluşlar bünyesindeki uluslararası mekanizmalara raporlar sunmaktadır.

Uluslararası Mekanizmalara Sunulan Raporlar

- İHD'nin Evrensel Periyodik İnceleme'ye (EPI) tek başına sunduğu rapor-11 Ekim 2024
 - İHD, ÖHD, CISST ve TİHV'in birlikte EPI'ye sunduğu ortak rapor (28 Nisan-9 Mayıs 2025, EPI 4. Döngüye yapılan sunum)
 - İHD, Hafıza Merkezi, TİHV ve İHOP'un EPI'ye birlikte sunduğu ortak rapor (28 Nisan-9 Mayıs 2025, EPI 4. Döngüye yapılan sunum)
 - BM İnsan Hakları Komitesi'nin 142. Oturumu'na (23-24 Ekim 2024) sunulan rapor
 - 30 Nisan 2025'te, Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı'nın (AGİT), Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi'nin her yıl yayımladığı Nefret Suçları Raporu için, İHD'nin tespit edebildiği 2024 yılı Nefret Suçları verileri liste halinde kuruma gönderildi.
- 4) Türkiye'deki diplomatik misyonlar ile yurtdışından gelen çeşitli heyetlerle görüşmeler ve BM, AK, AB ve AGİT yetkilileri ile yapılan görüşmeler.

İHD, ülkemizdeki elçiliklerle, uluslararası kurumlarla düzenli görüşmeler gerçekleştirmeyi ve insan hakları konusundaki görüşlerini paylaşmayı sürdürmektedir. Raporlarımızı, açıklamalarımızı düzenli olarak bu kurum ve kuruluşlara iletiyoruz. Benzer şekilde, insan hakları konusunda ülkemize gelen heyetlerle görüşmelerimize devam ediyoruz. Bunun yanı sıra, çeşitli ülkelerin mülteci, sığınmacı ve göçmenlerin başvurularını kabul eden merkezlerine uzmanlık raporları sunuyoruz; özellikle son yıllarda daha da artan mülteci-sığınmacı sorunlarının çözümüne kapasitemiz ölçüsünde katkıda bulunmaya çaba gösteriyoruz.

Kasım 2023-Kasım 2025 yönetim döneminde, İHD olarak gerçekleştirdiğimiz yurt içi ziyaret ve görüşmeler kısaca şöyle özetlenebilir:

Yurt içi Ziyaretler-Görüşmelerden bir Kesit (Kasım 2023-Kasım 2025 yönetim dönemi)

1. 5 Haziran 2024'te Avustralya Büyükelçiliği'nin insan hakları bölümünden yetkililerin İHD genel merkezini ziyaretinde ekonomik ve sosyal haklar ve insan hakları konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.
2. ABD Dışişleri Bakanlığından yetkililer ile ABD Ankara Büyükelçiliği'nden temsilciler 10 Haziran 2024'te İHD Genel Merkezi'ni ziyaret ederek İHD eş başkanı Hüseyin Küçükbalaban, İHD genel sekreteri Halil İbrahim Vargün ve yönetim kurulu üyesi Osman İşçi ile görüştüler.
3. 22 Ağustos 2024'te, İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban, davet üzerine ABD büyükelçiliğini ziyaret ederek, Büyükelçilik misyon şef yardımcısı Michael

- Goldman, içişleri siyasi şefi ve çalışma ataşesi Deanie Holder ve insan hakları görevlisi Meg Kavaras ile görüştü.
4. 20 Eylül 2024'te Almanya Büyükelçiliği birinci müsteşarı Mario Krebs ve ikinci katibi Theresa Eckermann İHD genel merkezini ziyaret ederek İHD eş genel başkanı Eren Keskin ile görüştüler.
 5. 3 Ekim 2024'te İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban Venedik Komisyonu'ndan bir heyetle görüştü.
 6. 9 Ekim 2024'te, İsveç Büyükelçiliği müsteşarı Louise Morsing ve elçilik birinci katibi Philip Ahlborn, İHD genel merkezini ziyaret ederek İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban ve İHD genel sekreteri Halil İbrahim Vargün ile görüştüler.
 7. 14 Kasım 2024'te İHD eş genel başkanı Eren Keskin, Hollanda Büyükelçiliğinde Hollanda Dışişleri Bakanlığı Türkiye masasından yetkililerle görüştü.
 8. İHD Genel Sekreteri Halil İbrahim Vargün ve İHD Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Osman İşçi, İsveç Sosyal Demokrat Partisi Genel Başkan Yardımcısı ve Milletvekili Jon Pult, İsveç Parlamentosu Dışişleri Komisyonu Üyesi Fabian Molina ve İsveç Sosyal Demokrat Partisi Göçmenler Komisyonu Eş Başkanı Sinem Gökçen'den oluşan İsveç heyetiyle 9 Ocak 2025 tarihinde İHD Genel Merkezi'nde bir görüşme gerçekleştirdi.
 9. 20 Ocak 2025'te İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban, Danimarka Büyükelçiliği misyon şefi Anine Hagemann ile görüştü.
 10. İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban, 4 Şubat 2025 tarihinde İHD genel merkezinde Danimarka İnsan Hakları Enstitüsü'nden Paul Dalton ve Linnea Lindberg ile bir görüşme gerçekleştirdi.
 11. Lawyers for Lawyers adlı sivil toplum örgütünden Sophie de Graaf ve Tara Fiechter, 6 Mart 2025 tarihinde İHD genel merkezini ziyaret ederek olası işbirlikleri üzerine fikir alışverişinde bulundular.
 12. Ankara'daki Norveç Büyükelçiliği'nden Adalet ve Göçmenlik İşleri Danışmanı Mette Ono Njoten, Norveç Menşe Ülke Bilgi Merkezi'nden Kıdemli Danışman ve Ülke Analisti Kai Verme, Norveç Göçmenlik Genel Müdürlüğü'nden Kıdemli Danışman Marit Satelesen ve Norveç Göçmenlik Temyiz Kurulu'ndan Kıdemli Danışman Amanda Lampe Rongstad'dan oluşan Norveç heyeti, 19 Mart 2025 tarihinde İHD genel merkezini ziyaret ederek eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban ile görüştüler; görüşmede Türkiye'deki göç ve iltica sorunları ile genel insan hakları sorunları ele alındı.
 13. Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT), 6 Nisan 2025 tarihinde Ankara'da, İHD eş-genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban ve İHD Ankara şube eş-başkanı Nuray Çevirmen'le ve TİHV temsilcileriyle bir araya geldi.
 14. 27 Ağustos 2025'te, İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban, Almanya Büyükelçiliği Birinci Katibi Fanny Meusel ve insan hakları konularından sorumlu Greta Schmülling ile büyükelçilikte bir görüşme gerçekleştirdi.
 15. 2 Eylül 2025'te İstanbul'da, İşkenceye Karşı Dünya Örgütü'nün (OMCT)BM İşkenceye Karşı Komite (CAT) İzleme Ziyareti kapsamında düzenlediği yuvarlak masa toplantısına İHD eş genel başkanı Eren Keskin katıldı.
 16. 3 Eylül 2025'ta OMCT'den (İşkence Karşıtı Dünya Örgütü) Asya ve Avrupa Bölge Direktörü Eugenia Andreyuk ile insan hakları sorumlusu Evindar Başboğa

ve BM İşkenceye Karşı Komite Üyesi Ana Racu İHD genel merkezini ziyaret ederek insan hakları ve işkence, ülkedeki son gelişmeler hakkında genel başkan Hüseyin Küçükbalaban ile görüş alışverişinde bulundular.

FİDH İLE İLİŞKİLER

1. Üyesi bulunduğumuz Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu'nun (FIDH), 27-31 Ekim 2025 tarihlerinde Kolombiya'nın başkenti Bogota'da gerçekleştirilen 42. Genel Kuruluna Diyarbakır şube eş başkanımız Ercan Yılmaz katılmış ve Türkiye'de insan haklarının durumuna ilişkin bir konuşma yapmıştır. FIDH genel başkan yardımcılığını yürüten, İHD'nin önceki dönem genel başkanlarından Reyhan Yalçındağ Baydemir, bu yeni yönetim döneminde aday olmamış ve İHD, FIDH 42. Genel Kurulu'nda yeni yönetimde yer almak üzere herhangi bir aday göstermemiştir.
2. Yeni yönetimin seçildiği 31 Ekim 2025'e kadar, genel başkan yardımcılığı yaptığımız dönemde, Türkiye'nin de dahil olduğu Batı Avrupa Masası toplantılarına eksiksiz katılım sağladık.
3. 2023-2025 yönetim dönemi süresince, FIDH'in ortak açıklamalarına imza koyduk ve yargı baskısına ve idari baskıya maruz kalan insan hakları savunucularına yönelik acil eylem çağrıları gerçekleştirdik.
4. BM ve AK Özel Raportörleriyle ve Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü ofisiyle toplantılar gerçekleştirdik.
5. 22 Eylül 2025'te, FIDH, ABD'nin Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne yaptırım uygulama ihtimaline karşı, aralarında İHD'nin de olduğu çok sayıda yerel ve uluslararası insan hakları kuruluşunun imzaladığı ortak bir açıklama yayınladı. <https://www.fidh.org/en/issues/international-justice/international-criminal-court-icc/save-the-international-criminal-court-and-the-rule-of-law> , imza listesi için bkz.: <https://redress.org/news/save-the-icc-and-the-rule-of-law-verified-signatories/>

EUROMED RIGHTS (AVRUPA AKDENİZ İNSAN HAKLARI AĞI) İLE İLİŞKİLER

İHD olarak Avrupa-Akdeniz bölgesinde yer alan 30 ülkeden 68 insan hakları örgütünden oluşan Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Ağı'na (EuroMed Rights) kurulduğu 1997 yılından bugüne üyeyiz.

2009, 2012 ve 2015 yıllarında gerçekleştirilen genel kurullarında yönetim kuruluna seçilmemizin ardından 22-24 Haziran 2018 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen Genel Kurul'da yönetim kuruluna, üç dönem kuralı nedeniyle aday olmadık. 22-24 Ekim 2021 tarihlerinde salgın tedbirleri nedeniyle çevrimiçi olarak yapılan EuroMed Rights Genel Kurulu'nda yeniden yönetim kuruluna aday olduk ve ne yazık ki adayımız yönetime seçilemedi. İHD genel başkan yardımcısı ve Batman şube eş-

başkanı Rumeysa Deniz Kaya, 12-14 Ekim 2024'te EuroMed Rights'ın Roma'da yapılan 13. Genel kurulunda, yönetim kurulu üyesi olarak seçildi. Rumeysa Kaya, EuroMed Rights'ın 3-5 Şubat 2025 tarihlerinde İstanbul'da yapılan yönetim kurulu toplantısına katıldı; toplantıya ayrıca Türkiye'de insan hakları durumunu konuşmak üzere, İHOP, Yurttaşlık Derneği'nden temsilcilerin yanı sıra, İHD eş genel başkanı Eren Keskin de katıldı.

EuroMed Rights çeşitli tematik alanlarda çalışma grupları biçiminde yürüttüğü faaliyetlerinden Göç ve İltica Çalışma Grubu'nda İHD'yi, İHD Şırnak eski şube başkanı ve halen İHD denetim kurulu üyesi olan Haşim Toğurlu temsil etmektedir. Çalışma gruplarının yılda iki kere çevrimiçi düzenlenen toplantısı ile 12-15 Kasım 2025 tarihlerinde Barselona'da yapılacak çalışma grubu toplantısına katılım sağladık.

İHD ve EuroMed Rights arası ilişkiler, ortaklaşa projeler yapma biçiminde de sürmektedir. Önceki faaliyet döneminde aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 3 ülkede ve bölgesel olarak Kuzey Afrika'da insan hakları ortamının güçlendirilmesini hedefleyen programlar uygulamıştır. Bu kapsamda EuroMed Rights ve Yurttaşlık Derneği ile ortaklaşa 2018-2020 yılları arasında hak savunucularının karşılaştığı baskıları odağına alan “İnsan Hakları Savunucularının, Temel Özgürlüklerin ve Adil Yargılanma Hakkının Korunması” projesini hayata geçirdik. Bu projenin devamı niteliğindeki “Türkiye’de Temel Özgürlükler, İnsan Hakları Savunucuları ve Adil Yargılanma Hakkının Korunması Yoluyla Sivil Toplumun Desteklenmesi Projesi”ni de 2021-2024 döneminde uyguladık. Mart 2024’te sona eren bu çalışma kapsamında özellikle hak savunucularına ve insan hakları örgütlerine karşı açılmış davaları izledik, adil yargılanma açısından değerlendirmesini yapmaya çalıştık ve elde ettiğimiz verileri raporlaştırarak (<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/05/Adil-Yarg%C4%B1lanma-Hakk%C4%B1-Raporu.pdf>) kamuoyu ile paylaştık. Duruşmaların izlenmesine şubelerimizin de önemli katkısı oldu.

EuroMed Rights ve İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) ile 2024-2027 döneminde “Cezasızlıkla Mücadele için Sivil Toplumun Güçlendirilmesi” projesini yürütüyoruz. Bu proje, hem İHD’nin öncelikli çalışma alanlarına katkı sağlayan hem de mevcut yapımızı güçlendiren faaliyetler içerecek biçimde tasarlandı. Bu çerçevede, sivil toplum örgütleriyle bir araya geldiğimiz toplantılar, eğitimler ve çalıştaylar düzenliyor, cezasızlıkla ilgili ve insan hakları savunucularına yönelik dava izlemeleri yapıyor, savunuculuk faaliyetleri yürütüyoruz. Ayrıca, 2025 yılı Şubat ve Ekim aylarında, iki uluslararası konferans gerçekleştirdik: 1) Geçiş Dönemi Adaleti: MENA Bölgesinde Zorluklar ve Olanaklar Uluslararası Konferans (8-9 Şubat 2025) 2) Hesap Verebilirlik ve Uluslararası Yükümlülükler Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Uluslararası Konferansı (4-5 Ekim 2025).

Ayrıca, Türkiye ve MENA bölgesinde faaliyetlerini genişleten bir pratik sergileyen EuroMed Rights Ekim ayı başlarında aralarında İHD’nin de olduğu 10-15 sivil toplum örgütünün katıldığı ve bir “Türkiye çalışma grubu” oluşturma planının olanaklarının ele alındığı bir toplantı düzenledi. Bu konudaki görüş alışverişi devam etmektedir.

Bu dönemde Türkiye’deki hak ihlalleriyle ilgili pek çok açıklama yapmış, bu açıklamaların karar alma ve hazırlanma sürecinde İHD olarak bizim görüşümüz ve onayımızı almıştır. Ayrıca Türkiye’deki insan hakları ortamına ilişkin araştırma, rapor ve söyleşiler de yayınlamıştır. Bu yayınların ele aldığı insan hakları kategorileri içinde özellikle insan hakları savunucuları, adil yargılanma, cezasızlık, LGBTİ+ hakları, mülteci hakları, toplumsal cinsiyet ve kadın hakları, örgütlenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü konuları öne çıkmıştır.

26 Haziran 2025’te, aralarında İHD eş genel başkanı Hüseyin Küçükbalaban ve İHD Diyarbakır şube başkanı Ercan Yılmaz’ın da olduğu İHD heyeti Brüksel’de EuroMed Rights ile görüşmüş, ortak çalışma alanları ve genel insan hakları konularında görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

28 Mayıs 2025 tarihinde, EuroMed Rights, Cumartesi Annelerinin 30. Yılı vesilesiyle bir açıklama yayınladı. (<https://euromedrights.org/publication/justice-memory-and-resistance-euromed-rights-stands-with-saturday-mothers-after-30-years/>)

OMCT İLE İLİŞKİLER (İşkenceye Karşı Dünya Örgütü)

İHD, OMCT Ağı’nın üyesidir. OMCT ve FIDH’in birlikte kurduğu the Observatory (İnsan hakları Savunucularının Gözlemevi) tarafından bu dönem 3 adet Türkiye üzerine oldukça kapsamlı raporlar çıkarılmıştır.

Bunun dışında uluslararası alanda karşılıklı işbirliği çerçevesinde faaliyetlerimiz devam etmektedir.

Yakın bir zamanda, OMCT’nin başlattığı, SOS-Defenders adlı, insan hakları savunucularına yönelik keyfi ve haksız gözaltı ve tutuklamaları kayıt altına alan bir programa İHD olarak dahil olduk ve bu çerçevede OMCT ile birlikte, Ekim 2025’te başlayan ve altı ay sürecek olan bir çalışma yürütüyoruz.

ÖLÜM CEZASINA KARŞI DÜNYA KOALİSYONU

İHD 2023 yılında Ölüm Cezasına Karşı Dünya Koalisyonu’na (World Coalition Against Death Penalty) üye olmuştur.

Türkiye, Koalisyon’un ‘Risk Altındaki Ülkeler’ çalışma grubunda bulunmaktadır. 2023 yılında yapılan çalışma grubu toplantısına derneğimizi temsilen Osman İşçi ve Gülseren Yoleri katılmıştır.

Dernek adına Koalisyonla iletişimi eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban ve derneğimiz avukatı Günizi Satar devam ettirmektedir.

Koalisyon'un 2026-2027 yılları çalışma teması olarak derneğimiz tarafından "ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası" gündemi önerilmiş olup, koalisyonun risk altındaki ülkeler çalışma grubuyla iletişimimiz devam etmektedir.

İNSAN HAKLARI ORTAK PLATFORMU (İHOP) İLE İLİŞKİLER

İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hak İnisiyatif Derneği ve Yurttaşlık Derneğinin temsilcileri ile düzenli aylık toplantılar vasıtasıyla varlığına devam eden İnsan Hakları Ortak Platformu'nun 2023-2025 yılları arasında yürüttüğü faaliyetler aşağıda verilmiştir.

BM Evrensel Periyodik İnceleme Dördüncü Döngüsüne

EPI Çalışma Grubu'nun 49. Oturumu İncelenen Ülke: Türkiye Oturumuna İHOP ile birlikte ortak rapor sunulmuştur.

EPI için çok önemli olan ve insan hakları durumuna ilişkin doğrudan ve tabandan bir değerlendirme sağlayan bu raporlardan biri de bu inceleme dönemi için İnsan Hakları Derneği, EuroMed Rights, İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP) ve Yurttaşlık Derneği tarafından hazırlanmış ve / Kasım 2024 tarihinde Cenevre'de ki oturuma sunulmuştur.¹

İHOP İLE YAPILAN ORTAK AÇIKLAMALAR

İşkence İnsanlığa Karşı İşlenmiş Bir Suçtur! 13 Şubat 2024
Milletvekilleri Açık Çağrı 13 Kasım 2024
Kartalkaya Faciası: İnsan Haklarının İhlali ve Hesap Verme Zorunluluğu 23 Ocak 2025
Her Yıl Aynı Tarihte Sadece Depremde Kaybettiklerimizi Anmakla Yetinmiyoruz. 6 Şubat 2025
Türkiye'de LGBTİ+ Kimliğini Kriminalize Eden Teklif, İnsan Hak ve Özgürlüklerine Açıkça Aykırıdır! 19 Mart 2025
Hukukun Araçsallaştırılmasına, Halk İradesinin Yok Sayılmasına ve Siyasi Tasfiye Operasyonlarına Karşı Demokratik Değerleri ve Özgürlükleri Savunuyoruz 24 Mart 2025
Barışın Toplumla Birlikte İnşası İçin Katılımcı Bir Komisyon İstiyoruz! 8 Temmuz 2025

Ayrıca İHD, İHOP ve EUROMED ile 2024 tarihinde **Cezasızlıkla Mücadele İçin Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi** halen devam etmektedir.

¹ <https://www.ihd.org.tr/ihd-euromed-ihop-ve-yurttaslik-dernegi-tarafindan-insan-haklari-yuksek-komiserligine-rapor-sunuldu/>

İNSAN HAKLARI AKADEMİSİ

2023-2025 İHD İnsan Hakları Akademimizin çalışmalarımız insan hakları eğitimin kritik önemde olduğu bir dönemde gerçekleştirdik.

Bu dönemdeki çalışmalarımızı İHD Akademimizin Komisyonu, şubelerimizdeki akademi birimlerimizdeki görevli arkadaşlarımız ve İHD Akademimizin Bilim ve Danışma Kurulu üyeleriyle yürüttük.

Genel kurulumuzun ardından akademimizin komisyonu ile 5 Nisan 2024'te bir araya gelerek hem akademimizin genel çalışmaları hakkında bilgi alışverişinde bulunduk hem de bahar ve güz dönemi çalışmalarını planladık. Bu koordinasyon toplantımızın ardından Akademi Birimlerimiz çalışmalarına başladık.

İzmir Birimimiz 20 Nisan – 25 Mayıs 2024 tarihleri arasında aşağıda belirtilen konuları ele alan eğitim çalışmasını gerçekleştirmiştir.

1. **Hafta- 20 Nisan**
 - İnsan Haklarının Kuramsal Çerçevesi – **Prof. Dr. Nilgün Toker**
 - İnsan Hakları Hukukunun ve İnsancıl Hukukun Temel Özellikleri- **Av. Selahattin Esmer**
2. **Hafta- 27 Nisan**
 - İHD Tarihçesi- **Akın Birdal, İHD Onursal Genel Başkanı**
 - Türkiye’de İnsan Haklarının Durumu- Düşünce ve İfade Özgürlüğü- **Dr. Serdar Tekin**
3. **Hafta – 4 Mayıs**
 - Kadın Hakları – **Sevgi Binbir ve Ferda Ülker**
 - LGBTİ+ Hakları –**Av. Sena Yazıbağlı Selanik**
4. **Hafta- 11 Mayıs**
 - Vicdani Ret Hakkı-Sivil İtaatsizlik – **Coşkun Üsterci, TİHV İzmir Temsilcisi**
 - Çevre Hakkı ve Ekolojik Adalet- **Dr. Nermin Biter**
5. **Hafta- 18 Mayıs**
 - Barış Hakkı- **Hakan Tahmaz, Barış Vakfı Başkanı**
 - Mülteci Hakları- **Dr. Lülüfer Körükmez**
6. **Hafta- 25 Mayıs**
 - İnsan Hakları Aktivizmi – **Hakan Ataman**

Batman Birimimiz 28 Eylül – 26 Ekim 2024 tarihleri arasında aşağıda belirtilen konuları ele alan eğitim çalışmasını gerçekleştirmiştir.

1. **Hafta- 28 Eylül**
 - İnsan Haklarını Savunma Hakkı- **Dr. Osman İşçi**

- İnsan Haklarının Kuramsal Çerçevesi- **Prof. Dr. Nilgün Toker**
- 2. **Hafta- 5 Ekim**
 - Türkiye’de insan haklarının durumu, insan hakları hareketi ve İHD tarihçesi- **Hüseyin Küçükbalaban, İHD Eş Genel Başkanı**
 - Mülteci Hakları- **Mehmet Sabih Özer**
- 3. **Hafta- 12 Ekim**
 - Düşünce ve İfade Özgürlüğü- **Mustafa Yıldız- Av. Levent Kanat**
 - Çocuk Hakları – **Yeter Erel Tuma**
- 4. **Hafta- 19 Ekim**
 - Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği– **Handan Coşkun, İHD MYK Üyesi**
 - İnsan Hakları Aktivizmi, **Hakan Ataman**
- 5. **Hafta- 26 Ekim**
 - BARIŞ HAKKI – **Doç. Dr. Elçin Aktoprak**
 - İşkence Yasağı- **Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı**

Diyarbakır Birimimiz 19 Ekim – 23 Kasım 2024 tarihleri arasında aşağıda belirtilen konuları ele alan eğitim çalışmasını gerçekleştirmiştir.

- 1. **Hafta – 19 Ekim**
 - İnsan Hakları Aktivizmi Nedir? **Akın Birdal, İHD Onursal Genel Başkanı**
 - İnsan Haklarını Savunmada Sivil Toplumun Etkisi, **Av. Ayla Akat**
- 2. **Hafta – 26 Ekim**
 - Bağımsız Yargının Sınavı: İfade Özgürlüğü Hakkı – **Av. Cihan Aydın**
 - Toplumsal Barışın İnşasında Yeni Anayasanın Rolü- **Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem**
- 3. **Hafta – 2 Kasım**
 - Türkiye Siyasetinde Resmi İdeoloji ve Milliyetçilik- **Av. Fırat Aydınkaya**
 - Mültecilere Yönelik Nefret Söylemi ve Ayrımcılık – **Mahmut Can İsal**
- 4. **Hafta – 9 Kasım**
 - Ziman û Xwebûn: Mafen Zimanî û Perwerdaya bi Zimanê Dayikê – **Sami Tan**
 - Barış İçinde Yaşamının Kolaylaştırıcısı: Geçmişle Yüzleşme – **Prof. Dr. Ayşe Betül Çelik**
- 5. **Hafta – 16 Kasım**
 - Ekonomik ve Sosyal Krizden Çıkışın Anahtarı: İnsan Hakları – **Dr. Osman İşçi**
 - Çocuk Hakları ve Çocuk Adalet Sistemi – **Av. Selvi Tunç**
- 6. **Hafta – 23 Kasım**

- Yaşamın Korunması İçin Çevre Hakkı – **Av. Ali Arif Cangı**
- Hak Mücadelesinde Güçlü Bir Ses: Jin, Jiyan, Azadî – **Gülistan Atasoy**

Ankara Birimimiz 21 Aralık 2024 – 25 Ocak 2025 tarihleri arasında aşağıda belirtilen konuları ele alan eğitim çalışmasını gerçekleştirmiştir.

1. **Hafta – 21 Aralık**
 - İnsan haklarının korunma mekanizmaları – **Dr. Günal Kurşun**
2. **Hafta – 24 Aralık**
 - İnsan haklarını savunma hakkı – **Dr. Osman İşçi**
3. **Hafta – 28 Aralık**
 - İnsan haklarının felsefi ve teorik temeli – **Av. İlker Uurlu**
4. **Hafta – 4 Ocak**
 - Lgbti+ hakları – **Remzi Altunpolat**
5. **Hafta – 7 Ocak**
 - Raporlama eğitimi – **Feray Salman, İHOP Genel Koordinatörü**
6. **Hafta- 11 Ocak**
 - Anayasal perspektif insan hakları durumu – **Doç. Dr. Dinçer Demirkent**
7. **Hafta – 14 Ocak**
 - Ekoloji ve İnsan Hakları – **Serap Baysal, Tarım Orkam Sen Genel Başkanı**
8. **Hafta– 18 Ocak**
 - Türkiye’de insan haklarının güncel durumu – **Av. Eren Keskin İHD Eş Genel Başkanı**
9. **Hafta – 21 Ocak**
 - Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği, **Simge Yardım, Eğitim Sen Merkezi Kadın Sekreteri**
10. **Hafta – 25 Ocak**
 - Bir insan hakkı olarak sağlık hakkı – **Dr. Ayşe Uğurlu**

Adana Birimimiz 12 Nisan – 10 Mayıs 2025 tarihleri arasında aşağıda belirtilen konuları ele alan eğitim çalışmasını gerçekleştirmiştir.

1. **Hafta – 12 Nisan**
 - Kriz Dönemlerinde Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar – **Dr. Osman İşçi**
 - Barış Hakkı- **Hakan Tahmaz, Barış Vakfı Başkanı**
2. **Hafta – 20 Nisan**
 - Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, **Handan Coşkun, İHD MYK Üyesi**
 - İnsan Hakları Mücadelesi ve İHD Tarihi- **Akın Birdal, İHD Onursal Genel Başkanı**
3. **Hafta – 26 Nisan**
 - Bir İnsan Hakkı Olarak Sağlık Hakkı – **Dr. Özkan Özdemir**
 - İşkence Yasağı – **Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı**
4. **Hafta – 3 Mayıs**

- İnsan Hakları Aktivizmi / Örgütlenmesi – **Hakan Ataman**
 - Eğitim Hakkı ve Türkiye’de Eğitimin Durumu – **Zülküf Güneş, Eğitim Sen Genel Sekreteri**
5. **Hafta – 10 Mayıs**
- Ekokırımın İnsan Hakları Çerçevesinde Değerlendirilmesi- **Yaşar Gökoğlu**

Diyarbakır Birimimiz 11 Ekim– 8 Kasım 2025 tarihleri arasında aşağıda belirtilen konuları ele alan eğitim çalışmasını gerçekleştirmiştir.

1. **Hafta – 11 Ekim**
 - Tanışma ve İHD İnsan Hakları Okulu Üzerine Sohbet – **İHD Yöneticileri ve Katılımcılar**
 - İnsan Hakları Savunuculuğu ve İnsan Hakları Kavramı – **Hakan Ataman**
2. **Hafta- 18 Ekim**
 - İnsan Hakları İhlallerinde Raporlama ve Belgeleme – **Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı**
 - Ağır İnsan Hakları İhlallerinin Yol Açtığı Toplumsal Travmalar – **Dr. Metin Bakkalcı, TİHV Genel Başkanı**
3. **Hafta- 25 Ekim**
 - Barış Sürecinde Medyanın Rolü ve Sorumluluğu – **Burcu Karakaş**
 - Barışın Mücadelesinde Kadın Mücadelesinin Etkisi – **Av. Rehşan Bataray**
4. **Hafta – 1 Kasım**
 - Dünya Örnekleri Çerçevesinde Kürtçe Anadilde Eğitim Hakkı – **Gevriye Atlı**
 - Çatışma Çözümünde Dünya Deneyimleri – **Doç. Dr. Sevtap Yokuş Veznedaroğlu**
5. **Hafta – 8 Kasım**
 - Geçmişle Yüzleşmenin Çatışma Çözümü Süreçlerine Etkisi – **Derya Bozarslan**
 - Kürt Meselesi ve Barış – **Cengiz Çandar**

AVRUPA UYGULAMA AĞI

İHD, Avrupa Uygulama Ağı'na (European Implementation Network – EIN) 2024 yılında üye olmuştur. Bu ağ Avrupa Konseyi üyesi ülkelerdeki STK'lardan oluşmakta ve AİHM kararlarının uygulanmasını gözlemlemektedir.

Derneğimiz EIN'le birlikte Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi önünde olan birçok dosyaya Kural 9.2 Bildirimi göndermektedir.

EIN'de derneğimizi eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban temsil etmektedir. Ağ ile iletişimi derneğimiz avukatı Günizi Satar devam ettirmektedir.

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ KOALİSYONU

Koalisyon sözcülüğünü İHD adına yürüten eski eş genel Başkan Öztürk Türkdoğan istifa ettiği tarihe kadar sürdürmüştür.

Dernek adına mahkeme ve uluslararası koalisyonla iletişimi derneğimiz avukatı Günizi Satar devam ettirmektedir.

Bu dönem, UCM'nin 23. Taraf Devletler Toplantısı'na koalisyonu ve derneği temsilen eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban ve Günizi Satar katılmıştır.

Bir dönem faaliyetlerine ara veren Türkiye Uluslararası Ceza Mahkemesi Koalisyonu, 1 Mart 2025 tarihinde İHD öncülüğünde Hak Temelli Mevzuat Oluşturma Projesi kapsamında Ankara'da gerçekleştirdiği toplantıda faaliyetlerine devam etme kararı almıştır. Koalisyonun sözcülüğünü yürütmesi üstlenmektedir. Koalisyon yürütmesi şu şekildedir: İHD, Af Örgütü Türkiye Şubesi, İHGD, İHOP, Baran Tursun Vakfı.

Yeniden faaliyetlerine başlayan koalisyonun toplantılarını derneğimiz adına eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban, avukat Günizi Satar ve proje koordinatörü Tuğba Kahraman takip etmektedir.

ULUSLARARASI MEKANİZMALAR VE YARGI YERLERİNE BAŞVURULAR

2024-2025 yıllarında Merkezi Hukuk Komisyonu tarafından yapılan uluslararası başvurular ve yazılan raporlar:

Uluslararası başvurular:

2024 yılında Nimet Tanrikulu, Ali Veli, Av. Şüheda Ronahi Çiftçi ve Prof. Dr. Ziad Medoukh için uluslararası kurumlara Acil Çağrı gönderilmiştir.

2024 yılında Suriye vatandaşı Ali Veli'nin kaybolmasına ilişkin, ailesinin başvurusu alınarak Birleşmiş Milletler Zorla veya İstem Dışı Kaybetmeler Grubu'na başvuru yapılmıştır.

2024 ve 2025 yıllarında, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne Gurban, Öner ve Türk, Oya Ataman, Erdoğan ve Diğerleri, Elvan ve Batı ve Diğerleri Gruplarıyla ilgili toplam 10 Kural 9.2 bildirimi yapılmıştır.

Uluslararası kurumlara gönderilen raporlar:

2025 yılında; Birleşmiş Milletler Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörünün 'Göçmenlerin Dışsallaştırılması' raporu çağrısına İHD olarak, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Savunucuları Özel Raportörünün çağrısına birçok sivil toplum kurumuyla ortak rapor hazırlanmıştır.

İHD GÖÇ VE İLTİCA KOMİSYONU

Bu dönemde de derneğimize mülteci/sığınmacı-göçmenlerden doğru onlarca başvuru yapılmıştır. Bu başvurularla ilgili gerekli işlemler yapılmış ve başvurulara bilgilendirmeler yapılmıştır.

Bu dönemde derneğimizin Mülteci Hakları Koordinasyonu içerisinde faaliyetleri devam etmiştir.

Bu dönemde Dünya Mülteciler Günü nedeniyle açıklamalarımız yapılmıştır. Özel olarak da mültecilere dönük ihlaller konusunda açıklamalarımız olmuştur.

2022–2025 döneminde EuroMed Rights Göç ve Sığınma Çalışma Grubu'nda derneğimizi temsilen derneğimiz avukatı Günizi Satar yer almıştır. Çalışma grubunda her yıl bir kez yüz yüze, değişik aralıklarla da çevrimiçi toplantılar düzenlenmektedir. Bu toplantılarda temsilciler, kurumlarının mülteci ve göç alanındaki çalışmalarını, derneklerine yapılan başvurulara ilişkin verileri ve bu başvuruların hukuki ya da toplumsal sorunlarla bağlantılarını paylaşmaktadır. Yüz yüze toplantılarda bölgesel oturumlarda güncel konular üzerine sunumlar yapılmakta; ayrıca Terörle Mücadele Kanunu'nun göç alanında kullanımı veya mültecilere yönelik nefret söylemleri gibi kesişimsel temalarda özel oturumlar düzenlenmektedir. Çalışma grubu, zaman zaman AB gibi kurumlara gönderilecek metinler üzerinde geri bildirim istemekte ve ülke bağlamına dair katkılar talep etmektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye'de bulunan insan hakları savunucusu mültecilerle ilgili hukuki destek ya da tavsiye mektubu hazırlanması gibi yardım taleplerine katkı sunulmaktadır. Grubun çalışma dili İngilizce ve Fransızcadır. 2025-2027 döneminde çalışma grubunda İHD'yi Şırnak şubeden Haşim Toğurlu temsil edecektir.

İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA, İHD VE İHD YÖNETİCİLERİNE YÖNELİK BASKILAR VE İHD DAVA HUKUK KOMİSYONU

2024-2025 yıllarında da başta kurumlarımızın yönetici, üye ve çalışanları olmak üzere çok sayıda insan hakları savunucusunun BM İnsan Hakları Savunucularının Korunması Bildirgesi'nde yer alan ilkeler çiğnenerek gözüaltına alındığı, tutuklandığı ve saldırıya uğradığı iki yıl olmuştur.

2025 yılında İHD Genel Merkezi ve şube yöneticileri hakkında halen devam etmekte olan ya da yakın geçmişte sonuçlanmış tespit edilebildiğimiz kadarı ile 55 soruşturma/kovuşturma dosyası bulunmaktadır. Hakkında mahkumiyet hükmü verilen İHD üyesi Hatice Onaran tutuklu bulunmaktadır.

Bu verilere 2024-2025 yıllarında şubelere gönderilen İHD üye ve yöneticilerine yönelik yürütülen soruşturma ve kovuşturma bilgilerini talep eden yazılara verilen az sayıda cevap sonucunda ulaşılmıştır.

İHD MERKEZİ HUKUK KOMİSYONU

Merkezi Hukuk Komisyonumuz İHD MYK'da bulunan avukatlardan oluşmakta olup faaliyetler ağırlıklı olarak genel merkez avukatı Av. Günizi Satar tarafından yürütülmektedir.

Başvurular:

2024-2025 yıllarında bu raporun yazıldığı tarih itibariyle komisyona gönderilen ve işleme konulan 385 başvuruya ilişkin 451 yazışma yapılmıştır.

Raporlar:

2024 yılında Baskı ve Tehdit Yöntemleriyle İfade Alma, Mülakat Yapma, Ajanlaştırma ve Kaçırma Olaylarıyla İlgili Özel Rapor hazırlanmıştır.

2025 yılında Kürt Meselesinin Çözümüne Dair Yasal Değişiklik Önerileri Raporu hazırlanmıştır.

Takip Edilen Dosyalar:

1. İstanbul Sözleşmesinin Feshi Dosyası: İstanbul Sözleşmesinin feshedilmesi kararına ilişkin Danıştay'a yürütmenin durdurulması talepli iptal davası açılmıştır. Dava Danıştay 10. Daire Başkanlığı 2021/2713 Esas sayılı dosya reddedilmiştir.
2. Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 16. maddesi ile Dernekler Yönetmeliğine eklenen Ek 1. ve 3. maddelerine karşı yürütmeyi durdurma istemli dava açılmıştır. Dava sonucunda Danıştay, 21/10/2021 tarih ve

- 31635 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 16. maddesiyle Dernekler Yönetmeliğine eklenen Ek 1. maddenin 1. fıkrasının 1. ve 2. cümlelerinin iptali istemi yönünden davanın reddine karar verilmiştir. Bu karara itiraz edilmiştir.
3. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik: Yönetmelik değişikliğine karşı Danıştay’da iptal davası açılmıştır. Bu dava Danıştay tarafından reddedilmiştir, karara itiraz edilmiştir.
 4. TTB, SES, TİHV ile covid-19 döneminde yaşanan yaşam hakkı ihlalleri nedeniyle görevli kamu görevlileri hakkında 2 ayrı suç duyurusunda bulunulmuştur. Bu şikayetler hakkında takipsizlik kararı verilmiştir. Takipsizlik kararı sonrası AYM başvurusu yapılmış, AYM’nin bu başvuruyu reddetmesi üzerine AİHM başvurusu yapılmıştır.
 5. 6 Şubat 2023 tarihli depremde binaları yıkılan ve dernek defterleri kaybolan Hatay, İskenderun ve Malatya şubeleri için zayi davaları açılmıştır. Hatay ve Malatya şubelerin işlemleri tamamlanmış, İskenderun şube için açılan dava yetkisizlikle Ankara’ya gönderilmiştir, dava devam etmektedir.
 6. Eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban’ın Cumartesi Anneleri’nin 964. Hafta etkinliklerinde gözaltına alınmasına ilişkin yapılan şikayete verilen takipsizlik kararı sonrasında kesin karara karşı Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru yapılmıştır.
 7. 2024 yılında Av. Şüheda Ronahi Çifçi’nin tutuklanması üzerine basında çıkan bazı haberlere ilişkin suç duyurusunda bulunulmuştur, bu şikayete ilgili takipsizlik kararı verilmiştir. Verilen karara itiraz edilmiştir.
 8. 2024 yılında Şırnak ilinde Valilik tarafından verilen 3 günlük eylem etkinlik yasağına karşı yürütmenin durdurulması talepli idari dava açılmıştır. Dava reddedilmiştir, istinaf aşaması devam etmektedir.
 9. İHD Adana Şubesi’nin fotoğrafı ve konumu paylaşılarak şube binasına saldırı hazırlığında olduğu öğrenilen telegram grubu hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur. Bu şikayete ilişkin verilen takipsizlik kararına itiraz edilmiştir.
 10. X Platformunda eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban’a yönelik hakaretlere ilişkin suç duyurusunda bulunulmuştur.
 11. İnternet üzerinden çevrimiçi satış yapan bazı mağazalarda üzerlerinde «beyaz Toros» ve «JİTEM» baskılı tişörtlerin satışa sunulmasına ilişkin suç duyurusunda bulunulmuştur. Verilen takipsizlik kararına itiraz edilmiştir.

CEZASIZLIKLA MÜCADELE

Bu dönem, İHD Genel Merkezi bünyesinde Merkezi Hukuk Komisyonu oluşturulmuş olup cezasızlıkla mücadele kapsamında aşağıda belirtilen davalar takip edilmiştir.

10 Ekim Ankara Gar Katliamı Davası

10 Ekim 2015 günü Ankara Emek, Demokrasi ve Barış Mitingi’nde yaşanan katliama ilişkin kovuşturma süreci Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 2016/232 E. Sayılı

dosyasında tamamlanmış, İHD, davayı katılan sıfatıyla takip etmiştir. Mahkeme 3 Ağustos 2018’de sanıklara “Anayasal düzeni ihlal”, “kasten öldürme”, “öldürmeye teşebbüs” ve “örgüt üyeliği” suçlarından çeşitli cezalar vermiştir. Yakalanamayan failler yönünden dosyayı tefrik eden Mahkeme, bu failler yönünden yargılamaya devam edecektir. Katliamdaki kamu sorumluluğunu ve IŞİD üyeleri/yöneticileri arasındaki bağları ortaya çıkarmak için çabalamayan Mahkemenin kararı eksik ve yetersiz olduğundan, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

Gar Katliamı ile ilgili olarak bir başka soruşturma kapsamında insanlığa karşı suç nedeniyle bu dönem yeni bir dava açılmıştır. Bu davada sanık Erman Ekici, insanlığa karşı suç isnadıyla yargılanmış; buna karşılık beraat kararı almıştır. İstinaf mahkemesi, beraat kararını yalnızca bir cümleyle hukuka uygun bularak onamış; tanıklık edenlerin mağdur sıfatına sahip olmadıklarını, suçtan “doğrudan zarar görmediklerini” kabul etmiştir. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nin dava dosyasında İHD müdahil olarak davada yer almış, eş genel başkan Hüseyin Küçükbalaban ilk derece karar duruşmasında dernek adına beyanda bulunmuştur.

Ankara Jitem davası

Ankara ve çevresinde 1993-1996 yılları arasında 19 kişinin zorla kaybedilmesi veya yasadışı keyfi infaz edilmesine ilişkin 19 kişinin yargılandığı Ankara JİTEM Davası’nın BAM tarafından bozulmasına rağmen Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yeniden yargılamada, 26 Mayıs 2023 günü görülen son duruşmada, savcının mütalaasının eksiksiz okunması sonrası, katılan vekilleri tarafından süre istendi fakat bu talep reddedildi. 10 yıllık yargılama sürecinde 41 hakim ve 8 savcının değiştiği davada, istinaf mahkemesinin verdiği bozma kararı sonrası yeniden tüm sanıklar hakkında tüm maktulleri öldürme suçu nedeniyle beraat kararı verildi.

Kızıltepe Jitem davası

Emekli Albay Hasan Atilla Uğur ve dönemin Diyarbakır İl Jandarma Komutanı Albay Eşref Hatipoğlu’nun da aralarında bulunduğu 9 kişinin, 1990’lı yıllarda 22 kişinin zorla kaybedilmesi veya yasadışı keyfi infaz edilmesinden dolayı yargılandığı Kızıltepe Jitem Davası 2019 yılında zaman aşımı nedeniyle düşürülmüş ve tüm sanıklar hakkında beraat kararı verilmiştir.

Kulp davası

8 Ekim-25 Ekim 1993 tarihleri arasında Diyarbakır’ın Kulp ilçesinin dağınık mezralardan oluşan (Gurnik, Mezire, Pireş, Kepir ve Şuşan) Alaca köyü ve Muş’a bağlı Kayalısu köyü (Licik mezrası) civarında General Yavuz Ertürk komutasındaki Bolu Tugayı tarafından yürütülen askeri operasyonlarda gözaltına alınan 11 kişiden bir daha haber alınamaması, 5 Kasım 2004’te zorla kaybedilen 11 kişiye ait toplu mezarın bulunması üzerine dava Diyarbakır’da başladı, ancak güvenlik gerekçesiyle Ankara’ya

nakledildi. Ankara 7. Ağır Ceza Mahkemesi’de devam eden yargılamada 19 Eylül 2018 tarihli son duruşmada, Savcı mütalaası doğrultusunda, Bolu Tugayından sorumlu sanık Yavuz Ertürk hakkındaki “cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak” suçuna bağlı kamu davasının zamanaşımından düşmesine; Ertürk’ün 11 kişiyi taammüden öldürmeye azmettirmek ve halkı isyana teşvik suçlarından ise ayrı ayrı beraatine karar verildi.

Akın Birdal Suikasti davası

Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesi’nde 2014 yılından beri görülen davada sanık Mahmut Yıldırım hakkındaki yakalama kararının infazı beklenmektedir. Mahkeme heyeti davayı takip eden avukatlarımızın talebi üzerine, sanık hakkında yazılacak yakalama müzekkeresine “yaşadığı ve hasta olduğu” bilgisini basınla paylaşan eski genelkurmay istihbarat daire başkanı İsmail Hakkı Pekin ile iletişime geçilmesinin beklenmesine karar verdi. Dava halen devam etmektedir.

Musa Anter – Jitem Ana Davası duruşması

JİTEM’e ilişkin 1999 yılında hazırlanan 11 sanıklı iddianame ile 2005 yılında hazırlanan 5 sanıklı iddianamenin 2010 yılında birleştirilmesiyle JİTEM Ana Davası olarak anılmaya başlayan ve Musa Anter’in öldürülmesine ilişkin 2013 yılında başlatılan davayla birleştirildi. Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davaya 23.03.2022 tarihli duruşmada İHD adına katılma talebinde bulunulmuştur. Bu talep reddedilmiştir. Bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunulmuştur. Dava 21 Eylül 2023 tarihinde zaman aşımı nedeniyle düşürüldü.

Vartinis Davası

3 Ekim 1993 tarihinde Muş’un Korkut ilçesine bağlı Vartinis (Altınova) beldesinde “yasa dışı örgüte yardım ve yataklık” ettikleri iddiasıyla evlerinin ateşe verilmesi sonucunda aynı aileden 9 kişinin yakılarak yaşamını yitirmesi ile ilgili Muş’ta açılıp güvenlik gerekçesiyle Kırıkkale’ye nakledilen davada 2016 yılında beraat kararı verilmişti. Yargıtay temyiz incelemesi ile 2021 yılında sanıklardan Bülent Karaoğlu hakkındaki beraat hükmünün bozulması sonucu Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yeniden görülmeye başlayan dosyada sanık hakkında tutuklama kararı verilmiştir. 4 Kasım 2021 günü görülen duruşmada Bülent Karaoğlu’nun yakalama kararının infaz edilmediği görülerek, aile ve avukatlar tarafından zamanaşımı riski hatırlatıldı. 9 Aralık 2021 ve 27 Ocak 2022 tarihinde de Bülent Karaoğlu’nun hala yakalanmadığı tespit edildi. 24 Mart 2022 tarihindeki duruşmada, Bülent Karaoğlu hakkında kırmızı bülten ile arama kararı verilmesi talep edildi fakat bu talep mahkeme tarafından reddedildi. 2 Haziran 2022’de görülen duruşmada ise Bülent Karaoğlu hakkında yurtdışına çıkıp çıkmadığına ilişkin araştırma cevabı geldiğinde zamanaşımı da düşünülerek celse arasında kırmızı bülten taleplerinin değerlendirilmesine karar

verildi. 5 Temmuz 2022 tarihinde gerçekleşen duruşmada mahkemeye gönderilen yurt dışı çıkış/giriş bilgilerine göre sanığın yurt dışında bulunmadığının anlaşıldığından ve sanığın yurt dışında olduğuna dair bir bilgi bulunmadığından kırmızı bülten çıkartılması yönündeki talebin reddine karar verildi. 22 Eylül 2022 tarihinde görülen duruşmada heyet değişti ve heyet başkanı tarafından, sanık hakkında kırmızı bülten ile arama kararı alınabilmesi konusu ile ilgili olarak bir sonraki celseye kadar bu konuda değerlendirme yapılmasına karar verildi. 20 Ekim 2022 günü görülen duruşmada heyet tarafından, kırmızı bülten çıkarılması işlemlerinin başlatıldığı, sanığın parmak izi ve fotoğrafı gibi eklerin temin edilmesi için çalışıldığını aktarıldı. 8 Aralık 2022 tarihinde gerçekleşen duruşmada sanık hakkında çıkartılan kırmızı bülten sonucunun beklenilmesine, akıbetinin Kırıkkale Cumhuriyet Başsavcılığı, Adalet Bakanlığı ve HSK Muhabere Bürosundan sorulmasına, yazılacak müzekkereye dava olağan ve olağanüstü zaman aşımı süresinin dolmasına çok kısa bir süre kaldığının, yargılama konusunun öneminin eklenmesine karar verildi. 19 Ocak 2023, 2 Mart 2023, 30 Mart 2023, 2 Mayıs 2023, 7 Haziran 2023 ve 5 Temmuz 2023 tarihli duruşmalarda sanık hakkında çıkartılan kırmızı bülten aramasının sonucunun beklenmesine karar verildi. Mahkeme heyetinin zamanaşımı nedeniyle duruşmayı 1 aya yakın zaman aralıklarıyla ertelediği görüldü. Fakat henüz sanık yakalanabilmiş değil. 6 Eylül 2023 günü görülen duruşmada ise Av. Kadir Karaçelik'in dava konusu suçun TCK 77. madde uyarınca insanlığa karşı suç yargılaması yapılmasına dair talebini değerlendirmek üzere duruşmayı erteledi. 27 Eylül 2023 günü gerçekleşen son duruşmada heyet tarafından insanlığa karşı suçlarda zamanaşımı uygulanmayacağına ilişkin değerlendirmenin nihai karar ile yapılacağı belirtildi. Bir sonraki duruşma 1 Kasım 2023 günü, saat 16.15'e bırakıldı. 1 Kasım 2023 günü görülen duruşmada, katliamın üzerinden geçen sürenin 3 Ekim 2023 tarihinde 30 yılının dolması nedeniyle zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi bekleniyordu fakat bu yönde karar verilmedi. Mahkeme heyeti hakkında yakalama kararı olan sanığın aranmasına dair araştırmaya dair işlemlere devam etmeye karar verdi. Sanığın emekli maaşını aldığı bankadan ve SGK'dan bilgi edinilmesi ara kararları alındı. 4 Aralık 2023 günü ise davada nihai karar verildi. Savcı mütalaasında *".....765 sayılı TCK'nın zamanaşımına ilişkin hükümlerinin uygulanmasının gerektiği, 03.10.2023 tarihinde 765 sayılı TCK'nın 102/1 ve 104/2. maddelerinde belirtilen 30 yıllık olağanüstü zamanaşımı süresinin dolduğu anlaşılmakla, sanık hakkındaki kamu davasının olağanüstü zamanaşımı süresinin dolmuş olması nedeniyle CMK'nun 223/8. maddeleri uyarınca düşürülmesine karar verilmesini"* talep etti. Mahkeme ise zamanaşımı süresi dolduğundan davanın düşmesine ve sanık hakkındaki yakalama kararının derhal kaldırılmasına karar verdi. Vartinis Katliamı davasının Kırıkkale'de görülen duruşmalarına Genel Merkez tarafından katılım sağlanmıştır.

Tahir Elçi Davası

Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi, 28 Kasım 2015 günü Diyarbakır'ın Sur ilçesinde kentteki silahlı çatışmaların kültürel miras varlıkları üzerinde yarattığı tahribata dikkat çekmek için Dört Ayaklı Minare önünde bir basın açıklaması okuduğu sırada çıkan çatışmada başından vurularak yaşamını kaybetti. Olaya ilişkin iddianame,

Elçi'nin öldürülmesinden ancak 5 yıl sonra, 20 Mart 2020 tarihinde tamamlandı. 29 Kasım 2023 günü gerçekleşen son duruşmada, delil toplanmasına dair tüm talepler reddedildi. Dosya esas hakkında görüşünü hazırlaması için savcılığa gönderildi. 6 Mart 2024 günü görülen duruşmada katılan taraf vekilleri tevsii tahkikat taleplerini yineledi, fakat talepler yine reddedildi. 12 Haziran 2024 günü görülen son duruşmada tüm polis sanıklar hakkında beraat kararı verildi. İHD ayrıca Cezasızlıkla Mücadele Ağı'nın (CMG) bileşeni olarak bu ağ kapsamındaki faaliyetlere de katılmaktadır.

Deniz Poyraz davası

Halkların Demokratik Partisi (HDP) İzmir İl Örgütü'ne 17 Haziran 2021'de düzenlenen silahlı saldırıda parti çalışanı Deniz Poyraz katledilmiştir. Dava dosyasının 7. Duruşmasında sanık Onur Gencer hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmiştir. Dosya için yapılan tüm istinaf talepleri reddedilmiştir. Davaya İHD İzmir Şubesi katılma talebinde bulunmuş, bu talep reddedilmiştir.

Dedeoğulları davası

Konya'nın Meram ilçesinde 12 Mayıs 2021 tarihinde Keleş ve Çalık aileleri tarafından ırkçı saldırıya maruz bırakılan Dedeoğulları ailesinin 7 üyesi, saldırının ardından emniyete başvurarak, can güvenliklerinin olmadığını belirtmelerine rağmen önlemlerin alınmaması sonucunda 30 Temmuz tarihinde Mehmet Altun tarafından katledildi. Sanık hakkında 7 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmiştir. Bu karar Konya BAM tarafından da onaylanmıştır. Dosyayı İHD Konya Temsilciliği takip etmiş, katılma talebi sunmuştur. Katılma talebi reddedilmiştir, bunun üzerine istinaf başvurusu yapılmıştır.

GÖZALTINDA ZORLA KAYIPLARA KARŞI KOMİSYON

İstanbul:

Komisyon tarafından Cumartesi günleri saat 12.00’de yapılan “Cumartesi Anneleri Eylemi” 1073. Haftayı geride bıraktı. Komisyon, bu dönemde de her hafta olduğu gibi Galatasaray Meydanı’nda “Failler Belli, Kayıplar Nerede?” sorusunu sormaya ve gözaltında kaybedilenler için hakikat ve adalet talebini dile getirmeye devam etmiştir.

Gözaltında Kayıplara Karşı Komisyon ve Cumartesi Anneleri; 25 Ağustos 2018 tarihli Cumartesi buluşmalarının 700. Haftasından itibaren Galatasaray Meydanı’nın Cumartesi Annelerine yasaklanmasına rağmen her hafta Galatasaray Meydanında, İnsan Hakları Haftası, 17-31 Mayıs Kayıplar Haftası’nda düzenlediği etkinlikler ile hakikat ve adalet mücadelesini kesintisiz olarak devam ettirmiştir. 700. Hafta ve 950. Hafta buluşmalarına karşı açılan davalarda yargılanmak istenen kayıp yakınları ve insan hakları savunucuları, mahkeme salonunu, devletin yasakçı tutumunun yargılandığı bir mekana çevirmiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin kararlarından sonra İHD İstanbul Şubesi ve kayıp yakınları olarak, 8 Nisan 2023 tarihinde 941. hafta buluşması için Galatasaray Meydanı’nda bir araya geldik. 8 Nisan 941. Hafta buluşmasından itibaren -sadece genel seçimlerin yapılacağı hafta hariç her cumartesi Galatasaray Meydanında toplanmak isteyen Cumartesi Anneleri ve insan hakları savunucuları 29 hafta boyunca Galatasaray Meydanı çevresinde, İstiklal Caddesi üzerinde etrafları kalkanlı polisler tarafından kuşatılıp hiçbir şekilde direnmemelerine rağmen ters kelepçe takılarak, zor kullanılarak, işkence ve kötü muameleye maruz bırakılarak gözaltına alındı. Gözaltılar 4 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen 971. hafta buluşmasına kadar devam etti. 971. Hafta buluşmasından itibaren Cumartesi Anneleri’ne uygulanan şiddet sona erdi ve ilk kez kayıp yakınları ve insan hakları savunucuları gözaltına alınmadı. 11 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen 972. Hafta buluşmasından itibaren Valilik tarafından 10 kişi sınırı konularak Galatasaray Meydanını çeviren polis bariyerlerinin önünde basın açıklaması okunması kabul edildi. 1000. Hafta öncesi meydanın açılması için yürütülen müzakereler, TBMM’de gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda Galatasaray Meydanı’nı kapatan polis bariyeri 5 yıl 9 ay sonra sadece 1000. Hafta buluşması için açıldı.

29 Nisan 2023 tarihinde gerçekleştirilen 944. Hafta buluşmasından itibaren Hakikat, Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği (Hafıza Merkezi), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), Uluslararası Af Örgütü ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı bağımsız gözlem heyetleri oluşturarak Galatasaray Meydanı’ndaki hak ihlallerini kayıt altına almaya başladılar. Ve 25 Mayıs 2024 tarihinde gerçekleştirilen 1000. Hafta Buluşması dahil 56 hafta boyunca gözlem faaliyetlerini sürdürerek her hafta yaşanan hak ihlallerini raporladılar. Bu raporlar, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği nezdindeki faaliyetler başta olmak üzere uluslararası savunuculuk faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine de katkıda bulundu. Öyle ki Avrupa Parlamentosu Türkiye

Daimi Raportörü Nacho Sánchez Amor, Türkiye'ye gelerek 2 Aralık 2023 tarihindeki 975. Hafta Buluşması'nı gözlemci kurumlarla birlikte izledi ve o haftaya ilişkin rapora resmen imzacı oldu.

Kuşkusuz tüm bunlar önemli bir kazanımdır. Bu kazanımın arkasında Kayıp yakınları ve İnsan Hakları Savunucularının hakikat ve adalet mücadelesindeki ısrarı, Kayıplarımızla buluşma mekanı olan Galasaray'dan vazgeçmeme inadı ve haklı mücadelenin etrafında örülen İnsan hakları kurumlarının, avukatların ve basın çalışanlarının müthiş dayanışması vardır.

Elbette mevcut durum, Cumartesi Anneleri'nin barışçıl buluşma haklarını tam olarak kullanabildikleri ve AYM kararlarının uygulandığı anlamına gelmemektedir. Cumartesi Anneleri ile özdeşleşmiş, artık kayıp yakınları için bir mezar yerine dönüşmüş olan Galatasaray Meydanı,

Cumartesi İnsanları ve topluma hala kapalı tutulmaktadır. 10 kişi keyfi sınırlaması yetmezmiş gibi, basın açıklaması sırasında çok sayıda polis kamerasının açıklamaya katılanları ve civardaki insanları neredeyse tek tek görüntülenmesi, yüz tanıma kameralarının açıklama sırasında kullanılması, yakın mesafede gözaltı araçları tutması gibi tehditkar ve kriminalize edici uygulamalar da devam etmektedir.

Diğer Faaliyetler

18-24 Mayıs 2024: 18-24 tarihleri arasında Adasanat'ta Sergi yapılmıştır.

Mayıs 2024: Kayıplar Haftası kapsamında Gazi Mezarlığında bulunan Hasan Ocak ve Rıdvan Karakoç'un mezar başlarında anma yapılmıştır.

19 Mayıs 2024: Kayıplar Haftası kapsamında Aynalıgeçit söyleşi yapılmıştır. Kayıpların İzinde Belgesel Sinema Saat 18.00 Film: "Kardeşimi Kim Öldürdü Söyleşi: Ana Fraile (Yönetmen), Nazım Dikbaş Salonunda film gösterimi ve

22 Mayıs 2024: Karşı Sanat Merkezi'nde MUTERİZ Konseri düzenlenmiştir.

23 Mayıs 2024: Kayıplar Haftası kapsamında Aynalıgeçit Salonunda film gösterimi ve söyleşi yapılmıştır. Saat 18.00 Film: Kısalar "Babam Hakkında: Katarsis" ve "Bıraktığın Yerden" Söyleşi Zelal Buldan yönetmen- Ayşe Çetinbaş Yapımcı

24 Mayıs 2024: Kayıplar Haftası kapsamında Beyoğlu Sineması'nda Salonunda film gösterimive söyleşi yapılmıştır. Saat 18.00- Film: "Dargeçit" Söyleşi-Film ekibi, Ceylan Özgün Özçelik Yönetmen.

25 Mayıs 2024: Cumartesi Anneleri 100. Hafta Eylemi binlerce kişinin katılımıyla Galatasaray Meydanı'nda yapılmıştır.

27 Mayıs 2024: Cumartesi Anneleri 29. Yıl Dönümü nedeniyle işkence merkezlerinden biri olan Eski Gayrettepe Emniyet Müdürlüğü Önünde basın açıklaması yapılmıştır.

30 Mayıs 2024: 17-31 Mayıs Gözaltında Kayıplara Karşı Mücadele Haftası kapsamında “Mumlarımız kayıplarımız için yakıyoruz” diyerek kayıplarımızın fotoğrafları ve mumlarımızla İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi önünde etkinlik yapılmıştır.

17-31 Mayıs Uluslararası Gözaltında Kayıplara Karşı Mücadele Haftası’nda Genel Merkez açıklamaları yapılmıştır.

2024- Cumartesi Anneleri’nin 1000. haftası için, Teoman “Benim Annem Cumartesi” şarkısını seslendirmiş ve şarkı klibi şehir meydanlarındaki ekranlarda gösterilmiştir.

2025-Cumartesi Anneleri’nin 1000. haftası anısına 16 yazar, 8 çizer ve 16 seslendirme sanatçısının yer aldığı Öyküler Çizgiler Sesler isimli öykü kitabı hazırlanmış ve İHD Genel Merkez tarafından basılmıştır.

20.08.2025: TBMM’de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu’na katılarak dosya sunulmuştur.

30 Ağustos Birleşmiş Milletler Dünya Zorla Kaybedilenler Günü’ne ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Kasım 2023 –Ekim 2025 arasında komisyon çalışmalarımı ilgili çok sayıda etkinliğe ve TV programına konuşmacı olarak katıldım.

AB -BM yetkilileri ve TBMM’de görüşmeler yapıldı ve dosyalar sunuldu.

Yürütülen hukuki mücadele

8.04.2023-03.11.2023 arasında 29 hafta boyunca Cumartesi Annelerinin yapmak istediği etkinliğe müdahale edildi, kayıp yakınları ve insan hakları savunucuları gözaltına alındı. Gözaltı işlemleri sırasında hukuki destek sağlandı. Etkinliğe müdahale eden ve kayıp yakınları ile hak savunucularına kötü muamelede bulunan polisler hakkında suç duyurusu yapıldı.

Yapılan suç duyuruların akabinde başlatılan soruşturma dosyalarında savcılık tarafından 941, 942, 943, 944, 945, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969. Haftalara ilişkin soruşturma izni talep edildi. Ancak soruşturma izni verilmedi. Soruşturma izni verilmemesine ilişkin valilik kararlarına itiraz edildi. İdare mahkemesi 941, 942, 944, 945, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969. Haftalar için yapılan itirazı kesin olarak reddetti. Bu haftalar için AYM başvuruları yapıldı.

İstanbul Valiliği tarafından 25 Kasım 2022 Tarihli 2022-85 Numaralı Basın Açıklaması Kapsamında duyurulan İstanbul Valiliğince alınan 24 Kasım 2022 Tarih ve 2022/1 Sayılı Genel Emir'in iptali talebiyle İstanbul 10. İdare Mahkemesinde 07/06/2023 tarihinde açılan davanın reddi üzerine 03.08.2024 tarihinde İstanbul Bölge İdare Mahkemesine istinaf başvurusu yapıldı. İstinaf Mahkemesi Başvuruyu 18/07/2025 tarihinde kabul etti.

Cumartesi Anneleri ve insan hakları savunucularına yönelik 2911 sayılı kanuna muhalefet nedeniyle açılan 29 soruşturmanın hukuki takibi yapıldı. 29 haftaya yönelik başlatılan soruşturmaların 28 tanesinde Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair karar verildi. 10.06.2023 tarihli 950. Hafta buluşmasına katılan 20 kişi hakkında Savcılık 23.08.2023 tarihinde 2911 sayılı yasaya muhalefetten iddianame düzenledi. İstanbul 39. Asliye Ceza Mahkemesi 2023/589 Esas sayılı dosya numarası ile görülen davada hukuku destek sağlanmış olup 04/10/2024 tarihinde tüm katılımcıların beraatine karar verildi. Ayrıca 28 hafta için verilen KYOK sonrası 340 ayrı tazminat davası açıldı.

25.06.2018 tarihli 700. Hafta etkinliğine katılan 46 kişi hakkında 2911 sayılı yasaya muhalefetten iddiasıyla açılan ve İstanbul 21. Asliye Ceza Mahkemesi 2020/559 Esas sayılı dosya numarası ile görülen davada yargılanan Cumartesi Anneleri ve insan hakları savunucularına hukuki destek sağlanmış olup 14.03.2025 tarihinde tüm katılımcıların beraatine karar verilmiştir.

Diyarbakır:

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi olarak 31 Ocak 2009 tarihinde ilki gerçekleştirilen ve her hafta cumartesi günleri kesintisiz bir şekilde sürdürülen **“Kayıplar Bulunsun Failler Yargılsın”** şiarıyla düzenlenen oturma eylemimiz 2023-2025 faaliyet döneminde de devam etti. Her hafta gözaltında zorla kaybettirilen veya faili meçhul siyasi cinayete kurban giden bir yurttaşın öyküsünü paylaştığımız oturma eylemimizi Koşuyolu Parkı Yaşam Hakkı Anıtı önünde gerçekleştirmeye devam ettik. 17. Olağan Genel Kurulumuzdan bugüne toplam 87 hafta **“Kayıplar Bulunsun Failler Yargılsın”** eylemi düzenlendi.

Komisyonumuz aynı zamanda kayıp aileleri ile ve faili meçhul siyasi cinayetlerde yakınlarını yitirmiş aileler ile güçlü bir dayanışma ilişkisi kurmak için evlerine ziyarette bulundu. Komisyonumuz devletin yükümlülüklerini yerine getirmediği faillerin yargı önüne çıkarılmadığı bu alanda, hafızayı canlı tutma ve adalet arayışını sürdürme sorumluluğu ile hareket etti. Bu nedenle kamuoyunun farkındalığını arttırmak amacıyla panel, film gösterimi, billboard ve afiş asma gibi çeşitli çalışmalar ve etkinlikler düzenledi.

Batman, Hakkari, Urfa ve İzmir Şubelerinde yapılan oturma eylemleri de devam etmektedir. Urfa'da 60. Hafta, Hakkari'de 200. Hafta, Batman'da 710. Hafta oturma eylemleri yapılmıştır.

Faili Meçhul Cinayetler

İHD yönetici ve üyeleri ile aktivistlerinin de katkısıyla faili meçhul cinayetlerin ve gözaltında kayıp faillerinin yargı önüne çıkarılmasıyla ilgili açtırılan davalar bu dönem takip edilmiştir. Bu davalar cezasızlıkla mücadele başlığı altında anlatılmıştır.

Derneğimizin 1991-2024 yılları arasında yaptığı arşiv taraması sonucunda ortaya çıkan veriler, TBMM’de Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna katılan derneğimiz temsilcileri tarafından sunulmuştur.

İHD MERKEZİ HAPİSHANELER KOMİSYONU

2023 – 2025 DÖNEMİ FAALİYET RAPORU

2023-2025 yılları arasında hapishanelerde mahpuslara yönelik sistematik bir biçimde hak ihlalleri artarak devam etmiştir. Hapishanelerdeki hak ihlallerinin ortadan kaldırılması amacıyla derneğimiz şubelerinin hapishane komisyonu temsilcilerinin dâhil olduğu Merkezi Hapishane Komisyonu tarafından koordineli çalışmalar yürütülmüştür. Bu çerçevede komisyon çalışmalarının planlanması amacıyla komisyon üyeleri ile birlikte yüz yüze veya zoom programı kanalıyla birçok toplantı gerçekleştirilmiştir.

18-19 Kasım 2023 tarihinde yapılan ilk MYK toplantısında yapılan görevlendirmenin hemen ardından Hapishaneler Komisyonu olarak Şubelerin katılımı ile ilk toplantı 21.11.2023 tarihinde zoom programı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

26 Şubat 2023 tarihinde Zoom programı üzerinden Merkezi hapishaneler üzerinden gerçekleştirildi.

1-2 Haziran 2024 tarihinde Ankara’da Şubelerin katılımı ile yüz yüze toplantı gerçekleştirilmiştir.

27 Eylül 2024 tarihinde şubelerden hapishane komisyonunda görev alan eş sözcüler ve avukatlarla zoom üzerinden toplantı gerçekleştirilmiştir ve çalışmalara dair aktarımlar yapılarak kararlar alınmıştır.

30 Ekim 2024 tarihinde, hapishanelerde yaşanan ölümlere dair gündüm oluşturmak için komisyon grubunda acil gündemli toplantı yapma ihtiyacıyla birlikte zoom üzerinden toplantı gerçekleştirilmiş. Komisyon üyelerinden gelen eylem ve etkinlikler öneriler kararlaştırılmıştır.

16-17 Kasım 2024 Merkezi Hapishane Komisyonu toplantısı ile infaz eğitimi Antalya’da gerçekleştirildi.

2 Şubat 2025 Tarihinde İzmir İlinde İHD’nin çağrıcısı olduğu Hapishane Çalıştayına ilişkin hazırlık komisyonunun toplantısı gerçekleştirildi.

RUTİN ve DÖNEMSEL FAALİYETLER

İnsan Hakları Derneği olarak Hapishane Komisyonu aracılığı ile tüzüğümüz gereği hükümlü ve tutukluların insan onuruna yakışır koşullar içinde yaşamasını sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu faaliyetler, kamuoyunu aydınlatmak amacıyla raporlar hazırlama ve kamuoyunu aydınlatmak; gelen başvurular için resmi kurumlarla yazışmalar ve görüşmeler yaparak hak ihlallerinin sonlandırılmasını talep ve takip etmek; mahpuslarla avukatlar aracılığı ile görüşmeler yapmak ve gerek yaşamış oldukları hak ihlalleri gerekse sağlığa erişimdeki engellerin ortadan kaldırılması için faaliyette bulunmaktır.

İnsan Hakları Derneğine mahpuslar tarafından gönderilen mektuplar ve faksalar, aileleri-yakınları-avukatları tarafından mail veya web sayfamızda bulunan başvuru formu aracılığı ile yapılan şikayetler başvuru olarak değerlendirilmektedir. Hak ihlallerinin niteliğine göre; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı, Cezaevlerinin bulunduğu İllerdeki Savcılıklar, ilgili cezaevi yönetimi, TİHEK, Kamu Denetçiliği Kurumu, Sağlık Bakanlığı, İl Sağlık Müdürlükleri, Türk Tabipler Birliği, kolluktan kaynaklı sorunlar için Kolluk Gözetim Komisyonu olmak üzere ilgili kurumlarla hak ihlallerinin giderilmesi için yazışmalar yapılmaktadır.

Hapishanelerde yaşanan hak ihlalleri için yalnızca Genel Merkez'e 2 yıllık dönemde 505 başvuru gelmiştir. Bu başvuruların içinde mahpuslardan gelen mektuplarda birden fazla kişi hak ihlaline uğradığını aktarmıştır. Hapishanelerden gelen mektuplarda başvuru sayısı fazla olduğundan başvuru sayısı çok daha yüksektir. Hapishanelerdeki hak ihlallerinin işlendiği periyodik ve tematik raporlar şubelerimiz ve Genel Merkez tarafından hazırlanarak kamuoyu ile paylaşılmıştır.

SAĞLIK HAKKI VE HASTA MAHPUSLAR

Merkezi Hapishane Komisyonu olarak tespit edebildiğimiz kadarıyla 28 Nisan 2025 itibarıyla Türkiye Hapishanelerinde Türkiye Hapishanelerinde tespit edebildiğimiz kadarıyla 161'i kadın ve 1251'i erkek olmak üzere en az 1412 hasta mahpus bulunmaktadır. Durumlarına dair yapılan tespitlere göre;

Ağır olarak tarif edebileceğimiz 335 mahpus bulunmaktadır. Bunlardan 230'u tek başına yaşamını devam ettiremiyor ve 105'inin de desteğe ihtiyacı bulunmakta, 188 mahpusun ise hastalıkları nedeniyle sürekli olarak kontrol edilmesi gerekmektedir. 515 mahpusun hastalıkları belirtilmesine rağmen değerlendirme için gereken detaylar olmadığından ve 2 mahpusunda ne gibi hastalıkları olduğuna dair bilgi edinilemediğinden 517 mahpusun durumlarının ağır olup olmadığına dair değerlendirme yapılamamıştır.

Hasta mahpus listemiz kurumumuza gelen başvurular, avukatların hapishanelere yaptıkları ziyaretler, mahpusların tarafımıza yolladığı mektuplar ve mahpus-aile görüşmelerinin tarafımıza aktarılması ile derlenen bilgiler sonucunda hazırlanmıştır. Sürekli olarak devam eden sevk ve sürgünler, mahpusların iletişimlerinin önündeki engeller, hapishane ve mahpus sayısının yüksekliği ve kurumlarımıza ulaşmada yaşanan sorunlar nedeniyle tespitlerin oldukça zor olduğunu ve hasta mahpusların çok az kısmına ulaşabildiğimizi belirtmek isteriz.

- Hastane sevkleri, tek kişilik ebatlarda bölmelerde ve insanlık onuruna yakışmayan nakil araçlarıyla yapılmakta ve bu durum sağlık hakkı bakımından ciddi sıkıntılara neden olmaktadır. Bu araçlar özellikle epilepsi, astım ve atak geçirme riski yüksek hastalıkların yanı sıra kronik hastalıkları bulunan mahpuslar için ciddi riskler teşkil etmektedir. Ring araçlarında yazın klimaların açılmaması, kışın ısıtılmaması, araçların içi aşırı kirli ve hijyen kurallarına uygun olmaması nedeniyle hastalıkları

tetiklemektedir. Mahpuslar polikliniğe çıkarılana dek ve hapishaneye dönünceye kadar bu ring araçlarının içinde saatlerce bekletiliyor.

- Kelepçeli muayene dayatması ve hasta-doktor mahremiyetini yok sayan muayene odasına jandarma ve infaz koruma memurlarının girmesi de sağlık hakkı ihlali oluşturmaktadır.
- Son yıllarda jandarma tarafından yapılan insanlık onuruna aykırı bir şekilde ağız içi arama dayatması ve çeşitli insan onurunu yok sayan uygulamalar nedeniyle de hasta mahpuslar hastanelere gidemiyorlar.
- Hasta mahpuslar zamanında revire çıkarılmıyor, revirlerden polikliniklere ve polikliniklerden 3. basamak sağlık hizmetlerine sevk işlemlerinde ise aylarca sırada bekletiliyorlar.
- Ağır olan mahpuslar dahi olmak üzere, mahpuslar yatağa kelepçeleniyor. Diş çekimleri, kan alımı ve tüm muayeneler esnasında kelepçeler çıkartılmıyor.
- Hastane polikliniğinde hasta-doktor mahrem ilişkisinin askerlerce ihlal ediliyor ve doktorların tedavi protokolünü işletmiyor.
- Mahpusların bulundukları koğuştaki hücreler yeterince ısıtılmıyor, havalandırılmıyor. Havalandırma saatleri kısıtlanıyor.
- Temiz suya ve sıcak suya erişim imkanları kısıtlanıyor. Şebeke suyu temiz olmadığı için mahpuslar içme suyunu kantinden almak zorunda kalıyor. Maddi imkânı olmayanlar kirli ve sağlıklı olmayan suyu tüketmek zorunda kalıyor.
- Mahpusların işe bedelleri yetersiz, yemekler besleyici değil, miktarı az olmasına tutuluyor.
- Kimi hapishanelerde mahpuslar aşırı kalabalık koğuştaki odalarda tutuluyor. Bu durum sağlık sorunlarını olumsuz etkilemektedir. Yeteri kadar ısınma, hijyen, kişiye ait özel alanın olmaması ve beraberinde birçok sorunu beraberinde getirmektedir.
- Hapishanelerde yemekler plastik kaplarda veriliyor, plastik kapların sağlığa uygun olmadığından dolayı mahpusların metal kap verilmesi talepleri kabul edilmiyor.
- Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanelerde mahpuslar tek başlarına hücre tipi odalarda tutuluyor. Hasta mahpuslar ve engelli mahpusların da bir kısmı tekli odalarda tutulmaya devam edilmekte, bu da yaşam hakkı ihlallerini beraberinde getirmektedir. Bu hapishanelerde mahpuslar, çamaşırlarını bulundukları odalarda yıkamak ve kurutmak zorunda kalmaktadırlar. Tek bir oda içinde banyo, tuvalet ve yaşam alanının iç içe bulunması ortamın nemli ve mikrobik olmasına yol açacak ve bu nedenle çeşitli hastalıklar meydana gelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanelerde avluya açılan tek penceresinin parmaklarının üzeri de de tel kafeslerle kapatılmıştır. Bundan dolayı alınacak temiz havanın azlığı ve aydınlatmanın yetersizliği de sağlık sorunlarına yol açmaktadır.

<https://www.ihd.org.tr/2025-yili-hasta-mahpuslar-raporu/>

İDARİ VE GÖZLEM KURULLARI

29/12/2020 tarihinde 31349 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik” oluşturulan kurullarla 6 aylık periyotlarda mahpusun iyi halli olup

olmadığını değerlendirmektedir. Bu kurullar Anayasaya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır. İHD Genel Merkezi olarak, 12 Aralık 2020 tarihinde Danıştay'a "Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik" hakkında yürütmenin durdurulması talebiyle başvuru yapıldı ancak bu başvuru halen sonuçlanmamıştır.

Bu yönetmelik doğrultusunda kurulan kurullar, kendilerini mahkeme yerine koyarak mahpuslar hakkında iyi halli olup olmama durumları hakkında değerlendirmede bulunmakta, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına karar vermektedir. Ayrıca İdare ve Gözlem Kurulu mahpuslarla ilgili değerlendirmelerinde, mahpusların yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce aldığı disiplin cezalarının da gerekçe gösterilerek iyi olmadığına karar vermesi de "geçmişe yürüme yasağı" ilkesine aykırı uygulamalar yürütmektedir ve mahpusların tahliyelerini engellemektedir.

Gözlem kurulları mahpusların iyi halli olup olmadığına karar verirken soyut ve sübjektif yorumlarda bulunmakta, siyasi mahpuslardan da pişman olduklarına dair beyan istemektedirler. Bu kararlardan kaynaklı olarak yüzlerce politik mahpus denetimli serbestlik ve koşullu salıverilme haklarından mahrum bırakılmaktadır. Derneğimize gözlem kurulu kararlarıyla tahliyeleri engellenen mahpuslar tarafından çok yoğun başvurular yapılmaktadır.

Derneğimize İdare ve Gözlem Kurulu kararlarıyla tahliyeleri engellenen mahpuslar, avukatları ve aileleri tarafından çok yoğun başvurular yapılmaktadır. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü veri açıklamadığı için kaç mahpusun tahliyesinin engellendiğine dair net bilğimiz bulunmamaktadır. 11 Ekim 2024 tarihinde kamuoyuyla paylaştığımız verilere göre; İHD olarak tespit edebildiğimiz kadarıyla ilgili yönetmeliğin uygulanmaya başlandığı 2021 yılının başından bu yana en az 501 mahpusun tahliyesi birden fazla kez 1'er yıl, 9'ar ay, 6'şar ay ve 3'er aylık periyotlarla engellenmiş olup bazı mahpusların tahliyelerinin engellenmesine devam edilmektedir. Tahliyesi engellenen mahpusların 54'ü, 30 yılını tamamlamış ve koşullu salıverilmeye hak kazanmış mahpuslardır. Tahliyesi engellenenlerin 73'ü kadın mahpustur. Yine tahliyesi engellenen mahpusların 105'inin hasta mahpus listemizde olduğunu ve 42'sinin de ağır hasta statüsünde olduğunu vurgulamak isteriz. Yönetmeliğin uygulanmaya başladığı yıl ilk şartlı tahliyesi engellenen ağır hasta mahpuslardan olan Hayrettin Yılmaz ne yazık ki hastalıklarından kaynaklı olarak hapisshanede yaşamını kaybetmiştir. Tahliyesi engellenen mahpusların 123'ünün sonraki süreçlerde tahliye olduğunu tespit edebildik.

<https://www.ihd.org.tr/mahpuslarin-tahliyelerini-engelleyen-idare-ve-gozlem-kurullari-iptal-edilsin-2/>

AÇLIK GREVLERİ

27 Kasım 2023 tarihinde başlayan açlık grevlerine dair kurumlara çağrı yapılmış ve ilk toplantı 15.12.2024 tarihinde yapılarak Açlık Grevleri İzleme Koordinasyonu Kurulmuştur. İzleme Koordinasyonu 3 Nisan 2024 tarihinde izleme raporunu açıklamıştır. Rapora imzacı olan kurumlar ise; Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, İnsan Hakları Derneği, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası, Med-Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Hukuki ve Dayanışma Dernekleri Federasyonu, Türk Tabipler Birliği-İnsan Hakları Kolu, Türk İnsan Hakları Vakfı'dır.

Türkiye hapishanelerinde uzun bir süredir tecrit uygulamaları, işkence ve kötü muameleler; sürgünler; keyfi disiplin cezaları, mahpusların sağlık sorunlarının zamanında ve etkili bir şekilde çözülmemesi, ağır hasta mahpusların tedavi edilmemesinin yanı sıra hapishanelerde hücrelerde tutulmaları, idari gözlem kurulu kararları ile mahpusların tahliyelerinin engellenmesi, infaz yakmalar; hapishanelerin kötü fiziki yapısı ve koşulları gibi sıralayabileceğimiz hak ihlalleri artarak devam etmektedir. Gerek bu genel sorunların gerekse başta İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda süregelen tecridin sonlandırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle ülke genelinde farklı hapishanelerde tutulan birçok mahpus, 27 Kasım 2023 tarihinde, süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır. Yaşanan bu gelişme üzerine Merkezi Açlık Grevleri İzleme Takip Koordinasyonu kurulmuştur. Açlık grevleri başladıktan hemen sonra mahpusların bizzat, vekilleri veya aileleri tarafından açlık grevleri izleme ve takip koordinasyonu bileşenlerine yapılan başvurulara istinaden, kurumlar tarafından açlık grevlerinin izlenmesi, mahpus taleplerinin öğrenilmesi ve greve giren mahpusların sağlık durumlarının izlenmesi bakımından hapishane ziyaretleri yapılmış, mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, gerçekleştirilen bu görüşmeler neticesinde tespit edilen hususlar rapor haline getirilmiştir. Açlık grevinin başlamasından bugüne kadar tespit edebildiği kadarıyla 91 hapishanede en az 1997 mahpus açlık grevi eylemi yapmıştır. Açlık grevleri en az 5 en fazla 15'er günlük periyotlarla gerçekleştirilmiştir.

AÇLIK GREVLERİ İLE İLGİLİ TESPİT VE GÖZLEMLERİMİZ

Rutin Sağlık Kontrolleri yapılmadığı; Açlık grevinde olan mahpusların bazı hapishanelerde günlük sağlık kontrolleri hiç yapılmadığı, sağlık kontrollerinin yapıldığı hapishanelerde de revir hekimi tarafından yapılmadığı, bazen sağlık memuru ve bazen de görevli İnfaz koruma memurlarınca yapıldığı,

Greve uygun ilaçlar verilmediği; Grevde olan mahpusların bazı hapishanelerde hiç ilaç verilmediği, bazı hapishanelerde de tuz, şeker ve karbonat verilirken, yoğurt, meyve suyu vb. ilaçlar verilmediği,

Vitamin ihtiyacının karşılanmadığı; Açlık grevine giren mahpuslar için B1 vitamini hayati önem taşıırken, bazı hapishanelerde ise B1 veya B12 kompleks vitamini hiç verilmediği,

Mahpuslara farklı disiplin cezaları verildiği; Açlık grevleri nedeniyle disiplin soruşturmaları açılmış, greve giren mahpuslara disiplin cezaları verilmiş, “kültürel ve spor etkinliklerinden alıkoyma” disiplin cezaları verildiği gibi bazı hapishanelerde “haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama” şeklinde disiplin cezaları verildiği,

Açlık grevi yapan mahpusların “tecrit” uygulamasına maruz kaldığı; Özellikle bazı hapishanelerde açlık grevi yapan mahpusların diğer mahpuslardan uzaklaştırıldığı ve ayrı bir koğuşa (bölüme) alındığı,

Şeklinde tespitlerin yapıldığı, açlık grevine giren mahpuslara her hapishanenin yaklaşımının farklı olduğu, greve uygun sağlık kontrolleri yapılmadığı, greve uygun iâşeler verilmediği ve greve giren mahpusun derhal disiplin soruşturmalarına maruz kaldığı mahpusların aktarımları ile anlaşılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anayasa 17/3 ve AİHS 3. maddesinde hükümlünün hangi ceza nedeni ile ilgili olursa olsun gayri insani yahut haysiyet kırıcı bir ceza infazına ve muamelesine tabi tutulamayacağı, yine sözleşmenin “özgürlük ve kişi güvenliği, hakkı” ile ilgili 5/1-a bendinde mahkûmiyet üzerine, usulü dairesinde hapsedilmesi gerektiği; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 2. maddesinde ise ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı ve ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet veya sosyal köken ve siyasi veya diğer fikir yahut düşünceler ile diğer toplumsal konumlar yönünden ayırım yapılamayacağı düzenlenmiştir.

27.11.2023 tarihinden itibaren açlık grevine başlayan mahpusların süreçleri yakından takip edilmiş ve bir takım sonuç ve önerilere ulaşılmıştır;

Açlık grevi yapan mahpusların hapishane hekimi tarafından, greve giren her bir mahpus için bir sağlık dosyası oluşturulmalı, ilgili mahpusun bütün sağlık verileri (boy, kilo, tansiyon, şeker, nabız ve varsa kronik hastalıkları, kullandığı ilaçlar) tespit edilmeli ve grev süresince her gün kontroller yapılarak oluşan farklılıklar not edilmelidir.

Açlık grevi yapan mahpusların, hapishane hekimi tarafından, grevin bırakılması yönünden dayatma ve ikna yöntemlerine başvurmadan ve hasta-hekim gizliliğine riayet edilerek açlık grevi yönünden tıbbi bilgilendirme yapılmalı ve bu yönde bilgilendirme onam formunun da sağlık dosyası arasına alınmalıdır.

Açlık grevine giren mahpusların talebi doğrultusunda grev süresince tüketilecek iâşeler “tuz, şeker, karbonat, meyve suyu, ayran ve yoğurt vb.” günlük olarak yeteri kadar verilmelidir.

Açlık grevine giren mahpusların uzun süre aç kalmalarından ötürü nörolojik

bozukluklar şeklinde Wernicke Korsakoff hastalığına yakalanma ihtimalleri oldukça yüksek olduğundan B1 vitaminin kesinlikle verilmesi gerekmektedir (Günlük 2 tablet şeklinde toplam 500 mg B1 vitamini alınmalıdır).

Açlık grevi yapan mahpusların açıklanan 1, 2, 3 ve 4 numaralı hususlarda yeterli bilgiye sahip olmaları için sağlık hakları bağlamında Türk Tabipleri Birliği tarafından hazırlanmış “Açlık Grevi Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular”adlı bilgi notunun mahpuslara ulaştırılmasının engellenmemesi gerekmektedir. Hapishane idaresi bu bilgi notunu isteyen her mahpusa vermelidir.

Açlık grevine giren mahpusların sağlık kontrollerinin bağımsız hekimlerce yapılabilmesi amacıyla bu doğrultuda kurulacak komisyonların hapishaneler girişlerine izin verilmelidir.

Dünya Tabipleri Birliği’nin Açlık Grevi Eylemcileriyle İlgili Malta Bildirgesi’nde0F[1] yer verildiği gibi “Açlık grevleri genellikle taleplerini başka yollardan ortaya koyma imkânları bulunmayan kişilerin başvurdukları bir protesto biçimidir. Hükümlüler ve tutuklular önemli bir süre için besin almayı reddederek, yetkililerin kamuoyundaki görünümüne olumsuz bir yön katarak belirli hedeflere ulaşmak isteyebilirler.” Bireysel yapılabileceği gibi kalabalık gruplar halinde de yapılır. Dolayısıyla Anayasanın 26.maddesi bağlamında hapishane işleyişine zarar vermeyen, süre gelen hapishane yaşamını zorlaştırmayan, sadece kendisine uzatılan yemeği yememek suretiyle sessiz protesto ile kendini ve karşı olduğu davranışı ifade etme yetisini ve bedensel özerkliğini kullanan mahpusun korunan bu alanına müdahalenin hak olabilmesi için bozulan düzenin ne olduğu ve ifade özgürlüğüne üstün kamu adına dengenin bozulduğunu gösteren bir hal aldığına açıkça neler olduğunun ortaya konulması gerekmektedir. Aksi takdirde şiddetsiz ve zararsız bir hak kullanımına karşı “Açlık grevi yapmak” şeklinde ifade edilen eylem Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 9. ve 10. maddesinde yer alan düşünce ve ifade özgürlüğü bağlamında korunduğu düşünüldüğünde anayasanın düşünce ve kanaat hürriyeti başlıklı 25. ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin yer aldığı 26. maddesi kapsamında değerlendirilmesi öncelikli bir zorunluluktur. Dolayısıyla hapishane düzen ve işleyişine hiçbir zararı olmayan bu pasif eylemden ötürü mahpuslara disiplin soruşturmaları açılmamalıdır. Açılan disiplin soruşturmalarının derhal geri çekilmesi gerekmektedir.

Raporun tamamı içib:

<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2024/04/Ac%CC%A71%C4%B1k-Grevleri-I%CC%87zleme-Raporu.pdf>

4 Nisan’da birçok hapishanede devam eden açlık grevi sona erdirildi.

2023 yılı ve 2024 yılı içerisinde de hapishanelerde meydana gelen hak ihlallerinden kaynaklı olarak mahpuslara çeşitli hapishanelerde açlık grevi yapmışlardır. Yapılan bu açlık grevlerine dair detaylı bilgiler 2023 ve 2024 yıllarına ait “Hapishaneler Hak İhlalleri İzleme Raporlarında” yer almaktadır.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

2023-2024 çalışma dönemi süresince kurumumuza yapılan başvurulara göre hapishanelerde işkence ve kötü muamele vakaları artış göstermiştir. Yalnızca 2023 ve 2024 yıllık raporuna göre, hapishanelerde meydana gelen işkence ve kötü muamele uygulamaları; darp/tehdit/hakaret ve provakatif yaklaşımlar, çıplak arama, ağız içi arama, ayakta sayım/telefonda tekmiil/askeri nizamda tek sıra yürütme, havalandırma hakkı engellenmesi, oda ve koğuşlarla ilgili yaşanan sorunlar, ajanlık dayatması, kameraların yaşam alanlarını görmesi, baskın aramalar ve aramalarda eşyaların dağıtılması, yakınları ağır hasta olanlara görüş hakkı ve yakınları vefat edenlere cenazeye katılım hakkı tanınmaması, tecrit vb. çeşitli başlıklar altında mahpuslara dönük hak ihlalleri devam etmektedir.

SÜREKLİLEŞEN HAK İHLALLERİ

Sosyal Faaliyetlere Dönük Hak İhlalleri

Türkiye’deki hapishanelerde sosyal faaliyetlere ilişkin çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Pek çok hapishanede yasal haklar sınırlandırılarak ya da kısıtlanarak mahpuslara tanınmaktadır. Faaliyet sürelerinin kısaltıldığı, faaliyetlere katılacak mahpus sayısının sınırlandırıldığı, mahpusların sürekli aynı kişilerle faaliyete çıkmaya zorlandığı pek çok başvuru bulunuyor. Mahpusların başvurulardaki sayısı kadar ihlal raporda yer almasına rağmen, bu ihlaller tüm hapishanede uygulandığından ihlal sayısı bu rakamların yüzlerce katı ile ifade edilebilir.

İletişim ve Haberleşme Hakkı İhlali

202-2025 yılı içerisinde iletişim ve haberleşme hakkının kullanılmasında ciddi sorunlar yaşanmıştır. Görüntülü telefon görüş haklarının engellenmesi, mektup haklarının engellenmesi, Kürtçe mektupların gönderilmemesi ve verilmemesi gibi başlıklarda yaşanan hak ihlalleri mahpuslar tarafından aktarılmıştır. Aynı hapishanede kalan mahpusların kendi aralarında haberleşmek için kullandıkları “iç posta” yolu kısıtlaması devam etmektedir.

Telefon görüş haklarında mahpuslar ayrımcı uygulamalar maruz kalmaktadırlar. Telefon görüşleri görüntülü olarak haftada 60 dakika olmasına rağmen siyasi mahpuslar haftada 10 dakika ve yalnızca sesli görüş yapabiliyorlar. Yabancı uyruklu mahpusların aileleri ile yapmış oldukları telefon görüşmelerinde tarife ücretlerinin aşırı yüksek olması nedeniyle mali durumları uygun olmadığından karşılayamıyorlar ve bu durumda iletişim hakları engellenmektedir.

Oysa 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun İnfazda temel ilke Madde 2- (1) “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar

hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır. (2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz” denilmektedir.

Dışarıya gönderilen mektup ve dilekçeler ise “hapishane koşullarını ve hapishane idaresini kötülediği”, “yanlış bilgiler ve iftira içerdiği” gibi gerekçelerle geri çevriliyor. Bütün bunların yanı sıra mahpuslar yazdıkları mektup ve dilekçeler, baskı ve ihlallere itiraz etmeleri gibi gerekçelerle sürekli olarak disiplin soruşturmasına maruz kalıyorlar, iletişim ve haberleşme haklarından mahrum bırakılabiliyorlar. Kürtçe yazılmış mektuplar mahpuslara verilmiyor ya da bu mahpusların yazdıkları gönderilmiyor. İnsan Hakları Derneğine ve başka kurumlara gönderilen mektuplara el konuluyor ve bu mektuplar için mahpuslar soruşturmaya maruz kalıyor. Mahpusları ihlalleri aktarmış oldukları kısımlar karalanarak yollanıyor.

Bilgiye Erişim Hakkı İhlali

15 Nisan 2020 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile hapishanelere kabul edilecek yayınlara sınırlama getirilmiştir:

Madde 32 – 5275 sayılı Kanunun 62. maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(3) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

(4) Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı yetkilidir.

Bu değişikliği takiben mahpusların talep ettiği süreli yayınların hapishanelere alınmadığını görüyoruz. Aslında iki aşamalı çalışan bu engelleme girişimi, önce hükümete muhalif basın-yayın organlarının Basın İlân Kurumu’ndan resmi ilan ve reklam almasının engellenmesini, daha sonra da bu engellemeye maruz kalan süreli yayınlara mahpusların erişiminin sınırlandırılması şeklinde işlemektedir. Örneğin; Yeni Yaşam, Evrensel vb. gazeteler “Basın ilan kurumundan resmi ilan ve reklam alınmaması” bahane edilerek mahpuslara verilmemekte, hapishane idaresi tarafından belirlenen kanallar dışında hiçbir TV kanalının izlenilmesine izin verilmemektedir. Ayrıca bazı hapishanelerde, mahpusların kantinden satın aldıkları radyolar toplatılmıştır.

Benzer bir durum hapishanelere alınan kitaplar için de geçerlidir. Ancak bu sefer uygulama tamamen keyfi gerekçelere dayandırılmaktadır. Hapishane idaresinin kendilerince sakıncalı ya da yasak bulduğu kitaplar mahpusların aileleri tarafından dahi gönderilse teslim edilmemektedir, duruma ilişkin sorular ise “onlar yasaklı yayın”, “içerikleri yasak”, kurum güvenliğini bozuyor” gibi yanıtlar verildiğini görüyoruz.

Türkçe dışındaki yayınlar, özellikle de Kürtçe yayınların da her zaman olduğu gibi “Kürtçe bilen memur yok, tercüman parası ödeyin ancak o zaman veririz” gibi dayatmalarla hapishanelere alınmıyor.

Bunların yanı sıra; mahpuslar yazdıkları roman, öykü vb. taslakları yayınlamak için kargo veya mektup yolu ile göndermek istediklerinde idare tarafından propaganda içerdiği gerekçesiyle bu yayınlara el konulmakta ve gönderilmemektedir. Mahpuslara gönderilen Kürtçe kitapların verilmediği, bu konuyla ilgili idareye dilekçe ile başvurulduğunda ‘Kürtçe kitapları kontrol edecek memurun bulunmadığı, çevirmen ücretini kendisinin karşılaması durumunda çevirmene gönderileceğini, uygun bulunması durumunda kitapların kendilerine verileceği’ söylenmiştir.

Koğuş ya da hücrelerde bulundurulabilecek kitap sayısı ise hapishaneden hapishaneye farklılık gösteriyor. Kimi hapishanelerde 8 kitaba kadar izin verilirken başka hapishanelerde bu sayı 3 kitap ile sınırlı. Bu kitapların ise uzun süre değiştirilmediği de ekli dosyalarda tespit edilmiş durumda. Talep edilen kitaplar, inceleme bahanesi ile uzun süre verilmeyebiliyor.

Disiplin Soruşturmaları ve Cezaların İnfazı

Hapishanelerde her türlü hak talebine ya da ihlallere karşı verilen tepkilere hapishane idareleri tutanak tutarak ve disiplin soruşturması başlatarak karşılık veriyor. Üstelik bu uygulamalar mahpusların birbirleriyle selamlaşmaları ya da hal-hatır sormaları gibi son derece keyfi gerekçelere de dayanabiliyor. Hapishane yaşanan hak ihlallerini ve baskıları dışarıya bildirmek de disiplin soruşturmasına gerekçe olabiliyor.

Sosyal faaliyetler, revire çıkma, hapishaneye geliş ve gidişler, sayım ve aramalar sırasında darp ya da hakaret ederek, zaman zaman genel usulün dışına çıkarak mahpusların kışkırtıldığı, böylece haklarında disiplin soruşturması açıldığı, mahpus beyanlarında yer alıyor. Keyfi ve usulsüz işlemlere uymayan herkese soruşturma açıldığı ve hücre cezası verildiği de gelen bilgiler arasında.

Bu disiplin soruşturmaları neticesinde mahpuslara haberleşme hakkı cezaları, hücre cezaları verilebilmektedir. Ancak daha önemlisi bu soruşturma ve cezalar bahane edilerek infazları yakılmaktadır. Zaten İnfaz Kanunu’ndan kaynaklanan haklar hapishane idarelerinin tercihlerine göre uygulanabilmektedir. Ağır hasta olan ve cezalarının son yılında olan mahpuslar, iyi hali olan mahpuslar dahi tahliye edilmemektedirler. Disiplin soruşturmaları ve cezalar nedeniyle iyi halden denetimli serbestlik hakkı zaten mahpuslara kullandırılmamaktadır.

Yeni uygulamalardan bir tanesi de Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden mahpusların aktarımlarına göre; “Hangi disiplin cezası alırlarsa alsınlar otomatik olarak etkinliklere çıkarılmadıklarını, oysa mevzuat gereği bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma olduğunu, ancak 5275 sayılı kanunun 40. maddesi gereğince alınan disiplin cezasıyla olabildiğini, 6 aydan fazla bir zamandır disiplin cezasını düzenleyen diğer maddelerden de ceza aldıklarında otomatikman etkinlikten men edildiklerini, örneğin 42. madde gereğince haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakılma cezası aldıklarında hem bu cezanın infaz edildiğini hem de otomatikman etkinliklere men cezasının verildiğini; 2010 yılı öncesinde de hangi cezayı alırlarsa alsınlar otomatikman ziyaretten men edilmiş olduklarını, Danıştay’ın bunu kaldırdığını, ancak ziyaretten men cezası alırlarsa bunun infaz edildiğini aynı uygulamanın bu kez başka bir tarzda uygulandığını, bunun hiçbir hukuki dayanağı olmadığı halde

Görüş Hakkı Engelleri

Mahpusların hem aile hem de arkadaş görüş haklarının engellenmesi, görüş sürelerinin kısıtlanması gibi ihlallere dair başvurular alınmıştır. Ailelerinin uzak yerlerde ikamet etmesi nedeniyle zaten sınırlı ziyaret edilen mahpusların görüş süresinin kısaltılması ayrıca aileler açısından da ihlal meydana getirmektedir.

Sevk Talepleri ve Sürgün Sorunları

Son yıllarda hapishanelerde yaşanan hak ihlalleri raporları incelendiğinde en yoğun hak ihlali yaşanan başlıklarından birisinin de zorunlu sevkler yani sürgünler olduğu görülmektedir. Sevkler öncesi kısa sürede mahpusların bilgilendirilmesi, kimi durumlarda hiç haber verilmeden başka gerekçelerle koğuş ve hücrelerden çıkarılarak gerçekleştirilmesi önemli bir sorundur. Sevk edildikleri halde eşyaları verilmeyen, eşyalarının bir kısmı eski hapishanede bırakılan çok sayıda mahpus bulunmaktadır. Bu sevklerle hasta mahpuslar da maruz kalmakta ve tedavileri önemli ölçüde aksamaktadır.

Sevklerin genellikle mahpusların ailelerinden oldukça uzak yerlere gerçekleştirilmesi de başka bir ihlal alanıdır. Ekonomik durum bakımından aileler için ciddi sorunlar yarattığı ve aile ile iletişimin tamamen koparıldığı gözlemlerimiz arasındadır.

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi 2 No’lu Genel Raporu’nda belirttiği görüşünü 2005 yılı Aralık ayında Türkiye’ye yaptığı ziyaret üzerine 2006 yılında yayınladığı raporunda da yinelemiştir. Raporun 22. paragrafında ele aldığı üzere “Aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmelidir. Bu bağlamda mahpuslar, mümkün olduğu ölçüde ailelerinin ya da yakın akrabalarının bulunduğu yerlerin yakınında bulunan cezaevlerine yerleştirmelidir.” denilmektedir.

Ayrıca bu konuda AİHM kararı bulunmaktadır. AİHM, Abdülkerim Avşar ve Abdülkerim Tekin adlı mahpusların istekleri dışında ailelerinden uzaktaki Kırıkkale

Hapishanesi'ne nakledilmesi üzerine yaptıkları başvuruyu karara bağlayarak Türkiye'nin "aile hayatına saygı yükümlülüğü" ihlal ettiği kararına varmıştır. Kararda özetle şu ifadelerle yer verilmiştir:

"Mahkeme; cezaevlerindeki dağılım konusundaki Avrupa'daki düzenlemelerin ulusal yetkilileri, mahpusların -müebbet mahkumları da dahil olmak üzere- ailevi veya kişisel ilişkilerinin dağılmasını engellemekle ve mahpusların evlerine mümkün olduğunca yakın cezaevlerine yerleştirmekle yükümlü kıldığını vurgular. Mevcut dosyada Mahkeme, Hükümet'in dayandığı; mahpusun cezai profili, tehlikeliliği, suç fiillerinin soruşturulmasına dair tehlikeler, güvenlik ve hapishanenin aşırı kalabalıklaşması endişeleri gibi kriterler ile mahpusların cezaevlerine dağıtımının yapılmasının kendisinin keyfi olduğu yahut makul olmadığı söylenemeyecekse de ailevi bağların korunmasının da dikkate alınacak bir kriter olması gerektiğinin altını çizmektedir. "

Türkiye bu karar uyarınca sağlık, uzaklık, görüş zorluğu gibi gerekçeleri göz önüne alarak sevk işlemlerini gerçekleştirmekle yükümlüdür.

Hapishanede olan yakın akraba (baba-oğul veya kardeşlerin vb.) bir arada kalma taleplerine de olumlu cevap verilmemektedir. Bu türden uygulamaların son bulması gerekmektedir.

Mahpuslara Ait Eşyaların Verilmemesi

Mahpuslara aileleri ve yakınları tarafından koli yolu ile gelen eşyaları verilmiyor, aileler geri gönderiliyor. İç çamaşırı, havlu, nevresim, çorap vb. ihtiyaçlar konusunda mahpuslar kantinden alım yapmaları konusunda zorlanıyor. Maddi durumu iyi olmayan mahpusların bu imkanları olmadığından ayrıca mağduriyet meydana geliyor. Yine kıyafet kısıtlaması ya da alım günlerinin sınırlı olması nedeniyle de koliler alınmadığına dair başvurular gelmektedir.

Dilekçe Hakkı Engeli

Dilekçe yazarak kendi durumları ya da daha önce yazdıkları mektup ya da dilekçelerin akıbetini öğrenmek isteyen mahpuslar da engellemelerle karşılaşılıyorlar.

Dilekçe hakkının kullanılmasına dair 3071 Nolu kanun, Madde 3- Türk vatandaşları kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler. (Ek: 2/1/2003-4778/25 md.) Türkiye'de ikamet eden yabancılar karşılıklılık esası gözetilmek ve dilekçelerinin Türkçe yazılması kaydıyla bu haktan yararlanabilirler.

Anayasanın 10. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen eşitlik ilkesine göre; "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" hükmü yer almaktadır.

Adil Yargılanma Hakkı İhlali

Türkiye hapishanelerinde ne yazık ki adil yargılanma hakkı kullandırılmayan pek çok mahpus bulunmaktadır. Bu mahpusların adil yargılanma hakkı tutuklu bulundukları dönemde engellendiği gibi daha sonraki dönemde de çabalarının önünün alınması şeklinde tezahür etmektedir.

Özellikle anadili Türkçe olmayan tutuklu ve hükümlüler ciddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Savunmalarının alınmasından hüküm kurulmasına kadar bütün süreç boyunca bu sorun uygulamada aşılamamaktadır.

Uzun tutukluluk süreleri ve geciken iddianameler de mahpuslar bakımından önemli hak ihlallerine neden olmaktadır. Keyfi disiplin cezaları nedeniyle infaz yakma vakalarını da burada bir kere daha belirtmek gerekir.

Bir diğer önemli husus ise mahpusların yargılama sırasında mahkemelerde bulunamamasıdır. Zaten yargılandıkları yere uzak hapishanelere sevk edilen mahpusların duruşmalara gelip gitme imkanları ortadan kaldırılmaktadır. Ancak diğer durumlarda da SEGBİS üzerinden katılmalarının sağlanması yönünde bir temayül oluşmuştur. Bu durum adil yargılanma ve savunma hakkı üzerinde tahribata neden olmaktadır.

Eğitim Hakkı İhlali

Anayasanın 42. Maddesi, II. Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi: “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Anayasanın 10. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen eşitlik ilkesine göre; “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir” hükmü yer almaktadır. Eğitim hakkının Anayasa’da güvence altına alınmış olmasına rağmen mahpuslar tarafından özellikle açık ceza infaz kurumlarında eğitim haklarının idare tarafından engellendiğine dair iddialar gündeme getirilmiştir. Yine eğitim kurumları tarafından da mahpusların eğitim haklarının engellendiğine dair başvurular gelmiştir.

Açık Cezaevlerinde Ağır Çalışma Koşulları

Açık ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların çalışma koşulları, uğradığı ihlaller ve sağlık durumlarına uygun olmayan işlerde çalıştırma gibi konularda kurumumuza mahpuslar tarafından başvurular yapılmıştır.

Ekonomik Koşullar ve Yoksulluk

Hapishanelerde yaşanan en büyük sorunlardan biri de ekonomik sorunlar gelmektedir. Özellikle mahpus ailelerini yoksul olması mahpus yoksulluğunu da beraberinde getiriyor. Hapishanelerde hemen her şeyin kantinden ücretli olarak temin edildiği

düşünüldüğünde hiçbir geliri olmayan mahpusların içinde olduğu yoksunluk halinin derinliği de ortaya çıkmaktadır. Ayrıca iletişim aracı olan posta ve telefon kartlarının ücretli olması da mahpusların dışarıyla temasını da ortadan kaldırmaktadır. Yine koğuş içinde kullanılan televizyon, buzdolabı, semaver gibi zaruri araçlar için kullanılan elektriklerin ücretli olması ve ücretlerin mahpusların hesaplarından tahsil etmesi de bu yoksulluğu arttırmaktadır.

Kantinde satılan ürünler çeşit olarak az, kalitesiz ve fiyatlar da yüksektir. Bu durum hapisane koşullarında yeterli düzeyde beslenemeyen mahpusların ek gıda ve ihtiyaçlara erişimlerinin önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca, mahpusların temel ihtiyaçlarına erişememesi nedeniyle belirli hijyen problemlerinin ortaya çıkması da kaçınılmaz olmaktadır.

Yine aileler tarafından gönderilen iç çamaşırı, çorap, havlu, nevresim vb. malzemelerin kabul edilmeyip bunların kantinden temin edilmesinin talep edilmesi de ayrıca ekonomik yönden bir ihlal oluşturmaktadır.

Özellikle kimsesi olmayan, aileleri yoksul olan ve yabancı mahpuslara dayanışma amacıyla gönderilen cüzi miktardaki paraların soruşturma konusu yapılması, para yatırımların gözetimine alınması ve tutuklanması da ayrıca bu yoksulluğu arttırmaktadır. Özellikle son yıllarda açılan Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelerinde mahpusların tek kişilik odalarda tutulması da mahpuslar arasında ekonomik açıdan dayanışmayı ortadan kaldırmıştır ve mahpusların iletişim, gıdaya erişim, içme suyuna erişim ve daha başka zaruri ihtiyaçlara erişimini de ortadan kaldırmıştır. Yabancı uyruklu olan mahpuslara para yatırma imkanı olmamasından kaynaklı olarak derin yoksulluk çekmektedirler.

TECRİT

Türkiye hapishanelerinde tecrit, çeşitli biçimlerde uygulanmaya devam ediyor. Pek çok hapishanede tecrit bir cezalandırma yöntemi olarak varlığını sürdürüyor.

27 Kasım 2023 tarihi itibarı ile İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda süregelen tecridin sonlandırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle ülke genelinde farklı hapishanelerde tutulan birçok mahpus, 27 Kasım 2023 tarihinde, süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır.

Açlık grevi süresi boyunca tespit edilebildiği kadarıyla 91 hapishanede en az 1997 mahpus açlık grevi eylemi yapmıştır. Açlık grevleri en az 5 en fazla 15'er günlük periyotlarla gerçekleştirilmiştir. 4 Nisan 2024 itibarı ile açlık grevine son vererek eylem biçimi "telefon görüşüne çıkmama, mahkemelere çıkmama ve aile görüşlerine çıkmama" şekline dönüştürülmüştür. Basın yoluyla edindiğimiz bilgilere göre mahpuslar tarafından bu eylem biçimi de 03.07.2024 tarihinde sonlandırılmıştır.

İmralı tecridi nedeniyle ve 281 başvuru yapılmıştır.

KADINLAR VE ÇOCUKLAR

Ceza ve Tevkifevleri 1 Ekim 2025 verilerine göre 397.053 Erkek, 19.290 Kadın, 4.561 Çocuk olmak üzere 420.904 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır.

12-18 yaş arası 4.374 erkek çocuk ve 187'si kız çocuk olmak üzere 4.561 çocuk tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü hamile kadınlar ve bebekleriyle birlikte kalan kadınlara dair bir veri paylaşmıyor. Ancak CHP Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün vermiş olduğu soru önergesine dair Adalet Bakanlığı tarafından verilen 15.10.2024 tarihli cevapta: “Bakanlığımız kayıtlarının incelenmesinden; 02.09.2024 tarihi itibarıyla ceza infaz kurumlarında anneleriyle birlikte kalan sıfır-altı yaş grubu çocuk sayısının 759 olduğu anlaşılmıştır” denilmektedir. Anneleriyle birlikte kalan çocukların da sağlıklı gelişimleri engellenmiş ve sağlık hakları da ihlal edilmiştir. İnsan Hakları Derneği olarak çocuk hapisanelerinin kapatılmasından yana tavır almaktayız. Çocukların büyük çoğunluğu gözaltı aşamasından, yargılama aşamasına, cezaevlerine konma, cezanın infaz süreci ve infaz sonrasındaki yaşamlarına kadar hayatlarında onarılması zor özensiz uygulama ile muhatap olmaktadır. Hapishaneye konulan her çocuk özgürlüğünden yoksun bırakılmanın yanı sıra çocukluğunu yaşama hakkından da mahrum kalmaktadır. Eğitim ve sağlık olanaklarına erişimin zorlaşmasının yanı sıra sosyal ve kültürel olarak da kendini ifade etme olanakları azalan çocukların gelecek yaşamları ciddi psikolojik sorunların tehdidi altına girmektedir. Çocukların kaldığı hapisanelerde sıkça işkence ve kötü muamele iddialarının kamuoyuna yansması hapisanelerin çocukların “topluma yeniden kazandırılmasında” bir işlev görmediği gibi onların yaşamlarında olumsuz anıların pekişmesine neden olduğunu da ortaya koymaktadır.

Ayrıca kadın kapalı ve kadın açık ceza infaz kurumunda 18 yaş üzeri 19.290 kadın tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Hapishanelerde kadınlar şiddete, işkence ve kötü muameleye maruz kalmaktadır. Ayrıca sağlık hakkına erişim, iletişim ve haberleşme hakkı, bilgiye erişim hakkı, adil yargılanma hakkı ihlali gibi çok fazla hak ihlallerine maruz kalmaktadırlar. Bunların yanı sıra disiplin soruşturmaları ve cezaların infazı ile ilgili sıkıntılar, sevk taleplerinin yerine getirilmemesi ya da sürgün uygulamaları, kalabalık koşullar, kısıtlamalar, aramalarda da kadınlar sorun yaşamaktadır. Kadınlara yönelik işkence ve kötü muamele iddialarının başında çıplak arama uygulamaları gelmekte, zorla yapılan çıplak aramalar fiziksel muayeneye varmakta, uygulamaya itiraz eden ya da direnen mahpuslar da darp edilmekte, şiddete uğramaktadırlar.

LGBTİ+ MAHPUSLARIN UĞRADIĞI İHLALLER

Türkiye hapisanelerinde tutulan LGBTİ+ bireylere dair sayısal veriler hakkında bilgimiz bulunmamaktadır. Ceza ve Tevkifevleri genel Müdürlüğü bu konuda herhangi bir bilgi açıklamamaktadır. Ancak avukat ağımızın takip ettiği davalar, bize ulaşan başvurular ve edindiğimiz bilgiler ışığında LGBTİ+ bireylerin hapisanelerde ciddi ayrımcılık, transfobik ve homofobik tutumlara maruz kaldıklarını biliyoruz.

Hapishanelerde ayrımcılığın en ağırının LGBTİ+’ların yaşadığını söylemek abartı olmayacaktır. Bu mahpusların özel ihtiyaçlarının karşılanacağı koşullar yoktur ve bu yönde bir politika da mevcut değildir. Hapishanelerde görevli olan personellerin de bu konu da eğitimi bulunmamaktadır. Mevcut iktidarın LGBTİ+’lara açık alanda nefret söyleminden hareketle LGBT+’ların hapishanelerde nasıl bir muameleye maruz kaldığını tahmin etmek güç değildir. LGBT+’ların hapishanelerde yaşadıkları sorunları gene itibariyle aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- LGBTİ+’lar hapishanede ayrımcılığa, aşağılamaya, tecride, istismara, cinsel taciz ve tecavüze, hakarete, kötü muameleye ve işkenceye uğramaktadırlar.
- Trans kadınlar cinsiyet geçiş süresini tamamlayıp kadın kimliği alana kadar kadınların oldukları koşullara konmuyor. Erkeklerin kaldığı hapishanelere konulan trans kadınlar ve erkek eşcinseller eğer sayıları yeterli değilse tek kişilik yerde tutulmaktadır.
- Lezbiyen, biseksüel kadınlar ve cinsiyet geçiş sürecini tamamlayıp erkek kimliği almamış trans erkekler de kadın hapishanelerinde tekli yerlerde tutulmaktadır.
- Trans kadınlar erkek hapishanesinde tutulduğundan kılık kıyafet alımından saç kesimine, arama ve sevkler kadar erkek hapishane uygulamalarına maruz kalmaktadırlar. Bu da birçok istismarı beraberinde getirmektedir.
- LGBTİ+ mahpuslar tek kişilik yerde tutulduklarında ağır tecrit koşullarına da maruz kalıyor. Bu mahpusların bir araya gelebilme, sosyalleşebilme, sohbet ve spor faaliyetlerine katılma hakları da engellenmiş oluyor. Bu durum hem fiziksel hem de ruhsal olarak eziyet halini alıyor.
- LGBTİ+ mahpuslar bulundukları yer de tek kişilik yer de tutulmalarından kaynaklı olarak başka mahpusların taciz, tecavüz ve kötü muamelesine uğrama durumu ortadan kalmış oluyor. Ancak bu fiillere hapishanede görevli olan infaz koruma memurları ve dış güvenlikten sorumlu jandarma tarafından yapılanlara maruz kalıyorlar. Yapılan şikayetler sonuçsuz kaldığı gibi şiddeti daha arttırıyor.
- Keyfi ve çıplak arama uygulamalarına maruz kalıyorlar. Arama yapılırken mahpusun beyanına sadık kalınmadan erkek hapishanesinde ise erkek görevli, kadın hapishanesinde ise kadın görevli arama yapıyor.
- LGBTİ+ mahpuslar tekli yerde tecritte tutulmalarından dolayı her türlü sözlü ve fiziksel saldırıya karşı da savunmasız kalıyor ve kendisine yapılanı da ispatlayamıyor. Mektup yoluyla yaşadıklarını dile getirmeleri de engellendiği için ancak avukatları ya da aileleri aracılığı ile sorunu dışarıya aktarabiliyorlar.
- Ayrıca dışlanmaları ve toplumun büyük bir kesimi ve devletin kendisi tarafından da dışlanmaları ile büyük bir yalnız içine girmektedirler. Hem hapishaneler içinde ihtiyaçlarını karşılayacak hem de adalete erişim noktasında maddi olanaklardan yoksun hale gelmektedirler. LGBTİ+ mahpuslar en son düşünülen mahpuslardır ne yazık ki.
- Adalete erişimde de adil yargılanma hakkına sahip değiller. Burada da gerek mahkeme heyeti tarafından ayrımcı uygulamaya uğramaktadırlar. Yine adalete erişimde destek alma noktasında eksik bırakılıyorlar ve homofobik, transfobik söylemlere maruz kalıyorlar.
- Savunmanları ve yargılayanlarının da ayrımcılığına maruz kalabiliyorlar.

- Suç dosyalarının haricinde LGBTİ+ olmaları da sanki bir suçmuş gibi görülüyor. Yine bu mahpuslar hakları hakkında yeterli bilgiye ve başvuru mekanizma bilgilerine de sahip değiller.
- Trans kadın ve erkeklerin hapishanelerde yaşadıkları en büyük sorun cinsiyet geçiş süreçlerindeki aksaklıklar gelmektedir. Cinsiyet geçiş sürecinin başlaması ve başlamış olan geçiş sürecinin devam ettirilmesi hapishanelerde kesintiye uğramakta ve hatta çoğu zaman kabul edilmemektedir. Hormon ilaçlarının verilmesi sorun olduğundan çoğu zaman bu yönde şikayetler gelmektedir.
- Cinsiyet geçiş sürecinde psikolojik sağlık hizmetlerine ve desteğe kesintisiz olarak erişmesi gereken mahpusların bu ihtiyacı neredeyse hiç karşılanmıyor. Hapishanede görevli olan psikoloğun bu konuda uzmanlığı olmuyor ve dışarıdan desteğin sağlanması ise imkansız hale getirilmiş durumda.

YABANCI MAHPUSLAR

Türkiye hapishanelerinde kalan yabancı uyruklu mahpusların sayısının binlerce olmasına rağmen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri genel Müdürlüğü tarafından bir veri ne yazık ki paylaşılmıyor.

Yabancı mahpuslar özellikle dil bariyeri nedeniyle çok fazla hak ihlaliyle karşılaşmaktadır ve çoğunlukla adil yargılanma hakkından ve Türkçe bilmedikleri nedeniyle de iletişim hakkından yararlanamadıkları sebebiyle derneğimize başvuru yapmaktadır. Dil bariyeri nedeniyle adil yargılanma haklarından ve avukatını seçme haklarından da yararlanamıyorlar ve çoğu zaman avukatsız bir şekilde kendilerini savunmadan hapishanelere giriyorlar. Ayrıca kendi haklarını bilmemeleri, dilekçe yazma haklarından mahrum kalmaları, iletişim ve haberleşme haklarından da kendi dillerinde yayın yapılmaması ve kitap, gazete gibi iletişim araçlarına da ulaşamadıkları düşünüldüğünde koşullarının ne kadar zor olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca ailelerine uzak olmaları ve/veya hiç ulaşamamalarıyla ekonomik olarak da koşulları güçleşiyor ve bu da birçok zorluğu beraberinde getiriyor.

Yabancı mahpuslar hem hapishane içinde memurlar tarafından hem de sağlığa erişim noktasında görevliler tarafından ayrımcılığa uğramaktadırlar.

Yabancı mahpuslar işkence ve kötü muameleye maruz kalıyor ve bu durumların ne yazık ki çok sınırlı şekilde haberimiz olabiliyor.

ENGELLİ MAHPUSLAR

Türkiye hapishanelerinde en fazla hak ihlaline uğrayan dezavantajlı gruplardan birini de engelli mahpuslar oluşturmaktadır. Engelli mahpuslara dair de Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri genel Müdürlüğü tarafından bir veri paylaşılmıyor. Ancak kurumumuza yapılan başvurular sonucunda fiziksel ve zihinsel engelli mahpusların durumlarından sınırlı ölçüde bilgimiz olabiliyor.

İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi aynı zamanda mahpusların insani koşullarda tutulma ve insani muamele görmeleri yükümlülüğünü de beraberinde getirmektedir. Ancak yapılan başvurularda engelli mahpusların tutulma koşulları, sağlığa erişim hakları, haklara erişebilirlik noktasında pek çok ihlale maruz kaldığını göstermektedir.

Engelli Haklarına Dair Sözleşme Türkiye tarafından imzalanmış olup bu sözleşme taraf devletlere yükümlülükler yüklemektedir.

Sözleşme Madde 9’de Erişebilirlik bölümünde; “1. Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. Erişim önündeki engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içeren bu tedbirler diğerlerinin yanında, aşağıda belirtilenlere de uygulanır” denilmektedir.

Ancak engelli mahpusların tutuldukları hapisaneler engelli koşullarını gözetmiyor. Merdivenli koşullarda tutulma, ıslak hacimlerin (Tuvalet ve banyo) engelli mahpusların ihtiyaçlarına göre yapılmaması ve bu yönde taleplerin karşılanmaması da önemli biri ihlal alanını oluşturmaktadır.

Sözleşmenin 25. Maddesi Sağlık Bölümünde: “Taraf Devletler engellilerin engelliliğe dayalı ayrımcılığa uğramaksızın ulaşılabilir en yüksek sağlık standardından yararlanma hakkını tanır. Taraf Devletler engellilerin sağlıkla ilgili olarak rehabilitasyon da dahil olmak üzere, cinsiyete duyarlı sağlık hizmetlerine erişimini mümkün kılmak için uygun tüm tedbirleri alır. Taraf Devletler; (b) Engellilerin özellikle engellilikleri nedeniyle gereksinim duyduğu sağlık hizmetlerini sağlar. Bu sağlık hizmetleri erken tanı ve mümkünse müdahaleyi, çocuklar ve yaşlılar dahil olmak üzere, engelliliğin azaltılmasını ya da artmasını önlemeyi hedefleyen hizmetleri kapsamalıdır; (c) Sağlık hizmetlerini kırsal alanlar dahil olmak üzere mümkün olduğu kadar kişilerin yaşadıkları yerlerin yakınına götürülmesini temin eder”

Ancak hapisanelerde fiziksel engeli olan mahpuslara protez desteği ve yaşamlarını kolaylaştırıcı ekipman desteği sağlanamıyor. Ailesi tarafından para yatırılmadığı gerekçeyle protez ihtiyaçları karşılanmıyor.

Yine fiziksel engeli olan mahpusların doktor tarafından verilen raporlara rağmen tek kişilik odalarda tutulduğuna dair kurumumuza yapılan başvurular bulunmaktadır.

Zihinsel engeli olan mahpuslar tedavi edilmek yerine hapisanelerde tutulmakta ve bu kapatma mekanlarında sağlık durumları daha da bozulmaktadır. Bu mahpusların iletişim kuramamaları ve haklarını kullanamamaları nedeniyle çok fazla ihlal yaşamaktadırlar. Sorunları başka mahpusların aracılığı ile aktarılmakta ve yine ihtiyaçları da birlikte kaldıkları diğer mahpuslar tarafından karşılanıyor. Hastanelerde de tedavileri yapılmıyor ve durumları ağırlaşmasına rağmen tahliyeleri de sağlanmıyor.

YÜKSEK GÜVENLİKLİ VE S TİPİ KAPALI HAPİSHANELER

2021 yılından itibaren tecrit koşullarını daha da ağırlaştıran ve mahpusların büyük kısmının tek kişilik hücrelerde çok az kısmının da 3 kişilik odalarda tutulduğu hapishaneler devreye konulmuştur. Özellikle Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelerde bulunan tüm mahpuslar “Ağırlaştırılmış Müebbet Hükümlüleri” ile aynı koşullarda tutulmaktadır. Mahpusların özellikle yeni açılan Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelere sevk edilmeleriyle birlikte gittikçe ağırlaşan tecrit koşullarından kaynaklı olarak yaşanan hak ihlallerine ve ağırlaşan sorunlara dikkat çekmek amacıyla bu rapor hazırlanmıştır. Bu raporda mahpuslardan gelen mektuplar, aile başvuruları ve avukatlarla yapılan görüşmelerde aktarılanlar ve tespit edilen sorunlar yer almaktadır.

Bu hapishanelerin özellikleri ve yaşanan hak ihlallerine dair 2024 yılı başından raporun açıklandığı 16 Mart 2025 tarihine kadar 6 Adet S Tipi Kapalı Hapishanesinden 146 başvuru, 16 Yüksek Güvenli Kapalı Hapishanesinden 265 başvuru olmak üzere toplam 411 başvuru alınmıştır.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre Türkiye’de 25.02.2025 tarihi itibarıyla 264 kapalı ceza infaz kurumu, 98 müstakil açık ceza infaz kurumu, 4 Çocuk Eğitimevi, 12 Kadın Kapalı, 8 kadın Açık, 9 çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 395 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Kurumların kapasite ise 299.940 kişiliktir. Yine Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 03.03.2025 tarihli istatistiklerine göre 395 kapalı ve açık hapishanelerde 398.694 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 01 Ocak 2025 tarihli verilerine göre; 22 Adet Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 13 Adet Y Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve 7 adet S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları açılmış görülmektedir. Ancak Yüksek Güvenlikli ve Y Tipi Hapishanelerin bir kısmının faaliyete geçmediği bilinmektedir.

Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelerinin F Tipi Hapishanelerden daha da ağırlaştırılmış bir tecrit ve izolasyonu sağlayacak şekilde inşa edilmiştir. Tek kişilik ve 3 kişilik odaların meydana getirdiği izolasyon ve havalandırmanın yalnızca bir saat olması nedeniyle 22,5 saatini odalarında geçirmek zorunda kalan mahpuslar üzerinde ciddi anlamda fizyolojik ve psikolojik tahribatlar meydana gelecektir. Hücre tipi cezalandırma sisteminin mahpuslar üzerinde psikolojik olarak rahatsızlıkların başlayacağı ve fiziksel olarak kas ve iskelet sisteminde tahribat meydana getireceği, bağışıklık sistemini zayıflatacağı, odada oluşan nem ve havalandırmanın yeterli olmaması nedeniyle de solunum ve akciğer rahatsızlıkları, romatizmal hastalıkların da başlaması kaçınılmazdır.

Hücre tipi olarak cezaevleri insanların ruh ve bedensel bütünlüklerine zarar vereceği, sosyal olan insan yaşamını olumsuz yönde etkileyeceği, özgürlüğünden mahrum kalma cezasının dışında da bir cezalandırma yöntemi olması nedeniyle hukuksal anlamda da çelişki yaratacağından dolayı bu ağır tecrit ve izolasyon sistemi kabul edilemez.

Hapis cezasının özü, kişiyi hürriyetinden mahrum bırakmaktadır ancak başvuruçuların aktarımları ve derneğimizin tespitleri doğrultusunda diyebiliriz ki Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanelerde uygulanan tecrit uygulamaları, mahpusları fiziksel, ruhsal ve zihinsel olarak yıpratmakta, telafisi zor mağduriyetler yaratmaktadır. Tecrit uygulamasını hapis cezasının amacıyla bağdaştırmak mümkün değildir. Mahpusların maruz kaldığı tecrit uygulamalarını hukuken hapis cezası kavramıyla açıklamak mümkün değildir. Söz konusu uygulamalar Anayasanın 17/1. Maddesi güvenceye alınmış kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile bağdaştırılmaz. Mevcut uygulamalar ancak kötü muamele ve zamana yayılmış işkence kavramlarıyla açıklanabilir uygulamalardır.

Yüksek Güvenlikli, S Tipleri ve F Tipi Hapishaneler kapatılmalı, mahpusların, insan onuruna uygun bir yaşam sürmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca mahpusların yaşam hakkı, sağlık hakkı korunmalıdır.

16 Mart 2025 tarihinde bu tip hapishaneler için detaylı raporumuzu İzmir Şubemizde kamuoyu ile paylaştık.

<https://www.ihd.org.tr/yuksek-guvenlikli-s-tipleri-ve-f-tipi-hapishaneler-kapatilmali/>

REHABİLİTASYON TİPİ KAPALI HAPİSHANELER

İnsan Hakları Derneği Merkezi Hapishane Komisyonu tarafından hazırlanan ve Rehabilitasyon Tipi Hapishanelerde yaşanan hak ihlallerini ele alan raporumuzu 10 Mart 2025 tarihinde kamuoyu ile paylaştık. Bu rapor, mahpuslarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerle ve hapishanelerin mimari, hukuki ve sağlık boyutları açısından değerlendirilmesiyle hazırlanmıştır.

Bu raporla; R tipi hapishaneleri tutuklu veya hükümlülerin barınma, sağlık, güvenlik, sosyal haklar ve rehabilitasyon süreçlerini değerlendirmek ve bu kurumların işleyişine yönelik bir durum analizi yapmak, karşılaşılan sorunları belirlemek ve iyileştirme önerileri sunmak hedeflenmiştir. Hazırlanan bu rapor, 19 Eylül 2024 tarihinde Metris R Tipi Hapishanesi, 20 Eylül 2024 tarihinde Menemen R Tipi Hapishanesi ve 25 Ekim 2024 tarihinde Elâzığ R Tipi Hapishanesi ziyaret edilerek toplam yedi hasta mahpus ile yapılan görüşmelere dayanmaktadır.

09.2024 tarihinde Metris R Tipi A Bloкта kalan iki mahpus ile yapılan görüşmelerde durumunun ağır olduğuna dair bilgi verilen MS hastası Abdülkadir Kuday kısa bir süre sonra 02.10.2024 tarihinde yaşamını yitirdi. Abdülkadir Kuday tüm tahliye talepli başvurulara rağmen serbest bırakılmamıştı. Metris R Tipi Kapalı Hapishanesi C Bloкта kalan mahpus tarafından verilen bilgiye göre; “Hapishanede birçok ölüm olayı yaşandığı, mesela A.K. ve Y.D.’nin öldüğü, Y.D.’nin ciddi psikolojik sorunları olmasına rağmen hapisteye tutulduğu, dışları olmadığı için boğazına yiyecek kaçtığı ve öldüğü” aktarılmıştır.

TİHEK'in Menemen raporunda; 18.04.2019 tarihi ile 28.09.2021 tarihi arasında 25 mahpusun öldüğü bilgisi yer almış, ölümlerin neden kaynaklandığı, bu ölümlerle ilgili bir inceleme yapıp yapılmadığı, ölümlerde sağlığa erişim yönünden bir ihlal olup olmadığı sorgulanmamıştır. Söz konusu hapishanelerin kapasitesi ile birlikte değerlendirildiğinde sözü edilen ölüm sayısı oldukça yüksektir. Diğer R Tipi hapishanelerdeki ölüm sayıları ise belirtilmemiştir.

İçme suyu ihtiyaçlarını karşılamak için kantinden almak zorundalar.

Metris R Tipinde odalarda ısıtma ve havalandırmanın yetersiz olduğu; yaz aylarında sıcaqlardan korunmak için kantinden vantilatör satın alabildikleri, ancak hepsi hasta olduğu için pervaneyi tam randımanla kullanamadıkları; pencerelerin sadece üst kısmının üste doğru yarım açılır şekilde yapıldığı ve önlerinde sık teller olduğu aktarılmıştır.

Havalandırmanın alt katta olduğu, üst katta olanların havalandırma çıkmakta zorluk çektikleri ve yatağa bağımlı olanların çıkamadıkları, havalandırmaya çıkmak için hasta bakıcılara ihtiyaç duyulduğu ve personel sayısının azlığından dolayı ya talep etmedikleri ya da sınırlı şekilde çıkabildikleri aktarılmıştır.

Rutin hastane kontrolleri, tetkikler ve muayenelerde gecikme yaşandığı, gecikmenin ayları bulabildiği; hastane sevklerinde değişik araçlar kullanıldığı, ambulans tipi araç, engelli aracı, ring aracı, hücre tipi ring aracı kullanıldığı, hücre tipi ring araçlarının 3 hücreli, 6 koltuklu ve 1×1,5 m2 kadar alanı olan çok dar hücrelerinin olduğu penceresinin olduğu ancak küçük ve kapalı olduğu, yatalak olanların ambulansla götürüldüğü; yanlarında sadece su götürebildikleri ve öğlen yemeği için hapishaneye döndükleri, yemek saatini kaçırlırlarsa yemek verilmediği aktarılmıştır.

Elazığ R Tipinde sürekli doktor değişikliği nedeniyle kendileriyle ilgilenilmediği, gündüz 2-3 tane hasta bakıcı olduğu ancak sağlık çalışanlarından 24 saat destek alamadıkları; sağlık personeli ve hekim tarafından her sabah ziyaret edildiği; ilaçların düzenli yazıldığı ancak düzenli verilmediği” aktarılmıştır.

Mahpusların, genellikle günlük temizliklerini kendilerinin yapmaya çalıştıkları; sabun vs. temizlik malzemelerini idarenin vermediği, kantinden satın aldıkları; nevresim çarşaf gibi şeyleri genellikle ailelerin getirdiği, çamaşırlar temiz yıkanmadığı için mahpuslar tarafından eğer sağlık durumları uygunsa çamaşırlarını leğende yıkamak ve banyoda kurutmak zorunda kaldıkları; hasta bakıcıların işleri yoğun olduğundan bu konuda yardım isteyemedikleri” aktarılmıştır.

3 öğün yemek verildiği ancak yemeklerin çok kötü ve kalitesiz olduğu, diyet yemeğinin sadece öğlen verildiği, dönüşümlü olarak yoğurt, yumurta ve patates verildiği; yemeklere yönelik itiraz ve taleplere idare tarafından “iaşe bedeli bu kadara yetiyor” cevabı verildiği; kantinin pahalı ve çeşitlerin az olduğu, diyet için önerilen yiyeceklerin bulunmadığı aktarılmıştır.

Kurs, sohbet, atölye, spor imkânının olmadığı, yalnızca Metris R Tipinde kısıtlı olarak satranç odasına götürüldükleri aktarılmıştır.

Kimi mahpuslar tek başlarına tutuluyor ve ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olan mahpuslara R Tiplerinde de ağırlaştırılmış müebbet infaz rejimi uygulanıyor.

Tuvalet ve banyo mahallerinin tekerlekli sandalye ile girilmeye uygun olmadığı aktarılmıştır.

Yapılan görüşmelerden çıkardığımız sonuçlar ve bu doğrultuda ortaya koyduğumuz önerilerimizi kısaca şu şekilde özetleyebiliriz:

Psikolojik açıdan bakıldığında, hapishane ortamı bireylerin ruh sağlığı üzerinde derin yaralar açabilir. Sürekli stres ve güvensizlik duygusu, zihinsel dengeyi bozabilir ve anksiyete, depresyon gibi rahatsızlıkları tetikleyebilir. Sosyal bağların kopması ve aileden uzak kalmak, yalnızlık hissini güçlendirir. Bu durum, özellikle uzun süreli hapis cezalarına çarptırılmış kişiler için daha yıkıcı olabilir. Dahası, hapishanelerde karşılaşılabilecek şiddet veya zorbalık gibi travmatik deneyimler, bireylerin psikolojik dayanıklılığını ciddi ölçüde zedeler.

Menemen ve Metris R Tipi Kapalı Hapishaneleri ilk yapılışlarında engelli ve hasta mahpusların ihtiyaçlarına göre yapılmamış ve daha sonra kullanım amacına uygun hale getirilmeye çalışılsa da eksiklikleri devam etmektedir ve bu halleri ile ileri yaşta, hasta ve engelli mahpusların kalmalarına uygun değildirler.

R Tipi Hapishanelerin BM Mandela Kuralları ile uyumlu olmamasının yanı sıra esasında Türkiye’deki infaz rejiminin Mandela Kuralları ile uyumlu olmadığı, mahpusu çürütmeye dönük özellikler barındırdığı bu nedenle de mahpuslarda kronik hastalıkların hızla ilerlediği ve çok ciddi bir hasta mahpuslar sorunu yarattığı bilinmektedir. Hali hazırda İHD verilerine göre en az 1517 sayıdaki hasta mahpusun varlığı gözetildiğinde mevcut 3 adet R Tipi ile bu sorunla baş etmenin mümkün olmadığı anlaşılabacaktır.

Türkiye’de hasta mahpuslar ile ilgili sorunların çözülebilmesi için 5275 sayılı İnfaz Kanununun 16. maddesinin 3.fıkrası ile 6.fıkrasında değişiklik yapılarak adli tıp kurumunun tekel yetkisi kaldırılmalı ve toplum güvenliği bakımından tehlikeli görülen hasta mahpusların tahliyesini engelleyen hükmü ortadan kaldırılmalıdır.

Yine 5275 sayılı İnfaz Kanununun 25.maddedeki ağırlaştırılmış müebbet hapis hükümlülerinin infazına ara verilemeyeceğine dair hüküm kaldırılmalıdır.

5275 sayılı infaz kanunu TMK kapsamında olanlar ile olmayanlar ayrımı yaparak TMK kapsamındaki mahpusların ağır hastalıklı olmaları halinde bile tahliyelerini engellemekte ve böylece ağır hasta mahpus sorununu kronik hale getirmektedir. Bu sorunu çözmek için R Tipi Hapishane modeline geçilmesi çözüm değildir.

Bunun yanı sıra hasta mahpusun ağır hastalığına rağmen tahliye edilmemesi AİHM’in

Gülay Çetin Türkiye kararında belirttiği gibi AİHS'in 3.maddesinin ihlalidir. Dolayısıyla Türkiye'nin sözleşmenin 46.maddesi uyarınca ağır hasta mahpusları ayırım yapmaksızın tahliye etmek yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu mahpusları tahliye etmek yerine BM kuralları ile uyumsuz R Tipi hapishanelerde tutmak çözüm değildir. AİHM'in, mahpus hakları ile ilgili oldukça kapsamlı kararları bulunmaktadır.

Avrupa Cezaevleri Kuralları, “Özgürlüğünden yoksun bırakılan her bireye, insan haklarının gerektirdiği şekilde saygılı davranılmalıdır” şeklinde başlar ve 102. maddesi, “Özgürlükten yoksun bırakılmanın kendisi bir ceza olduğu için, hükümlü mahpuslara uygulanan rejim, hapsedilmenin doğasında var olan sıkıntıları daha da ağırlaştırmamalıdır” ifadesini içerir. Hastalıkları sebebiyle hayatlarını tek başına idame ettiremeyen mahpuslar için tedavilerinin yapılması için hastanede olmaları gerekirken hapishanelerde olması ikincil bir cezalandırmaya neden olmaktadır.

Toplumsal bir varlık olan insanın, uzun süreler bir mekâna kapatılması ve ağır koşullar altında tutulması doğasına aykırıdır. Mahpusun akıl, ruh ve beden sağlığının korunabilmesi amacıyla insanın gündelik yaşamında ihtiyaç duyduğu koşulların bir bütün olarak sağlanmasını esas alan bir yaklaşım ile hapishaneler tasarlanmalıdır. Kişisel ihtiyaçlarını karşılayamayan veya karşılamakta zorlanan, bakıma ihtiyacı olan, hapishane koşullarında hastalığı ağırlaşan ve tedavi edilmesi gereken ağır hasta mahpuslar hapishanelerde tutulmamalıdır. İnsan haklarının ve evrensel hukuk normlarının gereği olarak, hastalığı ilgili sağlık birimleri tarafından tespit edilen hasta mahpusun sevk edilmesi gereken yer R Tipi hapishane değil, tam teşekküllü hastaneler veya ailelerinin yanı olmalıdır.

<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/03/R-Tipi-Hapishane-Raporu-1.pdf>

KURUM ZİYARETLERİ

1. 8 Aralık 2025 tarihinde Prison Insider adlı Dünya çapındaki hapishaneler hakkında bir bilgi platformundan iki yetkili ile İHD Genel Merkezinde kendi talepleri doğrultusunda toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda Türkiye Hapishanelerinde yaşanan hak ihlallerine dair kapsamlı bilgi verilmiştir.
2. 13 Şubat 2024 tarihinde CPT (“Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezalandırmanın Önlenmesi Komitesi”) tarafından İHD başta olmak üzere birçok kurumla Türkiye’deki hapishanelerdeki hak ihlallerine dair gerçekleştirilen toplantıya Merkezi Hapishane Komisyonu Eş Sözcüsü Nuray ÇEVİRMEN AYKOL katılmıştır. CPT derneğimizi ziyaret etmiştir. Görüşmede devam eden açlık grevleri ile ağır tecrit koşullarının mahpuslara yaşatıldığı Yüksek Güvenlikli Tipi Hapishanelere dair detaylı bilgi verilmiştir. Ayrıca, hapishanelerde meydana gelen işkence ve kötü muamele, sağlık hakkı ihlalleri, şüpheli ölümler, ayakta sayım dayatması, telefonda tekmil verme zorlaması, kimlik kartı takılması zorunluluğu, askeri nizamda tek sıra yürütme dayatmaları hapishanelerde uygulanıyor. Sayımlar sırasında hazırola bekletme, kıyafetin önünü ilikleme, selam verme gibi durumlarla da karşılaşılıyor. Hasta olduğu bilinen ya da

fiziksel olarak ayağa kalkma veya ayakta durma zorluğu çeken mahpuslar bile ayakta sayıma zorlanmaktadırlar. Alınan başvurulara göre mahpusların sevkleri (hastane, hapishane, mahkeme vb.) esnasında, telefon görüşlere, açık/kapalı görüşlere çıkarılırken duvar dibinden, askeri nizamda ve tek sıra halinde yürüme, çıplak arama, İdare ve Gözlem kurulu kararlarıyla mahpusların tahliyelerinin engellenmesi, yabancı uyruklu mahpusların yaşadığı sorunlar, kadın ve çocuk mahpusların yaşadığı sorunlara dair detaylı bilgiler verilmiştir.

3. 12 Haziran 2025 tarihinde TBMM’de İnsan Hakları İnceleme Komisyonu toplantısına DEM Parti Daveti ile katılım sağlandı ve aynı gün Komisyonun DEM Parti Üyesi Newroz Uysal, ÇHD, ÖHD ile birlikte basın toplantısına katılım sağlandı.

KONFERANSLAR, PANELLER VE ATÖLYE ÇALIŞMALARI VE ORTAK RAPOR ÇALIŞMALARI

- 1) BM İşkenceye Karşı Komiteye sunulacak olan alternatif rapora dair çalışmalara dair TİHV ev sahipliğinde olan ilk toplantısına 26 Mart 2024 tarihinde katılım sağlandı. Toplantıya katılan kurumlar arasında rapora dair iş bölümü yapıldı.
- 2) 12 Ekim 2024 tarihinde İstanbul’da BM İşkenceye Karşı Komite sonuç gözlemlerinin değerlendirildiği bir basın toplantısı düzenlendi. Toplantıya Hapishane Komisyonu adına Eş Sözcü Nuray Çevirmen katıldı.

<https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/birlesmis-milletler-iskenceye-karsi-komiteye-turkiyenin-besinci-donemsel-raporu-icin-sunulan-alternatif-rapor-ve-komitenin-sonuc-gozlemleri/>

- 3) 15 Şubat 2025 tarihinde Ankara’da Hapishane Alanında Faaliyet Yürüten Kurumlar Toplantısı düzenlendi. Düzenlediğimiz toplantıya hapishaneler konusunda çalışmaları olan sivil toplum örgütü ve meslek örgütü katıldı. Toplantıya İnsan Hakları Derneği (İHD), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD), Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD), Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Dayanışma Federasyonu (MED TUHAD-FED), Türkiye Barolar Birliği (TBB), Türk Tabipler Birliği (TTB), Hak İnisiyatifi Derneği, Kaos GL, İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD), Adil yargılanma hakkına Erişim Derneği (AYHED), Pembe Hayat Derneği, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV)
- 4) 26-27 Nisan 2025 tarihinde İnsan Hakları Derneği (İHD), 26-27 Nisan 2025 tarihlerinde geniş katılımlı (22 Kurumun katıldığı) “Hapishane Çalıştayı” düzenlemiştir. Çalıştayın amacı, Türkiye hapishanelerinde yaşanan sistematik hak ihlallerini bütüncül bir yaklaşımla ele almak, hapishane alanında çalışma yürüten kurumların bilgi ve deneyimini buluşturmak ve çözüm yolları üretmektir. Beş ayrı masa etrafında yapılan tartışmalarla hapishanelerde sağlık hakkı ve hasta mahpuslar, temel haklara erişim, tecrit ve umut hakkı, ayrımcılık, kurumlar arası iletişimi güçlendirme ve kamuoyu oluşturma başlıkları altında yaşanan sorunlar ayrıntılı olarak ele alınmış; somut öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalıştayda

5 çalışma masası olarak sorunlar tespit edilmiştir ve öneriler geliştirilmiştir. Sonuçlar ve öneriler sonuç bildirgesinde açıklanmıştır.

Tespitler

1. Ceza infaz mevzuatı, insan hakları standartlarından uzak, güvenlikçi ve cezalandırıcı bir yaklaşıma dayanmaktadır.
2. Keyfi uygulamalar; infaz yakma, disiplin cezaları ve iletişim hakkının engellenmesi biçiminde yaygınlaşmıştır.
3. Tecrit, özellikle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpuslar için yaşamı katlanılmaz hale çeviren bir sistematik hal almıştır. S tipi, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumları ve Y tipi gibi hapishaneler tecrit sisteminin yaygınlaştırıldığı hapishanelerdir ve bu hapishanelerde şüpheli mahpus ölümlerinin yanı sıra tecride dayalı bir infaz sistemi sürdürülmektedir.
4. Hapishanelerde devlet koruyucu ve önleyici sağlık hizmetini yeterli nitelikte vermemekte, hastaların muayenesi ve tedavisini etkili bir şekilde yapmayarak bu konudaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmemektedir.
5. Hapishane koşulları mülteci, kadın, çocuk, engelli ve LGBTİ+ bireyler için ayrımcı uygulamaların daha da arttığı mekânlar haline gelmiştir.
6. Hasta mahpusların tedaviye erişimi ciddi biçimde engellenmekte; başta sağlık hakkı olmak üzere yaşam hakkına dokunmaya varan ihlaller gerçekleşmektedir.
7. Mahpusların ifade özgürlüğü kısıtlanmakta; mahpuslar yazılı/sözlü beyanları nedeniyle keyfi gerekçelerle disiplin cezaları ile karşı karşıya bırakılmaktadırlar.
8. Yargı mercileri infaz uygulamalarına dair sorunlara duyarsızdır; Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları zaman zaman uygulanmamakta ya da geciktirilmektedir. Türkiye kendi iç hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerinin yanı sıra uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülükleri de yerine getirmemektedir.
9. Hapishane yönetimlerinde keyfilik ve denetimsizlik yaygındır; İdare ve Gözlem Kurulları varlık amaçları ile çelişen, kendilerini mahkeme yerine koyan; özellikle koşullu salıverme haklarından faydalandırılması gereken mahpuslar ile ilgili “iyi hal” değerlendirmesi yaparken mahpus haklarını yok sayan bir yaklaşımla kararlar almaktadır.
10. Siyaset kurumu hapishanelerdeki hak ihlallerini yeterli ve gerekli düzeyde gündemlerine almamaktadır. Politika yapıcılar genellikle hapishanelerde yaşanan hak ihlallerinin belirli dönemlerde özellikle yasa yapım süreçlerinde tartışmaktadır.
11. Hapishaneler ile ilgili ihlaller kamuoyundaki bilgi kirliliği, medyanın ilgisizliği ve resmi söylemlerin etkisiyle derinleşmektedir.
12. Sivil toplum örgütlerinin hapishanelere erişimi ciddi biçimde sınırlandırılmış; zayıf olan bağımsız gözlem mekanizmaları daha da işlevsizleştirilmiştir.
13. Toplumda hapishaneler ile ilgili olumsuz algı ve ötekileştirme; mahpusların insan onuruna yaraşır koşullarda yaşama hakkını görünmez kılmaktadır.

Öneriler

1. Mevzuat ile İlgili Öneriler

- İnsan onuru infaz mevzuatının esası olmalı; insan hakları ve özgürlüklerinin korunmasında temel ilke olarak yer almalıdır.
- Ceza ve infaz mevzuatı, insan hakları ve onarıcı adalet ilkelerine uygun şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını düzenleyen Ceza İnfaz Kanununun 25. Maddesi, 106/16. Maddesi ve geçici 2. Maddesi kaldırılmalıdır. Bunun için sivil toplum tarafından kamuoyu oluşturulmalı; her türlü merci ile görüşmeler gerçekleştirilmeli ve girişimlerde bulunulmalıdır.
- Tecrit ve izolasyon uygulamaları sonlandırılmalı; ağırlaştırılmış müebbet mahpuslar için umut hakkı tanınmalıdır.
- Disiplin cezalarının keyfi olarak verilmesi uygulamasını ortadan kaldıracak denetim mekanizmaları oluşturulmalıdır. Şu anki denetim mekanizmalarının insan haklarına uygun bir şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.
- İdare ve Gözlem Kurulları tamamen kaldırılmalı; bu kurullar kaldırılana kadar, bu kurulların yapısı ivedi olarak değiştirilmeli; kurulun bağımsız üyelerden oluşması sağlanmalıdır.
- Hasta mahpusların infaz erteleme koşulları yeniden gözden geçirilerek; 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'da yer alana infaz erteleme önündeki bütün yasal engeller derhal kaldırılmalıdır.
- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfaz Hakkındaki Kanunda, Terörle Mücadele Kanunundan kaynaklanan hükümler nedeniyle infaz süreleri mahpuslar arasında farklılık göstermektedir. Politik nedenlerle hapisanede tutulan mahpuslar Terörle Mücadele Kanunundan kaynaklı hükümler nedeniyle ayrımcı ve eşit olmayan bir yaklaşımla cezaların infazını çekmektedirler. Terörle Mücadele Kanunu Anayasanın 10. Maddesi ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırı birçok hükmü barındırdığından derhal kaldırılmalıdır.

2. Sağlık Hakkı, Tedaviye Erişim ve İnsani Muamele

- Hapishanelerde olağan hale getirilen ağız içi arama ve çıplak arama gibi uygulamalara derhal son verilmelidir.
- Koruyucu ve önleyici sağlık hizmetinin hapishaneler nezdinde yerine getirilmesi için sivil toplum örgütleri tarafından Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile ilgili kurumlar nezdinde girişimlerde bulunulmalıdır.
- Mahpusların tam teşekküllü hastanelerde sağlık hizmetine erişimi güvence altına alınmalıdır.

- Mahpusların hastane ve diğer sağlık kuruluşlarına sevkleri geciktirilmeden yapılmalı; kelepçeli muayene dayatmasına son verilmelidir.
- Hasta mahpusların infaz ertelemeleri; onurlu yaşam hakkı temelinde yeniden ele alınmalıdır. Adli Tıp Kurumu'nun infaz erteleme sürecinde tek karar verici mercii olmaktan çıkartılarak; mahpusların sağlık ve yaşam hakkını önceleyen bağımsız hekimlerden oluşan bir kurulun infaz erteleme süreçlerine dâhil olunması sağlanmalıdır.
- Mahpusların sağlık durumu ile hastalık nedeniyle hapisanede yaşamını idame ettirebileceği yönündeki kararlar yalnızca hastalık tanısına göre değil; içerisinde bulunduğu şartlar da göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.

3. Hapishane Koşulları ve Uygulamaları

- Hapishanelerdeki mahpus dağılımı, sağlık hakkı temelli yeniden değerlendirmeli ve mahpus yakınları ile coğrafi yakınlık göz ardı edilmeden, sağlık açısından uygun bir dağılım gerçekleştirilmelidir.
- Hapishanelerin fiziki yapısı mahpus sayısı, ekolojik koşullar, mevsim şartları ve coğrafi uzaklıklar çerçevesinde mahpuslar ve mahpus yakınları açısından yeniden değerlendirmeli ve insan onuruna yaraşır şekilde bu konulardaki eksiklikler giderilmelidir.
- Kimi zaman hapishane benzeri uygulamalara konu “Geri Gönderme Merkezleri” kapatılmalı, yerine gerçek manada mültecilerin insan hakları temelli takibinin yapılabildiği kuruluşlar oluşturulmalıdır.
- Çocuk hapishaneleri kapatılmalı ve yerine çocukluk olgusuna uygun insan haklarını temele alan, infaz ve rehabilitasyon işlevinin sağlandığı alternatif modeller oluşturulmalıdır.
- Anneleri ile beraber hapishanede bulunan çocuklar açısından bunlar eğitim yaşına ginceye kadar annenin infazı ertelenmelidir.
- Hapishane koşulları genel olarak engelli mahpuslar için uygun değildir; bu çerçevede hapishanelerin fiziki koşulları ile iç işleyişleri engelli mahpuslara uygun hale getirilmelidir. İnfaz açısından ise engelli mahpusların tedavilerinin aksamayacağı alternatif infaz modelleri oluşturulmalıdır.
- LGBTİ+’ların uğradıkları ayrımcılığa son verilmeli, bunun için sivil toplumun da yer aldığı denetim mekanizmaları oluşturulmalıdır. Ceza infaz kurumlarında LGBTİ+ mahpusların partnerleri ile yapacakları açık ve kapalı görüşlerde heteroseksüellere ve cisgender'lara/natranslara tanınan haklar LGBTİ+’lara da tanınmalıdır.
- Kadın mahpusların temel ihtiyaçları karşılanmalı, bu husustaki keyfiliğe son verilmelidir. Kadın mahpusların uğradıkları taciz ve çıplak arama gibi uygulamalar

derhal soruşturma konusu edilmeli ve etkin bir hukuki süreç yürütülmelidir.

- Türkçe konuşmayan veya konuşmayı tercih etmeyen tüm mahpuslar açısından anadil hakkı sağlanmalıdır.
- Kadın ve LGBTİ+ mahpusların maruz bırakıldığı taciz ve çıplak arama gibi uygulamalar ile ilgili etkin soruşturma süreçleri işletilmelidir.

4. Yargı ve Hukuki Denetim

- Hasta mahpusların infaz erteleme süreçlerinde çoğu zaman engel işlevi gören Adli Tıp Kurumu (ATK) raporları süreci yeniden yapılandırılmalı, ATK'nin bu kapsamda yapısı değiştirilmeli ve alternatif bilimsel ve tıbbi raporların bu süreçlere etki etmesinin önü açılmalıdır.
- Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları gecikmeksizin uygulanmalı; ihlal kararlarının etkili sonuç doğurması sağlanmalıdır.
- Hapishane yönetimlerinin ve infaz uygulamalarında etkin yargı denetimi sağlanmalıdır.

5. İfade Özgürlüğü ve İletişim Hakkı

- Mahpusların yazılı ve sözlü ifade haklarına yönelik disiplin cezaları kaldırılmalıdır.
- Hapishanelerdeki mültecilerin anadil hakkı çerçevesinde maruz kaldıkları hukuk dışı uygulama ve etkin pişmanlık gibi yönlendirmeler son bulmalı; bu hususta gerekli personel temini sağlanmalıdır.
- Dış dünya ile iletişim, aile ziyareti ve avukat görüşmeleri hiçbir gerekçeyle engellenmemelidir.
- Yayınlara erişim, mektuplaşma ve telefon hakları genişletilmelidir.

6. Sivil Toplumun Rolünün Güçlendirilmesi

- Sivil toplum örgütlerinin hapishaneleri ziyaret hakkı keyfiliğe yer bırakmayacak şekilde tanınmalı, gözlem ve raporlama mekanizmaları işler hale getirilmelidir.
- Bu çalıştay katılımcıları ile beraber daha geniş katılımlı bir “Hapishane Konferansı” düzenlenmelidir.
- Hapishane izleme heyetleri şeffaflıkla çalışmalı, raporları kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

7. Siyaset Kurumu, Toplumsal Algı ve Medya

- Medya mensuplarının hapishanelerle ilgili gerçekleri görünür kılmaları teşvik edilmeli, sansür kaldırılmalıdır.

- Hükümetin insan hakları eylem planları takip edilmeli ve bu politikaların gereklerinin yerine getirilmediği durumlar kamuoyuna ve siyasetin gündemine taşınmalıdır.
- Hapishanelerdeki hak ihlalleri açısından ilgili tüm uluslararası mercilere gerekli başvurularda bulunulmalı ve bu mesele uluslararası kurumların gündemine taşınmalıdır.
- Hasta mahpusların öyküleri onam süreçlerinden sonra kamuoyu ile paylaşılmalı ve bu olgunun insani ve vicdani hassasiyetler çerçevesinde toplumun gündemine alınmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Hapishanelerin dışı kapalı durumlarına karşı başta TTB ve TBB olmak üzere bu alandaki tüm kurumlar meseleyi gündemine almalı; sorunu insan hakları temelli bir yaklaşımla tartışmalı ve mesleki yükümlülüklerini yerine getirmelidir.
- Mahpusların insan onuruna sahip bireyler olarak görülmesi için kamuoyunda farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.
- Hapishaneler konulu belgesel, araştırma ve yayınlara destek verilmelidir.

İHD olarak çağrıcısı ve düzenleyicisi olduğumuz bu çalıştay, Türkiye’de hapishane sisteminde yaşanan yapısal sorunlara dair kolektif bir hareket oluşturmayı, ortak tespit ve önerilerle hak temelli bir mücadele hattı kurmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda ilgili tüm kurum ve kamuoyunu, bu sonuç bildirgesindeki öneriler doğrultusunda harekete geçmeye ve sorumluluk üstlenmeye davet ediyoruz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ, TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI, SAĞLIK VE SOSYAL HİZMET EMEKÇİLERİ SENDİKASI, KAOS GL, HAK İNİSİYATİFİ DERNEĞİ, TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ İNSAN HAKLARI MERKEZİ, GÖRÜLMÜŞTÜR EKİBİ, DİYARBAKIR BAROSU, TOPLUM VE HUKUK ARAŞTIRMALARI VAKFI, ADİL YARGILANMA HAKKINA ERİŞİM DERNEĞİ, İNSAN HAKLARI GÜNDEMİ DERNEĞİ, ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ, PEMBE HAYAT DERNEĞİ, TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

<https://www.ihd.org.tr/ihd-merkezi-hapishane-komisyonu-hapishane-calistayi-sonuc-bildirgesi/>

02 Temmuz 2025 tarihinde CİSST’in düzenlediği “Hapiste Sağlık” Atölyesine Hapishane Komisyonu Eş Sözcüsü Nuray Çevirmen Aykol katılım sağlamıştır.

BASIN AÇIKLAMALARI VE RAPORLAR

- 1) 19 Aralık 2023 tarihinde, 19 Aralık katliamının 23. yılında “19 Aralık Katliamının Yıldönümünde Sesleniyoruz; Failleri Yargılayın, Cezasızlığa Son Verin!” başlıklı basın açıklaması tüm şube ve temsilciliklerimizle eş zamanlı olarak yapılmıştır.

<https://www.ihd.org.tr/19-aralik-katliamini-unutmadik-unutturmayacagiz-3/>

- 2) 27 Aralık 2023 tarihinde Hapishanelerde devam eden süreli açlık grevlerine dair ortak açıklama İnsan hakları Derneği, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği ve MED TUHAD-FED olarak İHD Genel Merkezinde yapıldı.

<https://www.ihd.org.tr/kurumlardan-hapishanelerde-devam-eden-sureli-ve-donusumlu-aclik-grevlerine-iliskin-ortak-aciklama/>

- 3) 7 Mart 2024 tarihinde Mahpusların Hesaplarına Para Yatırılması Suç Değildir! Yargı Baskısına Son Verilsin! Başlıklı basın açıklaması şubelerle eş zamanlı olarak yapıldı. Terörün Finansmanı Yasası kapsamında uzun süredir hapishanelerdeki mahpuslara para yatıran ailelere, vasilere, avukatlara ve yakınlarına yapılan yargısal baskılar sürdürülmektedir. Kişiler gözaltına alınmakta, haklarında davalar açılıp, cezalar verilmekte, “Teröre Finansman Sağlamak” suçlamasıyla tutuklamalar devam etmektedir.

<https://www.ihd.org.tr/mahpuslarin-hesaplarina-para-yatirilmesi-suc-degildir-yargi-baskısına-son-verilsin/>

- 4) 3 Nisan 2024 tarihinde Açlık Grevi İzleme Koordinasyonu ile birlikte hazırlanan rapor kurumların da katılımıyla İHD Genel Merkezinde düzenlenen basın toplantısı ile kamuoyuna açıklanmıştır.

<https://www.ihd.org.tr/aclik-grevi-izleme-raporu/>

- 5) 31 Mayıs 2024 tarihinde İnsan Hakları Derneği, Türkiye İnsan Hakları vakfı, Türk Tabipler Birliği İnsan Hakları Kolu olarak İşkence ve kötü muamelelerin yaşandığı, toplumda Kuyu Tipi olarak tarif edilen Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanelere dair ortak basın açıklaması yapıldı.

<https://www.ihd.org.tr/iskence-kotu-muamele-ve-hak-ihlallerinin-yasandigi-kuyu-tipi-hapishaneler-kapatilsin/>

- 6) 01 Haziran 2024 tarihinde “Türkiye Hapishaneleri Hak İzleme Raporu” kamuoyu ile paylaşıldı. 2023 yılında 50 İlde bulunan 6’sı açık olmak üzere 147 hapishaneden başvuru/bilgi alınmıştır. Ayrıca Yurtdışından Irak’ta Bağdat Rufese Hapishanesinden de 1 başvuru alınmıştır. Rapor içinde çok çeşitli hak ihlallerinin

meydana geldiği görülmektedir. Tüm ihlal başlıklarına dair 2023 yılı içinde en az 23.899 ihlal meydana gelmiştir. Her başvuru ve başvuruların içinde yer alan mahpus sayısına göre ihlaller alınmıştır.

<https://www.ihd.org.tr/2023-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/>

- 7) 2 Ekim 2024 tarihinde ağır hasta mahpus Abdülkadir Kuday'ın yaşam hakkının ihlal edilmesine dair yapılan basın açıklaması paylaşıldı.

<https://www.ihd.org.tr/hasta-mahpus-abdulkadir-kuday-hayatini-kaybetti/>

- 8) 10 Ekim 2024 tarihinde “Haksız ve Hukuki Dayanaktan Yoksun Yargı Kararlarını Protesto Ediyoruz, Hatice Onaran Yalnız Değildir!” başlıklı basın açıklaması, Merkezi Hapishane Komisyonu’nun aldığı karar ile tüm şubelerimizle eş zamanlı olarak yapılmıştır.

<https://www.ihd.org.tr/haksiz-ve-hukuki-dayanaktan-yoksun-yargi-kararlarini-protesto-ediyoruz-hatice-onaran-yalniz-degildir/>

- 9) 11 Ekim 2024 tarihinde “Mahpusların Tahliyelerini Engelleyen İdare ve Gözlem Kurulları İptal Edilsin!” başlıklı basın açıklaması tüm şubelerimizle birlikte eş zamanlı olarak yapılmıştır.

<https://www.ihd.org.tr/mahpuslarin-tahliyelerini-engelleyen-idare-ve-gozlem-kurullari-iptal-edilsin-2/>

- 10) 27 Ekim 2024 tarihinde “Hasta hakları Tüm Mahpuslar İçin Uygulansın ve Yaşam Hakkı Korunsun!” başlıklı basın açıklaması Merkezi Komisyonumuzun aldığı karar ile tüm şubelerimizle eş zamanlı olarak yapılmıştır.

<https://www.ihd.org.tr/hasta-haklari-tum-mahpuslar-icin-uygulansin-ve-yasam-hakki-korunsun/>

- 11) 19 Aralık 2025 tarihinde 19 Aralık Katliamının 24. yılında “19 Aralık Katliamını Unutmadık, Unutturmayaçagız!” başlıklı basın açıklaması tüm şubelerimizle birlikte eş zamanlı olarak yapılmıştır.

<https://www.ihd.org.tr/19-aralik-katliamini-unutmadik-unutturmayaçagiz-4/>

- 12) 11 Ocak 2025 tarihinde “Politik ve Adi Suçlarında Verilen Hapis Cezalarının İnfaz Sürelerinin Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi ile Türkiye Ceza İnfaz Sisteminde Başlıca Problemler Alanlar ve Çözüm Önerileri” raporumuz kamuoyu ile paylaşılmıştır. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da hükmedilen hapis cezalarının infazı genel olarak, 3713 Sayılı TMK’nun 17. Maddesinde ise bu kanun kapsamında işlenen suçların infazı özel olarak düzenlenmiştir. Türkiye’de infaz sisteminin genelde torba yasalarla değişikliğe

uğraması, uygulama birliğinin sağlanamaması, siyasi suç olarak kategorize edilen suçlarda sert bir infaz politikası yürütülmesi; en başta infazda eşitlik ilkesi olmak üzere, 5275 Sayılı İnfaz Kanunun m.2 de sayılan temel ceza infaz ilkelerini ihlal etmektedir. Ayrıca insan haklarına dayanan ve bireyi cezalandırmaktan çok topluma kazandırmayı hedef alan bir infaz sistemine sahip değiliz. Kamuoyunda örtülü af olarak bilinen 7242 ve 7456 sayılı yasal düzenlemeler ile 5275 sayılı kanuna getirilen değişiklikler zaten karmaşık olan infaz sistemini daha da karmaşık hale getirilmiştir. Bu çalışmamızda karşılaştırılmalı olarak ve güncel değişikliklere de yer verilerek infaz düzenlemeleri, mahpusun cezasının infaz edilme süreleri, şekli, şartları gibi infaz sistemimizin başlıca sorunlu alanları ele alınmaktadır. Tüm başlıklarda Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına yer verilerek üst yargı mercilerinin bakış açılarına da yer verilmiştir.

<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/04/I%CC%87nfaz-Raporu.pdf>

- 13) 10 Mart 2025 tarihinde “R Tipi Hapishaneler ve Bu Hapishanelerde Yaşanan Hak İhlalleri” Raporumuz basın toplantısı düzenlenerek kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu raporla; R tipi hapishaneleri tutuklu veya hükümlülerin barınma, sağlık, güvenlik, sosyal haklar ve rehabilitasyon süreçlerini değerlendirmek ve bu kurumların işleyişine yönelik bir durum analizi yapmak, karşılaşılan sorunları belirlemek ve iyileştirme önerileri sunmak hedeflenmiştir. Hazırlanan bu rapor, 19 Eylül 2024 tarihinde Metris R Tipi Hapishanesi, 20 Eylül 2024 tarihinde Menemen R Tipi Hapishanesi ve 25 Ekim 2024 tarihinde Elâzığ R Tipi Hapishanesi ziyaret edilerek toplam yedi hasta mahpus ile yapılan görüşmelere dayanmaktadır.

<https://www.ihd.org.tr/yeni-rapor-r-tipi-hapishaneler-ve-bu-hapishanelerde-yasanan-hak-ihlalleri-raporu/>

- 14) 28 Mart 2025 tarihinde “Yüksek Güvenlikli, F Tipi ve S Tipi Hapishanelerine dair raporumuz” basın toplantısı yapılarak kamuoyu ile paylaşılmıştır. 2021 yılından itibaren tecrit koşullarını daha da ağırlaştıran ve mahpusların büyük kısmının tek kişilik hücrelerde çok az kısmının da 3 kişilik odalarda tutulduğu hapishaneler devreye konulmuştur. Özellikle Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelerde bulunan tüm mahpuslar “Ağırlaştırılmış Müebbet Hükümlüleri” ile aynı koşullarda tutulmaktadır. Mahpusların özellikle yeni açılan Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelere sevk edilmeleriyle birlikte gittikçe ağırlaşan tecrit koşullarından kaynaklı olarak yaşanan hak ihlallerine ve ağırlaşan sorunlara dikkat çekmek amacıyla bu rapor hazırlanmıştır. Bu raporda mahpuslardan gelen mektuplar, aile başvuruları ve avukatlarla yapılan görüşmelerde aktarılanlar ve tespit edilen sorunlar yer almaktadır.

<https://www.ihd.org.tr/yuksek-guvenlikli-s-tipleri-ve-f-tipi-hapishaneler-kapatilmali/>

- 15) 28 Nisan 2025 tarihinde Merkezi Hapishaneler Komisyonu olarak tüm şubelerimizle ortak olarak hazırladığımız ve hekimlerden de hastalık sınıflandırma

konusunda destek aldığımız “Hasta Mahpuslar” raporumuzu Diyarbakır Şubede yapmış olduğumuz basın toplantısı ile kamuoyuna duyurduk.

<https://www.ihd.org.tr/2025-yili-hasta-mahpuslar-raporu/>

- 16) 05 Ağustos 2025 tarihinde “2024 Yılı Türkiye Hapishaneleri Hak İzleme Raporu” kamuoyu ile paylaşıldı. 2024 yılında 54 İlde bulunan 15 Açık Ceza İnfaz Kurumu, 1 Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu, 2 Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 8 Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu olmak üzere 148 hapishaneden başvuru/bilgi alınmıştır.

Ayrıca Yurtdışından Irak’ta Bağdat Rufese Hapishanesi, Duhok Hapishanesi, Gürcistan’da Batum/Kuvasi, Filipinler’de İsabella Cuayan Hapishanelerinden de toplam 29 başvuru alınmıştır. Rapor içinde çok çeşitli hak ihlallerinin meydana geldiği görülmektedir.

Tüm ihlal başlıklarına dair 2024 yılı içinde en az 26.634 ihlal meydana gelmiştir. Hapishanelerde yaşamlarını yitiren mahpuslar, anneleriyle birlikte tutulan 0-6 yaş arası çocuklar dahil olmak üzere her başvuru ve başvuruların içinde yer alan mahpus sayısına göre ihlaller alınmıştır. Ancak bu ihlallerin tüm mahpuslara uygulandığı düşünüldüğünde ihlallerin yüzlerce katı kadar gerçekleştiğini söylemek abartı olmayacaktır. İhlaller, rapor eki olan mahpuslar tarafından gönderilen mektuplar, mahpus-avukat görüşleri, aile ve yakınları tarafından yapılan başvurular, şubeler tarafından hazırlanan raporların bir araya getirilmesiyle oluşturulan dokümantasyondan tespit edilen ihlaller bu raporu haline oluşturmaktadır.

<https://www.ihd.org.tr/2024-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/>

- 17) 5 Eylül 2025 tarihinde Türk Tabipleri Birliği (TTB), TTB İnsan Hakları Kolu, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), İnsan Hakları Derneği (İHD), Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD), Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD), Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (TAYAD), Med Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Hukuki ve Dayanışma Dernekleri Federasyonu (MED TUHAD-FED) ile Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES); S tipi, Y tipi ve Yüksek Güvenlikli olarak adlandırılan hapishanelerde yaşanan hak ihlallerine dikkat çekmek ve Türkiye’nin uluslararası yükümlülükleri doğrultusunda bu hapishanelerin kapatılması çağrısını yinelemek amacıyla 4 Eylül 2025 günü bir basın toplantısı düzenledi.

<https://www.ihd.org.tr/saglik-insan-haklari-ve-hukuk-orgutlerinden-ortak-aciklama-s-tipi-y-tipi-ve-yuksek-guvenlikli-hapishaneler-kapatilsin/>

- 18) Komisyon eş sözcüleri ve üyeleri tarafından hapishanelerde yaşatılan sorunlara dair basın ve yayın organlarına çeşitli demeçler verilmiş, röportajlar yapılmış ve televizyon yayınlarına katılım sağlanmıştır.

İHD MERKEZİ KADININ KOMİSYONU

Kadın Sekreteryaya Faaliyet Raporu:

25 Kasım 2023 – 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’nde “Kadına Yönelik Şiddet Politikadır!” başlıklı açıklama hazırlanarak şubelerle ve kamuoyuyla paylaşıldı.

23 Ocak 2024 İHD Akademi Diyarbakır’da Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

16 Ocak 2024 – Derneğimize yapılan bildirimde göre; hapisanelerde yaşanan sorunlar ve tecrit uygulamasına dikkat çekmek ve bu sorunlar nedeniyle sürdürülen açlık grevinin kısa sürede sonlandırılması için yetkililerde ve kamuoyunda duyarlılık yaratmak amacı ile mahpus yakını anneler tarafından sürdürülen Adalet Nöbeti’ne katılan Barış Annelerinden Kumru Akgül, Gülsüm Öztürk, Bedia Gökyüz ve Fatma Yılmaz, Kadın Zamanı Derneği başkanı Dilek Başalan ve kadın hareketi temsilcilerinden oluşan çok sayıda aktivist bu sabah evlerinden gözüaltına alınmışlardır basın açıklaması yapılmıştır.

01 Mart 2024 –İnsan Hakları Derneği olarak bir süredir yürüttüğümüz “Barış Nöbeti” tüm şubelerde eş zamanlı olarak “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” nedeniyle “Kadınlar Barış İstiyor” sloganıyla gerçekleştirildi.

2-3 Mart 2024 tarihinde İHD Adana şubede Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

04 Mart 2024 tarihinde Rosa Kadın Derneği eski başkanı Adalet kaya hakkında, dernek faaliyetleri kapsamında yürüttüğü çalışmalar nedeniyle örgüt üyeliği iddiasıyla Diyarbakır 11. Ağır Ceza mahkemesinde görülen dava izlendi.

22-23 Haziran 2024 İHD Hakkari/Gever’de şubede Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

25-26 Haziran 2024 İHD Van Şubede Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

05 Temmuz 2024 – 9.yargı Paketi ile getirilmek istenen ve AYM kararını hiçe sayan Soyadı değişikliği tasarısı ile ilgili basın açıklaması yapıldı.

6-7 Temmuz 2024 İHD Iğdır Şubede Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

10-11 Temmuz 2024 İHD Kars Şubede Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

13-14 Temmuz Ağrı Barosu, İHD Ağrı Şubede Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

16 Eylül 2024 tarihinde Jina Mahsa Amini'nin ölüm yıldönümü nedeniyle basın açıklaması yayınlandı.

28-29 Eylül 2024 İHD İzmir şubede Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

7 Ekim 2024 – 'İHD'Lİ KADINLARDAN MECLİS BAŞKANLIĞINA AÇIK MEKTUP' tüm şubelerden eş, zamanlı gönderilmiştir. Mektupta, İnsan Hakları Savunucusu kadınlar olarak, Meclis Başkanlığına Kadına yönelik şiddetin böylesine arttığı bugünlerde Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'nin yeniden imzalanmasının tartışılması ve ardından da imzaya açılması konusunda mecliste bulunan siyasi partilere bir çağrıda bulunmasını talebi ile mektup gönderilmiştir.

19 Ekim 2024 İHD Batman Akademi'de Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

20 Ekim 2024 Bingöl Eğitim Sen KESK bileşenleri TMMOB'a Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

2-3 Kasım 2024 Şırnak İHD Şırnak Şube, KESK bileşenleri Eğitim Sen Ses'e Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

25 Kasım 2024 tarihinde Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş'tan Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'ni meclis gündemine yeniden getirmesi ve imzaya açmanızı talep eden mektup gönderilmiştir.

19 Aralık 2024 tarihinde açıklanacak Taybat İnan ile ilgili, Taybet İnan'ı unutmadık, Taybet İnan'ın davasının peşini bırakmayacağız. Bu cezasızlık politikası, bu çatışmalı ortam sona erene kadar insan hakları mücadelesinde kararlıyız. Barış istemeye devam edeceğimize dair basın açıklaması yapılmıştır.

22 Ocak 2025 tarihinde 'Rojin Kabaiş için adalet talep ediyoruz' basın açıklaması yapılmıştır.

7 Mart 2025 tarihinde 'Kadınlar Barış İstiyor' şiarıyla tüm şubelerde eş zamanlı basın açıklaması yapılmıştır.

8 Mart 2025 Adana Çukurova Üniversitesi Kadın Dayanışma Ağı'na Ses'e Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

9 Mart 2025 Batman İHD Batman, Batman Barosu Kadın Hakları Merkezi ile Ses'e Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır

12 Mart 2025 Antep KESK Kadın Meclisi, Eğitim Sen ile Ses'e Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

13-14 Mart Urfa İHD Urfa, Urfa Barosu ile Ses'e Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır

20 Nisan 2025 Adana, İHD Adana Akademi ile Ses'e Toplumsal Cinsiyet ve mobbing eğitimleri yapılmıştır.

11 Ağustos 2025 tarihinde Erkek Egemen Şiddet Politikası basın açıklaması yayınlanmıştır.

14 Ağustos 2025 tarihinde İHEP Kapsamında Kadın Hakları İnceleme Raporu yayınlanmıştır.

19 Eylül 2025 tarihinde LGBTİ+ ve kadınlara Aile Yılı sansürü hakkında basın açıklaması düzenlenmiştir.

20 Ekim 2025 tarihinde' Rojin Kabaiş Dosyasında Adli Tıp Kurumu ve Cezasızlık Gerçeği' tüm şubelerde ortak basın açıklaması yapılmıştır.

Cinsiyetçi, Baskıcı Davranışların ve Mobbingin Önlenmesine Dair Politika Belgesi kapsamında derneğimize yapılan başvurular değerlendirmeye alınmıştır.

İHD ÇOCUK HAKLARI KOMİSYONU

2023-2025 faaliyet dönemi içerisinde şubelerimizin çocuk hakları komisyonları çok sayıda basın açıklaması düzenlemiş ve çeşitli platformlarla ortak çalışmalar yürütmüşlerdir.

20 Kasım 2023 tarihinde ‘BEN ÇOCUĞUM HAKLARIMLA VARIM’ şiarıyla çocuk hakları haftası için hazırlanan açıklamamız basın ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

30 Kasım 2023 tarihinde Cizre’de yaşanan çocuk intiharları başta olmak üzere tüm çocuk intiharlarının etkili bir şekilde soruşturulması, çocukları intihara sürükleyen ekonomik, sosyal ve psikolojik nedenlerin tespit edilerek çocukları güçlendirecek politikalara öncelik verilmesi üzerine hazırlanan “**Çocuk İntiharları Araştırılsın, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulansın**” basın açıklamamız tüm şubelerimiz ve kamuoyuna duyurulmuştur.

20 Kasım 2024 tarihinde ‘Çocuk Hakları Bir Gün Değil Her Zaman Öncelik ve Gündem Olsun!’ Şiarıyla Çocuk Hakları haftası kapsamında hazırlanan basın açıklaması tüm şubelerimiz ve kamuoyuna paylaşılmıştır.

19 Nisan 2025 tarihinde Fisa Çocuk Hakları Merkezi, İHD Merkezi Çocuk Komisyonu, AYHED, Urfa, Mersin ve Diyarbakır Baroları, CİSST, Çocuklar için Adalet Derneği, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı, İCHILD, ÇAÇAV, Romani Godi ve Sayın Ebru Ergin gibi kurum ve uzmanların katkıları ile İnsan Hakları Eylem Planı Kapsamında 2021-2023 yılı arasındaki yasal düzenlemeler çerçevesindeki değişiklikleri inceleyen Çocuk Hakları Çalıştayını Ankara’da düzenlenmiştir.

12 Haziran 2025 tarihinde Çocukların ucuz iş gücü değil, hak sahibi bireyler olduğuna ve Çocuk işçiliğiyle mücadele için ortak bir sorumluluk alınmasına dair hazırlanmış olduğumuz ‘Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü’ basın açıklaması tüm şubelerimiz ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

19 Ağustos 2025 tarihinde **İnsan Hakları Eylem Planı Kapsamında yapılan yasal düzenlemeler çerçevesindeki değişiklikleri inceleyen İHEP** Kapsamında Çocuk Hakları İnceleme Raporumuz yayınlanmıştır.

Çocuklar için adalet girişimi oluşumuna dahil olduk ve imza kampanyaları düzenledik.

ROBOSKİ ADALET PLATFORMU

28 Aralık 2011 tarihinde gerçekleştirilen ve 17'si çocuk 34 kişinin yaşam hakkının ihlal edildiği Roboski Katliamına ilişkin çalışmalarımız İHD olarak 2023-2025 döneminde de devam ettirilmiştir.

Katliamın faillerinin yargılanması ve adaletin sağlanması, cezasızlığın son bulması için duyarlılığı gündemde tutmak için aylık rutin açıklamalar Ankara Şubenin içinde olduğu “Roboski İçin Adalet Girişimi” ile birlikte yapılmıştır. Her yıldönümünde geniş katılımlı açıklamalar, panel ve film gösterimleri gerçekleştirilmiştir.

Dava süreci

1. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı 11 Haziran 2013'te “taksirle ölüme sebebiyet vermekten dolayı” dosya hakkında “görevsizlik” kararı verdi. Başsavcılık daha sonra dava dosyasını Genelkurmay Askeri Savcılığı'na gönderdi ancak Ocak 2014'te “takipsizlik” kararı verildi.
2. Roboski'de hayatını kaybedenlerin yakınları Temmuz 2014'te Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yaptı. Ancak mahkeme, başvuruda eksiklikler olduğunu belirtti ve “eksikliğin süresinde giderilmemesi” gerekçesiyle başvuruyu 24 Şubat 2015'te usulden reddetti. Bu kez hayatını kaybedenlerin yakınlarından oluşan 281 kişi, 2016'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurdu.
3. AİHM, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle 17 Mayıs 2018'de başvuruyu reddetti. AİHM gerekçe olarak, dava avukatlarının eksik olduğu bildirilen belgeleri 15 günlük sürede değil, 17 günde göndermesini hata olarak kabul etti.
4. Dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak'ın bir televizyon programında “Uludere konusunun, uçak konusunun tekrar inceleneceğini düşünüyorum” sözlerinin ardından ise dava avukatları, Haziran 2019'da Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına başvurdu. “Yeni delil varlığı” sebebiyle Roboski dosyasının yeniden açılmasını talep etti.
5. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı ise “yetkisizlik” kararı vererek, dosyayı Uludere Cumhuriyet Savcılığına gönderdi.
6. 6 yıl sonra 9 Nisan 2021'de Roboskili aileler yine AYM'ye başvurdu. Başvuru halen AYM'de derdesttir.

İHD EKONOMİ VE SOSYAL HAKLAR KOMİSYONU

- İnsan Hakları Derneği olarak kuruluşundan itibaren haklar arasında bir ayrım gözetmemiştir. Hak kavramının öznesi birey ya da gruplardır. İHD'nin haklar arasında öncelik belirleme gibi bir düşüncesi olmamıştır. Hak mağduru birey veya grubun mağduriyeti nedeniyle İHD'ye başvurusu temel alınmıştır. Kim hangi konuda bir mağduriyet yaşamışsa o konuda İHD'ye başvuru yapmıştır. Dolayısıyla İHD'nin hak alanlarıyla ilgili çalışmasını belirleyen; mağdur başvuruları, ihlallerin yoğunlaştığı alan ile ülkedeki hukuki, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki yasal, anayasal düzeydeki hak ihlalleri olmuştur. Kısacası sistemin yarattığı mağduriyetler, insan hakları ihlalleri İHD'nin raporlarının hazırlanmasında belirleyici olmuştur.
- Derneğimize yapılan ihlal başvurularında dönemsel olarak farklılıklar olmaktadır. Bazı dönemlerde yaşam hakkı ihlalleri, bazı dönemlerde işkence ve kötü muamele, toplantı ve gösteri hakkının kullanılmasının engellenmesi, kadınlara yönelik şiddet, keyfi gözaltı gibi ihlallerden birisi diğerlerine göre artış veya azalış seyri izleyebilmektedir. Bu durum ülkenin içinde bulunduğu duruma bağlı olmakla birlikte, temel insan hakları sorunlarının çözüme kavuşturulmaması nedeniyle birçok alandaki ihlal de sistematik hale gelmiş bulunmaktadır.
- İHD 1994 yılından itibaren düzenli yıllık insan hakları raporları çıkarmaktadır. Şubelerimize ve genel merkezimize yapılan başvurular ile ulusal ve yerel basına yansıyan ihlallerin verilerinin toplanmasıyla raporlarımız oluşturulmaktadır.
- Raporlarımızda uzun yıllardır ekonomik ve sosyal hak ihlalleri başlığı altında veriler de yer almaktadır. Ancak bu alandaki ihlallerin büyük çoğunluğu derneğimize başvuru yapmadığı gibi ulusal ve yerel basına da çok az bir kısmı yansımaktadır. Son yıllarda İSİG Meclisinin yayımladığı veriler ile resmi verilerin daha fazla veriye ulaşılmasını sağlamaktadır.
- Ekonomik krizler döneminde olduğu gibi 2020 yılından sonra Pandemi nedeniyle başvurular doruk noktasına çıkmıştır. Pandemiyle birlikte yoksulluk, işsizlik ve gelir kaybında büyük bir artış yaşanması, insanların bir kısmının temel geçim gereksinimlerini karşılayamaz hale gelmesi başvuruların artmasında etkili olmuştur. Pandeminin bitimiyle birlikte yeniden başvurular yeniden eski rutinine dönmüştür.
- 2024-25 yıllarında enflasyonda küçük bir azalma olmuşsa da hala dünya ortalamasının çok üzerinde bir seyir izlemektedir. TÜİK tarafından 2024 yılı enflasyonu %44, 2025 yılı Ekim ayı itibarıyla 12 aylık %33 olduğu açıklanmıştır. Oysa ENAG ise bunun neredeyse iki katı (2024 83.2024 Ocak-Şubat dönemine ait OECD raporlarından gelmektedir. Rapora göre, Türkiye yüzde 71,1'lik gıda enflasyonu ile 38 OECD üyesi ülke arasında açık ara ilk sırada yer almıştır. 40, 2025 Ekim ayına göre 12 aylık 63.23) olduğunu açıklamaktadır.
- AB ülkeleri ortalamasında enflasyon yüzde 2,2, Türkiye'de ortalama yıllık enflasyon AB ülkeleri ortalamasının 15, Türkiye'de yüzde 36,06 olan gıda enflasyonu ise AB ülkeleri ortalamasında yalnızca yüzde 3 seviyesinde. Yıllık gıda enflasyonu ise AB ortalamasının 12 katı olmuştur.

- 2024 Ocak-Şubat dönemine ait OECD Raporuna göre, Türkiye yüzde 71,1'lik gıda enflasyonuyla 38 OECD üyesi ülke arasında açık ara ilk sırada yer almıştır.
- Yukarıda verilen ekonomik duruma rağmen 2025-2026 dönemindeki mali ve sosyal haklarının belirlendiği yaklaşık 600 bin işçiyi ilgilendiren Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Protokolüyle 2025 yılının ilk 6 ayı yüzde 24, ikinci 6 ay için yüzde 11, üçüncü 6 ay için yüzde 10, dördüncü 6 ay için yüzde 6 olarak zam oranlarında bir artış sağlanmış durumda.
- Kamuda çalışan memurlar için ise daha da vahim bir durum söz konusu. Kamuda çalışan Memur sendikalarının, kamu işverenlerinin anlaşılamadığı sözleşme, **Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun kararıyla yürürlüğe girdi. Böylece;** Memurlara 2024 yılının ilk altı ayında %15, ikinci altı ayında %10; 2025'in ilk altı ayında %6, ikinci altı ayında ise %5 zam yapıldı. 2026 yılının ilk altı ayı için %11, ikinci altı ay için %7; 2027 yılının ilk altı ayı için %5, ikinci altı ayı için ise %4 olarak artış sağlanması kararlaştırıldı.
- Türk-İş verilerine göre; 2024 yılında açlık sınırı 21.083 TL TL'ye, yoksulluk sınırı da 68.675 TL yükseldi. Buna karşılık 2024 yılı asgari ücret **17.002 TL** oldu. 2025 yılında ise 30 Eylül tarihi itibarıyla açlık sınırı **27.970 TL**. İken, yoksulluk sınırı **91.109 TL** oldu.
- Türkiye işçi cinayetlerinde de oldukça ön sıralardadır. İSİG verilerine göre **2024 yılında** 1897 işçi yaşamını yitirirken, 2025 yılının ilk dokuz ayında en az 1566 işçi hayatını kaybetti.

İHD Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu olarak işçilerin ve emekçilerin birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs'ta basın açıklaması yayımladık; işçi ve memurların grev ve hak alma eylemlerinde yanlarında olmaya, dayanışma göstermeye çalıştık. Fakat eksikliklerimizin yaptıklarımızdan fazla olduğunu, bu nedenle; Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu'nun daha fazla aktif olması ve tüm şubelerde de kurulmasının, ekonomik ve sosyal haklar ihlallerinin takip edilmesini hakların bütünselliği açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

İHD AFET VE EKOLOJİ KOMİSYONU

6 Şubat 2024 – Afet Değil Katliam!

6 Şubat depremlerinin yıl dönümünde, afetin insan eliyle büyüyen boyutlarına dikkat çeken “Afet Değil Katliam!” başlıklı açıklama hazırlanarak tüm şubelere gönderildi.

15 Mart 2024 – Orman Alanlarının Sınır Dışı Edilmesine Karşı Dava

19 Ocak 2024 tarih ve 32434 sayılı Resmî Gazete’nde yayımlanan, Bingöl, Bursa, Elazığ, Eskişehir, Kastamonu, Kocaeli, Konya, Kütahya, Manisa, Muğla, Sinop, Tokat ve Zonguldak illerinde bazı alanların orman sınırları dışına çıkarılmasına ilişkin karara itiraz edilerek EGEÇEP ve Salihli Çevre Derneği ile birlikte dava açıldı.

28 Mart 2024 – 2023 Yılı Ekolojik Hak İhlalleri Raporu

Ankara Şube Ekoloji Komisyonu tarafından “2023 Yılı Ekolojik Hak İhlalleri Raporu” kamuoyu ile paylaşıldı.

15 Mayıs 2024 – Madencilik Katliamlarına Karşı Eş Zamanlı Basın Açıklamaları

Soma, Ermenek, Şirvan, Amasra, Şırnak ve İliç’te yaşanan iş cinayetlerinin sorumlularının yargılanması talebiyle tüm şubelerde eş zamanlı basın açıklamaları düzenlendi.

23 Mayıs 2024 – Katliam Yasasına Karşı Meclis Eylemi

Meclise getirilen ve doğa tahribatına yol açan düzenlemeye karşı Meclis önünde basın açıklaması gerçekleştirildi ve sosyal medya üzerinden kamuoyu bilgilendirmesi yapıldı.

5 Haziran 2024 – Dünya Çevre Günü

Ekolojik yıkıma dikkat çekmek amacıyla sosyal medya üzerinden bilgilendirici paylaşımlar yapıldı.

21 Haziran 2024 – Diyarbakır Kent Platformu Ön Raporu

Amed Şube’nin üyesi olduğu Diyarbakır Kent Platformu tarafından hazırlanan tespitlerin yer aldığı ön rapor kamuoyuna duyuruldu.

5 Temmuz 2024 – Batman Barış Nöbeti

Batman Şubesi, bölgedeki ekolojik yıkıma karşı barış nöbeti eylemi gerçekleştirdi.

15 Temmuz 2024 – Şırnak Orman Kesimleri Bilgi Talebi

Şırnak’taki orman kesimlerine ilişkin bilgi edinme başvurusu yapıldı.

24 Temmuz 2024 – Tarım ve Orman Bakanlığı’na Resmî Başvuru

Şırnak orman kesimlerinin dayanağı olan idari işlemin iptali ve bilgi edinme talebi Tarım ve Orman Bakanlığı’na iletilti.

28 Temmuz 2024 – Deprem Sonrası İnsan Hakları Paneli Deprem Aileleri Platformu tarafından Türkiye Barolar Birliği’nde düzenlenen “6 Şubat Depremleri Sonrası Hukuki Mücadeleler” panelinde, “Deprem Sonrası İnsan Hakları ve İhlalleri” konulu sunum yapıldı.

19 Ağustos 2024 – Depremle Birlikte Yaşam Eğitimi

Tüm şubelere yönelik olarak “Depremle Birlikte Yaşam İçin Pratik Bilgiler ve İlk Müdahaleci Eğitimi” çevrimiçi düzenlendi ve eğitim dokümanları şubelerle paylaşıldı.

Aynı tarihte, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın önceki bilgi talebine yanıt vermemesi üzerine Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’na şikâyet başvurusu yapıldı.

26 Eylül 2024 – Ekovar Çevre Grup Davası

İzmir 5. İdare Mahkemesi’nde, Nükleer Düzenleme Kurumu’nun Ekovar Çevre Grup Geri Dönüşüm A.Ş.’ye verdiği çevresel faaliyet yetkilendirme işlemi ve buna bağlı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın onay kararına karşı; yürütmenin durdurulması ve iptal talebiyle yurttaşlarla birlikte ortak dava açıldı ve suç duyurusunda bulunuldu.

15 Kasım 2024- Antakya’da Deprem Sonrası Çevresel Sorunlar adlı raporun kamuoyu ile paylaşılması.

16 Kasım 2024 – Birleşmiş Milletler’e Katkı Çağrısı

Birleşmiş Milletler Toksik Maddeler ve İnsan Hakları Özel Raportörü’nün 2–13 Aralık tarihli Türkiye ziyareti kapsamında katkı çağrısına destek mektubu gönderildi.

9 Ağustos 2025 – ÇED Raporu İtirazı

Çanakkale Merkez ilçede Koza Altın İşletmeleri A.Ş. tarafından planlanan “Altın-Gümüş Madeni Açık Ocak İşletmesi” projesine ilişkin 30 Temmuz 2025 tarihli nihai ÇED raporuna itiraz dilekçesi, İzmir Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’ne sunuldu.

26 Ağustos 2025- TBMM’de kurulan resmi ismiyle “Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu” tarafından dinlenecek “İklim Adaleti Koalisyonu” komisyonunda dinlenilmesi önerilen kurumlar içerisinde. Komisyon için hazırlanması planlanan rapor için birçok kurumun da yer aldığı toplantı yapıldı. “Doğayla Barış” adlı çağrı metnini ilk çağrıcılar olarak çıkarken Afet Ve Ekoloji Komisyonu olarak imzacı olduk.

30 Ağustos 2025- 7554 sayılı Torba Yasa’ya karşı hazırlanan bu metin, doğal varlıklarımızı, mülkiyet ve yaşam hakkımızı savunmak amacıyla çok sayıda demokratik kitle örgütü, meslek odası, çevre ve hak örgütü tarafından ortaklaşa kaleme alınmış ve imzalanmıştır. Bizler de bu ortak çağrının bir parçası olarak, yasanın iptali ve uygulanmaması için toplumsal dayanışmayı büyütmeyi hedefleyen bu çalışmaya imzamızı attık

02 Eylül 2025 - Üyesi olduğumuz FİDH uluslararası İnsan hakları Federasyonu Avrupa Komisyonu’nun Ursula von der Leyen liderliğinde başlattığı “basitleştirme” adı altındaki süreç, işçi hakları, çevre, iklim, dijital gizlilik, sosyal adalet ve insan haklarını koruyan düzenlemelerin hızla geri çekilmesi, zayıflatılması ve şirketlerin çıkarlarına göre şekillendirilmesi anlamına geliyor; bu durum demokrasiye, toplumsal eşitliğe ve kamu yararına ciddi tehditler oluştururken sivil toplum, sendikalar ve kamu yararını savunan gruplar, hakların ve çevrenin kâr uğruna satılamayacağını vurgulayarak daha fazla şeffaflık, hesap verebilirlik, güçlü koruma yasaları, bağımsız denetim ve karar alma süreçlerinde toplumsal aktörlerin etkin katılımı çağrısında bulunuyor. Bu temelde imza kampanyası başlatmış. İHD Afet ve Ekoloji Komisyonu olarak imzacı olduk.

28 Eylül 2025- ‘‘Halka rağmen kanun yapılmaz, yapılsa da meşru olmaz!7554 sayılı ‘‘Süper İşgal Yasası’’, köylünün toprağını, halkın geleceğini şirketlere bırakıyor. Bu işgale karşı temel haklarımızdan vazgeçmiyoruz.’ adlı mitinge destek verdik.

Değerlendirme

Merkezi Afet ve Ekoloji Komisyonu, 2024–2025 döneminde depremlerden orman kesimlerine, madencilik faaliyetlerinden nükleer atık depolama projelerine kadar geniş bir yelpazede çevre ve yaşam hakkını savunmayı sürdürmüştür. Hukuki başvurular, kamuoyu bilgilendirme çalışmaları, ortak davalar ve eş zamanlı basın açıklamaları ile ekolojik yıkıma karşı etkili bir mücadele yürütülmüş; insan hakları temelli bir çevre savunusu güçlendirilmiştir.

TİHV İLE İLİŞKİLER

Kurucusu olduğumuz Türkiye insan hakları vakfı ile ilişkilerimiz bu dönemde de devam etmektedir.

İHD tüzel kişiliği vakıfta iki yönetim kurulu üyesi ile temsil edilmekte ve bu kişiler kurucular kurulu ve yönetim kurulu toplantılarına katılım gerçekleştirmişlerdir. Son seçimli kurucular kurulu toplantısında vakıf yönetim kurulu asil üyeliğine İHD Genel Sekreteri Halil İbrahim Vargün, yedek üyeliğe ise İHD MYK üyesi Rehşan Bataray Saman seçilmiştir. Rehşan Bataray Saman sonradan boşalan yer dolayısıyla asil üye olarak Vakıf yönetim kurulu üyesi olarak görevine devam etmiştir. İHD'yi temsilen TİHV yönetiminde yer alan arkadaşlarımız düzenli olarak TİHV yönetim kurulu toplantılarına katılmış ve TİHV ile İHD arasındaki koordinasyonu sağlamışlardır. TİHV'in temsilciliklerinin bulunduğu Ankara, İstanbul, İzmir, Diyarbakır ve Van illerinde derneğimiz ile birlikte çok sayıda ortak açıklama, raporlama ve insan hakları odaklı çalışmalar yürütülmüştür. Yeni dönemde TİHV Cizre temsilciliği çeşitli nedenlerle kapanmak durumunda kalmıştır. Sayılan illerimizde karşılıklı destek ve dayanışma çalışmaları daha da güçlenmiştir.

İHD ve TİHV, Türkiye'de yaşanan hak ihlallerinin önlenmesi, açığa çıkarılması, raporlanması ve kamuoyu ile paylaşılarak duyarlılık yaratılması konularında bu dönemde de birlikte çalışmalar gerçekleştirmiştir. Daha çok işkence görenlerin ve yakınlarının yaşadıkları travma ile baş ederek fiziksel – ruhsal – sosyal iyilik haline ulaşmalarına ve her düzeydeki çalışmalar ile işkencenin önlenmesine katkı konusunda çalışmalar yürüten TİHV ile insan hakları politikalarının etkinleştirilmesi ve başkaca birçok konuda da çeşitli tarihlerde basın açıklamaları ve ortak raporlama çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca, TİHV ile insan hakları savunucularının korunması ve Türkiye'nin insan hakları ortamının güçlendirilmesi için bir programı da beraberce yürüttük.

Yerel insan hakları savunucularını harekete getirerek taban merkezli yaklaşımla ilerlettiğimiz program kapsamında 2021-2024 yılları arasında 6 bölgede yerel dayanışma ağı kurma çalışmalarını sürdürmeye çalıştık.

Şubelerimizle yaptığımız istişareler ve görüşmeler neticesinde bu çalışmalarımızda kolaylaştırıcı olarak yer alacak arkadaşları belirlemiştik. Çalışmalarımız Ankara, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Van ve Adana merkezli olarak ve en az şubelerimizin bulunduğu iller kapsayacak şekilde yürütmeye çalıştık. Yürüttüğümüz ortak çalışmada 6 arkadaşımız bölgesel dayanışma gruplarının sağlıklı ve verimli işlemesi için katkı sunmuşlardır.

Akdeniz Bölgesi: Yasemin Dora Şeker
Doğu Anadolu Bölgesi: Jiyan Özkapan,
Ege Bölgesi: Nehir Bilece,
Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Yusuf Erdoğan,

İç Anadolu Bölgesi: İsmail Boyraz,
Marmara Bölgesi: Davut Arslan

İHD ve TİHV olarak uluslararası ortaklarımızla beraber yürüttüğümüz bu çalışma kapsamında bir araya gelen insan hakları savunucuları; insan hakları alanında mücadele etmeyi sürdürebilmek için hak mücadelesinin önündeki engelleri tespit ederek bunlara karşı ortak çalışmalar üretmeye çalışmıştır. Bu kapsamda birçok forum ve diğer etkinliklerle insan hakları savunucuları bir araya gelerek; insan hakları mücadelesinin olanaklarını ve zorlukları ile ortak çalışma pratiklerini tartışma fırsatı bulmuştur.

Bu program kapsamında insan hakları savunucularına yönelik çok önemli destek çalışmalarımız gerçekleşmiştir. Bu destekler arasında eğitim faaliyetleri, hukuki destek, izleme ve raporlama, ihtiyaç sahibi hak savunucularına destekler vardı. Bu desteklerin hayata geçirilmesinde bölge dayanışma grupları şubelerimizle irtibat halinde çalışmalarını sürdürmeye gayret göstermişlerdir. Bu amaca yönelik gerçekleştireceğimiz kapsamlı faaliyetleri ise şöyle sıralayabiliriz:

İnsan Hakları Savunucular için Eğitim Programları

- İnsan Hakları İhlallerini İzleme ve Raporlama Eğitimi
- İkincil Travma ve Tükenmişlik Eğitimleri
- Dijital ve Fiziksel Güvenlik Eğitimleri
- Yerel ve Uluslararası İzleme Mekanizmalarının Kullanımına ilişkin Eğitimler
- Süper Vizyon Programları
- Mesleki/Kişisel Gelişim Programları
- İnsan Hakları Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütlerinin Kapasitelerinin
- Güçlendirilmesi
- İnsan Haklar Örgütlerine Kurumsal Destek
- İnsan Haklar ihlallerine ilişkin Bilgi Akışı Ağlarının Güçlendirilmesi

Söz konusu programın sonlandırılması sonrası özellikle insan hakları savunucuları ve örgütlerine yönelik olarak TİHV tarafından bu programın devamı niteliğinde olan yeni bir programın duyurusu yapılmış. Önceki programdan farklı olarak Deprem Bölgesi adı verilen Hatay ve çevresi ile yukarıda belirtilen diğer bölgelerde çalışmalara başlanmıştır. Söz konusu program insan hakları savunucularının desteklenmesi ve korunması amacıyla bahsedilen bölgelerde önceki çalışmada olduğu gibi bölge dayanışma grupları kurarak insan hakları savunucularının korunması ve desteklenmesi amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

30 yıl cezaevinde kalan mahpuslardan 353'ü TİHV'e başvuru yapmıştır.

BARIŞ ÇALIŞMALARI

İnsan Hakları Derneği kurulduğu günden beri barış hakkını temel bir insan hakkı olarak ele almış ve her koşulda barış hakkını savunmakta ısrarcı olmuştur. Bu faaliyet dönemimizde de özellikle coğrafyamızda Kürt meselesinden kaynaklı süren savaş ve çatışmaların demokratik ve barışçıl yollardan çözümü konusunda çok sayıda basın açıklaması, panel vb. çalışmalar ile eş genel başkanlar, MYK üyeleri ve şube yönetimlerinin basına verdiği demeçlerle barış hakkı her daim gündemde tutulmuştur. Bu temelde, geçen faaliyet döneminde (1 Eylül 2022) başlatılmış olan ve her ayın ilk cuma günü tüm şubelerimizde eş zamanlı olarak gerçekleştirilen “**Barış Nöbetleri**” sürdürülmüş ve 1 Eylül 2024 tarihinde MYK’mızın yapmış olduğu değerlendirme sonucu barış çalışmalarının başka bir formatta sürdürülmesi kararı alınmıştır. Bu kapsamda:

1. 16-17 Mart 2024 tarihlerinde Diyarbakır’da, **Kürt Meselesinin Çözümü ve Barış Uluslararası Konferansı**²,
2. 8-9 Şubat 2025 tarihlerinde İstanbul’da, **Geçiş Dönemi Adaleti: MENA Bölgesindeki Zorluklar ve Fırsatlar Uluslararası Konferansı**,
3. 21-22 Haziran 2025 tarihlerinde Diyarbakır’da **Barışa Giden Yol: Hafıza ve Adalet Konferansı**³ düzenlenmiştir.
4. 7 Temmuz 2025 tarihinde **Kürt Meselesinde Çözüm Algısı Kamuoyu Araştırması**⁴ sonuçları kamuoyuyla paylaşılmıştır.
- 5.

Ayrıca 1 Ekim 2024 tarihinden itibaren TBMM bünyesindeki parti grupları arasında Kürt meselesinin çözümü konusunda başlayan diyaloglar ve ilerleyen süreçte atılan adımlara ilişkin de İHD olarak destek açıklamaları ve sivil toplum örgütlerinin sürece katılımları konusunda çalışmalar yapılmıştır:

10-11 Temmuz 2025 tarihlerinde Kürdistan Bölgesel Yönetimi toprakları Süleymaniye/ Cesane Mağarası bölgesinde gerçekleştirilen, silahların yakılarak imha edilmesi törenine derneğimizi temsilen Eş Genel Başkan Hüseyin Küçükbalaban, Eş Genel Başkan Yardımcısı Gülseren Yoleri ile MYK üyemiz ve Diyarbakır Şube Eş başkanı Ercan Yılmaz’dan oluşan üç kişilik heyetle katılmıştır. Bu tören esnasında İHD’nin de aralarında bulunduğu üç sivil toplum örgütüne silahlarını yakan otuz militanın kimlik bilgileri ve yakılan silahların envanterinden oluşan dosya teslim edilmiştir. Bu törene ilişkin **gözlem ve tespit raporumuz**⁵ 27 Ağustos 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır.

TBMM bünyesinde kurulan “**Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu**”na derneğimiz davet edilmiştir. Bu davete istinaden derneğimizi temsilen Eş Genel Başkan Hüseyin Küçükbalaban, MYK üyelerimiz Vetha Aydın Yüksel ve

² Bu konferansın sonuç bildirgesi aşağıda bilgimize sunulmuştur.

³ Bu konferansın sonuç bildirgesi aşağıda bilgimize sunulmuştur.

⁴ https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/07/2504_KONDA_IHD_V6-1.pdf

⁵ <https://www.ihd.org.tr/11-temmuz-2025-silah-imha-toreni-gozlem-ve-tespit-raporu/>

Ercan Yılmaz komisyona derneğimizin görüş ve önerilerinden oluşan bir sunum yapmışlardır. Komisyona yapılan sunum⁶ sonradan kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Barış Sürecine ilişkin hazırlıklar kapsamında derneğimiz arşivi taranmış ve elde edilen veriler **Kürt Sorununda Yaşam Hakkı İhlalleri Bilgi Notu**⁷ başlığıyla raporlaştırılarak, TBMM komisyonu ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

TBMM’de kurulan komisyon çalışmaları yakından izlenerek 5 Ağustos-1 Eylül 2025 tarihleri arasında yapılan dinlemeler ve çalışmaları değerlendirdiğimiz, **Barış İnşasında Sivil Toplum: Komisyon Çalışmalarına Katılım İçin Öneriler**⁸ başlığıyla rapor hazırlanmış ve 1 Eylül 2025 tarihinde, Komisyon üyesi milletvekilleri, siyasi partiler ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

26 Eylül 2025 tarihinde **Kürt Meselesinin Çözümüne Dair Yasal Değişiklik Önerileri**⁹ başlığıyla hazırladığımız önerilerimiz, komisyon üyesi milletvekilleri, siyasi partiler ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

“Barışa Giden Yol: Hafıza ve Adalet” Toplantısı Sonuç Bildirgesi 21–22 Haziran 2025 | Diyarbakır

GİRİŞ

İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi tarafından düzenlenen ve 21–22 Haziran 2025 tarihlerinde İHD Diyarbakır Şubemiz ev sahipliğinde gerçekleştirilen “*Barışa Giden Yol: Hafıza ve Adalet*” başlıklı Konferans, Kürt Meselesi bağlamında uzun yıllardır devam eden çatışmalı sürecin yol açtığı ağır insan hakları ihlallerini, toplumsal tahribatı ve adalet ihtiyacını ele almak üzere gerçekleştirilmiştir.

Konferansın açılış konuşmaları, İHD Eş Genel Başkanları Eren Keskin ve Hüseyin Küçükbalaban tarafından yapılmış; bu konuşmalarda İHD’nin geçmişten bugüne toplumsal barış konusunda yürüttüğü çalışmalar özetlenmiş ve bu Konferansın amacına ilişkin çerçeve sunulmuştur. Ayrıca açılış bölümünde, Şiddetsiz İletişim gönüllüsü Vivet Alevi’nin yaptığı sunumla, çatışma sonrası toplumsal yeniden inşa süreçlerinde diyalog ve dinleme temelli yaklaşımların önemi vurgulanmıştır.

Konferans, çatışmalı süreçten etkilenen yurttaşlar, farklı alanlarda çalışan çok sayıda sivil toplum örgütü, meslek odası, araştırmacı, hak savunucusu ve akademisyenin katılımıyla yürütülmüş; bu geniş katılım, toplantının sadece değerlendirme değil, barışa katkı sunacak önerilerin ön plana çıkma niteliğini de güçlendirmiştir.

6 <https://www.ihd.org.tr/milli-dayanisma-kardeslik-ve-demokrasi-komisyonuna-insan-haklari-dernegini-temsilen-katilan-yoneticilerimizin-ozet-sunumlari/>

7 <https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/08/Ku%CC%88rt-Sorununda-Yas%CC%A7am-Hakk%C4%B1-I%CC%87h-lalleri-Bilgi-Notu.pdf>

8 <https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/09/Bar%C4%B1nC5%9F%C4%B0nC5%9Fas%C4%B1ndaSivilToplum.pdf>

9 <https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/09/ihd-Cozum-Onerileri-Eylul-2025.pdf>

1. GÜN: TANIKLIKLAR VE HAFIZA

Konferansın birinci günü, çatışmalardan doğrudan etkilenen yurttaşların tanıklıklarıyla başlamıştır. Faili meçhul cinayetler, çatışmalar, zorla kaybetmeler, köy boşaltmaları, sokağa çıkma yasakları ve askeri operasyonlar sonucu yaşanan ihlaller aktarılmış; geçmişe dair bu tanıklıklar, adalet ihtiyacının hâlâ karşılanmadığını ortaya koymuştur.

Bu bölümde önemle üzerinde durulması gereken hususlardan biri, Uğur Kaymaz ve Eren Bülbül'ün anneleri tarafından Konferansa gönderilen mesajlar olmuştur. Bu mesajlar, farklı toplumsal kesimlerin yaşadığı acılar arasında bağ kurma ve ortak bir barış talebinde buluşma açısından büyük önem taşımaktadır.

Tanıklıklarda ortak olarak vurgulanan başlıklar arasında; cezasızlık, devletin sorumluluk almaktan kaçınması, geçmişle yüzleşilmemesi ve bu durumun toplumda güvensizlik duygusunu pekiştirmesi yer almıştır. Katılımcılar, geçmişin konuşulmadığı, tanınmadığı ve telafi edilmediği bir ortamda barışın inandırıcı ve sürdürülebilir olamayacağını dile getirmiştir. Ancak tüm bu eksikliklere rağmen barışa olan talep ve barışın sağlanacağına olan inanç ile beraber, herkesin üzerine düşen sorumluluğu alması yönünde beyanlar öne çıkmıştır.

2. GÜN: SİVİL TOPLUMUN ROLÜ

Konferansın ikinci günü, sivil toplum kuruluşlarının deneyim aktarımı ve çözüm önerileriyle sürmüştür. Bu oturumlarda kadın örgütlerinden hukuk derneklerine, ekoloji hareketlerinden meslek odalarına, LGBT+ alanında çalışan oluşumlardan ifade özgürlüğü savunucularına kadar birçok farklı alandan katılımcı yer almıştır.

Yapılan değerlendirmelerde, geçmişteki barış süreci deneyimlerinin eksikleri tartışılmış, bununla beraber mevcut sürecin merkezîyetçi ve dışa kapalı yürütülmesi, ayrıca sivil toplumun sürece yeterince dahil edilmemesine dönük eleştiriler öne çıkmıştır.

Katılımcılar, barışın sadece silahların susmasıyla değil; adaletin tesisi, eşit hakların tanınması, hafızanın güçlendirilmesi, kadınların ve farklı toplumsal kesimlerin katılımıyla mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bu çerçevede sivil toplumun, barışın sadece destekçisi değil, aynı zamanda bilgisi ve tecrübesiyle aktif bir bileşeni olması gerektiği vurgulanmıştır.

TESPİT EDİLEN SORUNLAR

1. Hakikat ve yüzleşme eksikliği: Cezasızlık politikası sürmekte, geçmiş ihlallerle ilgili resmi bir hesaplaşma yürütülmemektedir.
2. Güvenlikçi politikaların devamı: Başlayan sürece rağmen henüz tamamen terk edilmemiş olan güvenlikçi politikalar ve askeri operasyonlar toplumsal barışın önündeki başlıca engellerden biridir.
3. Sivil toplumun dışlanması: Devam etmekte olan sürece bilgi, deneyim ve arşiv sahibi olan sivil toplum örgütleri yeterince dahil edilmemektedir.

4. Kadınlar, gençler ve farklı kimlik gruplarının temsili zayıftır: Müzakere süreçleri, çoğunlukla dar ve erkek egemen yapılarla sınırlı kalmaktadır. Özellikle kadın bakış açısının eksikliği bu türden süreçleri akamete uğratabilecek sonuçlar doğurmaktadır.
5. Toplumsal hafızanın kayıt altına alınmaması: Tanıklıkların belgelenmemesi, geçmişle yüzleşmenin önünü tıkamaktadır.
6. Barış dilinin kullanılmaması: Siyasi iktidar ve özellikle ona yakın olan medya kuruluşları barış dilinden uzak bir üslup kullanmakta ve bu durum toplumun sürece olan güvenini kırmaktadır.

ÖNERİLER

1. Kalıcı toplumsal barışın sağlanması amacıyla çatışmalı süreçten etkilenen tüm kesimlerin temsil edildiği buluşmalar gerçekleştirilmeli, “karşı mahalle” olarak adlandırılan sosyal grupların birbirlerini anlayacakları çalışmalara ağırlık verilmelidir.
2. Kürt meselesinin çözümsüzlüğün bir sonucu olan hasta ve politik mahpusların serbest bırakılması için meclisin ivedilikle sorumluluk alarak, TMK ve İnfaz kanunu başta olmak üzere ceza hukuku mevzuatında yer alan eşitlik ilkesine aykırı uygulamaların ortadan kaldırılması gerekmektedir.
3. PKK tarafından alıkonulan kamu görevlilerinin serbest bırakılması sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine katkı sağlayacaktır.
4. AİHM ve Anayasa Mahkemesi tarafından Türkiye aleyhine verilen hak ihlali kararlarının zaman kaybetmeden uygulanarak hukuki güvenlik ilkesi gereği adil yargılanma hakkının tesisi sağlanmalıdır.
5. Sivil toplum aktörleri muhatap kabul edilmeli, sürece aktif katılımları sağlanmalıdır. Sivil toplum örgütlerinin de barışın inşasında üzerlerine düşen sorumluluğa uygun çalışmalar yürüterek kalıcı barışın sağlanmasına katkı sunmaları gerekmektedir.
6. Bağımsız hakikat komisyonları kurulmalı, devlet arşivleri araştırmacılara açılmalı, mağdur tanıklıkları belgelenmelidir.
7. Köylerine dönemeyen yurttaşların geri dönüşü ve bunun koşulları sağlanmalıdır.
8. KHK ile ihraç edilen kamu emekçileri göreve iade edilmeli, hukuk güvenliği sağlanmalıdır.
9. Kadınların barış süreçlerine eşit katılımı güvence altına alınmalıdır.
10. Diyarbakır 5 Nolu Cezaevi Hafıza Müzesi en kısa sürede tamamlanarak kamuya açılmalıdır.
11. Anadil ve kültürel haklar anayasal güvenceye alınmalı; eşit yurttaşlık ilkesi temel alınmalıdır.
12. Seçme ve seçilme hakkının ihlaline neden olan kayyım atama kararlarının iptal edilmesi ve seçilmiş belediye başkanlarının görevlerine iade edilmesi sağlanmalıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

“*Barişa Giden Yol: Hafıza ve Adalet*” konferansı hem geçmişe dönük bir değerlendirme yapmak hem de geleceğe dair sivil toplum açısından somut bir yol haritası oluşturmak yönünden önemli bir işlev görmüştür. Ayrıca mağdur yakınlarının tanıklıkları, hakikat ve adalet ekseninde yeni bir toplumsal zemine duyulan ihtiyacı bir kez daha görünür kılmıştır.

Konferans boyunca farklı alanlardan gelen katkılar, barışın yalnızca siyasal değil, aynı zamanda toplumsal bir mesele olduğunu ortaya koymuştur. Katılımın genişliği ve ifade edilen görüşlerin çeşitliliği, çatışma çözümüne yönelik tartışmaların çoğulculuk temelinde yürütülmesi gerektiğini göstermiştir. İnsan Hakları Derneği kurulduğu günden bu yana barış hakkını savunan ve barış içinde yaşama hakkının tesisi için çalışmalar yürüten bir sivil toplum örgütü olarak bugün de barış için mücadele etmeye tüm tecrübesi ve arşiviyle hazırdır. Barışın ancak ortak bir sorumlulukla ve toplumsal sahiplenmeyle inşa edilebileceğine inanıyor; tüm tarafları ve sivil toplumu bu süreci güçlendirmek için cesaretle ve kararlılıkla sorumluluk almaya çağırıyoruz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

“Kürt Meselesinin Çözümü ve Barış Konferansı” Sonuç Bildirgesi 16-17 Mart 2024 | Diyarbakır

Kürt Meselesi; Ortadoğu’nun en kadim halklarından olan Kürtlerin bir ulus olmaktan kaynaklı kolektif haklarının, Kürt Coğrafyasında egemen olan devletler tarafından tanınmamasına dayanan ve esasında uluslararası bir mesele haline gelmiş bir olgudur.

Dünyadaki en yüksek Kürt nüfusunu sınırları içinde barındıran Türkiye Cumhuriyeti’nin henüz tamamlanan bir asırlık siyasi tarihine bakıldığında kuruluşundaki tekçi anlayışın yüz yıl boyunca şekil değiştirerek istikrarlı bir biçimde devam ettiği görülmektedir. Bu anlayış; özellikle hâkim Türk kimliğine mensup olmayanlara yönelik inkâr, yok sayma ve asimilasyona dayalı bir iktidar davranışını yerleşik kılmakla beraber; esasında tarihin olağan akışı içerisinde gerçekleşmesi beklenen Cumhuriyetin demokratikleştirilmesi sürecine de daima engel olmuştur. Cumhuriyet tarihi; kuruluşundan bugüne demokrasinin ve çoğulculuğun tarihi olması gerekirken, dini ve etnik azınlıkların yok sayıldığı, tek parti yönetimleri, askeri darbeler, olağanüstü hal dönemleri ve hukuk dışı yargı uygulamaları ile demokrasinin mütemadiyen askıya alındığı bir tarih olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kürt Meselesinin hak temelli çözümü yerine antidemokratik uygulamalar ile baskılanmasına dayanan tutumu şiddeti kaçınılmaz kılmış ve meseleyi büyütürken bugüne kadar getirmiştir. Nitekim yaklaşık 40 yıldır PKK ile Türkiye Devleti arasında süregelen çatışma hali bütün can yakıcılığı ile halen devam etmektedir. Öte yandan Kürt Meselesinin çözümü konusunda devlet tarafından dönem dönem bazı girişimler olsa da meselenin çözümüne dair gerçekçi politikalar ortaya konamamıştır. Son olarak 2013-2015 yılları arasında “Çözüm Süreci” olarak adlandırılan dönemde her ne kadar çatışmalar durmuş ve toplumda kısmi rahatlamaların yaşandığı gözlemlenmiş ise de bu süreçte dünyadaki çatışma çözümü örneklerine benzer mekanizmalar ve yasal düzenlemeler oluşturulmadığı için 24 Temmuz 2015 tarihinde başlayan çatışmalar şiddetlenerek devam etmektedir. Aradan geçen 8 yıllık dönemde meselenin çözümsüzlüğün bir sonucu olarak; on binlerce can kaybının yanı sıra; ifade ve toplanma özgürlüğü, basın özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, siyasete katılım hakkı ciddi yara almış ve otoriterleşme yerleşik hale gelmiştir. Bir yandan sivil siyasetin önü kayyum uygulamaları, gözaltı ve tutuklamalar ile tıkanırken; öte yandan, Kürt Meselesinin çözümünde etkisi devlet tarafından da kabul edilen PKK Lideri Abdullah ÖCALAN’ın ailesi ve avukatları ile görüşmeleri engellenerek diyalog zemini tamamen ortadan kaldırılmıştır.

İnsan Hakları Derneği; Kürt Meselesini temelde bir insan hakları ve demokrasi meselesi olarak tespit etmekte ve çözümü bu çerçevede aramaktadır. Barışın sağlanamadığı bir ortamda insan haklarından söz edilemeyeceği gibi demokrasinin mevcudiyeti de mümkün olamayacaktır. İHD; Türkiye Cumhuriyeti açısından ise, toplumsal barışın, demokratikleşmenin ve insan haklarına dayalı bir devlet olabilmenin en acil gereğini; Kürt Meselesinin çözümüne dair katılımcı, etkin ve çözüm odaklı bir siyasi perspektifin sunulmasında görmektedir. Bilinmektedir ki barış; uzun ve zorlu bir süreç olduğu gibi aynı zamanda mümkün ve herkes için gereklidir.

Kurulduğu günden beri barış hakkını savunan İnsan Hakları Derneği; Kürt Meselesinin çözümüne dair hak temelli çalışmalar yürütmekte ve bu çalışmalardan edindiği sonuçları tüm muhataplar ve paydaşlar ile paylaşmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirdiğimiz ve oturumlar evresini tamamladığımız “Kürt Meselesinin Çözümü ve Barış Konferansı” İHD’nin barışa dair yürüttüğü en güncel çalışmadır. Barış Konferansı; gelinen aşamada Kürt Meselesinin çözümsüzlüğündeki ısrarın topluma verdiği zararı tespit etmek, siyasetin bu konudaki farkındalığını sağlamak ve çözüme dair fikir üretmek adına gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda birçok akademisyen, yazar, sivil toplum örgütü mensubu, hak savunucusu, gazeteci ve siyasetçiyi bir araya getirerek Kürt Meselesinin demokratik çözümüne dair bir perspektif oluşturulmaya çalışılmıştır. Konferans içeriği ve programı hazırlanırken ise; özellikle bugüne kadarki çözüm girişimlerinin başarısız olma sebepleri, farklı toplum kesimlerinin olası bir çözüm sürecinde alabilecekleri roller, kadınların barışa dair çalışmalardaki temsiliyeti, siyasi partilerin çözüme dair sorumlulukları, sivil toplumun barış konusundaki önemi ve çatışma çözümünde dünya deneyimleri üzerinde durulmuştur.

16 ve 17 Mart 2024 tarihlerinde Diyarbakır’da gerçekleştirdiğimiz Barış Konferansı; barışa dair özlemin bir tezahürü olarak; toplum ve basın tarafından yoğun ilgiyle karşılanmıştır. Kürt Meselesinin çözümü ve barışa dair toplam 6 oturumdan oluşan Konferans boyunca özellikle;

- Kürt Meselesi ile dünyadaki çatışma çözümü deneyimlerinin benzerlikleri ve farklılıkları,
- Olası bir barış sürecinde kadınların, sivil toplumun ve dini grupların sürece katılımlarının önemi,
- Barış mücadelesine her şart ve koşulda devam edilmesi gerektiği,
- Kürt meselesinin çözümünde önemli bir aktör olan Abdullah ÖCALAN üzerindeki devam eden tecrit uygulamaları,
- Kürtlerin farklı kesimlerinin kendi aralarındaki birlik ve diyalogunun önemi,
- Çözüm girişimlerini sekteye uğratan hatalar ve politikalar,
- Kürt ve muhalif siyasetçilerin yargısal ve fiili uygulamalar ile siyaset yapmalarının engellenmesi,
- Çatışma süreçlerinde dahi taraflar arasındaki diyalogun önemi,
- Kürtçenin, Kürt Meselesine dair taşıdığı değer,
- Kürt Meselesinin Türkiye demokrasisi ile bağı,
- Türkiye dışındaki bölgelerde Kürt Meselesine dair mevcut durum,
- Siyasi partilerin çözüme dair atabilecekleri acil adımlar,
- Çözümsüzlüğü besleyen şiddet politikaları

Konuları üzerinde tartışmalar yoğunlaşmıştır.

Bu çerçevede Kürt Meselesine dair barışın sağlanamamasına sebep olan sorunlar ise;

- Siyasi partilerin Kürt Meselesinin çözümüne dair diyalog zemini oluşturamamaları,
- Kürt Meselesinde askeri yöntemler ve güvenlikçi yaklaşımların kullanımı

konusunda ısrarcı tutum,

- Şiddet politikalarının barış zeminini oluşturmadaki engelleyici etkisi,
- Kürt meselesinin çözümünde önemli bir aktör olan Abdullah ÖCALAN'ın sürece dâhil olmasını engelleyen tecrit politikaları,
- İktidar partileri açısından asırlık Kürt Meselesinin çözümünün kısa vadeli politik çıkarlara tercih edilmesi,
- Çözüme dair girişimlerde ön hazırlıklar gerçekleştirilmeden ve yasal çerçeve oluşturulmadan hareket edilmesi,
- Şiddeti besleyen söylemlerin olağan hale gelmesi ve güncel politikayı belirlemesi,
- Kürt Meselesinin siyasi boyutunun yanında insan hakları perspektifinin göz ardı edilmesi,
- Sivil toplumun barış talebine dair süreçlere katılımdaki noksanlıkları olarak değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda; Konferans'ın tüm oturumları boyunca gerçekleşen yoğun tartışma ve aktarımlar sonucu, Kürt Meselesinin çözümü ve barış ortamının sağlanmasına dair çözüm önerileri aşağıda sıralanmıştır.

- Kürt Meselesine dair özgür bir tartışma ortamı yaratmak adına başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Çatışmanın tarafları arasında müzakereyi mümkün kılacak bir diyalog mekanizması kurulmalı; kalıcı bir barış ortamını sağlamak için çatışmasızlık hali sağlanmalıdır.
- Siyasi partiler Kürt Meselesinin çözümüne dair niyet ve program ortaya koymalıdır.
- Abdullah Öcalan'ın sürece dâhil olabilmesi için uygulanan tecrit politikalarına son verilmelidir,
- İnsan haklarına dayalı, çoğulcu, kapsayıcı ve sivil bir Anayasa ivedi olarak gündeme alınmalı; Anayasanın toplumsal uzlaşşı sağlamadaki rolü pekiştirilmelidir.
- Kürtlerin seçme ve seçilme ile temsil hakkını ortadan kaldıran uygulamalara son verilmelidir.
- Sivil toplum örgütleri ve baroların çözüme dair etkin rol almasının önündeki engeller kaldırılmalı; gerçekleştirilen Barış Konferansı gibi barışa dair yeni ve kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Kürt Meselesinin demokratik yöntemlerle çözümü için Kürt ve muhalif siyasetçilerin siyaset yapmalarının önündeki engeller kaldırılmalı; sivil siyasetin önü açılmalıdır,
- Kürtçenin hayatın her alanında kullanımının önündeki tüm engeller kaldırılmalı, Kürtçenin Kürt Meselesi bağlamındaki önemi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Kürt Meselesinin çözümünde dünyadaki çatışma çözümü deneyimlerinden yararlanılmalı, Türkiye'nin çözüme dair girişimleri ve deneyimleri yeniden gözden geçirilerek özgün koşullara uygun mekanizmalar ve yasal çerçeve oluşturulmalıdır.
- Barışa dair yapılacak her türlü çalışmada kadınların eşit temsili sağlanmalı, sürece katılımları önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Savaş mağduru toplumlar arasında uluslararası dayanışma güçlendirilmelidir.

İnsan Hakları Derneği olarak; Barış Konferansının Sonuç Bildirgesi önerilerini aynı zamanda muhataplarına bir çağrı olarak dile getiriyor; insan haklarının ancak barış ortamında mümkün olacağı vurgusuyla barışa ve çözüme dair çalışmalarımızın devam edeceğini siz değerli kamuoyuna bildiriyoruz.

BARIŞ HEMEN ŞİMDİ!

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

2022 Yılında İHD MYK'nın Önerisi Doğrultusunda İHD'nin 16 Şubesi Aşağıdaki Gündemlerle Çalıştaylarını Gerçekleştirerek Raporlarını Genel Merkeze Gönderdiler

Çalıştay Gündemi

1. Dünyada ve Türkiye’de insan hakları hareketlerinin durumu
2. İHD’nin siyasi ve toplumsal muhalefet içindeki yeri ve alandaki kurum, örgüt, platformlarla ilişkileri ve çalışma yöntemler
3. İHD’nin Var Olan Örgütsel Yapılanması
4. Şubenin işleyişi ve çalışması

Çalıştay yapıp raporlarını gönderen şubeler:

1. Batman
2. Hakkâri
3. Ağrı
4. Adıyaman
5. Adana
6. Ankara
7. İzmir
8. Diyarbakır
9. Van
10. Hatay
11. İskenderun
12. Mardin
13. Çanakkale
14. Mersin
15. Balıkesir
16. Antalya

21. Olağan Genel Kurul’da alınan karar doğrultusunda Merkezi Çalıştayını planlamak için İHD MYK üyesi Handan Coşkun, Onur Kurulu üyesi Selahattin Esmer ve MYK üyesi İsmail Boyraz’dan oluşan bir komisyon oluşturdu.

Komisyon, Şubelerden gelen raporları birleştirerek tekrar tartışılmak üzere şubelere gönderdi.

MERKEZİ ÇALIŞTAY

Merkezi Çalıştay 26 -27 Ekim 2024 tarihinde Ankara’da Eğitim Sen Genel Merkezi toplantı salonunda yaklaşık 90 üyemizin katılımıyla gerçekleşti.

Çalıştayı programı:

İNSAN HAKLARI MÜCADELESİNDE YENİ YOL/YÖNTEM ARAYIŞLARI VE YENİDEN YAPILANMA ÇALIŞTAYI

BİRİNCİ GÜN (26 Ekim 2024)

Saat:10.00- 10.15

Komisyonun Çalıştay Gündemine İlişkin Sunumu

Saat: 10.15-11.45

İHD Genel Başkanları ve TİHV’in Kurucu Genel Başkanı’nın konuşması

- **Nevzat Helvacı-İHD Kurucu Başkanı**
- **Akın Birdal**
- **Yavuz Önen-TİHV Kurucu Başkanı**
- **Hüsnü Öndül**
- **Yusuf Alataş**
- **Reyhan Yalçındağ Baydemir**
- **Öztürk Türkdoğan**
- **Eren Keskin**
- **Hüseyin Küçükbalaban**

Saat: 11.30-12.30

İnsan Hakları Hareketinin Güncel Sorunları ve Mücadele/Müdahale Olanakları-**Nilgün Toker**

Saat: 13.30-17.30

Atölye Çalışmaları

1.Grup: Dünyada ve Türkiye’de insan hakları hareketlerinin durumu

2. Grup: İHD’nin Var Olan Örgütsel Yapılanması ve Şubelerin İşleyişi ve çalışması

3. Grup: İnsan Hakları Mücadelesi Yürütenler Açısından Bugünün İhtiyaçları Ve Daha Etkili Bir Mücadele İçin Yeni Yol Ve Yöntem Arayışları

İKİNCİ GÜN (27 EKİM 2024)

Saat: 10.00-12.30

Atölyelerin Raporlarını sunuş

Saat: 13.30-17.30

Atölye Grup Raporları Üzerine Görüş ve Öneriler

Not: İHD önceki dönem başkanlarından Hüsnü Öndül sağlık sorunu, İHD Eş Genel Başkanı Eren Keskin sağlık sorunu, Reyhan Yalçındağ Baydemir de yurtdışında olduğu için çalışmaya katılamadılar.

İHD Kurucusu ve TİHV Kurucu Başkanı Yavuz Önen ise Ankara dışında olduğu için çalıştay gündemine ilişkin kısa bir değerlendirme yazısı gönderdi.

Açılış konuşması

İSMAİL BOYRAZ (Çalıştay Düzenleme Komisyon Üyesi)

Değerli arkadaşlar herkese merhabalar.

İHD'nin kuruluşundan bugüne gelinen süreci ve neden böyle bir Çalışmaya ihtiyaç olduğunu kısaca açıklamak istiyorum.

Bildiğiniz gibi İnsan Hakları Derneği, 17 Temmuz 1986 tarihinde, aralarında tutuklu-hükümlü yakınları, yazar-gazeteci, hekim, hukukçu, mimar- mühendis ve akademisyenlerin yer aldığı çeşitli meslek gruplarına mensup 98 insan hakları savunucusu tarafından kuruldu.

Kurucularımızdan 38 arkadaşımız maalesef yaşamını yitirdi ve bugün aramızda değil. İHD yönetici ve üyeleri, bir yandan insan hak ve özgürlüklerini savunurken, diğer yandan devletin ve hakları ihlal eden kesimlerin baskılarına maruz kaldı. Yıllar içinde 26 üye ve yöneticisi faili meçhul cinayetler sonucu yaşamını yitirdi, yüzlerce üyesi yaralandı.

6 Şubat depreminde de İHD'nin kuruluşundan beri İHD'ye büyük katkıları olan sevgili Hatice Can ve Mithat Can arkadaşımız dahil 12 üye ve yöneticimiz yaşamını yitirdi.

İnsan hakları, özgürlük ve barış mücadelesinde yaşamını yitiren kurucu, üye ve yönetici bütün arkadaşlarımızı saygı ve sevgiyle anıyoruz. İnsan hakları savunucuları, emek, özgürlükten yana olanlar sizleri her zaman büyük bir saygı ve sevgiyle anacaktır.

1998'de Genel Başkanımız Akın Birdal genel merkezimizde silahlı saldırıya maruz kalıp ağır yaralanırken, 2002 yılında yine Genel Başkanımız Hüsnü Öndül genel merkezimizde fiziksel saldırıya maruz kaldı.

Derneğin yüzlerce yönetici ve üyesi, insan hakları alanındaki faaliyetlerinden dolayı yargılandı, hapis ve para cezalarına mahkûm edildi.

İHD, 12 Eylül faşist cuntanın uyguladığı ağır ve sistematik insan hakları ihlallerinin yaşandığı dönemde temel hak ve özgürlükleri savunmak için kurulmuştur. Kuruluşundan bugüne 38 yıl geçmesine rağmen maalesef sistematik insan hakları ihlalleri devam etmekte olup İHD'ye ve insan hakları savunucularına olan ihtiyaç azalmayıp daha da artmaktadır.

İHD kurulduğunda İHD'nin çalışmalarını ve sınırını belirleyecek olan iki faktörün etkili olduğunu söylemek mümkündür. **Birincisi İHD'nin amacı konusu, ikincisi de İHD'nin şubeleri olan ve üye temeline dayanıp dayanmayacağı konusu.**

İHD'nin kuruluşunda tüzükte amacına ne yazılacağı tartışma konusu olmuş ve **Tüzüğe “Derneğin tek ve belirli amacı, “insan hak ve özgürlükleri” konusunda çalışmalar yapmaktır.” yazılmıştır.** Böylece İHD, kendisini herhangi bir hak alanıyla sınırlandırmamış ve aynı zamanda haklar arasında ayrım, hiyerarşi gözetmemiş, İnsan haklarının temel özelliği olan bölünmezlik prensibini kabul etmiştir. Buna göre birbiriyle doğrudan ilişkili ve tamamlayıcı nitelikteki bu hakların her biri diğeriyle eşit statüdedir. Hiçbiri diğeriinden “daha önemsiz” sayılamaz ve inkâr edilemez.

Amaç maddesi İHD'ye tüm hak ihlallerini görme, belgeleme ve tüm hakların savunuculuğunu yapma sorumluluğu yüklemiştir.

İkinci konu da İHD'nin yalnız kurucularıyla sınırlı bir örgüt yerine, şube ve üye temeline dayanan bir insan hakları örgütü olarak kurulmuştur. Bunun sonucu olarak 1990'lı yıllarda 16 bin üyeye ve 55 şubeye ulaşmıştır.

Bugün ise 26 şube ve 10 temsilcilikten oluşan ve yaklaşık 8 bin üyesi vardır.

Bir dönem 16 bin üyeye ve 55 şubeye ulaşan İHD yaklaşık 30 şubesini kapatmak zorunda kalmış ve üye sayısı da 16 binden 8 bine düşmüştür.

Bu durumun yaşanmasında birçok etken vardır:

İHD kurulduğu dönemde Türkiye'deki tek insan hakları örgütüydü.

12 Eylül döneminde Türk-İş ve HAK İŞ dışında sendika yoktu, siyasi partiler, dernekler, hak örgütleri kapatılmıştı.

1990'lardan sonra tematik alanlarda faaliyet gösteren **(Kadın, çocuk, LGBTİ+'lar, mülteci, çevre, ekonomik-sosyal haklar alanında)** yüzlerce, hatta belki de daha fazla insan hakları alanında faaliyet gösteren örgüt kuruldu. Sadece insan hakları örgütleri değil, sendikaların, siyasi partilerin kurulması da 90'lı yıllardan sonra oldu. Bu durum İHD'nin daralmasındaki etkenlerden biridir.

Bir diğer etken de Kürt Sorununun ve Kürt halkının mücadelesinin devlet tarafından şiddet yoluyla bastırılması yoluna gidilmesi İHD'nin daralmasında etkili olmuştur. Kürt halkının her türlü demokratik mücadelesinin büyük bir şiddetle bastırılmaya çalışılması karşısında İHD'nin Kürt sorunundan kaynaklanan ihlalleri görüp, raporlayıp tereddütsüz bir şekilde bu ihlallerin üzerine gitmesi hem devletin İHD'ye yönelik baskısını artırmasına neden olmuş ve birçok arkadaşımız faili meçhul cinayetler sonucu yaşamını yitirirken, birçok yöneticisine de yüzlerce dava açılıp tutuklanmış hem de milliyetçiliğin güçlendiği yerlerde İHD'nin varlığını sürdürmesini zorlaştırmıştır. Bunun sonucunda **Trabzon, Ordu, Samsun, Rize, Sivas, Kayseri, Kırşehir, Çorum, Kütahya, Denizli, Konya, Kocaeli, Bursa, Elazığ, Bingöl, Bitlis, Tarsus, Sakarya** vb. gibi milliyetçiliğin/ulusalcılığın güçlendiği yerlerde İHD şubeleri varlığını sürdürememiş ve kapanmak zorunda kalmıştır.

İşte İHD'nin yaşadığı bu konuları konuşmak için 2022 yılında MYK'nın önerisiyle şubelerimiz tarafından Çalıştaylar yapıldı. Bu Çalıştaylara sadece üyelerimiz değil, illerdeki insan hakları savunucuları, meslek örgütleri, sendikalar, emek-özgürlük ve barıştan yana siyasi partilerin temsilcileri de katılarak görüş ve önerilerini sunmuşlardır.

Pandemi ve 2023 yılı kongreye denk geldiği için merkezi Çalıştayımızı 2022'de ve 2023'te yapamadık. 2023'te gerçekleştirdiğimiz kongremizde hem Çalıştay hem de Tüzük kurultayı yapılması kararı alındı. Bunun sonucunda MYK'mız İsmail Boyraz, (yani beni), Selahattin Esmer ve Handan Coşkun arkadaşımızdan oluşan bir komisyonu merkezi çalıştayı örgütlemekle görevlendirildi. Biz de şubelerimizin gönderdiği raporları birleştirerek tek bir rapora dönüştürüp tekrar şubelere gönderdik ve Merkezi çalıştayın planlamasını yaptık.

Bu çalıştayda şubelerimizin yaptığı çalıştay gündemlerine de sadık kalarak hem Türkiye ve dünyadaki gelişmeleri, yani bizden bağımsız dış etkenleri hem de İHD'nin kendi örgütsel yapısını, yaşadığı sorunları ve çözüm önerilerini konuşacağız.

Çalıştaya şubelerimizden ve temsilciliklerimizden katılan yaklaşık 90 arkadaşımızla aşağıdaki konularda tartışmalar yapacağız.

1. Dünyada ve Türkiye'de insan hakları hareketlerinin durumu
2. İHD'nin Var Olan Örgütsel Yapılanması ve Şubelerin işleyişi ve çalışması
3. İnsan Hakları Mücadelesi Yürütenler Açısından Bugünün İhtiyaçları ve Daha Etkili Bir Mücadele İçin Yeni Yol ve Yöntem Arayışları

Uluslararası insan hakları mekanizmalarının etkisizliğinin nedenlerini, insan hakları hareketinin neden daha etkili olamadığını, insan hakları örgütlerinin birbirleriyle ilişkileri,

İHD'nin örgütsel kapasitesinin yukarıda belirttiğim amaç ilkesine uygun tüm hak kategorileri alanında faaliyet göstermesine yeterli olup olmadığı; mali sorunları, hakların bölünmezliği ilkesinden hareketle hak alanlarına yönelik daha etkili çalışmalar konusunda nelerin/nasıl yapılacağı, siyasal aktörlerle ilişkileri vb. gibi konuları konuşacağız.

Bu çalıştayda ortaya konulacak görüş ve öneriler hem daha sonra yapacağımız Tüzük Kurultayı hem de genel kurulumuza ışık tutacaktır. Tüzük Kurultayı ve Genel Kurul'da delegelerimiz tarafından kabul edilen öneriler karar haline dönüştürülebilecektir.

Amacımız insan hakları hareketini ve İHD'yi daha da güçlendirmektir.

Bu çalıştayın İHD'nin müdahale ve mücadele kapasitesinin ve insan hakları hareketinin güçlenmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Herkese saygı ve sevgilerimizi sunuyoruz

HÜSEYİN KÜÇÜKBALABAN: (İHD Eş Genel Başkanı)

Yeni Dünya Düzeni diye tarif edilen bu sistemde “güvenlik” adı altında özgürlüklerin alanının her geçen gün daraltılmasına tanıklık etmekteyiz. İnsan hakları değerlerinden giderek uzaklaşmakta ve uluslararası insan hakları mekanizmaları giderek etkisizleşmektedir. Dünyanın pek çok yerinde süren bölgesel ve yerel savaş ve çatışmalarda ağır insan hakları ihlalleri yaşanmaya devam etmektedir.

İnsan hakları mücadelesi yürüten, süren bu savaşlara inat barış hakkını savunanlar ise ağır baskılarla karşılaşmaktadır. Demokrasi ve özgürlükler alanı ulus devleti savunma ve tahkim etmeye feda edilmekte, farklı dil ve kültürlerin kendisini ifade etme ve yaşatma olanakları giderek ortadan kalkmaktadır. Savaş ve çatışmalar nedeniyle yaşadıkları yerlerden göç etmek zorunda kalan göçmen ve mülteciler ırkçı saldırılara maruz kalmakta ve dünyanın her yerinde göçmen karşıtlığı üzerinden ırkçı siyasal partiler güç kazanmaktadır. Liberal demokrasisi ile insan hakları değerleri için nispeten daha duyarlı olduğu gözlenen Avrupa Birliğini oluşturan çok sayıda ülkede ve birliği temsil eden Avrupa Parlamentosunda 'da benzer şekilde göçmen karşıtlığı ve sağ politikaları savunan siyasal partilerin etkinliği giderek artmaktadır. Neoliberal politikalarla yığınlar baskılarla işsizliğe, açlığa, sendikasılaşmaya ve örgütsüzlüğe razı edilmeye çalışılmakta ve ekonomik sosyal haklar alanındaki kazanımlar her geçen gün budanmaktadır.

Ortadoğu ve coğrafyamızda ise küresel sistemin yarattığı krizler ve çatışmalarla birlikte çözüme kavuşmayan Filistin ve Kürt Halkının özgürlük talepleri ve var olma mücadeleleri ile bu hakkı bastırma politikaları devam etmektedir. Son yıllarda Kürdistan coğrafyasında ve Filistin toraklarında ağır insan hakları ihlallerine tanıklık etmekteyiz. Ne yazık ki barışı ve insan haklarını korumak üzere kurulan uluslararası mekanizmalar bu ihlalleri önleyecek etkili adımları atabilmiş değildir.

İnsan Hakları Derneği kurulduğu günden beri halkların kendi kaderini tayin etme hakkı ve Barış Hakkını savunmaya devam etmiştir. Muktedirlerin savaş ve güvenlikçi politikalarını henüz geriletecek bir noktada olmasak da insan hakları değerlerini ve barış hakkını ısrarla savunuyor olmamız halklar için büyük bir umut ve nefes kaynağı olmaktadır. İnsan hakları derneği savunduğu bu değer ve ilkelerden dolayı siyasal iktidarların hedefi olmuş, onlarca üyesini faili meçhul cinayetlere kurban vermiş, yüzlerce üyesi de hapishanelere atılmıştır. Ödenen ağır bedellere karşın yaratılan bu değerler bugünde yolumuzu aydınlatmakta ve vermemiz gereken mücadeleyi bize göstermektedir.

Şüphesiz insanlık sürekli bir devinim içerisinde. Bu devinim durumu siyasal ve sosyal yapıları etkilediği gibi insan hakları hareketini de etkilemektedir. Dünün araçları ve yöntemleri değişen yeni dönemin sorunlarına yetmemekte ve yeni mücadele araçlarını gerektirmektedir. Yeni yol ve yöntem arayışı salt bir fıkırsel tartışma değil, eşit, özgür ve barış içinde bir dünyaya yol almamıza imkân verecek netlik ve etkinlikte olmalıdır.

Coğrafyamızda siyaset kurumunun ve sosyal sınıfların gündeminde olması gereken Kürt Meselesi, Barış Hakkı, Kadın Hakları, LGBTİ+ hakları, soykırımlar, insancıl hukuk vb. temel meseleler ne yazık ki insan hakları derneği olarak en çok bizim gündemimiz olmuştur. Güçlü bir barış hareketi, güçlü bir demokrasi mücadelesi ve savaş karşıtlığı ne yazık ki resmî ideoloji sınırları aşamadığından gelişmemektedir. Son yıllarda Ortadoğu ve Kürdistan coğrafyasında süren ve hızla bölgesel bir savaş ve çatışma riskini içinde barındıran politikalar siyasetin ve sosyal sınıfların gündemine yeterince girememektedir. İnsan Hakları Derneği sesini duyurabildiği kadar bu sorunlara yoğunlaşmakta yoğunlaştıkça da iktidarın hedefi olmaya devam etmektedir. İHD üye ve yöneticileri gözaltına alınmakta ve tutuklanmaktadır.

İnsan Hakları Derneği barış hakkını, ifade özgürlüğünü, toplantı özgürlüğünü, örgütlenme ve basın özgürlüğünü savunduğu, işkenceye karşı çıktığı için, Kürt Meselesinin demokratik ve barışçıl yollardan çözülmesini savunduğu için baskılarla karşılaşırken; retçi, ırkçı ve inkârcı politikalarda ısrar edenler şimdi barıştan bahsediyorlar.

Şüphesiz insan hakları derneği barış söyleminin kimden geldiği ile değil eşit ve onurlu bir barışın olanakları ile ilgilenmektedir. Tarihsel olarak milliyetçi söylemleri ve barış karşıtlığı ile kendisini var eden MHP genel başkanının 1 Ekim 2024 tarihinde TBMM de attığı adımı ve sonrasında barış ve çözüme dair söylemlerini dikkatle izlediğimizi ve önemseyişimizi tekrar vurgulamak istiyoruz. Bu söylemlerin güven verici adımlarının da atılması gerektiğini tekrar vurguluyoruz. Halen Kürt Meselesinin çözümünde önemli bir aktör olan Abdullah Öcalan üzerindeki tecrit devam ederken, belediyelere kayyımlar atanırken, insan hakları savunucuları, sendikacılar, basın çalışanları ve siyasetçilere yönelik gözaltı operasyonları sürerken, Rojava'ya yönelik İHA, SİHA saldırıları devam ederken Barıştan yana söz kurmanın zorluklarını iktidara hatırlatmak isteriz.

Kendisini Kürt karşıtlığı üzerinden var eden bir siyasal partinin ve onun genel başkanının Kürt Meselesine dair konuşması ve muhatabın Abdullah Öcalan olduğunu belirtmesi ortada bir savaşın olduğunu kabul ettiği anlamına geliyor. Bu durum İnsan Hakları Derneğinin yıllardır savunduğu ve söylediği şeylerin doğruluğunun teyit edilmesidir.

Devlet son 8 yıldır sivil ve demokratik alanı otoriter rejim inşasına eş zamanlı olarak baskı altına almış ve yargı kurumlarını da muhalifleri susturmanın aracına dönüştürmüştür. Şimdi barıştan yana herkesin kaygısızca söz kurabilmesi için bu baskıcı politikalarından vaz geçildiği ortaya konulmalıdır. Yargının bağımsız ve tarafsızlığı yeniden sağlanmalıdır. Basın özgürlüğü önündeki tüm sansür ve engellemeler kaldırılmalıdır. İnsan Hakları Derneği olarak iki gün sürecek olan bu çalıştayımızda hem son günlerde yeniden gündeme gelen Kürt Meselesinin Barışçıl yollardan çözümüne dair, hem de insan hakları hareketinin daha etkili ve sonuç alıcı etkinliklerde bulunabilmesinin yol ve yöntemlerini konuşmaya devam edeceğiz. Başta örgütsel yapımız olmak üzere mücadelemizi daha etkin kılacak kararlara ulaşacağımıza olan inancımla hepinizi sevgi ve saygı ile selamlıyor, başarılar diliyorum. Çalıştayımızın hazırlık komitesine de ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

NEVZAT HELVACI: (İHD'nin kurucu Genel Başkanı)

İHD çok sancılı bir süreçte ve zor koşullarda kuruldu. Hapishanelerde çok kötü koşullarda yaşayan hükümlüler vardı ve ülke de çok fazla hak ihlali yaşıyordu. 1985 yılında bana gelen arkadaşlar bu amaçla dernek kuracaklarını söylediler. Bir grup aydınla birlikte çalışmalara başladık. İnsan Hakları sadece Cezaevinde yaşanan sorunlara değinen bir dernek değildir olmadı. Tüzük hazırlarken hükümlü ve tutuklu yakınları ile bir araya gelerek tüzük çalışmalarını sonlandırdık. Dernek kuruluş sürecinde devlet yeni dernek kanunları ile bizi bir hayli zorladı. Ama buna rağmen biz derneği sorunsuz bir şekilde kurduk. Evraklarımızı emniyete teslim ederken biz ilk defa devlet tarafından kayda alındık polisler bizi çekime başladı. 2 ay sonra gelen başvuru sonucumuz tüzükte sakıncalı görüldü ve birkaç arkadaşımız tehlikeli görüldüğü için kabul edilmedi. Yeni den biz bir hazırlama sürecine girdik. Tüzük yeniden oluşturuldu ve yine teslim ettik ama bu sefer de amacımız beğenilmedi yeni yazı yazıp attık ve 9 ay 10 gün sonra kabul edildiği bilgisi geldi.

İlk olarak Komisyon kurduk ve ilk raporumuz işkence tespit raporu idi. Bu rapordan sonra bu dernek devletin itibarını zedeliyor diyen devlet bizi baskılamaya başladı. Aldığımız bütün başvurular var olan ve gerçek delillere dayanan ülkede bire bir yaşanan vakalardı. Kamuoyu tarafından çok ses getiren ilk raporumuz böylece kayıtlara geçmiş oldu.

Cezaevlerini inceliyorduk Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Evrensel bildirgesinde yer alan maddelerinden uyulması gereken minimum standart şartları vardı ve biz bu şartları araştırıp buna göre Cezaevinde yaşanan hak ihlallerini raporlaştırdık. O günden bugüne değişmeyen tek şey işkence konusu ve bu ülke de bu işkence konusu asla değişmedi.

Demokratik kitle örgütleri ile birlikte bir komisyon oluşturuyor Savaş koşullarını ve çatışmalı ortamı araştırıyor ve çalışıyorduk. Tren ile şehirleri gezip yerinde tespitler yapıyor ve raporlar hazırlıyorduk. O kadar kötü koşullar vardı ki ülkenin dört bir yanında ki cezaevlerinde hangisine koşacağımızı şaşıryorduk. Sonrasında bir imza kampanyası başlattık ölüm cezası kaldırılсын ve af gelsin diye imza topladık ve TBMM ye teslim ettik sonucu da olumlu oldu.

İHD'nin son süreçler de şubelerinin azaldığını görüyorum buda beni üzüyor insan hakları değerlerine sahip çıkmak 2- 3 kişinin sorumluluğu değildir hepimizin herkesin sorunu olmalı bunu insanlara anlatmanın yolunu bulmalıyız.

İnsan hakları eğitimi bizzat insan haklarıdır ve insan hakları eğitimine dahil olmayan insan haklarını ihlal etmiştir. Eğitimler çok önemlidir devamlılığı herkes için zorunludur. Dernek kuruluşunda Türkiye'nin tamamında hak ihlalleri yaşınyordu ve biz bunu baz alarak derneği kurduk. O yüzden şimdi şubelerin azalmış olması beni çok üzüyor.

Dernek kuruluşundan beri yaşamını yitiren ve bedel ödeyen herkese borcumuz var. Onları anarak ve bu mücadeleyi büyüterek onların açtığı yoldan devam edelim.

AKIN BİRDAL (İHD Eski Genel Başkanı)

Bu süreçte çalıştayın düzenlenişı önemli olmuştur. Çünkü her dönemde hak ve özgürlüklerin ihlal ediliş biçimi farklı oluyor. Bizim de bu farklılığa karşı mücadelemizi yeni yol ve yöntemlere bağlı kılmalıyız. Kuşkusuz İHD'nin hafızasına başvurmak gerekiyor. Bu hafıza bizim için yol gösterici olacaktır. Çünkü bugün de derneğimizin kurulmasını gerekli kılan nedenler, daha ağır ve sistematik olarak sürüyor.

İnsan haklarının güvencesi, başta barış, demokrasi ve adalettir. Bu değerlerin hukuk ile çerçeveslenmesi ve öznesini herkesin oluşturması, insan hakları anlayışımızın temelini oluşturmuştur.

Geçtiğimiz günlerde TBMM'de uzatılan el Kürt sorununun demokratik ve barışçıl çözümüne ilişkin yeni bir fırsatın yaratılmasına ilişkin umut yaratmıştır. Henüz adı konulmayan bu sürecin kesintiye uğramaması için başta hak ve barış savunucuları, bu umudu ve barış özlemini toplumsallaştırılması için her türlü çabayı gösterebilmelidir. Barışın kalıcılığı, güveni ve onuru, toplumsal ve siyasal muhalefetin gücünü ve mücadelesini ortaklaştırması ile mümkündür.

Savaşa ayrılan bütçe ne eğitime ne sağlığa hiçbir şeye ayrılmıyor. Şu an yaşanan bu atmosferde bize yani İHD ye çok iş düşüyor. Bizler barış için ne yapabiliriz, oturup tartışmalı ve bunun için adımlar atmamız. Türkiye de ki diğer dernek ve sendikalar şu an hiçbir konuda ses çıkarmıyor ve yeterli olmuyorlar. Bizler İHD olarak bir an önce rolü üstlenip barış için çok ciddi adımlar atmamız. Mesela bir Konferans yapalım barış temalı ve tüm çevreleri dahil edelim. Bu şu an yaşadığımız atmosferde elzemdir ve her kesimin buna ihtiyacı vardır.

YUSUF ALATAŞ (İHD Eski Genel Başkanı)

Çalıştay raporunu hazırlayanlar büyük emekler vermiş ve derneğin geleceği için çok etkili olacağını düşünüyorum. Dernek yeni dünya düzenine ayak uydurmalı e-derneğin gelişimi açısından genç nesillere de hitap etmelidir. İHD insan farkı gözetmeden herkese hitap eden ve etmesi gereken bir kurumdur. İHD'nin görünürlüğünü artırmak zorundayız ve çalışmalarımızı daha çok alana ve kişiye ulaştırmak zorundayız.

ÖZTÜRK TÜRKDOĞAN: (İHD Eski Genel Başkanı)

İHD savunucularının belgeleme ve raporlama yapması çok önemlidir.

Dönemsel olarak barışa daha çok yer vermek ve barış için daha çok çalışmalıyız. Bizler barış için hep emek verdik ve şimdi daha çok barış için emek vermek zorundayız. Büyük bir savaş tehlikesi altındayız ve İHD olarak bunun için bir an önce ciddi adımlar atmamız gerekir.

İHD, dünyada tanınan bir dernek ve bu bizlerin emeği ile olan bir durum. Barış hakkı mücadelesi verirken hakikat ve adalet için yol almalı ve tartışma yürütmeliyiz. Cumartesi anneleri için Türkiye'nin birçok yerinde yapılan çalışmalar daha çok yayılacak şekilde yapılmalıdır. Çalıştay da kadın, çocuk, mülteci, LGBTİ+ hakları alanında çok fazla emek vermeliyiz. Bu konulara daha çok yoğunlaşmalıyız.

Öcalan üzerindeki tecrit kalksın diye bizler de mücadele ettik. Ancak şu an yaşanan durumlar çok karmaşık ve bizler de ne olacağı konusunda emin değiliz, ama İHD olarak barış için bizler öncülük edebilir ve toplumla birlikte yol alabiliriz. Bizim en önemli meselemiz örgütsel durumumuzu gözden geçirmek ve yeni gelişen durumlara karşı kendi kapasitelerimizi artırmak, o bilgiyi ve durumu en iyi şekilde analiz etmek ve müdahale etmek olmalıdır.

YAVUZ ÖNEN (İHD Kurucusu ve TİHV'in Kurucu Başkanı –Yavuz Önen'in çalıştaya gönderdiği yazı)

Değerli insan hakları savunucuları,

Dostlar,

Hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Dünyada ve Türkiye'de insan hakları değerlerinin göz ardı edildiği, hak ihlallerinin pervasızca gerçekleştiği bir dönem yaşıyoruz. Daha etkili bir hak mücadelesini hayata geçirme sorumluluğumuz artmıştır. Bu sorumluluğu da dışarıdan ve dışımızdan beklentiye girmeden ancak kendi birikimimizden başlanarak ve var olan gücümüzü harekete geçirerek yerine getirebiliriz. Böyle bir iradenin oluşması için düzenlenmekte

olan bu çalıştayımızda gündemin öncelikleri arasına alınması gerektiğini düşündüğüm mücadele alanlarına işaret etmek istiyorum.

Bu öncelikler arasında BARIŞ savunusu gündemin birinci maddesidir. Dünyaya egemen silah üreticisi devletlerin tek kutuplu dünyanın olduğu 1990'lı yılların sonrasında, sorunların şiddet ve savaş yöntemleriyle çözülmesi gerektiğine dair başlattığı strateji ve öğretiyi yüksek sesle ve sürekli olarak reddetmeliyiz.

İnanç mağduru rolünü oynayarak, demokrasinin basamaklarına basarak iktidar olan AKP iktidarının tümüyle yok ettiği demokrasinin savunusu gündemin temel ve öncelikli bir başka maddesidir.

Dostlar,

12 Eylül 1980 askeri darbesi, TC devletinin 1923 yılında kurulmasından ve 1944 yılında II. Dünya savaşı paylaşımında TC'nin kapitalist kamp içinde kalmasından sonra yaşanan üçüncü önemli tarihi vakadır. Toplumumuzu yeniden düzenleyen bu vaka, öncesinde, sırasında ve sonrasında toplumun tüm muhalif kesimlerine yönelik ağır hak ihlallerinin ortamını oluşturmıştır. İHD, 1986 yılında oluşan toplumsal travmayla baş etmek ve ihlallerin sorumlularından hesap sormak üzere kurulmuştur. İHD'nin kuruluşu, hak mücadelemizde örgütlü bir ayağa kalkış hareketidir. Bir halk hareketidir. Toplumun tüm mağdurları ve muhaliflerinin ittifakı ile kurulmuştur. Hak arayanların bu adımı atarken sermayesi yüreklilikten, gönüllükten, fedakârlıktan ibarettir. Varoluş nedenimiz günümüzde de benzer bir atılımı dayatmaktadır. Günümüzde yaşadığımız ağır insan hakları ihlallerine karşı mücadelenin yeniden örgütlenmesi gündemin en temel alanıdır. Kayda geçtiğimiz hak ihlallerini vaka bazında, ayrıntıda ve sürekli ve etkili bir biçimde kamuoyuna duyuralım. Bu tarz bizi yönetenlerin en zayıf yanındır ve büyük korkusudur. Şubelerimizin hazırladığı ortak belgelerde, çalışma alanlarımıza ayrıntıyla değinilmiştir. Bu sese kulak asalım.

Dostlar,

38 yıllık mücadele tarihimizde yaşamını yitiren, silahlı saldırıya uğrayan, işkence gören, sakat kalan, bedel ödeyen, baskıya uğrayan, yurt dışına göçmek zorunda kalan yoldaşlarımızı saygıyla ve sevgiyle anıyorum. Mücadelemizin her aşamasında görev alan dostlarımızı ve mücadele bayrağını en zor koşullarda devralan siz gününüz militanlarını ayrıca selamlıyorum. Haydi, ayağa kalktığımız görülsün, çığlığımız duyulsun.

Biji biratiya gelan, biji Azadi.

Yaşasın halkların kardeşliği.

NİLGÜN TOKER: (TİHV Yönetim Kurulu Üyesi)

İnsan Hakları Hareketinin Güncel Sorunları ve Mücadele/Müdahale Olanakları

Genç kuşakların İHD kuruculardan yaşadıklarını hatıra şeklinde değil de diyalog şeklinde dinleyeceği zeminler oluşturulmalıdır. Bu ülkede baskıcı rejim ortadan hiç kalkmadı. İnsan hakları mücadelesi verenler özellikle İHD tam olarak ilan edilmemiş olsa da hep olağanüstü koşullar altında mücadele etmek zorunda kalmıştır. Kısa dönem bahar dönemleri dışında devlet baskısı zorbalığı ve şiddeti altında mücadele verildi. Bu mücadeleyi nasıl yürüttükleri ile ilgili yeni kuşaklarla diyaloglar kurarak aktarmak lazım. İHD'nin kurulduğu koşullar ve büyüdüğü koşullar etkili olduğu koşullar ile şimdiki koşullar arasında büyük farklar var fakat baskıcı rejim ve devlet şiddeti yine aynı şekilde devam ediyor.

İHD bir zamanlar özellikle 12 Eylül koşullarındaki adaletsizlik kötülük ve şiddete insan hakları diliyle itiraz etmeyi seçmiş politik merkez olarak bilinirdi. Kurulduğu dönemlerde üniversiteli gençlerin koşarak gittiği yerd. Şu an da savunuculuk yapan yüzlerce dernek var. İnsanların artık koştuğu tek dernek değil İHD.

Şimdi ile bir önceki kuşak arasındaki farkları şöyle düşünebiliriz. İnsan hakları kavramının dönüştürücü bir referans olarak politika sahnesine çıktığı ve politika üretenlerin İHD'yi dinlemek zorunda oldukları zamanları yaşadık. O dönem siyaset insan hakları mücadelesinin güçlendiriyordu. Ama şu anda siyaset bütün sivil toplumu hapsedmiş ve kontrol etmeye çalışıyor. Şu anda sivil alanı daraltan sadece baskıcı rejim değil, sivil alanı sivil olmaktan çıkarmaya çalışan siyasetin kendisidir. Tam da bu nedenlerden dolayı İHD'nin bundan önceki eylemlerini etkili bir şekilde kuşaklara taşıması gerektiğini düşünüyorum. Bizim asıl meselemizin adalet olduğunu, eşitlik olduğunu değiştirme ve dönüştürme olduğunu düşünüyorum. İnsan hakları mücadelesi bazen bazı konulara sıkışabilir mesela Kürt meselesi gibi bu sıkışma bize bazen haklar arası hiyerarşi olduğunu düşündürebilir ama insan hakları ihlalleri arasında hiyerarşi olamaz olmamalıdır. İnsan hakları savunucuları gücünü haklılıklarından almaktadır. Bu nedenle savunucuların politik dayanağa ihtiyaçları olmadığı gibi çekinik bir dille de konuşamazlar. İnsan haklarının kendisine özgü bir ahlakı ve dili olduğu bilgisinden uzak, hak bilinciyle değil de siyasi tutumla davranan bir savunuculuk pratiği aslında insan hakları mücadelesini erozyona uğratır.

İnsan hakları savunucuları gündem yaratamıyor. Mesela haklar arasında eşitsizlik olamaz bunu biz hak savunucuları yapamayız. Bir zamanlar başını açıp okul koridorlarında gezmek zorunda kalan kız çocuklarını o koridorlarda savunurken bugün LGBTİ iler için de aynı savunmayı yapmak zorundayız. İHD bir dönem hem AB uyum sürecinde hem de çözüm sürecinde kendi fikirleri bakımından oldukça etkili olmuşlardır. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde savunma gücüne sahip bir bilgiye sahipti. Yeni kuşakların bilgi ile ilişkileri de oldukça zayıf.

İHD'yi insan hakları savunuculuğunu bütünsel olarak ele aldığı için ve bir okul görevi üstlendiği için kollamalı ve dört elle sarılmalıyız. Türkiye de insan hakları hareketini ilk başlatan bir kurum olduğu için aynı zamanda bir hafızadır. Bu hafızayı yeni nesle aktarmak da bizim sorumluluğumuzdur.

ATÖLYE ÇALIŞMALARI

1. GRUP SONUÇ RAPORU

Dünya'da ve Türkiye'de İnsan Hakları Hareketlerinin Durumu

Bu oturumun 3 başlık altında ele alınmaya çalışılmıştır. İlk başlıkta mevcut durum ne kriz ne kriz karşısında İHD ne yapmalı ne yapacağını nasıl yapmalı ama barış hakkının önemi üçüncü başlığa ancak barış hakkı bağlamında değinmemize imkan verdi.

İlk bölümde öne çıkan temalar insan hakları kavramının değişmesi, devletlerin insan hakları alanında uzaklaşması ve insan hakları kavramını siyasal olarak kullanması, araçsallaştırması. Bunun uluslararası mekanizmaların caydırıcılığını zayıflatması durumuyla karşı karşıyayız. 1990'lı yıllarda bu mekanizmaları çok etkili bir biçimde kullanan İHD'nin de bu gelişmeleri dikkate alarak hak mücadelelerini uluslararası mekanizmaları ve uluslararası STK'larla ilişkilerini gözden geçirmesini zorunlu kılmakta. Bu bağlamda ulus devletin bireyle ilişkisi ve ulus devletle vatandaşlık bağıyla bağı olmayanların hak ve özgürlüklerinin nasıl korunacağı hususu da gündeme geldi. Ama bu sadece mültecileri değil toplumda yaşayan ama haklara sahip olan haktan mahrum bırakılan kişi ve halkları da bu kapsamda değerlendirmek gerektiği belirtilmiştir.

Ulus devlet olgusuyla haklara sahip olma hakkı ile milliyetçilik arasında bir bağ olduğu görüldüğü gündeme getiriliyor. Ulus devletin tekleştirme politikasının merkeze alınıp çözülmeden bütünlükçü bir insan hakları politikasının geliştirilmesinin de mümkün olmadığı öne sürüldü. Bu nedenle insan hakları meselesinin hem ulusal hem uluslararası manada bu tekleştirme siyaseti ve araçlarından da bağımsız düşünülemeyeceği. İnsan hakları mücadelesinin merkezinde de ulus devletin tekleştirme araçları ve stratejilerine karşı bir ortak mücadele metodolojisi geliştirilmesi gerektiği vurgulandı.

İkinci bölümde de bu çerçeve doğrultusunda son dönemde dünyada ve Türkiye'de öne çıkan ve dikkat edilmesi gereken hak kategorileri tartışıldı. Azınlık Hakları, Göçmen-Mülteci Hakları, LGBTİ+ Hakları, İklim Krizi ve Çevre Hakkı, Sosyal ve Ekonomik Haklar, Barış Hakkı, Kadın ve Çocuk katliamları çerçevesinde Yaşam Hakkı

Ek olarak sürgünler ve vatansızların hakları, insan hakları savunucularının hakları, emekliler ve emeklilerin örgütlenmelerinin hakları, terör mevzuatından kaynaklanan sorunlar vurgulandı. Hak süjelerine yönelik siyasi ve ayrımcı gerekçelerle eşit muamele edilmemesi ve Türkiye özelinde Kürtlerin hakları söz konusu olduğunda seçici durumun başka coğrafyalarda hak ihlali olarak görülen davranışların Türkiye özelinde bu şekilde tanımlanmaması sorunu doğurduğu konuşuldu.

Bariş hakkı çerçevesinde katılımcılar görüşlerini açıkladılar. Bariş hakkı ile birlikte hakikat adalet ve cezasızlık meseleleri, ifade özgürlüğü ekonomik sosyal hakları insan haklarının bütünselliği gündeme geldi. Bariş hakkının diğerk hak ve özgürlüklerden bağımsız izole olarak anlaşılmasının mümkün olmadığı katılımcılarca dile getirildi. Burada İHD'nin oynayabileceği rol bakımından farklı görüşler dile getirildi. Bu görüşlerden biri İHD'nin temel olarak bir hak örgütü olarak bu süreçte taraflardan bağımsız olarak insan haklarını merkezine alan nesnel bir pozisyon benimsemesi ve hak ve özgürlükleri bu insan hakkı temelli yaklaşımla savunması gerektiği yönünde oldu. Barişin bir çatışmalarının sonlandırılması bağlamında anlamında ama öte yandan da herkesin barişçil bir ortamda yaşama hakkı anlamıyla da tartışılması gerektiği belirtildi. İHD'nin de her ne kadar herkes gibi birinci boyutunu talep etme ve destekleme yükümlülüğü varsa da asıl misyonunun barişçil bir ortamda yaşama hakkına ilişkin hukuki toplumsal siyasi çerçeveyi oluşturma konusundaki talepleri dillendirme boyutuyla karşımıza çıkacağı değerlendirildi.

Ancak bu hak talepleri ve mücadele hayata geçirilirken özellikle popülist milliyetçiliğin yaratacağı risk ve engellerin dikkate alınması gerektiği vurgulandı. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye özelinde de milliyetçi ve muhafazakâr grupların taleplerinin topluma çok daha kolay bir şekilde aktardığı ama bunun karşılığında insan hakları düşüncesinin ana akımlaştırılamadığı bu kadar güçlü bir milliyetçi dalga ile ancak ana akımlaşarak mücadele edilebileceği vurgulandı. İnsan hakları düşüncesinin ana akımlaşmamanın sebebinin de insan hakları savunucularının ana akımlaşmaması olduğu söylendi. Bunun için bir alternatif olarak bariş mücadelesinde başka aktörlerin de mücadeleye dahil edilmesi önerisi getirildi. Sanatçılar, emek örgütleri gibi insan hakları savunucularının mücadelesini güçlendirebilecek grup ve araçların milliyetçilik karşısında düşünmesi gerektiği. İHD'nin kadın ve LGBTİ+larla etkileşiminin artırılması gerektiği. Bariş hakkının ikinci bölümün başında dile getirilen çevre hakkı, yaşam hakkı gibi diğerk yükselen insan hakları temaları açısından da zorunlu ön şart olduğu vurgulandı. İfade özgürlüğüne alan açacak bariş hakkının diğerk hak kategorilerinin korunması ve geliştirilmesi bakımından neredeyse ön koşul olduğu belirtildi.

2. GRUP SONUÇ RAPORU

İHD'nin Var Olan Örgütlenme Yapılanması Ve Şubelerin İşleyişi Ve Çalışması

“Grubun moderatör seçimi ve tartışma usulünün grup üyeleri tarafından belirlenmesi ve tartışma materyallerinin öncesinde grup üyelerine dağıtılması gerekirdi. Yöntem demokratik değil” denilerek Usule ilişkin eleştiri yapıldı. Bu toplantıya ilişkin bir öneri sunulmadığı için sonraki çalışmalarda dikkate alınmak üzere kayda geçirildi. Merkezi yapı ve Şubelerin ayrı başlıklar altında tartışılması önerildi ve merkezi yapıya ilişkin görüşler ve önerilerle başlandı.

Zaman darlığı nedeniyle, öncesinde yazılı hazırlık yapmış olan şubelerin sunumlarını özet olarak yapmaları ancak yazılı önerilerinin raporda yer alması konusu katılanların onayı ile kabul edildi.

MERKEZİ YAPIYA DAİR ÖNERİLER:

Genel Kurul ve MYK, Onur Kurulu, Denetleme Kurulu Seçim ve çalışma ilkeleri:

- Deneyim ve bilgi eksikliğine bağlı olarak temel konularda birbirine zıt anlayış ve yöntemlerin ortaya çıkmasını engellemek ve ortak bir tavır geliştirebilmek için, temel çalışma konuları ile ilgili mesela (mülteci, çocuk vb.) **merkezi tutum belgeleri ve yönergeler hazırlanmalı.**
- Merkez ve şubeleri kapsayacak şekilde derneğimizin yapı ve mekanizmaları yatay, şeffaf, hesap verebilir olmalı,
- MYK ve diğer organların üyelerinin seçim yöntemleri ayrıntılı olarak tartışılmalı ve alınacak ortak karar, tüzük Maddesi haline getirilmeli.
- Genel Kurul Seçim yönetmenliği oluşturulmalı.
- Genel Kurul 2 yılda bir değil 3 yılda bir yapılmalı.
- Genel Kurul, gelecek döneme dair plan ve hedeflerin bir perspektif geliştirilecek nitelikte tartışılmasını sağlayacak bir programla gerçekleştirilmeli.
- Genel Kurul seçimleri tüm üyelerin katılımı ile yapılmalı. Delege sistemi yerine doğrudan demokrasi ilkeleri uygulanmalı.
- Genel merkez ve şube seçimlerde çarşaf liste yöntemi benimsenmeli.
- Genel Kurullarda, yönetim organlarına seçilmek isteyen üyelerin adaylık koşulları sağlanarak, “Tek Liste” anlayışından vaz geçilmeli ve Çarşaf Liste/farklı listelerin ortaya çıkmasına imkan sağlanarak, demokratik yapı güçlendirilmeli.
- MYK’nın Şube katılımlarıyla oluşabilmesi ve gündemlerin şubelere/şubelerden MYK’ya doğrudan taşınabilmesi için, çarşaf liste her şubeden katılım olabilecek biçimde hazırlanmalıdır.
- **Her şubeden bir MYK üyesi anlayışı bölgecilik, grupçuluk anlayışının gelişmesine fırsat yaratabileceğinden, bütünselliğimizi pekiştirebilmek için seçilecek MYK üyeleri, bulunduğu şubenin/ilin ya da bölgenin/merkezin değil, İHD’nin tamamını temsil etmelidir.**
- **Her şubenin iradesinin MYK da yer alması gerektiği, eş başkanlar ya da yönetimden bir kişinin MYK toplantılarına katılması ve şubesine bilgilendirme yapması, acil gündemlerin genel üye toplantısı ile üyelere aktarılması.**
- Genel merkez ile şubeler arasındaki mesafeyi kapatacak önlemler alınmalı.
- Genel Merkez’in şubeler ile iletişimi geliştirilmesi, şubelerin karar alma süreçlerinde katılımlarının artırılması, ilişkinin interaktif olması sağlanmalı.

Seçim Hazırlık Komisyonu/ Genel Kurul Hazırlık Komisyonu

- Seçim Hazırlık Komisyonu’nda; seçimde aday olacaklar, komisyonun bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesi gereğince yer almalı.

- Genel Kurul Hazırlık Komisyonu, yerellerin de katılacağı demokratik bir yöntemle belirlenerek, yapısal işlevselliğe kavuşturulmalı ve bir tüzük değişikliği ile bu yapı ilkel hale getirilmeli.
- Seçme/seçilme hakkı ve demokratik işleyiş önünde bir engel oluşturmamak için bu komisyon, seçilecek yönetimi belirlememeli, yönetime seçilme kriterleri açısından başvuruları değerlendirmeli ve Genel Kurula önermede bulunmalıdır.
- Seçim Hazırlık Komisyonu Şubeleri tek tek dolaşmalı, üye toplantılarına katılmalı, MYK, Yürütme, Denetim Kurulu ve Onur Kurulu için şubelerin iradesi ile ortaya çıkan önerileri almalı ve listeyi bu doğrultuda hazırlamalı.
- Bu Komisyon (ve kurumumuzun bütün “Seçim Hazırlık Komisyonları”); seçilmesi için önermede bulunacağı adaylar için, “yeterlilik, yetkinlik, deneyim” kriterlerini esas almalı ve İHD’nin demokratik/kurumsal işleyişini önemsemeli.
- Genel Kurullarda, yönetim organlarına seçilmek isteyen üyelerin adaylık koşulları sağlanarak, “Tek Liste” anlayışından vaz geçilmeli ve Çarşaf Liste/farklı listelerin ortaya çıkmasına imkan sağlanarak, demokratik yapı güçlendirilmeli.
- Hazırlanan çarşaf listenin toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun olarak en az %50 kadın kotası şartı olmalıdır. Kadınlar ve erkekler ayrı listelenmeli ve fermuar liste uygulanmalı.
- MYK ve YK seçimlerinde %20 gençlik kotası uygulanmalıdır.
- Çoğulcu demokrasi için LGBTİ+ kotası da olmalı, açık beyanda bulunmuş en az 1 LGBTİ+ listede yer almalı.
- İHD siyasi partilere karşı bağımsızlığını korumalı, siyasi parti yöneticileri MYK ya da Şube YK listelerinde yer almamalı.
- Çarşaf liste, Genel Kurul’un ilk günü açıklanmalı, adayların seçim öncesinde çalışma yürütmesine olanak sağlanmalıdır.
- MYK, merkezi ve yerel yönetimlerin bütün organları, bu görevin hakkını verecek niteliklere sahip kişilerden oluşturulmalı.
- Yönetim organları ve komisyonlarda cinsiyet eşitliği gözetilmeli

Dönem kuralı:

- Eş Başkan, Genel Sekreter, Sayman gibi sorumluluklara 2 dönem kuralı getirilmeli.
- Olağanüstü hallerde 2 dönem kuralı bir dönem daha uzatılabilir.
- İki dönem kuralı, olağanüstü hallerde derneği tıkayabileceği için tüzükte yer almamalı ya da istisnası tanımlanmalı. Tüzük yerine teamül olarak kurula bağlanmalı.
- Örgütün yenilenmesini sağlamak ve iktidarlaşmayı önlemek için **MYK ve YK için de dönem kuralı getirilmeli**, maksimum 3 dönem sınırı olmalıdır. Bu süre ancak 3 dönemi dolduran bir MYK üyesinin Eş Başkan seçilmesi söz konusu olduğunda hariç tutulabilir.
- Genel Merkez, MYK, Şube Yöneticileri, Üst Kurul Delegeleri gibi tüm yöneticiler, üst üste iki dönem kuralı’na uygun olarak seçilmeli ve olağanüstü koşullarda en fazla bir dönem daha görev yapabilmeli, en az bir seçim dönemi ara vermek kaydıyla, daha önce yerel/genel yönetimlerde görev alan üyeler, yeniden yönetici olabilmelidir.

MYK Üye sayısı

- 40 olan MYK üye sayısı, hantallık yarattığı için makul bir sayıya indirilmeli, bu görevi hakkıyla yapabilecek kişilerden oluşturulmalı.
- Tüzüğümüzde 25 asil, 15 yedek olan MYK üyelerinin sayısının korunmasını ve “yeterlilik, yetkinlik ve deneyim” esasları seçilme kriterleri olarak kabul edilmeli.

Görevlerin sınırlandırılması:

- Hiyerarşik örgüt yapılanmasının önüne geçmek ve katılımı genişletmek için görevler sınırlandırılmalı, hiç kimseye ikinci bir görev verilmemeli ve şube Eş Başkanları MYK’da yer almamalı.

MYK:

- Bölgelerin çalışmaları, konumları ve delege sayıları ele alınarak belirlenecek MYK Üyeleri, Genel Merkez’de etkin görevler almalı.
- Her MYK üyesi, niteliğine uygun olarak, sadece bir alanda görev almalıdır. Bu durum, alanda yoğunlaşma, /yetkinleşmeyi sağlayacak ve alınan görevleri yerine getirmede başarının önü açılacaktır.
- MYK üyelerinin toplantılara katılması için gerekli olanaklar Genel Merkez tarafından üstlenilmeli, maddi olanak yaratamadığı için toplantılara katılamama durumu önlenmelidir.
- Tüzüğümüzün MYK ilişkilerini düzenleyen ilgili maddesinde belirtildiği üzere; “bir yılda özürsüz olarak üç toplantıya katılmayan üye çekilmiş sayılır” kuralı işletilmelidir.
- İş yükünün yoğunluğu gözetilerek iş dağılımı ve kişi odaklı olmayan bir çalışma modeli ile kolektif çalışma güçlendirilmeli, Genel Sekreterlik en az 3 kişiden oluşan bir sekreteryaya dönüştürülmeli ve **Sekreteryada** toplumsal cinsiyet dengesi gözetilmeli.
- MYK’da her üye mutlaka en az bir komisyonda aktif çalışmalı.
- Mali rapor her MYK toplantısının gündemi olmalı, her 2 toplantıdan birinde ayrıntılı mali rapor yazılı olarak sunulmalıdır.
- Bölgeye dair sorunların kolektif yaklaşımla çözülmesi ve bölgedeki bütün MYK üyelerinin de aktif rol almasının önünü açmak üzere, Bölge temsilcisi kaldırılmalı, yerine her bölgenin bölgeden seçilen MYK üyelerinden oluşan **bölge temsilciliği sistemi** uygulanmalı.
- MYK’ya gönderilen her e-posta, tüm MYK üyelerine aracısız yönlendirilmelidir.
- Şubelerin bütün raporlarının ve Genel Merkez tarafından yayımlanacak olan raporların genel merkez tarafından belirlenecek uzman tarafından incelenmesi ve böylelikle oluşturulan raporlarda bütünlük sağlanması için çalışmalar yapılmalıdır.
- MYK kararlarının takibi yapılmalı.
- MYK ve merkezi organların çalışmasında şeffaflık sağlanmalı.

Genişletilmiş MYK toplantıları

- Bilginin ve sorumluluğun kişilerde merkezileşmesi yerine paylaşılması, daha katılımcı bir örgütlenme sağlanabilmesi için 4 Ayda bir (2 MYK toplantısından biri) Eş Başkanların katılımıyla, genişletilmiş MYK toplantıları biçiminde yapılmalı.
- Şube Eş Başkanları ile MYK ortak toplantısı yılda dört defa ve yüz yüze yapılmalı ve toplantı sonucunda alınan kararlar tüzük hükümleri çerçevesinde öneri olarak MYK'ya sunulmalı.
- MYK'da olduğu gibi Denetim Kurulu ve Onur Kurulu'nda da proje çalışanları yer almamalı.
- Seçilen liste asil ve yedekleriyle birlikte tam liste olarak İHD web sitesinde yayınlanmalı

Bölge temsilciliği sistemi:

- Bölgeye dair sorunların kolektif yaklaşımla çözülmesi ve bölgedeki bütün MYK üyelerinin de aktif rol almasının önünü açmak üzere, Bölge temsilcisi kaldırılmalı, yerine her bölgenin bölgeden seçilen MYK üyelerinden oluşan **bölge temsilciliği sistemi** uygulanmalı.

Yürütme Kurulu;

- Yürütme Kurulu MYK yerine ikâme edilmemeli, tüzükte tanımlanan hali ile MYK kararlarının uygulayıcısı olarak işlevlendirilmeli.
- MYK'yı işlevsizleştirmemek ve MYK içinde hiyerarşiyi önlemek için Yürütme Kurulu toplantı sonuçları önce MYK'ya gönderilerek MYK'nın katkı/onayı ile MYK kararına dönüştürülmeli, ardından şubelere gönderilmeli.

Merkezi komisyonlar:

- Her bir komisyonun yazılı yönergesi olmalı, ilk toplantıda komisyonun işleyişi, sorumluluk alanı, daha önce yaptıkları vb. aktarımların yapılacağı bir oryantasyon çalışması yapılmalı.
- MYK'da asgari 3 kişilik bir Örgütlenme Komisyonu oluşturulmalıdır. Bu komisyonun sorumluluk alanı; şubeleri yakından izleme, temsilcilikleri şubeye dönüştürme, etkin olmadığımız yerlerle bağ kurma, yeni üye kazanımıyla ilgili politikalar üretme olmalıdır. Komisyon oluşturulurken; toplumsal cinsiyet, yaş ortalaması ve deneyim bir arada gözetilmelidir.
- Merkezi olarak, **Kadın Sekreterliği ve Örgütlenme Sekreterliği** oluşturulmalı ve ayrı maddeler olarak tüzüğe eklenmeli.
- İHD 20. Olağan Genel Kurul'unun ardından yapılan ilk MYK toplantısında Kadın Sekreterliği'nden Kadın Sekretarya'ya dönüştürülen ve sözcülüğü 6 ayda bir değişen, karar alma mekanizmalarının demokratikleşmesi ve çoğulcu katılımı gözetmek üzerine oluşturulan bu model yaygınlaştırılmalı, herkesin eşit sorumluluk alabileceği, kişileri merkezileştirmeyen, deneyim kazanmaya olanak

sağlayan bir çalışmanın örgütleyebilmesinin önünü açmak üzere tüm komisyon sözcülükleri dönüşümlü olmalı, 6 ayda bir sözcü değişmeli.

- Şubelerin gerekli bilgi ve deneyim donanımı kazanabilmesi için her genel kurul sonrası, ihtiyaca uygun olarak ve özellikle Toplumsal cinsiyet (Politika Belgesi üzerinden), başvuru alma, başvuruyla görüşme, şubenin kurumsal işleyişi, izleme, belgeleme ve raporlama, çocuk hakları, mülteci hakları, LGBTİ+ hakları, engelli hakları gibi alanlarda standart eğitim planlaması yapacak bir **Oryantasyon Komisyonu** kurulmalı ve bu komisyon, aktif çalışmalıdır.
- Her 3 ayda bir merkezi komisyonlar faaliyet raporlarını MYK'ya ve şubelere iletmeli.
- Çalışmayan merkezi komisyonlar kapatılmalı.
- Merkezi komisyonların çalışmasını zora sokan iş yükü azaltılmalı. Örneğin Kadın Komisyonuna sorunlar doğrudan taşınmamalı, şubelerde sorunların çözümü için mekanizmalar oluşturulmalı.
- Merkezi çalışmaların güçlü olabilmesi için yerelden merkeze sağlıklı bilgi akışı sağlanmalı.
- Hak kavramının çerçevesi genişliyor ve birçok tematik alana ayrılıyor. İHD bütün tematik alanlarda bir şeyler yapmaya çalışıyor ancak yetişemiyor ve bütün çalışmalar eksik kalıyor. Bunun önüne geçmek ve etkili çalışmalar yapılabilmesini sağlamak için, **bütün hak ihalelerine tepki vermekle birlikte, özellikle izleme ve raporlama açısından temel tematik alanlar belirlenmeli, çalışma alanları daraltılmalı.**
- Kadın, çocuk, ekoloji vb. birçok tematik alanda çalışan gruplar ve derneklerle işbirliği geliştirilmeli.

Denetim Kurulu;

- **Denetim Kurulu**, örgütün işleyişini bilen ve denetleme yapabilecek bağımsız kişilerden oluşturulmalı.
- Denetim Kurulu gerçek bir denetim mekanizması olmalı, 6 ayda bir denetim yapmalı ve denetim raporu hazırlayarak MYK ve şubelere sunmalı.
- Denetim Kurulu'nun bağımsızlığını korumak için Denetim Kurulu üyeleri MYK ve Şube YK toplantılarına katılmamalı.
- Denetim Kurulu'nda proje çalışanları yer almamalı.

Onur Kurulu;

- İşlevli hale getirilmeli,
- Onur Kurulu, üyelikten atma gibi cezai işleri yürüten bir disiplin kuruluna indirgenmiş olmaktan kurtarılmalı,
- Şubelerde yaşanan ve şube içinde ya da Bölge Temsilciliği'nde çözülemeyen sorunlar MYK'da görüşüldükten sonra çözüm hedefli bir yaklaşımla Onur Kurulu'na devredilmelidir. (Cinsiyetçi davranışlar ve mobbing için Politika Belgesi çerçevesinde hareket edileceği için süreci yürütmek Onur Kurulu'nun sorumluluğu değildir.) Şube içi yaşanan sorunlar şubede çözülemiyorsa, Onur

Kurulu'na 3 kişilik bağımsız bir komisyon oluşturulmalı, tarafların komisyona itirazı yoksa bu komisyon taraflarla görüşerek sürece dair görüşünü MYK'ya aktarmalıdır.

Danışma Kurulu:

- Merkez ve Şubelerde Danışma Kurulları kurulmalı
- Kendi istemleri söz konusu olduğu koşulda daha önceki dönemlerde görev alan Eş başkanlar ve tüm Yöneticilerden seçilecek bir “**Danışma Kurulu**” (duruma göre 3 veya 5 kişilik) oluşturulmalı
- Genel merkezi yönetimlerde ve şubelerde/temsilciliklerde oluşturulacak ve yönetme, yetki ve karar alma özelliği bulunmayacak olan bu Kurul, yeni seçilecek yönetimlere bilgi aktarımında bulunarak, İHD'nin kurumsal işleyişinde devamlılığın sağlanması ve nitelik gücümüzün geliştirilmesine katkı sunmak amacıyla çalışmalar yapmalı

Temsilcilik açma ve kapatma:

- Temsilcilik açma ve kapatma, yerellerin önerisiyle Genel Merkez'ce kararlaştırılmalı, Yurtdışı temsilcilikleri Genel Merkez'e, Yurtiçi temsilcilikleri en yakın Şubeye bağlanmalı
- Şube ve temsilciliklerin sayısının artırılması yanında, güçlendirilmesi ve mücadeleye etkin katılımları sağlanmalı
- Şubelere kendi bölgelerinde temsilcilik açma yetkisi verilmeli

Şubelere Dair Öneriler

- Merkez ve şubeleri kapsayacak şekilde derneğimizin yapı ve mekanizmaları yatay, şeffaf, hesap verebilir olmalı
- Yaş, emek, bedel ve kutsallık hiyerarşilerinden ve bunu üreten dilden uzak olunmalı,
- Örgütlenmede demokratik merkezîyetçilik esas alınmalı
- Eş Başkanlık kavramı yerine Eş Sözcülük, Yönetim Kurulu yerine Yürütme Kurulu kavramının kullanılmalı
- Genel Merkez gibi şubelerde de tek kişilik sekreterlik yerine birkaç kişiden oluşan sekretarya olmalı
- Şubeler mali olarak güçlendirilmeli, dernek projeleri ve fonlar hakkında bilgilendirilmeli
- Gerekli hallerde fon almalarına imkan sağlanmalı, bu hususta şubelere yetki ve eğitim verilmeli
- Her şubeye bir çalışan ve temel ekipman imkanı yaratılmalı
- İhtiyacı olan şubelere kira desteği sağlanmalı, yapılacak projelerle şubelere mülk alınmalı
- Şubeler için de Seçim yönergesi oluşturulmalı
- Şube yönetimlerinde de 2 dönem kuralı olmalı. Ancak yönetim oluşturmakta

sorun yaşanılıyorsa iki dönem kuralına takılmadan, devam eden arkadaşlarla yol alınmalı

- Aynı kişiye iki görev verilmemeli, şube başkanları genel merkez organlarında yer almamalı
- Genel merkez organlarına şubelerden önerilecek kişileri, genel merkez değil, bölgeler belirlemeli
- Seçimlerde, çarşaf liste ve doğrudan demokrasi ilkeleri gözetilmeli
- Komisyonun bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesi gereğince seçimde aday olacaklar Seçim hazırlık komisyonunda yer almamalı
- Seçim hazırlık komisyonu şube yönetiminin seçimine karar vermemeli, sadece düzenleyici olmalı
- Yönetim organlarına seçilecek kişilerde alanda çalışma yeterliliği gözetilmeli
- Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için %50 kadın kotası ve LGBTİ + temsiliyeti şube yönetimlerinde de uygulanmalı.
- (Bazı şubelerde kadın üye bulunamaması sorununu aşmaya yarar politikalar geliştirilmeli, (Örgütlenme Komisyonu'nun sorumluluklarından biri de bu olmalı
- Her şubede örgütlenme komisyonu kurulmalı, bu komisyon mevcut üyelerle ilişki kurmalı, üye güncellemesi yapmalı, yeni üye kazanmak, şubenin aidat ve bağış gelirlerini artırmakla ilgili çalışmalar yürütmeli
- Şubelerin gelişmememesinin, çalışmalara yeni insanları ve özellikle gençleri katamıyor olmamızın nedenleri araştırılmalı, bu sorunun çözümü için yöntem geliştirilmeli
- Çalışmalarımızda kullandığımız dil, üslup ve eylem şekilleri güncellenmeli
- Ayda bir defa genel üye toplantıları yapılmalı, yapılacak olan toplantılarda mali durum, komisyon çalışmaları üyelere aktarılmalı ve yapılacak olan faaliyetlere ilişkin bilgi verilmeli, görüş ve önerileri alınmalı
- Üyelerin çalışmalara etkin katılımını sağlayacak yöntemler geliştirilmeli, karar verme süreçlerini de kapsayacak şekilde kendilerine daha fazla söz hakkı sağlanmalı.
- Üyelerle teması artıracak sosyal, kültürel etkinlikler yapılmalı.
- Planlanan programlara (yurtiçi-yurtdışı eğitim, genel toplantı, genel kurul, komisyon – bölge toplantıları vb.) katılım boyutunda, şubelerin tartışıp karar verebileceği süre gözetilerek önceden bilgilendirilme yapılmalı ve şubenin onayı ile belirlenen kişiler programa dâhil edilmeli
- Şubelerde ihtiyaç duyulan bütün konularda iç eğitimler yapılmalı. Yönetici ve üyelere yönelik hak savunuculuğu ve işleyişe ilişkin her şube genel kurulu sonrası mutlaka ve belirli periyotlar ile eğitimler gerçekleştirilmeli, çalışma yöntemlerine ilişkin somut adımların anlatıldığı kitapçık ya da yönergeler oluşturulmalı
- Hiyerarşi yaratmama açısından tüm üyelerin aktif bir şekilde faaliyet içerisinde yer alması sağlanmalı, iş ve işleyişin yükü sadece yönetim kuruluna bırakılmamalıdır,
- Çalışmaların daha geniş kitlelere ulaştırılması için faaliyetlere görünürlük kazandırılmalı
- Periyodik yayınlar/ bülten çıkarılmalı
- Teknolojik araçlar ve Sosyal medya araçlarının etkin kullanımı için eğitim ve imkan yaratılmalı.

Üye kabulü; (önerilen çeşitli yöntemler aşağıda belirtildi).

- Derneğin yeni üyeleri kişisel ilişkilerle ilerlememeli, dernekle ilişkilenebilirliği sağlanmalıdır.
- Yeni üye ya da gönüllüler komisyonlara dâhil edilmeden önce, komisyonla 3 aylık bir oryantasyon süreci geçirmeleri sağlanmalıdır, ortak bir dil ve yaklaşım yaratılmalıdır.
- Üyeliğe kabul kriterleri net olmalı, İHD'yi ve çalışma ilkelerini benimsemiş kişiler üye kabul edilmeli.
- Üyeliğe kabul kriterleri net ve objektif olmalı, aday üyelere İHD'yi, çalışma ilkelerini ve hak savunuculuğuna ilişkin temel prensip ve bilgileri içeren eğitimler verilmeli. Aday üyenin bu eğitimlere katılımı zorunlu tutulmalıdır.
- Üye olacak kişiler adaylıkları süresince istediği bir komisyonda çalışmalı, çalışmazlarsa kesinlikle üye olarak kabul edilmemeli, 6 ay boyunca bu alanda katkı sağladıktan sonra üyeliği kabul edilmeli.
- Üyelerin birbirleri ile ve kurumla bağlarını güçlendirecek kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlenmelidir.
- Üye sayısının artması değil nitelikli üye sayısının artması önemli. Dernek tüzük ve ilkelerini benimseyen ve bu alanda çalışmayı dert edinen kişilerin üyeliğe kabulü sağlanmalıdır.
- Gönüllü katılımını özendirerek çalışmalar yapılmalıdır.

Dışımızdaki kurumlarla ilişkiler

- Periyodik olarak tematik alanlarda hem diğer STK'lara hem de hastane, okul, belediye gibi kamusal kurum ziyaretleri yapılmalı, kamusal alanda yerel ilişkiler güçlendirilmeli.
- Derneğimizin yerelde özellikle diğer sivil toplum örgütleri ve demokratik kitle örgütleri ile ilişkilerinin güçlendirilmeli, kurumlar arası dayanışma örgütlenmeli,
- Derneğin yerelin koşulları da gözetilerek temel çalışma alanlarının somut bir şekilde ortaya konulmalı ve yereldeki işbirlikleri de bu çerçevede geliştirilmeli,
- Şubeler belirli periyodlar ile faaliyet raporlarını yazmalı ve yayınlanmalı
- Kurum içinden hak savunucularına yönelik olası bir hak ihlali durumunda; müdahalenin mağdur ve tanıklar aracılığıyla dinlenilerek uyarı ve özeleştiriyeye davet gibi mekanizmaların devreye konulmak biçiminde yapılmalı, sonuç alınamaması durumunda ilişkisi kesilmeli,
- Şubelerde yaşanan sorunların merkeze bildirilmesi ve çözülmesi için bir mekanizma oluşturulmalı.

Sonuç olarak; Bu çalıştayda yeterli bir olgunlaşmaya erişmediğinden, ortaya çıkan tespit ve öneriler üzerinden tartışma devam ettirilmeli, tartışmalar olgunlaştıktan sonra tüzük kurultayı yapılmalıdır.

Tüzük kurultayı için çalışmalara başlanmalı ve tüzük kurultayı bu dönem içerisinde yapılmalıdır. Yapılacak olan tüzük kurultayında merkezi çalıştayın esas alınması önerilmektedir.

3.GRUP SONUÇ RAPORU

İnsan Hakları Mücadelesi Yürütenler Açısından Bugünün İhtiyaçları Ve Daha Etkili Bir Mücadele İçin Yeni Yol Ve Yöntem Arayışları

Sosyal MEDYA ve iç Eğitim

3. grup çalışmalarında öne çıkan en etkili sorunlardan birisi iç eğitim eksikliğiydi. Sosyal medya kullanımı ve sosyal medyada görünürlük meselesi üzerine neredeyse tüm katılımcılar aynı fikirdeydi. Profesyonel sosyal medya çalışanı çalıştırılması konusu konuşurken konu sosyal medya EKİBİ çalıştırmaya kadar genişledi ki bu mesele uzun bir süredir iç tartışmalarımızda gündem meşgul etmektedir. Bu bağlamda daha de detaylı olarak önerilen konulardan birisi sosyal medya ekibi özelinde İHD genel merkezin youtube kanalının aktif edilmesi ve bu kanaldan insan hakları mücadelesi üzerine eğitimler ve çalışmalar yapılması oldu. Yine tüm katılımcıların aktardığı üzere sosyal medyanın ve sosyal medyada İHD görünürlüğünün çok az ve yetersiz olduğu vurgulandı. Mevcut halde de şubelerin paylaşımlarının az yetersiz ve amatör görünmesi konuşuldu.

Yine gelen eleştiriler arasında sosyal medya üzerinden kitapçık sistemi ile eğitimler planlanmalı ve bu eğitimler tüm şubelere eksiksiz aktarılmalı denildi. İleride anlatacağımız kuşaklar arası iletişimsizliğin vurgulandığı başka bir başlık var ancak bu eksikliğinde sosyal medyadaki görünürlük olduğunu savunan pek çok şube fikri geldi. Biz sosyal medyada da yaşıyoruz. Ama bu yaş meselesi fotoğraflarda görünen insanlar ya da yönetimdeki insanların kemik yaşı üzerinden değil. Kültür olarak ve düşünsel olarak yaşlı ve eski görünme durumu Sosyal medya olarak çok zayıf bir yerdeyiz. Bunu görmemiz ve özen göstermemiz lazım. Hak ihlalleriyle ilgili kısa filmler yapılabilir. Mevcut kısa filmleri tekrar paylaşıma sokabiliriz. Bu dönem 2 şubemizi mülk sahibi edindireceğiz diye bir hedef koyup etkinliklerle finanse edebiliriz. Fonlara güvenerek bu süreci yürütemeyiz.

İletişim ve medya görünürlüğü açısından profesyonel çalışan alınmalı. Tüm şubelerde bu işleri yapacak kişiler yapılmalı. Dokümantasyon İHD için çok önemli. Raporlama ve arşivleme sorunu yaşıyoruz. Dijital bülten önemli. Ortak şubelerin görüleceği dijital hafıza. Medya ve TV kullanımı insan hakları ihlallerini anlatan dijital eğitimler, podcastler yapılmalı ve sohbet odalarında eğitimler verilmeli. Eylem etkinliklerimize farklı şeyler katmalı ve kaynaşmalı hale getirilmeli.

İHD'nin Yurtdışı Fonlarına Başvuru Yapması.

Çalıştay katılımcılarının büyük çoğunluğu günümüz koşullarında fon almanın kaçınılmaz olduğunu ancak fonların İHD'yi çalışma alanları ve ilkelerinden uzaklaştırmaması gerektiğini belirterek örgütün aynı zamanda fonsuz da çalışma yürütebilecek politikalar geliştirmesi gerektiğini vurguladı. Bazı çalıştay katılımcıları ise fonlarla çalışmaların yapılmasını doğru bulmadıklarını, İHD'nin gönüllük esasına göre çalışma yürütmesi gerektiğini belirtti.

Eğitim

En çok öne çıkan başlıklardan birisi de eğitim meselesiydi. Bu meseleleri üzerine çok fazla söz üretildi ve çok fazla öneri geldi. Kurum içi eğitim eksikliğine vurgu yapıldı. İHD'nin en basit ve en çok işlevli olduğu BAŞVURU ALMA meselesinde bile pek çok YK üyesinin eksik olduğu, merkezden eğitimlerin talep edildiği ancak sonuç alınmadığı vurgusu yapıldı. Kürdistan'da başvurularda mutlaka Kürtçe konuşuyorlar ama başvuru Türkçe kaydediliyor. Dil bilen çalışan istihdamı sağlanmalıdır. Kurum için yöneticilerin eğitim alması yöneticilere eğitim verilmesi öne çıkan başlıklar arasındaydı. Başvuru eğitimlerinin önemliliği üzerine fikirler belirtildi. Bazı arkadaşlar uzun süredir yönetimde olduğu halde bu donanımına sahip olmadığı aktarım yapılmadığını söyledi

“Örneğin başvuru formlarının tek dilli olması hem başvuru alan kişi için büyük bir eksiklik ve hata olarak aktarıldı. Rahat edememe durumuna yol açtığı söylendi. Başvuru formlarının muhakkak Kürtçe özerinde çok dilli olması gerektiği önerildi. Aynı zamanda başvuru süreç ve yöntemlerin farklılaştığı ve anayasal düzenlemelerin mutlaka başvuru sürecine ve formuna katılması söylendi. Belgeleme ve raporlamanın önemi üzerine çok öneri geldi. İHD kitlelere yönelik bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapmalı

İHD Dili

İklim krizi ve göçmen meselesi ile ilgili derneğin bir politika belgesi (söylemi) olmalı. İHD'nin çekim merkezi olması lazım. İHD'nin kullandığı dilin önemi ve ortak dil üretmesi gerek. Bir şube tutsak derken bir şube tutuklu diyor. Bir şube Kürdistan derken bir şube demiyor. Veya bazen açıklamalarımızda devletin atadığı kent isimleri kullanıyor. Örneğin Kahramanmaraş Şanlıurfa gibi. Bu meselelerde ortak dil kullanmalıyız

LGBTİ meselesinde İHD çok özgür bir alan ama İHD'liler değil. Maalesef. Sessiz sakin örtülü homofobi var olduğunu bunun yenilgisinin de ancak DİL üzerinden eğitimler verilebilirliği üzerine konuşuldu. Çok büyük bir erillik var. Ve bu erilliğin farkında değiliz. Ve farkında olmama durumunun yine eğitim almaması üzerinde şekillendiği konuşuldu.

İHD İşleyişi

2 dönem kuralı tartışıldı. Uzun sürelerde yöneticilik yapan insanların aktarım sorunları yaşadığı, derneğe ardıllarının getirilmediği, yeni süreci birlikte örmek üzerine bir bağlam kurulmadığı söylendi. Muhakkak ama muhakkak bu uygulamanın tüzükte yer alması gerektiği konuşuldu. (Çok tartışılmalı bir mesele bu. Bu sebeple bunu bir grup önerisi olarak söyleyelim sanıyorum ki bir tüzük çalışmayı yapılacak yakın zamanda orada bu mesele özel olarak ele alınır). STÖ ile ilişkilerin mutlaka güçlendirilmesi vurgusu öne çıktı. Bölge şubeleri arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi. Siyasi

partilerin İHD'ye müdahalesinin ortadan kaldırılması gerektiği vurgulandı. İHD'nin insan hakları mücadelesinin öncüsü olduğu ve siyasete yön vermesi gerektiği önerileri çıktı. Siyaset bize değil biz siyasete yön vermeliyiz

İHD'nin orta ve uzun vadede bir görüşü olmalı. Örneğin anayasa için sürekli bir çalışma programımız olmalı. Yerel yönetimler tabana ulaşmak için çok önemli yerler. İnsan haklarına yönelik etkinlikler düzenlenmeli. Öğrenci kulüpleri üzerinden çalışmalar yapabiliriz. Üniversitelere girme sorunu varsa dışarıda üniversitelere yakın parklarda eğitim çalışmaları düzenlenebilir. Tüm okullarda insan hakları eğitimi vermek için İHD öncü olmalı. Lokal inisiyatif güçlenmeli. Merkezden beklenmemeli. (Bürokrasi geriletir) Diplomatik kuruluşlarla ciddi bir etkileşim halinde olması gerekir. Kayıplar hapisane ve işkence öncelikli çalışmalarımız ama kadın ve LGBTİ+ konularında geride olduğumuz görüşü çıktı. Ortak mücadele hattı örülmesi lazım. Ve bunu için hak temelli bir AĞ geliştirilmeli. İnsan hakları mücadele hafızası oluşturulmalı.

Uzun dönem yöneticilik yapmak üzerine söylene sözler arasında başkanların başkan olmadan evvel muhakkak 2 dönem yöneticilik yapması gerektiği önerildi. Her dönem yeni üyelere 2 kişi yönetime girmeli. Üyelerin belirli periyotlarla yönetime sokarsak devamlılık oluşturan bir kadro yapabiliriz. Emek ve Demokrasi platformuna sıkışmış görünüyoruz. Mücadele alanının genişletilmesi gerektiği söylendi. İleri yaştaki insan hakları savunucularının danışma ve onur kurullarında görev almaları önerildi. Fiziken değil daha çok fikren çalıştırılıp kaynak olarak kullanmak itici güç ve aktarım gücü olarak kullanılmalı.

Maddi zorluk yaşayan şubeler için bir etkinlik takvimi düzenlenip çeşitli kültürel etkinliklerle giderlerinin karşılanması sağlanabilir. Özellikle sosyal medya üzerinden kitlelere ulaşan çalışmalar yapmamız lazım.

Tüm bunların yanında önce mevcut sistemin işleyişinin düzene sokulması gerektiği söylendi. Mesela şubelerin maillere bakmamaları, geç yanıt vermeleri, toplantılara katılmamalarını düzene sokulması. Mail meselesi çok önemli genel merkezdeki çalışmaları ve emekçi arkadaşlarımızı tıkkıyor. Çok fazla iş yapıyor ancak bir tane popüler ya da sivrilen ya da o bölgedeki tabir neyse işte o kişi gelmeyince etkinliklere gelinmiyor. Kişi değil eğitim ve kurumun önemli olması gerektiğinin bunun da ancak eğitimle olması gerektiği söylendi. Çalışma alanlarına girip raporlama yapmamız lazım. İş güvenliği olmayan iş alanlarında görünmemiz çalışmamız lazım. Bu alanlara girip raporlamak ve oradaki insanlarla ilişkide olmalıyız. İHD'nin kazanım örnekleri üzerinden topluma umut veren çalışmaları öne çıkarmak lazım. Belgesel ve benzeri işler yaparak bu devletin bize karşı refleksini püskürtebiliriz. **Ortak insan hakları ağı kurmalıyız.** Bölgesel ağlar kurmalıyız. Bölgesel ağlar ve onların ortaklaşabileceği bir ağ kurmalı ve ortak çalışma yaparak uluslararası mekanizmaları yönlendirebiliriz. Akademileri harekete geçirmeliyiz. Kent konseyleri ile irtibatta olmalıyız.

Siyasi partilerin yerel yönetimlerin insan hakları çalışmalarıyla ortak bir çalışma yapıp dahil olmalıyız. İHD kariyer basamağı olmamalı. İHD tarihi bakımından bazı kült

kitaplar yayınlar var bu temelde çalıştığımız kategorilerde insan hikâyelerine temel alan kitaplar öneriyoruz. Yayın kurulu komisyonu kurulmalı. Raporların sunumu konusunda hantallık yaşıyoruz. Raporların içindeki vurguları kısa videolar ve grafiklerle hap bilgi olarak sunabiliriz.

Gençlik ve Eski Kuşak Sorunu

Eskilerin bilgi aktarımı konusunda hassasiyet göstermeliyiz. Gençlerin İHD'ye katılımında bir endişe var. Gençler üzerinde bu algıyı kırmamız lazım. Geçmişin tecrübesi ve gençliğin heyecanlı buluşturulmalı. **Batıda gençleşmesinin engellenmesi de yaşlı gelenekçilikten oluyor.** İHD'li olmak bazı yerlerde veto yeniyor ve gençliği korkutuyor. LGBTİ konusunda İHD'nin temel bakışı çok eskiden konulmuşken o lügati ilk kullanan kişiler olurken şimdilerde o ivme aşağı kaymış durumda. Bu da gençliği uzak tutuyor. kuşakların birbirleriyle yan yana getirilmesi dijital olarak mümkün. İş reklamcılık ve kampanya olan kişi ve zihniyetlerle çalışmamız lazım. Bu işi yapan uzman kişiler işe alınmalı. Eski usul yapılan işler çok iyi gidiyor, yetkinleştik. Derneğe başka şeyler için gelen insanları bunlarla birleştirmek gerek. Bitmek bilmeyen toplantılardan gençler çok sıkılıyor kaçıyor. Komisyonlara dahil edip haddinden fazla söz vermeliyiz gençlere. Gençleşmeme sorunlarından bir tanesi de uzun süre yönetimlerde aynı insanların kalması. Bir süre sonra klasikleşen işlerden gençler sıkılıyor ve seslerinin duyulmadığını fark ediyorlar

2.GÜN OTURUMU

ATÖLYELERİN SONUÇ BİLDİRİLERİ ÜZERİNE GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

- Ortak bir tutum yol ve yöntem için uluslararası bir çalışma konferansı düzenlenmelidir. Uluslararası konferans elzemdir.
- Daha önce mücadele edilerek kazanılmış bütün haklar bir bir elimizden alındı. Ve bizler bu hakları yeniden elde etmek için sivil itaatsizliğe başvurmalıyız.
- Vefa ziyaretleri ile eski dernek emekçileri unutulmamalıdır.
- Görsel araçlardan daha fazla yararlanmalıyız. Bizim filmlerimiz ve belgesellerimiz yok bunların hafıza oluşturması lazım. Görsel hafıza yol göstericidir.
- İnsan hakları kampları kurulmalıdır. Kamplarda dostluk ve yol arkadaşlıkları kurulmalı ve eğitimler vs. şeklinde düzenlenmelidir.
- Yaşanan barış sürecine bizlerin barış hakkı yolunda desteğimizi bildirmemiz gerekmektedir.
- Genel merkezden şubeler arasında kopukluk yaşanmaktadır.
- İHD hak örgütleriyle ortak bir yol izlemelidir. İnsan hakları hareketinin hareketi gibi bir kavram üzerinden diğer kurumlar ile ortak bir platform oluşturulabilir. İHOP gibi ortak bir çalışma alanı öneriyorum.
- Yayın kuruluna ihtiyaç vardır. Kampanyalar ve kamplar konusu kesinlikle konuşulmalı ve insan hakları okulu tarzında eğitimler gerekmektedir
- Hak savunucuların güçlendirilmesi gerekmektedir. Şubeler kendi içinde de

birbirini iyileştirme toplantıları yapabilir çünkü bizler hak savunuculuğu yaparken kendi yaşadıklarımızı unutuyoruz.

- Sürekli yeni yasalar çıkıyor ve özellikle hukuk alanında çalışan kişilerin bu yasalara karşı hazır politika üretmesi gerekmektedir. Çalışmaları bu yasalara göre düzenlemeleri lazım.
- Uluslararası raporlar ve başvuru süreçlerinde rapora katkı sağlamak isteyen var mı diye sormak lazım.
- Raporlara temsiliyet olarak da ilgili komisyonları dahil etmek mümkün. Hazırlık aşamasında komisyonlardan bilgi edinmek ve onları bilgilendirmek lazım diye düşünüyorum. Uluslararası mekanizmalar için bir toplantı yapılmalı ve hangi ülkeler ile nasıl ilişkiler var bilgilendirmesi yapılmalıdır. Yani şubeleri bilgilendirici ortak bir toplantı ile kararlar verilebilir.
- İHD'nin anadilinde hizmet sunması gerekmektedir.
- Uluslararası mekanizmalar da Şubelerin de direk iletişim kurması gerektiğini düşünüyorum biraz da şubelerin özgünlüğüne bırakmak lazım aksi takdirde bürokratik bir yapıya dönüşüyoruz.
- Uluslararası mekanizmalarda Raporların şubeler tarafından sunulması başka sorunlara neden olabilir. İHD için farklı farklı algılar yaratır.
- Türkiye de ki insan hakları örgütleri ile ortak bir çatı altında toplanmak için toplantı almamız lazım. Çalıştay gibi bir çalışma yapılabilir. Türkiye'deki hak örgütleri ile bir çatı altında ortak hak mücadelesi verilmelidir ve toplumsal olaylara karşı ortak bir tavır alınmalıdır.
- İç yönergelerin ve tutum belgelerin kesinlikle hazırlanması gerekir. Genel merkez ve şubelerde kadın kotası kuralı olmalıdır. Komisyonların çalışma yönergelerinin olması gerekmektedir.
- Örgütlenme sekreteryasının yeniden kurulması gerekmektedir. (Şubelerin aktif hale gelmesinde örgütlenme sekreteryasının önemi büyük)
- Örgütlenme sekreteryasının yeniden kurulması gerekmektedir
- Merkezi genel kurulu hazırlık komisyonu seçimi konusunda şube başkanlarının eş başkanların da yer alması gerekmektedir. Şubelerin yerellerinde temsilcilik açma yetkisinin olması gerekmektedir.
- MYK seçildikten sonra MYK arasında görevlendirilmeler seçimle olmalıdır.
- Eğitimlerin sürekli hale gelmesi lazım
- Eğitim ihtiyacının nadir konularda değil bizim var oluş sebebimizin de eğitimlerde verilmesi gerekmektedir. Biz İHD olarak kimiz neyin savunuculuğunu yapıyoruz hatırlatılmalı eğitimler kapsamında.
- Öz kaynaklarımızı yaratmamız için çeşitli çalışmalar yapılabilir. Öz kaynak oluşturmak elzemdir. Gençleri alanda tutabilecek bir çalışma yapılmalıdır. Biz ne yaparsak gençleri çalışmalarımıza dahil edebiliriz konusunu tartışmak gerek.
- Mülteci sorununa karşı bir politikamız olmalıdır ve komisyonlar kurulmalıdır. Konu ile ilgili etkin bir şekilde çalışacak kişilerin çalışmalara dahil edilmesi lazım.
- Devletin gençlere ve alanda çalışan sivil toplum örgütlerine karşı şiddet tutumu kampanyalar ile duyurulmalıdır. Devletin son süreçlerdeki tutumu konusunda çeşitli çalışmalar ve toplantılar ile tartışmalara açılmalıdır.

IRKÇILIK VE AYRIMCILIKLA MÜCADELE

Bu faaliyet raporu, İnsan Hakları Derneği (İHD) Irkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyonu’nun Ekim 2023 ile Kasım 2025 arasındaki döneme ait çalışmalarını ve etkinliklerini kapsamaktadır. Rapor, belirtilen süre zarfında komisyonun ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele alanında yürüttüğü aylık bülten yayımlama, yıllık rapor hazırlama, suç duyurusunda bulunma, basın açıklamaları yapma, panel ve anma etkinliklerine katılma gibi çeşitli faaliyetleri detaylı bir şekilde sunmaktadır.

- 29 Ekim 2023: Irkçılığa ve Milliyetçiliğe Dur De Platformu ile birlikte cumhuriyetin 100. Yılında “Kimi Dışlıyorsanız Hepimiz Oyuz” başlıklı bir açıklama hazırladık ve sosyal medyada yayınladık. Yayınladığımız açıklamaya pek çok gazeteci, yazar, akademisyen ve insan hakları savunucusu destek verdi.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1718535770124795985
- 4 Kasım 2023: 2023’ün Ekim ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/2023de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 2 Aralık 2023: 2023’ün Kasım ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/kasim-2023de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 14 Aralık 2023: İnsan Hakları Haftası Çerçevesinde, 2023 yılı içerisinde ırkçı uygulama ve söylemlerin devam ettiğini belirttiğimiz “2023 Yılında Irkçılık ve Ayrımcılık Hız Kesmedi” başlıklı yıllık komisyon raporumuzu yayınladık.
<https://x.com/ihdgenelmerkez/status/1735374695506083846>
- 4 Ocak 2024: 2023’ün Aralık ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2024/01/Aral%C4%B1k-2023-Ayl%C4%B1k-Bu%CC%88lten.pdf>
- 12 Ocak 2024: Türkiye Cumhuriyeti’nin Yahudi yurttaşlarını ve ibadethanelerini hedef gösteren sosyal medya paylaşımları yapan, paylaşımlarında gerçek dışı beyanlarda bulunarak sinagogları toplum için tehdit olarak gösteren Erwin(MacArthur29) sosyal medya hesabı hakkında suç duyurusunda bulunduk.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1745790117019566395
- 18 Ocak 2024: “Hrant Dink Irkçılığa Karşı Mücadelemizde Yaşıyor, Yaşayacak” başlıklı bir basın açıklaması hazırladık ve sosyal medya hesabımızdan paylaştık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1748066894492410044
- 5 Şubat 2024: 2024’ün Ocak ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2024/02/Ocak-2024-Ayl%C4%B1k-Bu%CC%88lten.pdf>
- 18 Şubat 2024: Süryani Dernekler Federasyonu, Gazete Sabro ve İHD İstanbul Şube’nin Beyoğlu’nda bulunan İHD İstanbul Şube’de gerçekleştirdiği “Dünya Anadil Günü’nde Süryanice’nin Dünü ve Bugünü” başlıklı panelde komisyon üyemiz Gülistan Yarkın konuşmacı olarak yer aldı. Sunumunda komisyonumuzun tarihçesine, yaptığı çalışmalara, özel olarak ise Süryaniler ile ilgili çalışmalarımıza

ilişkin bilgilendirme yaptı. <https://www.gazetesabro.org/2024/02/18/suryanicenin-dunu-ve-bugunu-paneli-anadilinde-egitim-hakki-taninmali/>

- 27 Şubat 2024: Komisyonumuz tarafından 24 Nisan 2021 tarihinde gerçekleştirilen Ermeni Soykırımı anmasında “soykırım” sözcüğünün kullanılması sebebiyle, üyelerimiz Eren Keskin ve Güllistan Yarkın hakkında TCK madde 301 kapsamında açılan dosyanın duruşması görüldü. Duruşma pek çok gazeteci, insan hakları kurumları ve aktivistleri tarafından takip edilerek haberleştirildi. <https://www.mlsaturkey.com/tr/keskin-ve-yolere-soykirim-dedikleri-icin-301-den-yargilandi>
- 1 Mart 2024: AGOS Gazetesi, Eren Keskin ve Güllistan Yarkın hakkında açılmış olan davayı manşet olarak verdi. <https://x.com/AGOSgazetesi/status/1763094282225770692>
- 3 Mart 2024: 2024’ün Şubat ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık. <https://www.ihd.org.tr/subat-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 23 Mart 2024: Komisyon üyelerimiz Eren Keskin ve Güllistan Yarkın’ın haklarında 24 Nisan 2021 tarihinde gerçekleştirdiğimiz “Ermeni Soykırımı” anmasında “soykırım” sözcüğünü kullanması sebebiyle açılan davanın 26 Mart 2024 tarihinde görülecek olan ikinci duruşmasına çağrı yapmak amacıyla açıklama hazırladık ve sosyal medyada yayınladık. <https://x.com/ihdgenelmerkez/status/1771492337807413636>
- 26 Mart 2024: Komisyon üyelerimiz Eren Keskin ve Güllistan Yarkın’ın yargılandığı dosyanın ikinci duruşması gerçekleşti. Duruşma 2 Mayıs 2024’e ertelendi. <https://x.com/ihdgenelmerkez/status/1772595005070233803>
- 3 Nisan 2024: 2024’ün Mart ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık. <https://www.ihd.org.tr/mart-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 24 Nisan 2024: Ermeni Soykırımı’nı “Bir Kez Daha Soykırımı Anıyor İnkara Son Diyoruz” başlığındaki basın açıklamasıyla andık. https://x.com/irkciliga_karsi/status/1783084843565252655
- 2 Mayıs 2024: Komisyon üyelerimiz Eren Keskin ve Güllistan Yarkın’ın yargılandığı dosyada karar duruşması görüldü, üyelerimiz hakkında beraat kararı verildi. <https://bianet.org/haber/eren-keskin-ve-gullistan-yarkin-301-madde-den-beraat-etti-294877>
- 6 Mayıs 2024: 2024’ün Nisan ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık. <https://www.ihd.org.tr/nisan-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 5 Haziran 2024: 2024’ün Nisan ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık. <https://www.ihd.org.tr/mayis-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 10 Haziran 2024: İyi Partili Nevşehir Belediyesi’nin, “Borsa Kavşağı”nın adını değiştirerek birçok cinayetle anılan ve ırkçı kimliği ile bilinen Abdullah Çatlı’nın adını meşrulaştırarak “Abdullah Çatlı Meydanı” ismini vermesi üzerine İçişleri

Bakanı'na açık mektup yazdık ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.

https://x.com/irkciliga_karsi/status/1800117912898081257

- 1 Temmuz 2024: Kayseri'nin Melikgazi ilçesinde bir çocuğun Suriyeli bir erkek tarafından cinsel istismara uğradığı iddiasıyla başlayan olaylar sonucunda, birçok Suriyeli'ye ait araç ve işyeri nefret söylemleri ve küfürler eşliğinde yağmalanıp yakılması üzerine “Suriyelilere Irkçı Saldırlara Son” başlıklı bir basın açıklaması hazırladık ve sosyal medya hesabımızdan paylaştık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1807869361496928760
- 9 Temmuz 2024: 2024'ün Haziran ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.
<https://www.ihd.org.tr/haziran-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 5 Ağustos 2024: 2024'ün Temmuz ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.
<https://www.ihd.org.tr/temmuz-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 2 Eylül 2024: 2024'ün Ağustos ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.
<https://www.ihd.org.tr/agustos-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 6 Eylül 2024: 6-7 Eylül Pogromu ile ilgili “6-7 1955: Eylül Sadece Bir Devlet Operasyonu' mu” başlığında bir basın açıklaması yayınladık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1831783978371817742
- 3 Ekim 2024: 2024'ün Eylül ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.
<https://www.ihd.org.tr/eylul-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 14 Ekim 2024: BBP Genel Başkanı Mustafa Destici'nin DEM Partilileri hedef gösteren, ek kredi kartı vergisini vermeyenleri Yunanistan ve Ermenistan'ı savunmakla itham eden ifadeleri nedeniyle suç duyurusunda bulunduk.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1845807676971708490
- 5 Kasım 2024: 2024'ün Ekim ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.
<https://www.ihd.org.tr/ekim-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 5 Aralık 2024: 2024'ün Kasım ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.
<https://www.ihd.org.tr/kasim-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 2 Ocak 2025: 2024'ün Aralık ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.
<https://www.ihd.org.tr/aralik-2024de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 19 Ocak 2025: “Hrant Dink Irkçılığa Karşı Mücadelemizde Yaşıyor, Yaşayacak” başlıklı bir basın açıklaması hazırladık ve sosyal medya hesabımızdan paylaştık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1881015755438973151
- 4 Şubat 2025: 2025'in Ocak ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayınladık.

- <https://www.ihd.org.tr/ocak-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
- 2 Mart 2025: 2025'in Şubat ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/subat-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
 - 24 Mart 2025: Kürtlere karşı ırkçı ifadeleri nedeniyle Mansur Yavaş hakkında suç duyurusunda bulunduk.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1904138115930870195
 - 2 Nisan 2025: 2025'in Mart ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/mart-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
 - 24 Nisan 2025: Ermeni Soykırımı'nı "SOYKIRIM! Cezalandırılmayan Suç İşlenmeye Devam Eder!" başlığındaki basın açıklamasıyla andık.
<https://www.ihdistanbul.org/haber/130/soykirim-cezalendirilmeyen-suc-islenmeye-devam-eder>
 - 5 Mayıs 2025: 2025'in Nisan ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/nisan-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
 - 2 Haziran 2025: 2025'in Mayıs ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/mayis-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
 - 8 Temmuz 2025: 2025'in Haziran ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/haziran-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
 - 1 Ağustos 2025: 2025'in Temmuz ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
<https://www.ihd.org.tr/temmuz-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>
 - 1 Ağustos 2025: Roman Soykırımını "Roman Soykırımını Unutmadık" başlığındaki açıklama ile andık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1951333665071337800
 - 10 Ağustos 2025: Samandağ'da Kürt işçilere yönelik gerçekleştirilen ırkçı saldırılara ilişkin açıklama yazdık ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1954593629936447970
 - 12 Ağustos 2025: Mersin'de aralarında 10 çocuğun da bulunduğu 17 kişilik Kürt bir aileye yönelik gerçekleştirilen ırkçı saldırılara ilişkin açıklama yazdık ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1955226424559743241
 - 14 Ağustos 2025: Samandağ'daki Kürt işçilere yönelik gerçekleştirilen ırkçı saldırılara ilişkin yayınladığımız açıklamada Samandağ halkını hedef almadığımızı ve bu hususta tarafımıza yöneltilen eleştirilere yanıt olarak hazırladığımız açıklamamızı sosyal medya hesabımızdan yayımladık.
https://x.com/irkciliga_karsi/status/1956051670099440086
 - 25 Ağustos 2025: Prof Dr Bengi Başer hakkında yaygın olarak Kürtleri hedef almak için kullanılan ırkçı görseli ve hakaret ifadesini paylaşarak, Kürtleri

insandışılaştırıran ırkçı söylemi sosyal medya hesabı üzerinden dolaşıma sokması sebebiyle Türk Tabipler Birliği'ne şikayet dilekçesi sunduk ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.

https://x.com/irkciliga_karsi/status/1959976831488012725

- 28 Ağustos 2025: İmroz/Gökçeada'da “Savaşan İHA Yarışması «Kaygı Yaratıyor: Adanın Hafızası Unutulmamalı” başlıklı basın açıklamamızı sosyal medya hesabımızdan yayımladık.

https://x.com/irkciliga_karsi/status/1961108868714639450

- 3 Eylül 2025: 2025'in Ağustos ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.

<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/09/Ag%CC%86ustos-2025-Irkc%CC%A7%C4%B1%C4%B1k-Bu%CC%88lteni.pdf>

- 4 Eylül 2025: Yeni Şafak yazarı İsmail Kılıçarslan'ın 31 Ağustos 2025 tarihli "Öldürmeliyiz" başlıklı yazısı hakkında, TCK 216 ve 106 kapsamında açıkça nefret suçu ve ölüm tehdidi içerdiği gerekçesi ile suç duyurusunda bulunduk ve şikayet dilekçemizi sosyal medya hesabımızdan yayınladık.

https://x.com/irkciliga_karsi/status/1963611352976478426

- 5 Eylül 2025: 6-7 Eylül Pogromu ile ilgili “6-7 Eylül Sadece Bir Devlet Operasyonu muydu?” başlığında bir basın açıklaması ile birlikte insan hakları savunucularının pogrom sürecinde yaşananları anlattığı bir video yayımladık.

https://x.com/irkciliga_karsi/status/1964012912265056346

- 6 Ekim 2025: 2025'in Eylül ayında medyaya yansıyan bazı ırkçılık örneklerini kısa bir bülten olarak derledik ve sosyal medya hesabımızdan yayımladık.

<https://www.ihd.org.tr/eylul-2025de-medyada-one-cikan-bazi-irkcilik-ornekleri/>

İHD LGBTİ+ KOMİSYONU

İnsan Hakları Derneği Merkezi LGBTİ+ Komisyonu, 2024 yılında LGBTİ+ haklarının insan hakları mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgulamak, ayrımcılığa karşı dayanışmayı güçlendirmek ve kamuoyunda farkındalık yaratmak amacıyla kurulmuş çalışmalarını bugüne değin sürdürmüştür.

Dönem boyunca komisyon, hem dernek içi koordinasyonu hem de yerel komisyonlarla işbirliğini geliştirerek LGBTİ+ haklarının korunması yönündeki çabalarını yoğunlaştırmıştır.

- Komisyon “Toplumsal Cinsiyet, Cinsel Yönelim ve İnsan Hakları” başlıklı tüm hak ihlallerine karşı açıklamalar yapmış ve faaliyet yürütmüştür.

- 17 Mayıs Homofobi, Bifobi ve Transfobi Karşıtı Gün kapsamında Türkiye genelinde eş zamanlı açıklamalara destek verildi.

- LGBTİ+’ların ifade özgürlüğüne ve örgütlenme hakkına yönelik yasak ve engellemelere karşı ortak açıklamalar yayımlandı.

- Basın açıklamaları, dayanışma mesajları ve bilgi notlarıyla kamuoyuna düzenli bilgilendirmeler yapıldı.

- LGBTİ+’lara yönelik hak ihlalleri, gözaltılar, yasaklama kararları ve nefret söylemi örnekleri belgelenerek İHD Genel Merkezi’ne iletili.

- 2024 yılı içinde yayımlanan “LGBTİ+ Hak İhlalleri Raporu”na katkı sunuldu.

- Sivil toplum örgütleriyle dayanışma ziyaretleri ve ortak basın açıklamaları gerçekleştirildi.

- Uluslararası insan hakları kurumlarıyla iletişim sürdürülerek Türkiye’deki durum hakkında bilgi paylaşıldı.

- LGBTİ+ etkinliklerine yönelik yerel yasaklar ve idari engeller faaliyet alanını daraltmıştır.

- Artan nefret söylemi, güvenli alan yaratma çabalarını zorlaştırmıştır.

- Sınırlı kaynaklar ve artan baskılar altında koordinasyonun sürdürülmesi güçleşmiştir. Komisyon, tüm zorluklara rağmen LGBTİ+’ların insan haklarının korunması ve görünürliğünün artırılması yönündeki kararlılığını sürdürmüştür.

İHD Merkezi LGBTİ+ Komisyonu, insan hakları mücadelesinin ancak eşitlik ve kapsayıcılık temelinde güçleneceğine olan inancını yinelemektedir.

17 Şubat 2024: İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi tarafından hazırlanan “LGBTİ+ Hakları ve Hak İhlalleri Raporu” İHD’nin farklı şubelerinden gelen LGBTİ+ komisyonlarının

bulunduğu açıklamayla kamuoyuyla paylaşıldı.

17 Mart 2025: İstanbul Kartal’da yaşanan Translara yönelik saldırı sonrasında LGBTİ+ Yaşamlar Değerlidir konulu bir açıklama yayınlandı.

8 Mayıs 2025: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın 2.05.2025 tarihli kamuoyuna açık olarak yayınladığı ve “toplumsal cinsiyet ve bazı kavramların kullanımı hakkında” başlığı altında kamuoyuna ilettiği açıklama metne karşı Merkezi Kadın Komisyonu ile ortak açıklama yayınlandı.

17 Mayıs 2025: 1990’da Dünya Sağlık Örgütü’nün eşcinselliği “hastalıklar” listesinden çıkardığı tarih olan 17 Mayıs günü, dünya genelinde kutlanan Homofobi, Bifobi, Transfobi ve İnterfobi Karşıtı Gün için Türkçe Kürtçe ve İngilizce açıklama yayınlandı
28 Mayıs 2025: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından “toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim, SOGIESC” gibi kavramların hedef alınması üzerine ortak imzacı olduğumuz basın açıklaması düzenlendi.

3 Haziran 2025: Hoşgeldin Onur Ayı açıklaması yayınlandı

18 Haziran 2025: **“Varoluş Değil, Nefret Suçtur!”** başlığıyla yayınlanan açıklamamızda 18 Haziran Translarla Eşitlik Günü için açıklama yayınlandı.

27 Haziran 2025: 33. İstanbul onur haftası önündeki engellerin kaldırılması ve yürüyüşün sorunsuz yapılabilmesi için **İstanbul Onur Haftasını Selamlıyoruz** başlıklı açıklama yayınlandı.

13 Eylül 2025: 12 Eylül 1980 darbesi sonrası yaşanan LGBTİ+ hak ihlalleri konusunda açıklama yapıldı

19 Eylül 2025: Sanatçı Mabel Matiz’in şarkısının müstehcenlik suçlamasıyla yasaklanması ve sanatı hakkında dava açılması sebebiyle **İktidardan LGBTİ+lara ve kadınlara AİLE YILI sansürü** başlıklı açıklama yayınlandı

15 Ekim 2025: Hazırlanan 11. Yargı paketi ile ilgili **“Hiçbir yasa, hiçbir gerekçe, varoluşu suç haline getiremez”** başlıklı açıklama yayınlandı.

5 Ekim 2025: EuroMed RIGHTS öncülüğünde Ankara’da düzenlenen **Hesap Verilebilirlik ve uluslararası Yükümlülükler Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Uluslararası Konferansı’na** katılım sağlandı.

PROJELER

Cezasızlıkla Mücadele İçin Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi

01 Mart 2024 tarihinde başlayan, AB Türkiye Delegasyonu tarafından finanse edilen ve EuroMed Rights ile Kapasite Geliştirme Derneği (KAGED-İHOP) ile ortak yürüttüğümüz proje, Türkiye’deki STK’ların hesap verebilirliği teşvik etme ve ağır insan hakları ihlallerinin cezasız kalmasıyla mücadele etme kapasitelerini arttırmayı hedeflemektedir. Bu temel amacın yanı sıra proje genel itibariyle İHD’nin mevcut faaliyetlerini sürdürmesi bakımından da katkı sağlamaktadır. Proje halihazırda devam etmektedir, projenin süresi üç yıldır.

Proje Hedefleri:

“Cezasızlıkla Mücadele için Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi” temel itibariyle üç hedefe ulaşmayı amaçlamaktadır:

1. Dokümantasyon: Ciddi insan hakları ihlallerinde hesap verebilirliği artıracak yasal değişiklikler ve politika değişiklikleri için yasal ve idari boşlukların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Proje, belgeleme ve izleme çalışmaları yoluyla hesap verebilirliğin teşvik edilmesini ve mağdurların adalete erişimini engelleyen yasal ve idari boşluklarla ilgili ihtiyaçları ve riskleri belirlemeyi hedeflemektedir. Amaç, hukuk sistemindeki reformların ve uygulamalardaki değişimin işkence ve kötü muameleyi etkili bir şekilde ele almasını ve fiilin işlenmesi halinde failerin cezasız kalmamasını sağlamaktır.
2. Kapasite geliştirme ve ağ oluşturma: STK’ların ulusal ve uluslararası mekanizmalara ve insan hakları organları nezdinde ağ oluşturma ve savunuculuk faaliyetlerini güçlendirilmesine imkân sağlamak, STK’ların bu yönünü güçlendirmek.
3. Koruma: Doğrudan hukuki ve psiko-sosyal destek sağlayarak, mağdurları yerel ve uluslararası kurumlara yönlendirerek insan hakları ihlalleri mağdurlarının korunmasına katkıda bulunmak.

Biten Projeler:

İHEP “Hak Temelli Mevzuat Oluşturmak:

“Hak Temelli Mevzuat Oluşturmak: Daha Fazla İletişim, Daha Fazla Eylem” projesi 01 Mart 2022-31

Ağustos 2025 tarihleri arasında AB Türkiye Delegasyonu ile yürütülmüştür.

“Hak Temelli Mevzuat Oluşturmak: Daha Fazla İletişim, Daha Fazla Eylem” projesi İnsan Hakları Eylem Planı’yla ilgili izleme ve raporlamalar yapmıştır. 8 adet tematik rapor hazırlanmıştır. Proje kapsamında siyasi partilerle toplantılar düzenlenmiştir. Ayrıca ulusal sivil toplum kuruluşlarıyla toplantılar düzenlenmiş ve uluslararası savunuculuk mekanizmaları ile görüşmeler yapılmıştır. Proje başarı ile tamamlanmıştır.

Haklara Destek Projesi

01 Ocak 2023- 31 Aralık 2024 tarihleri arasında Hakikat, Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği (Hafıza Merkezi) ile “Haklara Destek Projesi” yapılmıştır. Proje 31 Aralık 2024 tarihinde başarıyla tamamlanmış ve projenin finansal ve teknik raporları Hafıza Merkezi’ne iletilmiştir. Projenin finansal ve teknik raporları onanmış ve proje başarı ile tamamlanmıştır.

Proje Hedefleri:

“Haklara Destek Projesi” Türkiye’deki küçük ölçekli hak örgütlerini ve taban örgütlerini destekleyerek, insan hakları ve katılımcı demokrasinin gelişmesine katkı sağlamayı hedefleyen bir projeydi. Program, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından finanse edilmiş ve Hafıza Merkezi ile Heinrich Böll Stiftung tarafından yürütülen bir alt-hibe uygulaması olarak yürütülmüştü. Bu proje kapsamında İnsan Hakları Derneği Hatay, Batman ve İzmir şubelerine kira ve fatura giderleri için finansal kaynak sağlanmış; İzmir ve Batman şubelerinin 2024 yılı içinde yaptıkları İnsan Hakları Akademisi faaliyetlerine katkı sunulmuştur.

HİBELER

The European Endowment for Democracy (Avrupa Demokrasi Vakfı)

The European Endowment for Democracy (EED- Avrupa Demokrasi Vakfı) tarafından verilen bu hibe ile 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli deprem bölgesinde bulunan dokuz şubemizin yeniden işler hale getirilebilmesi için gerekli malzemelerin alınması, depremde hasar gören şubelerimizin tadilatlarının yapılması ve belirli giderlerinin karşılanması amaçlanmıştır. Ayrıca depremde yıkılan dört şubemiz (Hatay, İskenderun, Malatya, Adıyaman) için konteyner alınmış ve Şanlıurfa şubemize kira desteği sağlanmıştır. Hibe programı 01 Mayıs 2023 tarihinde başlamış ve 31 Temmuz 2024 tarihinde sona ermiştir. Hibe desteğinin- finansal ve teknik raporları EED tarafından onanmış ve proje başarı ile tamamlanmıştır.

İHD KURUMSAL KİMLİK ÇALIŞMALARI

Derneğimizin 21. Olağan Genel Kurulu'nda aldığı karar doğrultusunda “İHD İstihdam ve İdari Politika Belgesi” ile “İHD Hizmet ve Satın Alma Politika Belgesi” hazırlanmış ve bu belgeler 12.05.2024 tarihli MYK kararıyla yürürlüğe sokulmuştur.

İHD Genel Merkezi ve İHD şubelerinin çok yaygın kullandıkları sosyal medya hesaplarındaki yanlış kullanımları düzeltmek ve sosyal medya paylaşımlarında belli bir düzey oluşturmak için iletişim uzmanları tarafından “İHD Sosyal Medya Kullanım Politika Belgesi” oluşturulmuş ve bu politika belgesi 30.06.2024 tarihli MYK kararıyla onaylanmıştır. Hazırlanan politika belgesi doğrultusunda yine aynı uzmanlarca “İnsan Hakları Savunucularının Sosyal Medya Kullanım Rehberi” hazırlanmış; bu rehber temelinde biri yüz yüze biri de çevrimiçi olmak üzere İHD şubelerinin sosyal medya kullanan yöneticilerine iki ayrı eğitim verilmiştir.

İHD'nin şube ve temsilciliklerindeki yanlış logo kullanımlarını ortadan kaldırmak ve İHD'nin mevcut kardelen logosunun etrafına Türkçe, Kürtçe ve İngilizce dillerinde üç dilli olarak dernek ismini eklemek amacıyla İHD'nin kurumsal logosu yeniden düzenlenmiş ve her şube ve temsilcilik için oluşturulan logo dosyası kendileriyle paylaşılmıştır. Şube ve temsilciliklerdeki yanlış kullanımları düzenlemek ve ortak bir kurumsal kimlik geliştirmek amacıyla da yine her şube için antetli kağıtlar oluşturulmuş ve bu dosyalar da şubeler ile paylaşılmıştır.

Kurumsal kimlik çalışmaları kapsamında ayrıca, sosyal medya paylaşım şablonları, katılım sertifika taslakları, zarf ve kartvizit örnekleri hazırlanmıştır. Şubelerden gelen talepler doğrultusunda üye kimlik kartları hazırlanmış ve şubelere iletilmiştir. Bu dönemde yaklaşık 1000 üyemiz için üye kimlik kartı düzenlenmiş ve kendilerine teslim edilmiştir.

2022 Yılında İHD MYK'nın Önerisi Doğrultusunda İHD'nin 16 Şubesi Aşağıdaki Gündemlerle Çalıştaylarını Gerçekleştirerek Raporlarını Genel Merkeze Gönderdiler.

Çalıştay Gündemi

1. Dünyada ve Türkiye’de insan hakları hareketlerinin durumu
2. İHD’nin siyasi ve toplumsal muhalefet içindeki yeri ve alandaki kurum, örgüt, platformlarla ilişkileri ve çalışma yöntemler
3. İHD’nin Var Olan Örgütsel Yapılanması
4. Şubenin işleyişi ve çalışması

Çalıştay yapıp raporlarını gönderen şubeler:

1. Batman
2. Hakkâri
3. Ağrı
4. Adıyaman
5. Adana
6. Ankara
7. İzmir
8. Diyarbakır
9. Van
10. Hatay
11. İskenderun
12. Mardin
13. Çanakkale
14. Mersin
15. Balıkesir
16. Antalya

21. Olağan Genel Kurul’da alınan karar doğrultusunda Merkezi Çalıştayı planlamak için İHD MYK üyesi Handan Coşkun, Onur Kurulu üyesi Selahattin Esmer ve MYK üyesi İsmail Boyraz’dan oluşan bir komisyon oluşturdu.

Komisyon, Şubelerden gelen raporları birleştirerek tekrar tartışılmak üzere şubelere gönderdi.

2023 TÜRKİYE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ BİLÂNCOSU

YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

	ÖLÜ	YARALI
YARGISIZ İNFAZ		
Dur İhtarına Uymadıkları Gerekçesiyle Güvenlik Güçleri Tarafından Öldürülen ve Yaralananlar ve Silah Kullanma Yetkisinin İhlali, Toplumsal Gösterilerdeki Saldırıları, Sokağa Çıkma Yasakları Dönemi.	17	16
Köy Korucuları Tarafından Öldürülen ve Yaralananlar	1	1
Sınır Bölgelerinde Öldürülen ve Yaralananlar	43	35
TOPLAM	61	52
CEZAEVLERİNDE VE TAHLİYE OLDUKTAN SONRA ÖLENLER	42	20
GÖZALTINDA/KAYIPLAR-ÖLÜMLER	6	6
FAİLİ MEÇHUL SALDIRILAR	7	1
RESMÎ HATA VE İHMAL		
Resmi Hata ve İhmal Sonucu Ölen ve Yaralananlar	Resmi rakamlara göre 53.237 kişi deprem, 58 kişi sel felaketi nedeniyle, 36 kişi serinlemek için girdikleri yerlerde, 3 kişi askeri aracın çarpması sonucu, 7 kişi soba v.b zehirlenmesi nedeniyle, 28 kişi patlamalar ve diğer nedenlerle yaşamını yitirmiştir. TOPLAM: 53.369	Resmi rakamlara göre 107 bin 213 kişinin deprem de yaralandığı, 171 kişi sel felaketi nedeniyle, 6 kişi kişi serinlemek için girdikleri yerlerde, 8 kişi askeri aracın çarpması sonucu, 940 kişi gıda ve gazlar nedeniyle zehirlenme, 106 kişi kuran kursunda yaşanan uyuz salgınında, 8 kişi askeri aracın çarpması sonucu, 50 kişi de çeşitli nedenlerle yaralanmıştır. TOPLAM: 108 bin 502

Polis ve Asker İntiharları / İntihar Teşebbüsleri/Şüpheli Ölümmler	24	
YASA DIŞI ÖRGÜT SALDIRILARI	2	4
SALDIRIYA UĞRAYANLAR		
Siyasi Parti, Sendika ve Demek Yöneticisi / Üyesi	2	90
Gazeteci		22
Öğretmen / Öğretim Üyesi/Öğrenci		7
Diğer (İşçi, Sağlık Çalışanı, Bel. Bşk, Korucu, Memur, Muhtar, Yabancı Uyruklu, Avukat, Siyasi Parti Mensubu vb)	5	57
TOPLAM	7	176
SİLAHLI ÇATIŞMALAR		
Asker, Polis ve Geçici Köy Korucusu	69	53
Silahlı Militan	173	5
TOPLAM	242	58
MAYIN VE SAHİPSİZ BOMBA PATLAMASI SONUCU ÖLEN ve YARALANAN SİVİLLER		
Yetişkin	1	1
KUŞKULU ÖLÜM ve YARALANMALAR		
Erkek	34	
Kadın	285	2
Çocuk	39	4
TOPLAM	358	6

NEFRET CİNAYETLERİ/YARALANMALAR**TOPLAM****KADINLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER**

Kadın İntiharları	27	6
Toplumsal Alanda Kadına Yönelik Şiddet, Tecavüz ve Taciz, Ev İçi Şiddete Uğrayan Kadınlar	349	1265 (Yaralama, Taciz-Tecavüz, Darp, Tehdit, Alıkoyma)

Fuhuşa Zorlanan Kadınlar

358**TOPLAM****376****1271****ÇOCUKLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER****Çocuk İntiharları**

7

2

Ev İçi, Okul ve Toplumsal Alanda Şiddete Uğrayan Çocuklar/Taciz/Tecavüz

51 (Çocuk anne, baba, kardeş, amca ve dedesi, eşi, arkadaşı ve tanıdıkları/ tanımadıkları kişiler tarafından öldürüldü.)

805 çocuk (cinsel istismar, ailesi, arkadaşları ve yakınları tarafından şiddet ve yaralanma)
TOPLAM:805**TOPLAM****58****807****İŞKENCE, KÖTÜ MUAMELE, ONUR KIRICI ve KÜÇÜK DÜŞÜRÜCÜ DAVRANIŞ ve CEZALANDIRMA**

Gözaltında İşkence ve Kötü Muamele 348

Gözaltı Yerleri Dışında İşkence ve Kötü Muamele 733

Köy Korucuları Tarafından Yapılan İşkence ve Kötü Muamele 16

Cezaevlerinde İşkence ve Kötü Muamele 594

Tehdit ve Ajanlık Teklif Edilenler/Kaçırılma İddiaları 134

Toplumsal Gösterilerde Güvenlik Güçlerinin Müdahalesi Sonucu Dövülen ve Yaralananlar 3487

TOPLAM**5312**

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ, YÖNETİCİ ve ÜYELERİNE YÖNELİK BASKILAR

Gözetilene Alınan, Tutuklanan İHD Yönetici ve Üyeleri

76 hak savunucusu gözetilene alındı.

İHD Yöneticileri ve Üyeleri Hakkında Açılan Soruşturmalar/Davalar-Sonuçlanan ve Devam Eden Davalar

5 kişiye açılan dava da; 2 kişi beraat etti, 2 dava devam ediyor, 1 kişiye ise 6 yıl 3 ay ceza verildi.
Adana'da Cumartesi Anneleri'ne/ İnsanları'na destek için yapılan basın açıklamasına yönelik polis müdahalesi sonucu gözetilene alınan İHD üyesi 18 kişi hakkında açılan soruşturmada Adana Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından takipsizlik kararı verildi.
(Eren Keskin'e açılan ve devam eden dava sayısı: 125)

KİŞİ GÜVENLİĞİ ve ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Gözetilene Alınanlar

Yetişkin	7491
Çocuk	166
TOPLAM	7657

Tutuklananlar

Yetişkin	531
Çocuk	13
TOPLAM	544

Irkçı Saldırıları	1 Kürt müzisyen, 1 Süryani kadın öldürüldü. TOPLAM: 2	54 insan Kürt, Alevi ve farklı din ve siyasi görüş mensubu yaralandı. 1 Sergi ve 1 Kilise basıldı. 2 otobüs seyir halindeyken saldırıya uğradı. TOPLAM:54
Tutuklu Gazeteciler	TGS Basın Özgürlüğü Raporuna göre 2023 yılında 43 gazeteci cezaevine konuldu. Tahliyeler sonrası, 16 gazeteci halen cezaevinde.	
Tutuklu Milletvekili ve Belediye Başkanları	7 Milletvekili 27 Belediye eş başkanı.	
Kayıplar/Kaçırılma İddiaları	Gülistan Doku, Yusuf Bilge Tunç, Hürmüz Diril	

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Yasaklanan Etkinlikler	3 Miting ve Şenlik, 5 Anma, 4 Film/Belgeslel izleme etkinliği, 22 Konser, 5 Festival, 3 Tiyatro Gösterimi, 3 Panel, Söyleşi, Konferans, 1 Stant, 2 Basın Açıklaması, 1 Grev (Ertelendi), 3 Yürüyüş, 1 Halk Topl., 3 Seçim Çalışması, 1 Düğün, 1 Sergi, 1 Futbol Turnucası, 2 çocuk etkinliği yasaklandı. Ayrıca birçok kentte (Urfa, Ağrı, Hakkâri, Diyarbakır, Osmaniye, Tunceli, Van, Antep, Rize, İzmir, Antalya, Mardin, Şırnak, Muş, Siirt, Adana, Eskişehir, Kocaeli, Edirne, Aydın, İstanbul, Muğla, Mersin, Bingöl, Bursa, Bitlis, Kars) Valiliklerin 15 er günlük yasaklama kararları ile birçok etkinlik engellenmiştir.
Toplatılan, Yasaklanan ve Para Cezası Uygulanan Yayın Organları	12 Kitap Toplatma/sınırlama Cezası. 9 Afiş/Pankart Toplatma Cezası. 38 TV/Radyo Kanalına İdari Para Cezası, 23 Tv Kanalına Yayın Durdurma Cezası.
Baskına Uğrayan Gazete ve Yayın Organları	2 Yayın Evi, 2 Gazete Bürosu Polis Tarafından Basıldı. 1 Gazete Bürosuna saldırı düzenlendi.
Engellenen İnternet Siteleri	Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye’den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistiki veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler açıklanmamaktadır. İHD’nin tespit edebildiği kadarıyla 2023 yılında 4429 sosyal medya hesabı/haber/haber ajansı ve çeşitli sitelere erişim yasağı getirildi.

2023 YILINDA AÇILAN SORUŞTIRMALAR

SORUŞTURMA SAYISI: **440**SORUŞTURMA AÇILAN KİŞİ SAYISI: **89**

2023 YILINDA AÇILAN VE DEVAM EDEN DAVALAR	2023 YILINDA SONUÇLANAN DAVALAR
- 1813 kişiye 340 (geçen yıllardan davalar ve devam eden davalar dahil) dava açıldığı/devam ettiği tespit edilebildi.	-130 davadan; 123 kişiye toplam 437 yıl, 11 ay, 6 gün hapis cezası verildiği, - 28 kişiye 1.051.730,00 TL para cezası verildiği, - 106 davadan 401 kişinin beraat ettiği, Tespit edilebildi.

TOPLANTI ve GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Güvenlik Güçleri Tarafından Müdahale Edilen Toplantı ve Gösteriler	256
2023 Yılında Açılan Soruşturmalar	175 kişiye 5 soruşturma
2023 Yılında Açılan Davalar/ Sonuçlanan Davalar	1254 kişiye toplam 56 dava açıldığı ve devam ettiği, • 9 kişiye 48,000 TL para cezası verildiği, • 24 davadan 265 kişinin beraat ettiği, Tespit edilebildi.
2023 Yılında Gezi parkı Dava ve Soruşturmalar	115 kişiye açılan 4 dava devam etmektedir. 1 davada 19 kişiye 5 er ay hapis cezası verildi.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Baskına veya Saldırıya Uğrayan, Siyasi Parti, Sendika ve Dernekler	7 Parti Binası, 10 Dernek Binası, Kültür Merkezi ve Sendika Polis Tarafından Basıldı. 45 Parti Binası ve Seçim Bürosuna Saldırı Düzenlendi.
Kapatılan / Kapatılmak İstenen Siyasi Partiler, Sendika, Vakıf ve Dernekler	-2021 Yılında HDP ye açılan kapatma davası devam etmiştir. -DİAYDER'e açılan kapatma davası devam etmiştir. -MEBYA-DER'e açılan kapatma davası devam etmiştir. -Tarlabaşı Toplumunu Destekleme Derneği'ne kapatma devam etti. -Tarlabaşı Toplum Merkezi'nin faaliyetlerini sonlandırması gerekçesiyle İstanbul Valiliği tarafından açılan "yokluğun tespiti" davası devam etti. -Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği'ne açılan kapatma davasının reddine karar verildi. -GÖÇİZDER hakkında kapatılma talebiyle açılan davanın görülmesine devam edildi. -Ankara Hacettepe Üniversitesi'nde faaliyet gösteren Kuir Araştırmaları Topluluğu – Queer Deer Rektörlük tarafından "yeterli sayıda etkinlik düzenlememesi" gerekçesiyle kapatıldı.

EKONOMİK VE SOSYAL HAKLAR

***İşten Çıkarılan/Görevden Uzaklaştırılan/
Açığa Alınanlar/Sürgün Edilenler/İdari
Cezalar***

232 işçi, 1 Belediye başkanı, 3 Muhtar, 1 Öğretim Görevlisinin görevlerine son verildiği tespit edilebilmiştir.

<http://www.isigmeclisi.org> un yaptığı açıklamaya göre 2023 yılında iş cinayetlerinde 1932 işçi hayatını kaybetti.

CEZAEVLERİ

2023 Yılı Türkiye Hapishanelerinde Hak İzleme Raporu’na aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

<https://www.ihd.org.tr/2023-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/>

Cezaevlerinde Sağlık Hakkı İhlali	Tespit edilebildiği kadarıyla; Türkiye hapishanelerinde halen 651’i ağır hasta olmak üzere toplam 1517 hasta mahpus bulunmaktadır. Bu rapor da ise 440 sağlık hakkı ihlal vakası tespit edilebilmiştir.
Cezaevlerinde Haberleşme Hakkı İhlali	585
Cezaevlerinde Disiplin Cezaları	218
Cezaevlerinde Sevk/ Sürgün Uygulamaları	Tespit edilebildiği kadarıyla 134 mahpus iareleri dışında, 163 ü çocuk olmak üzere 1074 mahpus 6 Şubat depremi sonrasında ailelerine en uzak cezaevlerine sevk edilmişlerdir.
Cezaevlerinde Eylemler	Gerek genel sorunların gerekse başta İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda süregelen tecridin sonlandırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle ülke genelinde farklı hapishanelerde tutulan birçok mahpus, 27 Kasım 2023 tarihinde, süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır. İHD’nin açlık grevinin başlamasından bugüne kadar tespit edilebildiği kadarıyla 91 hapishanede en az 1997 mahpus açlık grevi eylemi yapmıştır. Açlık grevleri en az 5 en fazla 15’er günlük periyotlarla gerçekleştirilmiştir. Tespit edilebildiği kadarıyla bunun dışında 38 mahpus maruz kaldıkları hak ihlallerinin sonlandırılması için açlık grevi eylemi yapmışlardır. Toplam: 2135

2024 TÜRKİYE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ BİLÂNCOSU

2024 TÜRKİYE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ BİLÂNCOSU

YAŞAM HAKKI İHLALLERİ	ÖLÜ	YARALI
YARGISIZ İNFAZ	10	35
Güvenlik Güçlerinin Silah Kullanma Yetkisini İhmal Etmesi ve Toplumsal Gösterilere Yönelik Müdahaleler Sonucu Yaşanan Ölüm	9	14
Köy Korucuları Tarafından Öldürülen/Yaralananlar		20
Sınır Bölgelerinde Öldürülen/Yaralananlar	1	4
CEZAEVLERİNDE VE TAHLİYE OLDUKTAN SONRA ÖLENLER	20	
GÖZALTINDA/KAYIPLAR-ÖLÜMLER	3	
FAİLİ MEÇHUL SALDIRILAR	2	
IRKÇI SALDIRILAR	9	41
RESMİ HATA ve İHMAL SONUCU ÖLÜMLER		
Resmi Hata ve İhmal Sonucu Ölen ve Yaralananlar	43 (9'u çocuk)	126
Depremler, Sel vb. Doğa olayları sonucu ölenler/yaralananlar	5	1
Baraj/Gölet vb. Yerlerde ölenler/yaralananlar	9	2
Zırhlı araç/askeri araç çarpma sonucu ölenler/yaralananlar	4 (2'si çocuk)	33 (25'i sivil)
Yangın, Doğal Gaz Sızıntısı, Soba, Gıda Zehirlenmeleri sebepli ölenler/yaralananlar	26	83
Kolluk Güçlerine Ait Helikopter Düşmesi sonucu	8 (6'sı asker, 2'si polis)	
Donarak yaşamını yitirenler	4 [3'ü mülteci (1'i çocuk)]	
Polis ve Asker İntiharları / İntihar Teşebbüsleri/Şüpheli Ölüm	13 kişi (6 asker, 4 polis, 3 korucu)	
YASA DIŞI ÖRGÜT SALDIRILARINDA YAŞAMINI YİTİREN SİVİLLER	7 kişi	
SİLAHLI ÇATIŞMALAR(*)		
Asker	54	27
Polis	1	12
Geçici Köy Korucusu	2	1
Silahlı Militan	127	6
Sivil	5	14
(*) Bunların dışında, MSB Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri Tuğamiral Zeki Aktürk, 2024 yılında gerçekleştirilen operasyonlarda Suriye'nin kuzeyinde 1579, Irak'ın kuzeyinde ise 1491 militan olmak üzere toplam 3 bin 70 militanın etkisiz hale getirildiğini açıkladı.		
MAYIN VE SAHİPSİZ PATLAYICI NEDENİYLE ÖLEN/YARALANAN SİVİLLER	1	4
KADINLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER	378	645
KUŞKULU KADIN İNTİHARLARI/ÖLÜMLERİ	282	16
ÇOCUKLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER	113	15

İŞ CİNAYETLERİ

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin açıklamasına göre 2024 yılında iş cinayetlerinde 71'i çocuk, 94'ü mülteci en az 1897 işçi hayatını kaybetti.

İŞKENCE, KÖTÜ MUAMELE, ONUR KIRICI ve KÜÇÜK DÜŞÜRÜCÜ DAVRANIŞ ve CEZALANDIRMA

Gözetiminde İşkence ve Kötü Muamele	501
Gözetim Yerleri Dışında İşkence ve Kötü Muamele	102
Köy Korucuları Tarafından Yapılan İşkence ve Kötü Muamele	2651
Hapishanelerde İşkence ve Kötü Muamele	660
Tehdit ve Ajanlık Teklif Edilenler/Kaçınılma İddiaları	38
Toplumsal Gösterilerde Güvenlik Güçlerinin Müdahalesi Sonucu Dövülen ve Yaralananlar	3487
TOPLAM	7440

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

Tutuklu Gazeteciler	21
Yargalanan Gazeteciler	366
Düşünceleri/İfadeleri nedeniyle yargılanan kişiler	1236
Yasaklanan Etkinlikler	
17 sosyal - kültürel etkinlik yasaklandı	
Valiliklerin 15'e Günlük Eylem/Etkinlik Yasağı Kararı Aldığı İller	16 ilde (Diyarbakır, Şanlıurfa, Van, Malatya, Kars, Muş, Bitlis, Hakkari, Ağrı, Batman, Şırnak, Bingöl, Elazığ, Tunceli, Siirt, Mardin)
Valilik kararıyla geçici eylem/etkinlik yasağı kararı alınan diğer iller	İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir

KİŞİ GÜVENLİĞİ ve ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER

KEYFİ GÖZALTI ve TUTUKLAMALAR	
Keyfi Gözetiminde Alınanlar	5036
Keyfi Tutuklananlar	730
IRKÇI SALDIRILAR	
İrkçi Saldırıların Sonucu Ölümler	9
İrkçi Saldırıların Sonucu Yaralananlar	41
TUTUKLU GAZETECİLER (2024 sonu itibarıyla)	
21 TUTUKLU GAZETECİ	
TUTUKLU MİLLETVEKİLİ VE BELEDİYE BAŞKANLARI (2024 sonu itibarıyla)	
Tutuklu Milletvekili	1
Tutuklu Belediye Eş Başkanları	2
Yerine Kayyum Atanan Belediye Eş Başkanlıkları	8 (1 büyükşehir, 4 il, 3 ilçe)
KAYIPLAR/KAÇIRILMA İDDİALARI	Gülistan Doku, Yusuf Bilge Tunç, Hürmüz Diril

HAPİSHANELR

2024 Yılı Türkiye Hapishanelerinde Hak İzleme Raporu'na aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.
<https://www.ihd.org.tr/2024-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/>

Hapishanelerde Sağlık Hakkı İhlali	<i>Tespit edilebildiği kadıyla; Türkiye hapishanelerinde halen 335 i ağır hasta olmak üzere toplam 1412 hasta mahpus bulunmaktadır.</i>
Hapishanelerde Haberleşme Hakkı İhlali	3261
Hapishanelerde Disiplin Cezaları	476
Hapishanelerde Sevk/Sürgün Uygulamaları	<i>Tespit edilebildiği kadıyla 855 mahpus ıradeleri dışında ailelerine en uzak hapishanelere sevk edilmişlerdir. Gerek genel sorunların gerekse başta İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda süregelen tecridin sonlandırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle ülke genelinde farklı hapishanelerde tutulan birçok mahpus, 27 Kasım 2023 tarihinde, süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır. 4 Nisan 2024 itibari ile açlık grevine son vererek eylem biçimi "telefon görüşüne çıkmama, mahkemelere çıkmama ve aile görüşlerine çıkmama" şekline dönüştürülmüştür. Basın yoluyla edindiğimiz bilgilere göre mahpuslar tarafından bu eylem biçimi de 03.07.2024 tarihinde sonlandırılmıştır.</i>
Hapishanelerde Eylemler	<i>İHD nin açlık grevinin başlamasından bugüne kadar tespit edilebildiği kadıyla 91 hapishanede en az 1997 mahpus açlık grevi eylemi yapmıştır. Açlık grevleri en az 5 en fazla 15'er günlük periyotlarla gerçekleştirilmiştir.</i> <i>Tespit edilebildiği kadıyla bunun dışında 157 mahpus maruz kaldıkları hak ihlallerinin sonlandırılması için açlık grevi eylemi yapmışlardır.</i> <i>Toplam: 171 İhlal raporlanmıştır</i>

ARAŞTIRMA-İNCELEME VE GEZİ RAPORLARI

Kasım 2023 – Kasım 2025:

2 yıllık çalışma döneminde toplam 20 Araştırma-İnceleme ve Gezi Raporu düzenlemiştir. Raporların tarih ve konuları aşağıda yer almaktadır. Ayrıca Bilgi Notu: 19-26 Mart 2025 tarihleri Arasında Yaşanan Hak İhlalleri raporu da aşağıdadır.

Sıra No	Raporların Başlığı	Tarih
1.	Yeni Rapor: LGBTİ+ Hakları ve Hak İhlalleri Raporu	17 Şubat 2024
2.	İnsan Hakları Eylem Planı Çerçevesinde Mülteci Hakları Raporu	03 Mart 2024
3.	2023 Yılı Türkiye Hapishanelerinde Hak İzleme Raporu	01 Haziran 2024
4.	Suriyelilere Yönelik Kayseri’de Yaşanan İrkçı Saldırıları Özel Raporu	09 Temmuz 2024
5.	Hakkâri Belediye Başkanlığına Atanan Kayyım İle Birlikte Ortaya Çıkan Hak İhlallerine Yönelik Gözlem Raporu	25 Temmuz 2024
6.	İHD, EuroMed, İHOP ve Yurttaşlık Derneği Tarafından İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’ne Rapor Sunuldu	07 Kasım 2024
7.	Esenyurt, Batman, Mardin ve Halfeti Belediyelerine Kayyım Atamaları Hak İhlalleri ve Gözlem Raporu	21 Kasım 2024
8.	2024 Yılı Baskı ve Tehdit Yöntemleriyle İfade Alma, Mülakat Yapma, Ajanlaştırma ve Kaçırma Olaylarıyla İlgili Özel Rapor	22 Kasım 2024
9.	Politik ve Adi Suçlarında Verilen Hapis Cezalarının İnfaz Sürelerinin Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi ile Türkiye Ceza İnfaz Sisteminde Başlıca Problemler Alanlar ve Çözüm Önerileri Raporu	11 Ocak 2025
10.	R Tipi Hapishaneler ve Bu Hapishanelerde Yaşanan Hak İhlalleri Raporu	10 Mart 2025
11.	Bilgi Notu: 19-26 Mart 2025 Tarihleri Arasında Yaşanan Hak İhlalleri	27 Mart 2025
12.	2025 Yılı Hasta Mahpuslar Raporu	28 Nisan 2025
13.	Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Dava Gözlem Raporu	30 Mayıs 2025
14.	İnsan Hakları Eylem Planı Çerçevesinde Mülkiyet Hakları ve İhlalleri	23 Temmuz 2025

15.	2024 Yılı Türkiye Hapishaneleri Hak İhlalleri İzleme Raporu	05 Ağusto 2025
16.	Kadın Hakları İnceleme Raporu	14 Ağustos 2025
17.	Çocuk Hakları İnceleme Raporu	19 Ağustos 2025
18.	11 Temmuz 2025 Silah İmha Töreni Gözlem ve Tespit Raporu	27 Ağustos 2025
19.	Rapor Barış İnşasında Sivil Toplum: Komisyon Çalışmalarına Katılım için Öneriler	01 Eylül 2025
20.	Kürt Meselesinin Çözümüne Dair Yasal Değişiklik Önerileri	26 Eylül 2025

19-26 Mart 2025 Tarihleri Arasında Yaşanan

Hak İhlalleri

Bilgi Notu

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19 Mart 2025 tarihinde, aralarında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun da olduğu 105 kişi hakkında iki ayrı soruşturma kapsamında gözaltı kararı verilmesinin ardından, eylem ve etkinlik yasaklarından seyahat engellemelerine, sokağa taşan işkenceden keyfi gözaltı ve tutuklamalara kadar bir dizi hak ihlali yaşanmıştır.

Ülke sathına yayılan eylemlerde yaşanan ihlallerin tespiti, hem olayın çapının büyüklüğü hem de Türkiye'de yıllar içinde basında kurumsallaştırılan sansür ve otosansür mekanizmaları nedeniyle ne yazık ki sınırlı bir çerçevede yapılabilmektedir. Bu bilgi notu hazırlanırken, basına yansıyan hak ihlallerinin yanı sıra barolar ve diğer hukuk örgütlerinin açıklamaları ile resmi makamlardan yapılan açıklamalardan yararlanılmıştır.

İnsan Hakları Derneği (İHD) Dokümantasyon Merkezi'nin tespitlerine göre, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı İmamoğlu'nun gözüaltına alınması ve tutuklanması süreci ve sonrasında;

- Aralarında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun da bulunduğu 3 belediye başkanı ile birlikte, toplam 51 kişi tutuklandı.
- Büyükşehir Belediyesi, Şişli ve Beylikdüzü belediye başkanları görevde alındı. Şişli Belediyesi'ne kayyım atandı.
- 4 ilde her türlü eylem, etkinlik ve gösteri Valilik kararıyla yasaklandı. Türkiye'nin en büyük nüfusa sahip üç büyükşehirinde, İstanbul, Ankara ve İzmir'de eylem ve etkinlik yasakları devam ediyor.
- Ev baskınları ve gösterilerde, aralarında çocukların da olduğu en az 1.879 kişi gözüaltına alındı, 260 kişi tutuklandı. 468 kişi adli kontrol tedbirleriyle serbest bırakıldı.

- Çok sayıda kişi polisin eylemlere müdahalesi sırasında, kaba dayak, yakın mesafeden kapsül, gaz ve su sıkılması, ters kelepçe, çıplak arama gibi işkence ve kötü muamele niteliğindeki uygulamaya maruz kaldı.
- En az 14 gazeteci gözaltına alındı. Haklarında tutuklama kararı verilen 7 gazeteci, yapılan itiraz üzerine serbest bırakıldı.
- Üniversite öğrencilerinin ders boykotuyla dayanışma amacıyla bir günlük iş bırakma kararı alan Eğitim Sen'in Merkez Yönetim Kurulu hakkında soruşturma başlatıldı, ifadeleri alınan yöneticiler hakkında 2 haftalık ev hapsi ve adli kontrol kararı verildi.
- Protestolara yayınlarında yer veren radyo ve televizyon kanallarına ilişkin RTÜK Başkanı'nın açıklamaları, bu kanalları "kapatma tehdidi" olarak yorumlandı.

ARKA PLAN

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun ana muhalefet partisi konumundaki Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) Cumhurbaşkanı aday adayı olarak ilan edilmesinin ardından, İmamoğlu hakkında bir süredir devam eden ve geniş kamouyona siyasal saiklerle sürdürüldüğü düşünülen yargısal kısaç daha da sıkılaştırılmıştır.

İmamoğlu'nun diplomasının kanunun geriye yürümezliği ilkesine aykırı bir biçimde idari bir kararla mezun olduğu İstanbul Üniversitesi tarafından iptal edilmesinin hemen ertesi günü, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı İmamoğlu ve yine CHP'li Şişli ve Beylikdüzü belediye başkanlarının aralarında olduğu 105 kişi hakkında iki ayrı soruşturma kapsamında yakalama kararı çıkarttı.

Soruşturmalarından birinde İmamoğlu, Büyükşehir Belediyesi ve bağlı şirketlerini kullanarak yolsuzluk yapmak ve bu amaçla kurulan "çıkar amaçlı suç örgütünün lideri" olmakla suçlandı.

İkinci soruşturmada ise 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde CHP kontenjanından seçilen bazı belediye meclis üyelerinin "terörle bağlantılı olduğu" iddiası üzerinden, İmamoğlu ve diğer 6 kişinin "terör örgütüne yardım etme suçunu işledikleri" iddia edildi.

4 günlük gözaltı süresinin sonunda 23 Mart 2025 tarihinde aralarında İmamoğlu dahil 48 kişi yolsuzluk soruşturması kapsamında tutuklanırken, İBB Genel Sekreter Yardımcısı Mahir Polat, Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan ve Reform Enstitüsü Direktörü Mehmet Ali Çalışkan terör soruşturması kapsamında tutuklandı. 41 kişi de adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı.

İmamoğlu'nun gözaltına alınması haberinin duyulmasıyla birlikte Türkiye'nin pek çok kentinde kitlesel toplantı ve gösteriler düzenlendi. Üniversite kentlerinden kent meydanlarına kadar pek çok yerde yürüyüşler, basın açıklamaları gerçekleştirildi.

YAŞANAN HAK İHLALLERİ

Bu süreçte barışçıl toplantı ve gösterilere yönelik polis şiddeti başta olmak üzere pek çok temel insan hakkı ihlal edildi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın gösterileri hedef alan açıklamalarının ardından polis şiddetinin hız kazanması dikkat çekerken, aralarında avukat, gazeteci, siyasi parti temsilcileri olmak üzere çok sayıda kişi ev baskınlarıyla keyfi biçimde gözaltına alındı.

Kaba dayaktan, kimyasal ajanların orantısız kullanımına kadar işkence ve kötü muamele niteliğinde pek çok uygulamaya imza atıldı.

YÖNETİMDE TEMSİL HAKKI

Ekrem İmamoğlu ile beraber tutuklanan Beylikdüzü Belediye Başkanı Mehmet Murat Çalık ve Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan İçişleri Bakanlığı kararıyla görevden uzaklaştırılırken, Şişli Kaymakamı Cevdet Ertürkmen İstanbul Valiliği'nce Şişli Belediye Başkan Vekili olarak (kayyum) olarak görevlendirildi.

BARIŞÇIL TOPLANTI, GÖSTERİ HAKKI ve İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

İstanbul Valiliği, İmamoğlu ve beraberindekilerin gözaltına alındığı 19 Mart 2025 tarihinde aldığı kararla 23 Mart 2025 tarihine kadar il genelinde eylem ve gösteri düzenlemeyi yasakladı. Valilik, 22 Mart 2024 tarihli kararıyla yasakları 26 Mart gününe kadar uzatırken, eylemlere katılmak için il içinde ve çevre illerden kente giriş çıkışları yasakladı. İlerleyen günlerde yasak kararı 27 Mart gününe kadar uzatıldı.

İstanbul'da toplu ulaşım da pek çok durak ve istasyondan yolcu iniş-binişleri valilik emriyle yasaklandı, pek çok cadde ve sokağa giriş çıkış sınırlandırıldı ya da kapatıldı.

Ankara, İzmir ve Manisa Valilikleri de 21 Mart 2023 tarihinde 4 günlük süreyle il genelinde her türlü eylem, etkinlik ve yürüyüşü yasaklama kararı aldılar. Söz konusu yasaklar, Ankara'da 1 Nisan 2025 tarihine, İzmir'de ise 29 Mart 2025 tarihine kadar uzatıldı.

Başta üniversiteler olmak üzere pek çok yerde yürüyüşler polislerce keyfi biçimde engellendi ya da engellenmeye çalışıldı. Eylemlerin kitlesel olarak sürdüğü Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) öğrencilerin kent merkezindeki eylemlere katılmak amacıyla kampüsten çıkmalarına izin vermeyen polis, yoğun biçimde biber gazı ve gaz atan kapsül kullandı. Üniversite öğrencilerinin kampüse ulaşmak için kullandığı metro istasyonu Valilik kararıyla akşamları kapatıldı. 22 Mart 2023 gecesi kampüse girmek isteyen öğrenciler de toplu bir şekilde gelmeleri gerekçe gösterilerek engellendi. Yoğun biber gazı ve tazyikli su kullanılan polis müdahalesi ve polisin girişleri kapatması nedeniyle kampüslerdeki yurtlarda kalan pek çok öğrencinin geceyi kampüs dışında geçirmek zorunda kaldığı tespit edildi. Yoğun tazyikli su nedeniyle ıslanan öğrencilerin geceyi ısınmak için gittikleri hastanelerin acil servislerinde geçirmek zorunda kaldıkları

öğrenildi. ODTÜ ve çevresindeki polis müdahalelerinde görme engelli avukat Erkan Yıldız'ın da aralarında olduğu çok sayıda kişi yaralandı.

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın 27 Mart 2025 tarihli açıklamasına göre, 19 Mart 2025 tarihinden itibaren İmamoğlu'nun gözaltına alınmasına yönelik tepkilerle ilişkili olarak ülke genelinde 1.879 kişi yaşanan eylemler nedeniyle gözaltına alınırken, 260 kişi tutuklandı. 468 kişi adli kontrol tedbirleriyle serbest bırakıldı. 662 kişinin işlemleri devam ediyor.

Ayrıca Yerlikaya 25 Mart günü yaptığı açıklamada, 43 kişinin Cumhurbaşkanı'na ve ailesine hakaret ettikleri gerekçesiyle gözaltına alındığını ifade etti. Bakan Yerlikaya, 19-26 Mart arasında yaşanan olaylarda 150 polisin yaralandığını duyurdu.

İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere pek çok ilde aralarında gazeteciler, avukatlar, insan hakları savunucuları ve siyasi parti temsilcilerinin de olduğu onlarca kişi ev baskınlarıyla gözaltına alındı.

İSTANBUL'DA 202 KİŞİ TUTUKLANDI

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi ve ÇHD İstanbul Kriz Masası'nın verdiği bilgilere göre, söz konusu dönemde İstanbul'da 20'si çocuk, 11'i gazeteci, toplamda en az 622 kişi ev baskınları ve gösteriler sırasında gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 202'si hakkında tutuklama kararı verilirken, en az 44 kişi ev hapsi, en az 55 kişi adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı.

Tutuklananlardan 7'si Saraçhane'deki gösterileri takip eden gazeteciler oldu. Tutuklanan gazeteciler, itirazlar üzerine 27 Mart 2025 tarihinde serbest bırakıldı.

Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla en az 55 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

ANKARA'DA 262 GÖZALTI

İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi ve ÇHD Ankara Şubesi'nden alınan bilgiye göre, Ankara'da 21-26 Mart tarihleri arasında en az 292 kişi ev baskınları ve gösterilerde gözaltına alındı. 1 kişi tutuklanırken, 45 kişi adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı. 78 kişi serbest bırakılırken, gözaltına alınan çok sayıda kişinin Adliye'deki işlemleri devam ediyor.

Ankara Barosu Toplumsal Dava ve Hukuk Araştırmaları Merkezi'nin açıklamasına göre, 22 kişi hakkında Basın Suçları Savcısı tarafından soruşturma açıldı.

ANTALYA’DA GÖZALTILAR 200’Ü AŞTI

ÇHD Antalya Şubesi’nin verdiği bilgiye göre, Antalya’da 19 Mart’tan bu yana gözaltına alınanların sayısı 200’ü aştı. 10’u Türkiye İşçi Partisi üyesi 13 kişi tutuklanırken, yapılan itirazlar üzerine tutuklananlardan 3’ü tahliye edildi.

EĞİTİM SEN YÖNETİCİLERİNE EV HAPSI

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, üniversite öğrencilerinin İmamoğlu’nun gözaltına alınıp tutuklanması sürecinde başlayıp sürdürdüğü ders boykotlarına dayanışma göstermek amacıyla 25 Mart 2025 tarihinde üniversitelerde grev kararı alan Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu’na (KESK) bağlı Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim Sen) hakkında “suç işlemeye alenen tahrik” suçlamasıyla soruşturma başlattı.

Soruşturma kapsamında ifadeleri alınan Eğitim Sen Merkez Yönetim Kurulu üyeleri hakkında iki hafta ev hapsi ve sonrasında adli kontrol tedbiri kararı verildi.

Sendikanın söz konusu kararı doğrultusunda iş bırakılmasının ardından Eğitim Sen İstanbul Üniversitesi İşyeri Temsilcisi Levent Dölek sabah evine yapılan baskınla gözaltına alındı.

İŞKENCE ve KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

Başta İstanbul’da Saraçhane’deki İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin önündeki gösteriler olmak üzere, pek çok barışçıl toplantı ve gösteriye polis müdahale etti.

Polislerin tazyikli su, biber gazı vb. kimyasal ajanların yanı sıra yine kimyasal ajanlar içeren plastik kapsülleri taşıyan silahları da müdahalelerde kullandığı tespit edildi.

Söz konusu kapsüllü silahların polisler tarafından doğrudan kişilerin vücutlarını hedef olarak kullandığı, zaman zaman baş hizasından ateş edildiği görüldü. Basına ve sosyal medyaya yansıyan görüntülerde bu kapsüllerin yakın mesafeden ve hedef alınarak kullanılması sonucu çok sayıda kişiyi, bir kısmı baş bölgesinden olmak üzere, yaraladığı görüldü. İçişleri Bakanlığı ise eleştirilere kullanılanın “plastik mermi” olmadığını ve silahların “paint ball” tabancası olduğunu ileri sürerek yanıt verdi.

Biber gazı vb. kimyasalların yakın mesafeden kişileri hedef olarak kullanıldığı, polise herhangi bir mukavemette bulunmadığı açık olan kişilere bile gözleri hedef alınarak sıkıldığı tespit edildi.

Tazyikli suyun da zaman zaman kişilerin vücut bütünlüğünü tehlikeye atacak kadar yakın mesafeden kullanıldığı görüldü.

İstanbul ve Ankara’daki eylemler başta olmak üzere, pek çok gösteriye yönelik polis müdahalesinin dağılmakta olan kişileri hedef aldığı, bu esnada kişilerin keyfi biçimde

kaba dayağa maruz bırakıldıkları, kolluk güçlerinin tehdit ve hakaretleriyle karşı karşıya kaldıkları, zorlayıcı pozisyonlarda yere yatırıldıkları, zorlayıcı pozisyonlarda yerlerde sürüklendikleri, boyunlarına, omuzlarına basmak suretiyle soluksuz bırakıldıkları görüntüler basına ve sosyal medyaya yansımıştır. Bununla birlikte ters kelepçe uygulamasının da yine adeta bir işkence yöntemi olarak kullanıldığı, kişilerin zorlayıcı pozisyonlarda kelepçelendikleri, kelepçelerin acı ve eziyet verecek ve kişinin vücudunda iz bırakacak biçimde sıkıştırıldığı görülmüştür.

Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) 22 Mart 2025 tarihinde gözaltına alınan 7 kadının çıplak arama ve buna eşlik eden fiziksel şiddete maruz bırakıldığını, konuyla ilgili suç duyurusunda bulunulacağını açıkladı.

BASIN VE HABER ALMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye’de basın özgürlüğü alanında yaşanan daralma, bu süreçte de kendini net bir biçimde ortaya koydu. Gazetecilerin üzerindeki yargısal kısıkaca, medya kuruluşlarına yönelik idari yaptırımlar ve medyadaki sahiplik yapısı nedeniyle kurumsallaşan sansür ve otosansür nedeniyle, ülke sathına yayılan tepkiler sınırlı sayıda gazete, internet sitesi, televizyon ve yayıncı tarafından kamuoyuna aktarılabildi. Yaşananları öğrenmek isteyenlerin sansür mekanizmalarına rağmen haberleri sunan bu medya kanallarına yönelmesi sonrası, bir yandan RTÜK gibi ilgili idari kurumların yetkililerinin tehditvari açıklamalar yaptıkları, yaşananları yakından takip eden gazetecilerin gözaltına alındıkları görüldü.

İmamoğlu ve diğerlerine yönelik operasyonun başladığı 19 Mart 2025 sabahı başta olmak üzere, süreç boyunca belirli bölgelerde, belirli zaman aralıklarında kişilerin sosyal medya mecraları ve internete erişimde güçlük yaşadıkları tespit edilirken, konunun uzmanları bunun “bant daraltması” uygulamasının bir sonucu olduğunu belirten açıklamalar yaptılar.

GAZETECİLERE TUTUKLAMA VE GÖZALTI

11’i İstanbul’da, 3’ü İzmir’de toplamda en az 14 gazeteci gözaltına alındı.

İstanbul’da Saraçhane’deki eylemleri takip etmeleri gerekçe gösterilerek gözaltına alınan 24 Mart sabahı ev baskınlarıyla gözaltına alınan 10 gazeteciden 7’si - Yasin Akgül, Zeynep Kuray, Bülent Kılıç, Hayri Tunç, Kurtuluş Arı, Gökhan Kam, Ali Onur Tosun - hakkında tutuklama kararı verildi. Gazeteciler, “2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri yasasının 32. maddesi 1. fıkrasını ihlal ettikleri yani kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne silahsız katılarak ihtarla rağmen kendiliğinden dağılmadıkları” gerekçesiyle tutuklandılar. Dosyaya delil olarak sunulan fotoğrafların gazetecilerin kamera, fotoğraf makinası, mikrofon ve defter gibi araçlarının gözükmeyeceği şekilde çekilmiş olması gazeteci meslek örgütlerinin büyük tepkisi çekti. Ayrıca bu fotoğraflarda gazetecilerin gösteri yapanların önünde yürüyor olmasının savcılık tarafından “kitleyi yönlendiriyorlardı” suçlamasına gerekçe yapılması dikkat çekti. 25

Mart günü verilen tutuklama kararına yapılan itirazların kabulünün ardından 7 gazeteci 27 Mart günü tahliye edildi.

İzmir’de 24 Mart sabahı ev baskınlarıyla gözaltına alınan İzmir Gazeteiler Cemiyeti Yönetim Kurulu Üyesi Yağız Barut, foto muhabiri Murat Kocabaş ve Birgün gazetesi yazarı Barış İnce, 27 Mart günü adliyeye sevk edildiler. Yağız Barut serbest bırakılırken, diğer iki gazetecinin işlemleri bilgi notu hazırlandığı sırada devam ediyordu.

RTÜK BAŞKANININ TARTIŞILAN AÇIKLAMALARI

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Başkanı Ebubekir Şahin’in yayıncı kuruluşları hedef alan açıklamaları, sürecin not edilmesi gereken başka bir unsuru oldu. RTÜK Başkanı’nın 19 Mart 2025 tarihinde yaptığı “Yasal mevzuata aykırı yayın yapan yayıncı kuruluşlara gerekli yaptırımların en üst sınırdan uygulanacağını hatırlatırız” açıklaması televizyon kanallarına bir tehdit olarak yorumlandı. Bu açıklamanın ardından bazı TV kanallarının İmamoğlu’nun tutuklanmasıyla ilgili gösterileri vermeme, görüntüleri sessiz sunma gibi yollara başvurdıkları iddia edildi. Ebubekir Şahin, 23 Mart tarihinde benzer yönde bir açıklama daha yaparak, konuyla ilgili resmi kurumlar dışındaki açıklamalara yer verilmesi çağrı yaptı. Şahin, aksi takdirde “yayın durdurma” ve “lisans iptali” gibi yaptırımlara başvurulacağını ifade etti. Aynı açıklamasını ertesi gün tekrar yineleyen Ebubekir Şahin, 25 Mart günü yaptığı açıklamada ise bazı yayıncı kuruluşların “devlet kurumlarına ve çalışanlarına sansür uyguladığını”, bu yolla “haber alma özgürlüğünü engellediklerini” ve bu nedenle de en üst sınırdan yaptırımlarla karşılanacaklarını dile getirdi.

Not: Bu bilgi notundaki veriler 27 Mart 2025 tarihi öğlen saati itibarıyla edinilmiş bilgilerdir.

BASIN AÇIKLAMALARI

Genel Merkez Tarafından Yapılan Basın Açıklamaların Başlıkları

Kasım 2023-Kasım-2025

(Bu Dönemde Genel Merkez Tarafından 191 Diğer STK’larla Ortak Olarak İse 26 Basın Açıklaması Yapılmıştır)

Sıra No	Genel Merkez Tarafından Yapılan Basın Açıklamalarının Başlığı	Tarih
1.	Barış İçin Cezasızlıktan Vazgeçin!	05 Ocak 2024

2.	Hrant Dink Irkçılığa Karşı Mücadelemizde Yaşiyor, Yaşayacak!	18 Ocak 2024
3.	Ayrımcılık Toplumsal Barış Önündeki En Büyük Engeldir	02 Şubat 2024
4.	6 Şubat Depreminin Birinci Yılında Hak İhlalleri Artarak ve Çeşitlenerek Devam Ediyor	06 Şubat 2024
5.	Yeni Rapor: LGBTİ+ Hakları ve Hak İhlalleri Raporu	17 Şubat 2024
6.	Zimanê Dayikê Heq e, Roja Zimanê Dayikê Li Hemî Gelan Pîroz Be!	21 Şubat 2024
7.	Ziwanê Esasî Heq o, Roja Ziwanê Esasîyî yê Dinya Heme Şaran rê Pîroz bo!	21 Şubat 2024
8.	Anadili Haktır, Dünya Anadili Günü Tüm Halklara Kutlu Olsun!	21 Şubat 2024
9.	İnsan Hakları Savunucuları Susmadı, Susmayacak!	26 Şubat 2024
10.	MYK Üyemiz Mehmet Acettin Derhal Serbest Bırakılsın	27 Şubat 2024
11.	Kadınlar Barış İstiyor!	01 Mart 2024
12.	Hukuku İşletin, Failleri Koruyan Cezasızlık Politikalarına Son Verin!	05 Mart 2024
13.	Mahpusların Hesaplarına Para Yatırılması Suç Değildir! Yargı Baskısına Son Verilsin!	07 Mart 2024
14.	Yaşasın 8 Mart!	07 Mart 2024
15.	İnsan Hakları Savunucuları Üzerindeki Yargısal Tacize Son Verin!	12 Mart 2024
16.	Halepçe Katliamını Unutmuyoruz! Bir Daha Halepçe'ler Olmasın Diyoruz!	16 Mart 2024
17.	Kürt Meselesinin Çözümü ve Barış Konferansı Sonuç Bildirgesi	20 Mart 2024
18.	Newroz Pîroz Be!	21 Mart 2024
19.	31 Mart 2024 Yerel Seçimlerinde Yaşanan İhlaller Ara Raporu	31 Mart 2024
20.	Van Halkının İradesine Saygı Duyun	02 Nisan 2024
21.	Bir Kez Daha Soykırımı Anıyor ve İnkâra Son Diyoruz	24 Nisan 2024
22.	Seçim İhlalleri Gözlem Raporu	30 Nisan 2024
23.	Bijî l'ê Gulanê! Yaşasın 1 Mayıs!	30 Nisan 2024
24.	İfade Özgürlüğü İstiyoruz!	03 Mayıs 2024
25.	Toplumsal Barış İçin Geçmişle Yüzleşin!	03 Mayıs 2024
26.	Dersim Soykırımı ile Yüzleşmek!	04 Mayıs 2024
27.	Rûbirûbûna Komkujiya Dersimê	04 Mayıs 2024
28.	Terteleyê Dêrsimî dir Pêriameyîş!	04 Mayıs 2024

29.	Kamusal Hizmetlerden Tasarruf Edilemez	13 Mayıs 2024
30.	15ê Gulane Roşanê Zivanê Kurdî Pîroz Bo! – 15ê Gulanê Cejna Zimanê Kurdî Pîroz Be!	15 Mayıs 2024
31.	Türkiye Siyasetinde Normaleşme Adımı İçin Açık Çağrı; Kobane Davası Tutuklularını Serbest Bırakın!	15 Mayıs 2024
32.	Homofobi, Bifobi, Transfobi ve İnterfobi Karşısı Gün Kutlu Olsun!	17 Mayıs 2024
33.	Toplumsal Barışı ve Demokratik Siyaseti Savunanlar Cezalandırılmaz	17 Mayıs 2024
34.	Kayıplarımız İçin Hakikat ve Adalet Mücadelesinden Vazgeçmeyeceğiz!	17 Mayıs 2024
35.	21 Mayıs Çerkesler’in 1864’de Uğradığı Soykırım ve Sürgünün Yıl Dönümü	20 Mayıs 2024
36.	“Yaşam Hakkı” Vazgeçilmez, Dokunulmaz Haklardandır	23 Mayıs 2024
37.	(1000. Hafta) Aynı Derin Acı ve Aynı Israrla 1000 Hafta!	25 Mayıs 2024
38.	Gezi Demokratik Bir Eylemdi!	31 Mayıs 2024
39.	Kayyım Hukuksuzluğuna Son Verilsin, Halk İradesine Saygı Gösterilsin!	03 Haziran 2024
40.	Toplumsal Barış İçin Halk İradesine Saygı Gösterilsin!	07 Haziran 2024
41.	Tahir Elçi Cinayeti Aydınlatılsın!	13 Haziran 2024
42.	İnsan Hakları Savunucuları Susmadı, Susmayacak	15 Haziran 2024
43.	Onur Haftası Basın Açıklaması	28 Haziran 2024
44.	Sivas Katliamı bir Derin Devlet Operasyonuydu!	02 Temmuz 2024
45.	Sevgili Vedat Aydın’ı Saygı ve Özlemle Anıyoruz!	05 Temmuz 2024
46.	İnsan Hak ve Özgürlüklerini Savunmaya Devam Ediyoruz!	17 Temmuz 2024
47.	Suruç Katliamı Unutulmadı	20 Temmuz 2024
48.	24 Temmuz Basın Özgürlüğü İçin Mücadele Günü Kutlu Olsun!	24 Temmuz 2024
49.	İfade Özgürlüğü İhlal Ediliyor	28 Temmuz 2024
50.	Mayın Patlamasında Kaybettiğimiz Mücadele Arkadaşlarımızı Unutmadık, Unutturmayacağız!	02 Ağustos 2024

51.	Ezidi Soykırımında Katledilenleri Saygı İle Anıyoruz	02 Ağustos 2024
52.	Suriyelilerin Irkçı, Nefret Söylemi ve Baskılarla Ülkelerine Gönderilmesi Engellenmelidir!	28 Ağustos 2024
53.	30 Ağustos Uluslararası Zorla Kaybedilme Mağdurları Günü: Kayıplarımızı Aramaktan Vazgeçmiyoruz!	29 Ağustos 2024
54.	Mafê Aştiyê Mafê Mirovan e! – Barış Hakkı İnsan Hakkıdır! – Heqê Aştiye Heqê Merdimî yo!	01 Eylül 2024
55.	6-7 Eylül 1955: Yalnızca Bir Devlet Operasyonu mu?	05 Eylül 2024
56.	Darbelere de Otoriterleşmeye de Hayır!	12 Eylül 2024
57.	Musa Anter’i Katledilişinin 32. Yılında Saygı İle Anıyoruz	20 Eylül 2024
58.	İnsan Hakları Algısı Kamuoyu Araştırması	26 Eylül 2024
59.	İnsan Hakları Savunucularını Susturamayacaksınız. Susmayacağız!	30 Eylül 2024
60.	İnsanlık Savaş Politikalarına Teslim Olmayacaktır	01 Ekim 2024
61.	Hasta Mahpus Abdulkadir Kuday Hayatını Kaybetti	02 Ekim 2024
62.	Vartinis Katliamını Unutmuyoruz	03 Ekim 2024
63.	Barışı Savunmaya Devam Ediyoruz; 10 Ekim’i Unutmuyoruz!	04 Ekim 2024
64.	TBMM Başkanlığı’na	07 Ekim 2024
65.	10 Ekim Katliamını Unutmuyoruz!	10 Ekim 2024
66.	Haksız ve Hukuki Dayanaktan Yoksun Yargı Kararlarını Protesto Ediyoruz! Hatice Onaran Yalnız Değildir!	10 Ekim 2024
67.	Mahpusların Tahliyelerini Engelleyen İdare ve Gözlem Kurulları İptal Edilsin!	11 Ekim 2024
68.	İHD EuroMed Rights Yönetim Kurulu’nda!	14 Ekim 2024
69.	Kürt Dili ve Kültürüne Yönelik Baskılara ve Yasaklamalara Son Verilsin!	23 Ekim 2024
70.	Barış Çağrımızda Israr Ediyoruz	24 Ekim 2024
71.	Hasta Hakları Tüm Mahpuslar İçin Uygulansın ve Yaşam Hakkı Korunsun!	27 Ekim 2024
72.	EuroMed Rights 13. Genel Kurulu Sonuç Bildirisi: İnsan Hakları- Her Zamankinden Daha Fazla!	28 Ekim 2024
73.	1 Kasım Kobane Günü’nü Kutluyoruz!	01 Kasım 2024
74.	Em lê Mijdarê Roja Kobanê Pîroz Dikin Em di lê Mijdarê Roja Kobanê de li dijî şer û pevçûnan mafê aştiyê diparêzin	02 Kasım 2024
75.	Narin Güran Davası’nın Takipçisiyiz!	07 Kasım 2024

76.	Seyit Rıza'nın İdam Edilişinin 87. Yılında Dersim Soykırımını Tanı, Soykırımla Yüzleş, Onarıcı Adaleti Sağla!	15 Kasım 2024
77.	Di 87 saliya dardekirina Seyîd Riza de, komkujiya Dêrsimê binase, bi komkujiyê rûbirû bibe, edaleteke veherîner pêk bîne!	15 Kasım 2024
78.	Nefrete İnat Yaşasın Hayat! Trans Cinayetleri Politikadır! Trans Hakları İnsan Haklarıdır!	20 Kasım 2024
79.	Çocuk Hakları Bir Gün Değil Her Zaman Öncelik ve Gündem Olsun!	20 Kasım 2024
80.	TBMM Başkanı'na Açık Mektup!	25 Kasım 2024
81.	Kayyım Politikasında Israr Çözumsuzlukte Isrardır	25 Kasım 2024
82.	Suriye'de Yaşanan İnsani Krize Sessiz Kalınmamalıdır	01 Aralık 2024
83.	Asıl Engel Yeti Kaybı Değil, Bu Kayıpların Bireylerin Toplumsal Hayata Katılmasını Engelleyecek Hale Getirilmesidir	03 Aralık 2024
84.	Nimet Tanırkulu'nun Yanındayız	03 Aralık 2024
85.	Maraş Katliamının 46. Yılında İnsanlığa Karşı İşlenen Suçların Cezasız Kalmaması İçin Hakikat ve Adalet Mücadelemiz Sürüyor!	18 Aralık 2024
86.	Taybet İnan'ı Unutmadık!	18 Aralık 2024
87.	19 Aralık Katliamını Unutmadık, Unutturmayacağız!	19 Aralık 2024
88.	Basın Çalışanlarına Yönelik Saldırıları Kabul Edilemez	20 Aralık 2024
89.	İstanbul Barosu Yalnız Değildir	23 Aralık 2024
90.	Emekçiler Açlığa Mahkûm Ediliyor	26 Aralık 2024
91.	"Kaçınılmaz Hata" Değil, İnsanlığa Karşı İşlenen Suçtur ROBOSKİ!	28 Aralık 2024
92.	Roboskî ne "xeletiyeye bêhemdî" ye, Sûcekî li Dîjî însaniyetê ye!	29 Aralık 2024
93.	Tahir Elçi İçin Adalet Talebimizden Vazgeçmeyeceğiz	06 Ocak 2025
94.	Suriye'de İnsan Hakları İhlalleri: Yaşam Hakkının Sistemik İhlali	07 Ocak 2025
95.	Metin Göktepe İçin Adalet, Saygıyla Anıyoruz	08 Ocak 2025
96.	Gömülme, Yas Hakkı ve İnsan Onuruna Saygı Duyulsun	09 Ocak 2025
97.	Paris Katliamı Aydınlatılsın	09 Ocak 2025
98.	İsviçre Sosyal Demokrat Parti Vekilleriyle Biraraya Geldik	09 Ocak 2025
99.	Kayyım Siyasetine Son Verilsin	10 Ocak 2025
100.	Vetha Aydın İnsan Hakları Savunucusudur!	16 Ocak 2025

101.	Hrant Dink Irkçılığa Karşı Mücadelemizde Yaşiyor, Yaşayacak	19 Ocak 2025
102.	Suriye’de Siviller Katlediliyor, Ağır İnsan Hakları İhlalleri Yaşanıyor, İnsani Kriz Derinleşiyor	21 Ocak 2025
103.	Kartalkaya Faciası: İnsan Haklarının İhlali ve Hesap Verme Zorunluluğu	23 Ocak 2025
104.	Kayyım Politikasından Israr Çözumsuzlükte Isrardır!	29 Ocak 2025
105.	İnsan Hakları Savunucularını Yargı Baskısıyla Susturamazsınız	04 Şubat 2025
106.	6 Şubat Depreminin 2. Yılında Hak İhlalleri ve Mağduriyetler Sürüyor	05 Şubat 2025
107.	Kayyım Politikasında Israr, Toplumsal Barışa İnancı Zayıflatıyor	15 Şubat 2025
108.	BİRTEK-SEN Genel Başkanı Mehmet Türkmen Serbest Bırakılsın, Hak Arama Özgürlüğün Önündeki Engeller Kaldırılsın!	17 Şubat 2025
109.	İnsan Hakları Savunucusu ve Özgür Basın Emekçisi Kemal Kılıç’ı Sevgi ve Minnetle Anıyoruz	18 Şubat 2025
110.	Düşünce ve İfade Özgürlüğü İle Örgütlenme, Basın ve Siyaset Yapma Hakkı Ağır Baskı Altındadır	18 Şubat 2025
111.	Korku Toplumuna Hayır	19 Şubat 2025
112.	21 Şubat Dünya Anadil Günü Tüm Dillere Özgürlük Günü Olsun!	20 Şubat 2025
113.	Bila 21ê Sibatê Roja Zimanê Zikmakî ya Navnetewî, Roja Azadiya Hemû Zimanan be!	20 Şubat 2025
114.	Wa 21ê Sibate Roja Ziwanê Esasiyî ya Dinya Heme Ziwanan rê Biba Roja Aştiye!	20 Şubat 2025
115.	İktidarı Hukuka Davet Ediyoruz	22 Şubat 2025
116.	Özgürlüklerin ve Demokrasinin Güçlendirildiği Rejimlerde Barışın İnşası Sağlanabilir	27 Şubat 2025
117.	Kadınlar Barış İstiyor	07 Mart 2025
118.	Suriye’de Alevilere Yönelik Soykırım ve Katliamlar Devam Ediyor!	08 Mart 2025
119.	Uluslararası Ceza Mahkemesi Türkiye Koalisyonu Toplantısı Sonuç Bildirgesi	11 Mart 2025
120.	Muhalef Belediyelere Yönelik Baskılara ve Gözaltılara Son Verilsin	11 Mart 2025
121.	Darbelerle Hesaplaşılmadan Demokrasi İnşa Edilemez	12 Mart 2025
122.	Halepçe Soykırımı’nı Unutmuyoruz	16 Mart 2025

123.	Sivillere Yönelik Saldırıları Savaş Suçudur, İnsanığa Karşı İşlenen Suçlar Kapsamındadır!	17 Mart 2025
124.	İktidarın LGBTİ+lara Yönelik Nefret Söylemleri Karşılığını Buldu	17 Mart 2025
125.	Newroz Kutlu Olsun!	21 Mart 2025
126.	Newroz Omarik Bo!	21 Mart 2025
127.	Newroz Pîroz Be!	21 Mart 2025
128.	!دی عس زورون	21 Mart 2025
129.	Susmayacağız!	23 Mart 2025
130.	Bilgi Notu: 19-26 Mart 2025 Tarihleri Arasında Yaşanan Hak İhlalleri	27 Mart 2025
131.	SOYKIRIM! Cezalandırılmayan Suç İşlenmeye Devam Eder!	24 Nisan 2025
132.	Bijî 1'ê Gulanê! Yaşasın 1 Mayıs!	01 Mayıs 2025
133.	Düşünce Ve İfade Özgürlüğü Baskı Altında	02 Mayıs 2025
134.	İnsan Hakları Savunucuları Olarak Sırrı Süreyya Önder'i Kaybetmenin Derin Üzüntüsü İçindeyiz	03 Mayıs 2025
135.	Muhalif Siyasetçilere Yönelik Saldırıları Kabul Edilemez!	05 Mayıs 2025
136.	88. Yılında Dersim Soykırımında Yaşamını Yitirenleri Anıyoruz	05 Mayıs 2025
137.	İdam Cezası Devlet Eliyle İşlenen Cinayettir...	06 Mayıs 2025
138.	Toplumsal Cinsiyet Eşitlik Mücadelemiz Sürecek	08 Mayıs 2025
139.	Barışın İnşası İçin Herkesi Göreve Davet Ediyoruz	12 Mayıs 2025
140.	15ê Gulane Roşanê Zonê Kurdî Bimbarek Bo	15 Mayıs 2025
141.	15ê Gulanê Cejna Zimanê Kurdî Pîroz Be!	15 Mayıs 2025
142.	15 Mayıs Kürt Dil Bayramı Kutlu Olsun!	15 Mayıs 2025
143.	17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Transfobi, Bifobi, İnterfobi Karşıtı Gün Kutlu Olsun!	17 Mayıs 2025
144.	17ê Gulanê Roja Navneteweyî ya Dijî Homofobî, Transfobî, Bifobî û Înterfobiyê Pîroz Be!	17 Mayıs 2025
145.	We celebrate 17 May, the International Day Against Homophobia, Transphobia, Biphobia and Interphobia!	17 Mayıs 2025
146.	Kayıplar Haftası'nda Adalet, Hakikat ve Barış Talebimizi Yineliyoruz	17 Mayıs 2025
147.	21 Mayıs Çerkesler'in 1864'de Uğradığı Soykırım ve Sürgünün Yıl Dönümü	21 Mayıs 2025
148.	Bu Yasa Teklifi Anayasa'nın Eşitlik İlkesine Aykırıdır	30 Mayıs 2025
149.	Polis Devletine Hayır	31 Mayıs 2025

150.	Varoluş Yasaklanamaz: LGBTİ+ Hakları İnsan Haklarıdır	03 Haziran 2025
151.	12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü	12 Haziran 2025
152.	Demokrasi için Birlik Platformun Ziyareti	12 Haziran 2025
153.	Ortadoğu'da Yükselen Savaş Rüzgarlarına Karşı Yaşamı ve Barışı Savunuyoruz!	13 Haziran 2025
154.	20 Haziran Dünya Mülteciler Günü	20 Haziran 2025
155.	"Barışa Giden Yol: Hafıza ve Adalet" Toplantısı Sonuç Bildirgesi	23 Haziran 2025
156.	Sivas Katliamı Derin Devlet Operasyonudur!	02 Temmuz 2025
157.	Sevgili Vedat Aydın'ı Saygı ve Özlemle Anıyoruz	05 Temmuz 2025
158.	Em Wedat Aydın Bi Hesret Ū Rêzdarî Bibîr Tînin	05 Temmuz 2025
159.	Barış İçin Askeri Operasyonları Durdurun	06 Temmuz 2025
160.	Gözaltılar Hukuksuzdur, Seçilmiş Belediye Başkanları Serbest Bırakılsın!	06 Temmuz 2025
161.	Kürt Meselesinde Çözüm Algısı	07 Temmuz 2025
162.	İfade Özgürlüğü ve Tutuksuz Yargılama Esas Olmalıdır!	09 Temmuz 2025
163.	Selahattin Demirtaş ve Kobane Davası Tutukluları Derhal Tahliye Edilmelidir!	09 Temmuz 2025
164.	İHD 39 Yaşında	17 Temmuz 2025
165.	İHD 39 Salî Ye	17 Temmuz 2025
166.	30 Yılı Aşkın Mücadelen Önünde Saygıyla Eğiliyoruz!	23 Temmuz 2025
167.	Ezidi Soykırımında Katledilenleri Saygı ile Anıyoruz	02 Ağustos 2025
168.	Erkek Egemen Şiddet Politikadır	09 Ağustos 2025
169.	Kürtlere Karşı Irkçı Saldırıları Son!	11 Ağustos 2025

170.	Yeni Değişiklik Önerisi Kadın Hakları Açısından Kabul Edilemez	11 Ağustos 2025
171.	Basın Özgürlüğüne Kurşun	13 Ağustos 2025
172.	Meclis Başkanlığı'nı, Barış Anneleri'nden ve Ana Dili Kürtçe Olan Tüm Yurttaşlardan Özür Dilemeye Çağırıyoruz.	21 Ağustos 2025
173.	Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'na Sunduğu Bilgi, Görüş, Öneri ve Talepleri	21 Ağustos 2025
174.	İHD Merkezi Hapishane Komisyonu Hapishane Çalıştayı Sonuç Bildirgesi	21 Ağustos 2025
175.	Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna İnsan Hakları Derneğini Temsilen Katılan Yöneticilerimizin Özet Sunumları	24 Ağustos 2025
176.	30 Ağustos Uluslararası Zorla Kaybedilenler Günü	30 Ağustos 2025
177.	Barış Bir İnsan Hakkıdır	01 Eylül 2025
178.	Haştiyê Haqa Îsoniya	01 Eylül 2025
179.	Mafê Aştiyê Mafekî Mirovan E!	01 Eylül 2025
180.	6-7 Eylül Sadece Bir Devlet Operasyonumuydu?	05 Eylül 2025
181.	Acı Kaybımız	11 Eylül 2025
182.	Darbelere Karşı Demokrasiyi, Otoriterliğe Karşı Özgürlükleri Savunuyoruz	11 Eylül 2025
183.	Direnışin Simgesi Jina Mahsa Amini'yi Anıyoruz!	16 Eylül 2025
184.	İktidardan LGBTİ+lara ve kadınlara AİLE YILI Sansürü	19 Eylül 2025
185.	10 Yıldır 10 Ekim Katillerini Kim Koruyor	10 Ekim 2025
186.	Rojin Kabaiş'in Katilleri Bulunsun	11 Ekim 2025
187.	Hiçbir Yasa, Hiçbir Gerekçe, Varoluşu Suç Haline Getiremez	15 Ekim 2025
188.	Rojin Kabaiş Dosyasında Adli Tıp Kurumu ve Cezasızlık Gerçeği	20 Ekim 2025
189.	Barış Bir Şanstır!	27 Ekim 2025
190.	1 Kasım Kobane Günü Kutluyoruz!	31 Ekim 2025
191.	Selahattin Demirtaş ve Siyasi Saiklerle Hapishanelerde Tutulan Tüm Yurttaşlar Derhal Serbest Bırakılsın!	04 Kasım 2025

İHD ve STK'larla Yapılan Ortak Basın Açıklamaları		
1.	Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı yalnız değildir!	12 Şubat 2024
2.	İşkence İnsanlığa Karşı İşlenmiş Bir Suçtur!	13 Şubat 2024
3.	İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde Tecrit ve Mutlak İletişimsizlik Devam Ediyor	27 Mart 2024
4.	Açlık Grevi İzleme Raporu	03 Nisan 2024
5.	Hayatı Savunuyoruz!	15 Mayıs 2024
6.	İktidarın Siyasi Programına ve Siyasal-İdeolojik Görüşüne Uygun Olarak Hazırlanan Laiklik ve Bilim Karşıtı Yeni Müfredatı Reddediyoruz! “Geri Çekin”	29 Mayıs 2024
7.	İşkence, Kötü Muamele ve Hak İhlallerinin Yaşandığı Kuyu Tipi Hapishaneler Kapatılsın!	31 Mayıs 2024
8.	İHD-TİHV- TTB İnsan Hakları Kolu: Küresel İnsani Krize Karşı İnsan Hakları Değerlerine Sahip Çıkıyor, İşkenceye Hayır Diyoruz!	26 Haziran 2024
9.	Öcalan’a İlişkin Yapılan 9-2 Başvurusu Hayata Geçirilmelidir	13 Eylül 2024
10.	Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik Öngören Ve Sivil Toplumunu Tehdit Eden Aşırı Geniş Ve Muğlak Yeni Yasa Teklifi Reddedilmelidir	25 Ekim 2024
11.	Milletvekillerine Açık Çağrı	13 Kasım 2024
12.	İsrarla Barış, Demokrasi ve İnsan Hakları Değerlerini Savunuyoruz!	10 Aralık 2024
13.	Kartalkaya Faciası: İnsan Haklarının İhlali ve Hesap Verme Zorunluluğu	23 Ocak 2025
14.	Her Yıl Aynı Tarihte Sadece Depremde Kaybettiklerimizi Anmakla Yetinmiyoruz	06 Şubat 2025
15.	Nimet Tanrıku’na Özgürlük	03 Mart 2025
16.	Türkiye’de LGBTİ+ Kimliğini Kriminalize Eden Teklif, İnsan Hak ve Özgürlüklerine Açıkça Aykırıdır!	19 Mart 2025
17.	Artık Yeter! Ortak Geleceğimize Sahip Çıkalım	19 Mart 2025
18.	19 Mart 2025 Tarihinden Bu Yana Tüm Ülke Sathında Yaşanmakta Olan Ağır Ve Ciddi İnsan Hakları İhlallerine Derhal Son Verin!	24 Mart 2025
19.	Hukukun Araçsallaştırılmasına, Halk İradesinin Yok Sayılmasına ve Siyasi Tasfiye Operasyonlarına Karşı Demokratik Değerleri ve Özgürlükleri Savunuyoruz	24 Mart 2025

20.	Bu Hukuksuzluğu Kabul Etmiyoruz! Dr. Ayşe Uğurlu Yalnız Değildir!	12 Mayıs 2025
21.	Küresel İnsani Krize, Otoriterleşmeye ve Savaş Tehditlerine Karşı İnsan Hakları Değerlerine Sahip Çıkıyor, İşkenceye Hayır Diyoruz! İşkencesiz Bir Dünya Mümkün!	26 Haziran 2025
22.	Barışın Toplumla Birlikte İnşası için Katılımcı Bir Komisyon İstiyoruz!	08 Temmuz 2025
23.	17 Temmuz Uluslararası Adalet Günü, Adaletin Küresel Sesi Olalım!	18 Temmuz 2025
24.	Barış, Adalet ve Demokrasi İçin Ortak Çağrımız	08 Ağustos 2025
25.	Sağlık, İnsan Hakları ve Hukuk Örgütlerinden Ortak Açıklama: “S Tipi, Y Tipi ve Yüksek Güvenlikli Hapishaneler Kapatılsın!”	05 Eylül 2025
26.	AİHM Kararları Uygulansın	11 Eylül 2025

ULUSLARARASI KURUMLAR VE KİŞİLERLE DERNEK YETKİLİLERİNİN YAPTIKLARI GÖRÜŞMELER

Derneğimiz, Türkiye’ye gelen yabancı ülkelerin Türkiye’deki diplomatları tarafından da sıklıkla ziyaret edilerek insan hakları ile ilgili olarak görüşlerine başvurulmaktadır. Dernek yetkilileri ile anılan çerçevede bu dönemde yapılan görüşmelerin listesi aşağıdadır.

SIRA NO	TARİH	GÖRÜŞME
1.	06.12.2023	Almanya Büyükelçiliğin düzenlediği yeni yıl resepsiyonuna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
2.	08.12.2023	Prison Liyar Republique-Fransa STK’sı ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün ve Nuray Çevirmen)
3.	12.02.2024	AGİT Seçim ve İnsan Hakları Birimi ile 12-13-14 Şubat tarihlerinde görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
4.	19.02.2024	Avrupa Konseyi İnsan Hakları komiseri ile on-line toplantı. (Hüseyin Küçükbalaban)
5.	21.02.2024	İHD-İHOP ve Euromed ortak proje toplantısına on-line katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
6.	22.02.2024	Euromed asil yapılanma hakkı basın toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün ve Osman İşçi)
7.	26.02.2024	İHD+TİHV+FİDH+OMCT İstanbul’da yönlendirme toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
8.	29.02.2024	AB Delegasyonu toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
9.	07.03.2024	Euromed Adil Yargılama Hakkı Projesi kapanış toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
10.	11.04.2024	İspanya Madrid FİDH toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
11.	07.05.2024	İHD, TİHV, OMCT ve FİDH Proje Yönlendirme Komitesi toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
12.	09.05.2024	AB Delegasyonun çağrısı ile Avrupa Birliği Günü Resim Sergisine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
13.	28.05.2024	Avrupa Konseyi Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonundan (ECRI) Tobias Bergmann ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)

14.	30.05.2024	AB Delegasyonun düzenlediği resepsiyona katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
15.	30.05.2024	Rudaw ve Dengi Amerika ile röportaj. (Hüseyin Küçükbalaban)
16.	05.06.2024	Avustralya dışişleri ve Ticaret Bakanlığı (DFAT) İnsan Hakları Biriminden Leon Braun ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
17.	10.06.2024	ABD Dışişleri Bakanlığı, Avrupa ve Avrasya İlişkileri Bölümü'nde görevli Keely A. Bakken ile ABD'nin Ankara Büyükelçiliği siyasi komiseri Melissa Walsh ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün ve Osman İşçi)
18.	11.06.2024	Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde (AKM) bir heyet ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
19.	14.08.2024	14-17 Temmuz tarihleri arasında Cenevre'de İşkence Komitesi toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
20.	22.08.2024	ABD Büyükelçiliği Baş Müsteşarı Michael Goldman, Siyasi İşler Birim Şefi ve Çalışma Ataşesi Deanie Holder ve Siyasi İşler Bölümü Görevlisi Meg Kavaras ile ABD Büyükelçiliği'nde görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
21.	11.09.2024	Almanya Büyükelçiliğinin resepsiyonuna katılım. (Halil İbrahim Vargün)
22.	20.09.2024	Almanya Büyükelçiliği-Ankara'dan Siyasi Daire Başkanı ve Birinci Müsteşar Mario Krebs ile Siyasi İşler Bölümü, Birinci Katip Theresa Eckermann ile görüşme. (Eren Keskin)
23.	03.10.2024	Venedik Komisyonu heyeti ile toplantı. (Hüseyin Küçükbalaban)
24.	09.10.2024	İsveç Büyükelçiliğinden, İsveç Elçi yardımcısı/Büyükelçi vekili Louise Morsing, İsveç Büyükelçiliği Başkatibi Filip Ahlborn ve Analist-Program yöneticisi Gülden Gürsoy-Ataman ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
25.	16.10.2024	BM Hazırlık Komitesi ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
26.	22.10.2024	BM Komitesi İnsan Hakları STÖ'leri ile yaptığı Brifing toplantısı. (Hüseyin Küçükbalaban)

27.	04.11.2024	Avrupa Konseyi İnsan Hakları komiseri Michael O'flaherty ile toplantı. (Eren Keskin)
28.	14.11.2024	Hollanda Dışişleri Bakanlığı Türkiye masası sorumlusu Mr. Castelein ile görüşme. (Eren Keskin)
29.	01.11.2024	1-4 Aralık Hollanda Lahey UCM Taraf devletler toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
30.	12.12.2024	İsveç Elçiliği Santa Lucia Resepsiyonuna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
31.	09.01.2025	İsviçre'nin Sosyal Demokrat Partisinden (SP) gelen bir heyet ile görüşme. -Jon Pult, SP İsviçre Başkan Yardımcısı, İsviçre Federal Milletvekili -Fabian Molina, Parlamento Dış İlişkiler Komisyonu, İsviçre Federal Milletvekili -Sinem Gökçen, Avukat, SP Göçmenler Komisyonu İsviçre Eş Başkanı. (Halil İbrahim Vargün ve Osman İşçi)
32.	20.01.2025	Danimarka Elçiliği'nde misyon şefi olarak yeni atanan Anine Hagemann ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
33.	04.02.2025	Danimarka İnsan Hakları Enstitüsü'nden Paul Dalton ve Linnea Lindberg Göç ve mülteci politikaları konusunda toplantı. (Hüseyin Küçükbalaban)
34.	01.03.2025	UCM Türkiye Koalisyonu ile toplantı. (Hüseyin Küçükbalaban)
35.	06.03.2025	Hollandalı sivil toplum örgütü Lawyers for Lawyers'dan program görevlisi Tara Fiechter ve yönetici direktör Sophie de Graaf ile toplantı. (Hüseyin Küçükbalaban)
36.	19.03.2025	Norveç Büyükelçiliği Göç ve Adalet İşleri Müsteşarı Mette Ono ve Norveç Menşe Ülke Merkezi kıdemli danışmanı ve ülke analisti Kai Kverme, Norveç Göç Dairesi'nden Marit Stalesen ve Göçmenlik Temyiz Kurulu'ndan Amanda Lampe Rongstad ile toplantı. (Hüseyin Küçükbalaban)
37.	26.03.2025	Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği Ofisi'nden Katharina Kirchberger, Sevde Avcı, Buse Karataş'la çevrimiçi toplantıya katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
38.	06.04.2025	Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme komitesi (CPT) ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban ve Nuray Çevirmen)
39.	16.04.2025	EUROMED Toplantısının online katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)

40.	07.05.2025	Avustralya Büyükelçiliği ikinci katibi Isabel Crawford ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Osman işçi ve İsmail Boyraz)
41.	08.05.2025	AB Delegasyonun düzenlediği Avrupa Günü Resepsiyonuna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
42.	13.05.2025	OMCT Online Görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
43.	26.05.2025	Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) Derneği Türkiye Temsilciliği ve Sabancı Üniversitesinin düzenlediği toplantıya katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Osman İşçi)
44.	10.07.2025	Süleymaniye gözlem heyetine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Gülseren Yoleri ve Ercan Yılmaz)
45.	27.08.2025	Almanya Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Fanny Meusel ve insan hakları konularından sorumlu Greta Schmülling ile Elçilikte görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
46.	03.09.2025	OMCT'den (İşkence Karşısı Dünya Örgütü) Asya ve Avrupa Bölge Direktörü Eugenia Andreyuk ile insan hakları sorumlusu Evindar Başboğa ve BM İşkenceye Karşı Komite Üyesi Ana Racu İHD genel merkezini ziyaret ederek insan hakları ve işkence, ülkedeki son gelişmeler hakkında görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
47.	09.09.2025	Euromed Yönlendirme Komitesi toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
48.	16.09.2025	Amerika Büyükelçiliğin düzenlediği resepsiyona katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)

YEREL KURUMLAR VE KİŞİLERLE DERNEK YETKİLİLERİNİN YAPTIKLARI GÖRÜŞMELERİ

İnsan Hakları Derneği MYK Üyelerinin 2023 Kasım 2025 Kasım Tarihleri Arasında Türkiye’de Yaptıkları Görüşmeler.

SIRA NO	TARİH	GÖRÜŞME
1.	10.11.2023	TTB Merkez Konseyi duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
2.	10.11.2023	Diyarbakır Cezaevi Müze olsun toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil Vargün, Necla Şengül ve Nuray Çevirmen)
3.	11.11.2023	Adil Yargılanma Hakkı toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
4.	11.11.2023	TTB deprem belgeseli etkinliğine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
5.	12.11.2023	HEDEP Yerel Yönetimler konferansına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
6.	16.11.2023	ÖHD Tecrit konulu görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün, Necla Şengül ve Nuray Çevirmen)
7.	22.11.2023	TİHEK İstişare kurulu toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
8.	29.11.2023	Kemal Bülbül’ün duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
9.	30.11.2023	TTB’nin duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
10.	06.12.2023	TBMM’de DEVA Partisinde Mustafa Yeneroğlu ile görüşme. (Halil İbrahim Vargün)
11.	07.12.2023	TBMM’de Saadet Partisini ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
12.	08.07.2023	KESK Kuruluş yıldönümü etkinliğine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
13.	10.12.2023	10 Ekim Anmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
14.	20.12.2023	TİHV’in toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
15.	11.01.2024	Adalet Partisi Genel Başkan Yardımcısı İskender Hancı ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
16.	11.01.2024	TTB Başkanı Şebnem Korur Fincancı’nın duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)

17.	19.01.2024	KESK Genel Kuruluna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
18.	20.01.2024	Tahir Elçi Vakfı İnsan Hakları ve Özgürlük Ödülü törenine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
19.	23.01.2024	Eğitimsen 29. Kuruluş Yıl Dönümü kutlamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
20.	04.02.2024	Adıyaman Deprem ziyareti ve panele katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Zeki Tangüner, Mustafa Vefa ve Ahmet Ceylan)
21.	05.02.2024	Gaziantep Şube ziyareti. (Hüseyin Küçükbalaban)
22.	06.02.2024	Deprem Paneline katılım ve İskenderun Şube ziyareti. (Hüseyin Küçükbalaban, Yakup Ataş ve Havin Ölmez)
23.	07.02.2024	Adana Şube Ziyareti (Hüseyin Küçükbalaban, Eren Keskin ve Necla Şengül)
24.	08.02.2024	İlke TV’ye deprem konulu yayına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
25.	09.02.2024	SYKP’nin 5. Olağan Büyük Kongresine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
26.	09.02.2024	Eskişehir LİTAL Derneği ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
27.	10.02.2024	TİHV Ulusal Forum’a katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Ercan Yılmaz, Gülseren Yoleri, İsmail Boyraz ve Yasemin Dora Şeker)
28.	10.02.2024	Gar Katliamın 100. Ay Anmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, İsmail Boyraz ve Ankara Şube Yöneticileri)
29.	11.02.2024	TİHV Ulusal Forum’a katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Ercan Yılmaz, Gülseren Yoleri, İsmail Boyraz ve Yasemin Dora Şeker)
30.	16.02.2024	DEM Parti Eş Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
31.	18.02.2024	18.02.2024 TİHV Yönetim Kurulu toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
32.	19.02.2024	TBB Başkanı Erine Sağkan ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
33.	21.02.2024	Anka Dil Kültür Sanat Derneği Başkanı Mehmet Zeki Gönültaş ve Emrah Şeyhanlıoğlu ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
34.	22.02.2024	KESK Eş Genel Başkanı Ayfer Koçak ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün, Osman İşçi ve Nuray Çevirmen)

35.	23.02.2024	TİHV Dış Denetim Görüşmesi (Hüseyin Küçükbalaban)
36.	24.02.2024	Ana Fatma Cemevi ve DAD Ankara Şubenin düzenlediği yemeğe katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
37.	24.02.2024	KESK İzmir Şubeler Platformunun düzenlediği Dünya Anadil Günü paneline katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
38.	25.02.2024	İzmir Şubeyi ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban)
39.	27.02.2024	Cumartesi Anneleri ve Eren Keskin duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
40.	02.03.2024	ÖHD Ankara Şubenin 3. Olağan Genel Kuruluna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
41.	06.03.2024	TİHV toplantıya katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
42.	09.03.2024	Diyarbakır Tabip Odasının düzenlediği panele panelist olarak katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
43.	09.03.2024	Diyarbakır şubeyi ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban)
44.	16.03.2024	16-17 Mart 2024 tarihinde İHD tarafında düzenlenen Barış Konferansına katılım. (MYK)
45.	18.03.2024	TİHV Yönetim Kurulu toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
46.	20.03.2024	İHD Batman Şube ziyareti ve STK'larla görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Ercan Yılmaz ve M. Tahir Saçaklıdır)
47.	20.03.2024	Batman Barosunu ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban, Ercan Yılmaz ve M. Tahir Saçaklıdır)
48.	20.03.2024	Diyarbakır Newroz resepsiyonuna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Ercan Yılmaz ve M. Tahir Saçaklıdır)
49.	21.03.2024	Diyarbakır Newroz kutlamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Ercan Yılmaz ve M. Tahir Saçaklıdır)
50.	23.03.2024	DAD Ankara Şubenin düzenlediği kahvaltıya katılım. (İsmail Boyraz)
51.	01.04.2025	Van Mazbata teslimi ile ilgili Ankara DEM partinin yaptığı açıklamaya katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün, İsmail Boyraz ve Nuray Çevirmen)
52.	02.04.2024	Ankara Demokrasi Platformunun Van Mazbata teslimi ile ilgili basın açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
53.	08.04.2024	Etkiniz toplantısına on-line katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
54.	14.04.2024	TİHV toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
55.	17.04.2024	Kobani karar duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)

56.	18.04.2024	Etkiniz'in Antalya'da düzenlediği toplantıya katılım. (Halil İbrahim Vargün)
57.	18.04.2024	SES yöneticilerine açılan davanın duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
58.	21.04.2024	10 Ekim Katliamı ve Yaralılarının düzenlediği toplantıya katılım. (Nuray Çevirmen)
59.	21.04.2024	TİHV'in düzenlediği toplantıya katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
60.	26.04.2024	Ankara Düşünceye Özgürlük Platformunun düzenlediği, Ermeni Soykırımı Konulu panele katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Halil İbrahim Vargün)
61.	28.04.2024	Çanakkale'de Marmara Bölge Toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
62.	02.04.2024	Uluslararası 19. İşçileri Festivaline katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
63.	18.05.2024	Madımak Katliamı Hafıza Merkezi Lansman ve Gala'ya katılım. (İsmail Boyraz)
64.	25.05.2024	25-26 Mayıs 2024 tarihleri arasında ÇHD'nin 50. Yıl olağan genel kuruluna katılım. (Alişan Şahin)
65.	27.05.2024	Eğitim-Sen Genel Merkezin düzenlediği toplantıya katılım. (İsmail Boyraz)
66.	29.05.2024	Özel Sektör Öğretmenleri Sendikasının oturma eylemine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
67.	31.05.2024	Şenyaşar Ailesi'nin basın açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
68.	31.05.2024	TİHV ve TTB ile Hapishanelerdeki Sağlık Hakkı konulu basın açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
69.	31.05.2024	Ethem Sarısülük anması ve basın açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
70.	31.05.2024	İHD Ankara Şubenin düzenlediği Ethem Sarısülük anma ve yürüyüşe katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
71.	01.06.2024	TİHV'in düzenlediği ulusal foruma katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
72.	02.06.2024	Şenyaşar Ailesini ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban, Nuray Çevirmen, Yusuf Erdoğan ve Cezaevi Komisyonu)
73.	03.06.2024	ANKA Haber Ajansı ile röportaj. (Hüseyin Küçükbalaban)
74.	05.06.2024	Hakkari Belediyesine atanan Kayyum basın açıklamasına katılım. Yer: Hakkari (Hüseyin Küçükbalaban)

75.	06.06.2024	İHOP Yönetim Kurulu toplantısına katılım. Yer: İzmir (Hüseyin Küçükbalaban)
76.	07.06.2024	TİHV toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
77.	08.06.2024	TİHV Kurucular Kurulu Kongresine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün ve Necla Şengül)
78.	10.06.2024	10 Ekim Derneği ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
79.		12.06.2024 Tahir Elçi duruşmasına katılım. Yer: Diyarbakır (Hüseyin Küçükbalaban)
80.	25.06.2024	10 Ekim Derneğın dayanışma yemeğine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün ve İsmail Boyraz)
81.	26.06.2024	10 Ekim Derneğın davası duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
82.	28.06.2024	TTB'nin 76. Büyük Kongresine katılım. (Alişan Şahin ve İsmail Boyraz)
83.	01.07.2024	DEM Parti yöneticileri ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Necla Şengül ve Ercan Yılmaz)
84.	03.07.2024	Kayseri olayları ile ilgili Kayseri'ye gidildi. (Hüseyin Küçükbalaban, Alişan Şahin ve İsmail Boyraz)
85.	01.08.2024	TİHV düzenlediğı online toplantıya katılım. (MYK)
86.	22.08.2024	TTB yeni yönetimi ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
87.	27.08.2024	Carrefoursa eylemi Ankara'da katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
88.	24.09.2024	Adnan Vural'ın duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
89.	24.09.2024	Şebnem Korur fincancı'nın duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Osman İşçi ve İsmail Boyraz)
90.	24.09.2024	ÖHD Ankara Şube Eş Başkanı Çiğdem Kozan ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
91.	04.10.2024	Batman Şubenin Akademi Eğitimine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
92.	07.10.2024	Eskişehir'de Şerzan Kurt duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Alişan Şahin)

93.	09.10.2024	KESK Yönetim Kurulu Üyeleri, Bahadır Berdicioğlu, Erdal Karakuş ve Döne Gevher Koyun ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Necla Şengül, Osman İşçi ve İsmail Boyraz)
94.	18.10.2024	ESHID'nin düzenlediği uluslararası konferansına iki günlük katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
95.	23.10.2024	Yurttaşlar Platformu ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Necla Şengül, Alişan Şahin ve İsmail Boyraz)
96.	27.10.2024	ESP 4. Genel Kuruluna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Necla Şengül)
97.	05.11.2024	DEM Parti'nin Mardin'de yapılan grup toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Rümeysa Deniz Kaya, Ercan Yılmaz, Tahir Saçaklı, Mustafa Vefa ve Ahmet Ceylan)
98.	14.11.2024	Eşit Haklar İçin İzleme Derneği Ayrımcılık Çalıştayına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
99.	15.11.2024	İHOP Yürütme Kurulu Toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
100.	21.11.2024	Gar Otel Çocuğa Karşı Şiddeti önlemek İçin Ortaklık Ağı Toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
101.	28.11.2024	Büyülü Sahne Hafıza Merkezi Dargeçit Belgeseli izlemeye katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, İsmail Boyraz, Nuray Çevirmen Aykol)
102.	30.11.2024	KESK Mitingine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, İsmail Boyraz, Servet Üstün Akbaba, Halil İbrahim Vargün, Esin Yılmaz, Osman İşçi)
103.	06.12.2024	6-7 Aralık İstanbul Barış Vakfı Barış Konferansına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
104.	02.01.2025	KESK Genel Merkezin düzenlediği toplantıya katılım. (İsmail Boyraz)
105.	12.01.2025	Demokratik Bölgeler Partisi 7. Olağan Kongresine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
106.	22.01.2025	Eğitim-Sen'in 30. Kuruluş Yılı dönümü resepsiyona katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)

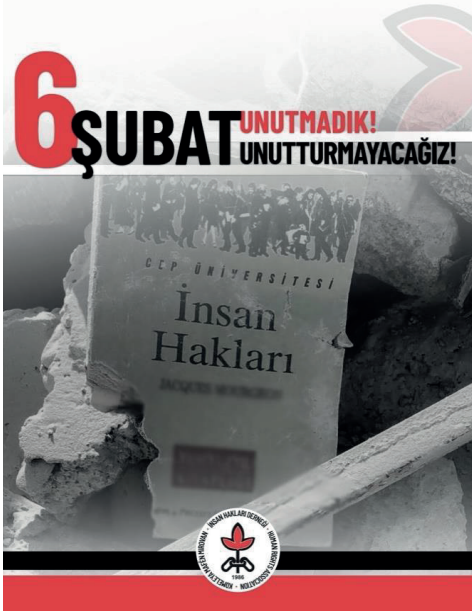
107.	15.02.2025	Diyarbakır Halk İnisiyatifi formuna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
108.	24.02.2025	PSAKD düzenlediği nöbet oturumuna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
109.	01.03.2025	TTB'nin düzenlediği Beyaz Yürüyüş Heyetin karşılmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
110.	04.03.2025	Nimet Tanrikulu duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Eren Keskin ve Gülseren Yoleri)
111.	06.03.2025	İHOP toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
112.	13.03.2025	DEM Parti Milletvekili Mithat Sancar, DEM Parti MYK Üyeleri Öztürk Türkdogan ve Özlem Gündüz ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün, Nuray Çevirmen, Alişan Şahin ve İsmail Boyraz)
113.	14.03.2025	LGBTİQ+ Kurumları ile görüşme. (Halil İbrahim Vargün)
114.	20.03.2025	DEM Partinin düzenlediği Newroz resepsiyonuna ve 21 Mart Newroz mitingine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Ercan Yılmaz)
115.	22.03.2025	Diyarbakır Barosunun İstanbul Barosu ile ilgili düzenlediği basın toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Ercan Yılmaz ve Yusuf Erdoğan)
116.	08.04.2025	ÖHD Yöneticileri ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
117.	11.04.2025	DİSA'nın düzenlediği paneli katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
118.	13.04.2025	ÖHD Genel Kuruluna katılım. (Ercan Yılmaz)
119.	18.04.2025	KONDA anket görüşmesine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
120.	19.04.2025	PSAKD Genel Kuruluna katılım. (İsmail Boyraz)
121.	05.05.2025	5-6 Mayıs Etkiniz STK Forumuna katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
122.	07.05.2025	ÖHD Basın açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
123.	07.05.2025	Eleştirel Barış Ağı Toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
124.	12.05.2025	TTB Basın Açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
125.	17.05.2025	Diyarbakır Şube Kongresine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
126.	20.05.2025	DEM PARTİ TBMM grup toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)

127.	22.05.2025	Ayrımcılığa Karşı Ağın online toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
128.	22.05.2025	Eleştirel Barış Ağın online toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
129.	24.05.2025	Yeşil Sol Partisinin büyük konferans ve kongreye katılım. (İsmail Boyraz)
130.	25.05.2025	ÖHD Ankara Şubenin düzenlediği konferansa katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
131.	29.05.2025	Romani Godi Derneğinin düzenlediği toplantıya katılım. (İsmail Boyraz)
132.	29.05.2025	DEM Parti Milletvekili Sezai Temelli ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
133.	29.05.2025	CHP Grup Başkanvekili Murat Emir ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
134.	29.05.2025	Ak Parti Grup Başkanvekili Özlem Zengin ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
135.	17.06.2025	10 Ekim katliamı davası Duruşmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
136.	02.07.2025	2 Temmuz Anmasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Nuray Çevirmen ve İsmail Boyraz)
137.	05.07.2025	Barolar Birliği Hapishane Çalıştayına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Nuray Çevirmen)
138.	08.07.2025	Suruç Aileleri görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
139.	17.07.2025	Siyasi Partiler Toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün ve İsmail Boyraz)
140.	19.07.2025	Antep Şube Kongresine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve Ahmet Ceylan)
141.	20.07.2025	Suruç Katliamı Anmasına Katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Mustafa Vefa ve Ahmet Ceylan)
142.	20.07.2025	Urfa Şube Ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban, Mustafa Vefa ve Ahmet Ceylan)
143.	01.08.2025	CHP Genel Başkan Yardımcısı Gül Çiftçi ile görüşme. (Nuray Çevirmen, Mehtap sert ve Ömer Yazmacı)

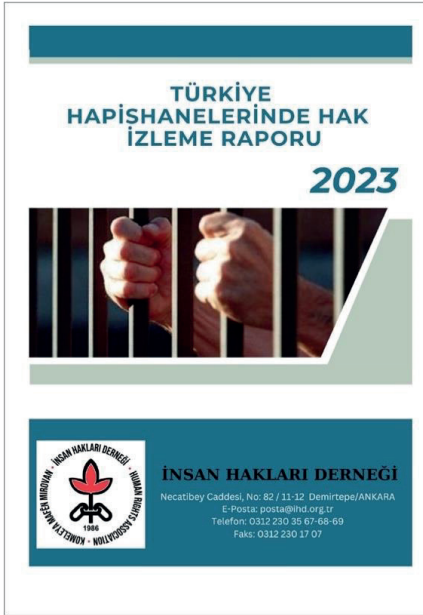
144.	20.08.2025	TBMM Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Başkanlığın düzenlediği Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonun 5. toplantısına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Vetha Aydın Yüksel ve Ercan Yılmaz)
145.	30.08.2025	Antalya Şubeyi Ziyaret. (Hüseyin Küçükbalaban ve Mahir Önal)
146.	02.09.2025	TAYAD'lıların Ankara Kurtuluş Parkında başlattıkları oturma eylemine katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz.
147.	08.09.2025	CHP Genel Başkanı Özgür Özel ve Gökçe Gökçen ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban, Halil İbrahim Vargün, Nuray Çevirmen ve Ömer Faruk Yazmacı)
148.	09.09.2025	KESK ve Ankara Emek Demokrasi Platformun, kayyumlara karşı yaptıkları basın açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban ve İsmail Boyraz)
149.	19.09.2025	Kürdistan Sosyalist Partisi yöneticileri ile görüşme. (Hüseyin Küçükbalaban)
150.	14.09.2025	Umut Hakkı basın açıklamasına katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Nuray Çevirmen, Mahir Önal, Ahmet Ceylan ve İsmail Boyraz)
151.	20.10.2025	Sivil Düşün Danışma toplantısına online katılım. (Hüseyin Küçükbalaban)
152.	01.11.2025	DEM Parti (Devrimci Parti, ESP, SODAP, SYKP, Yeşil Sol Parti), EHP, EMEP, SMF, TİP ve TÖP tarafından düzenlenen “Demokrasi ve Barış İçin Buluşuyoruz, Mücadelenin Olanaklarını Konuşuyoruz” başlıklı çalışmaya katılım. (Hüseyin Küçükbalaban, Esin Vargün ve İsmail Boyraz)

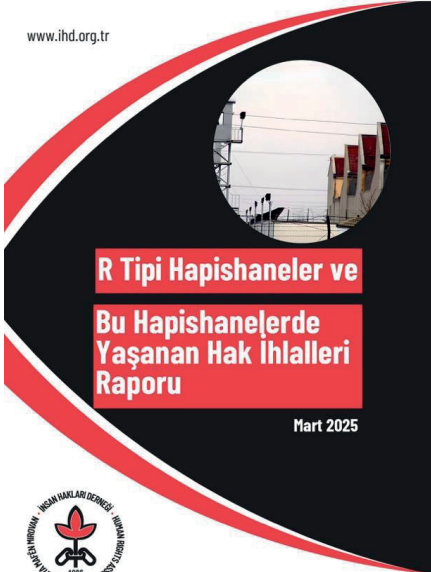
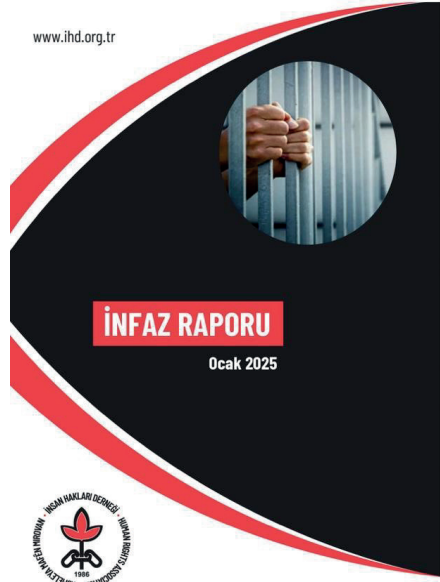
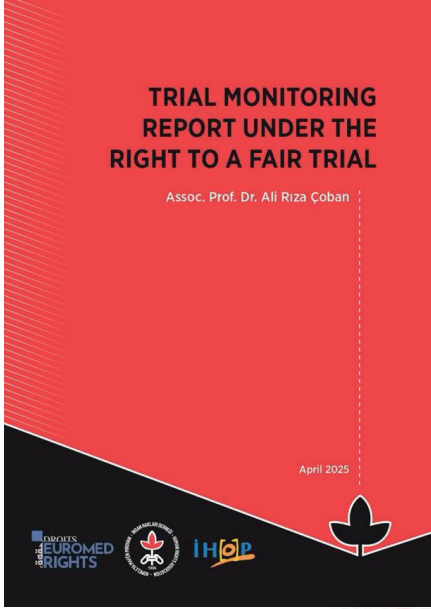
İHD YAYINLARI

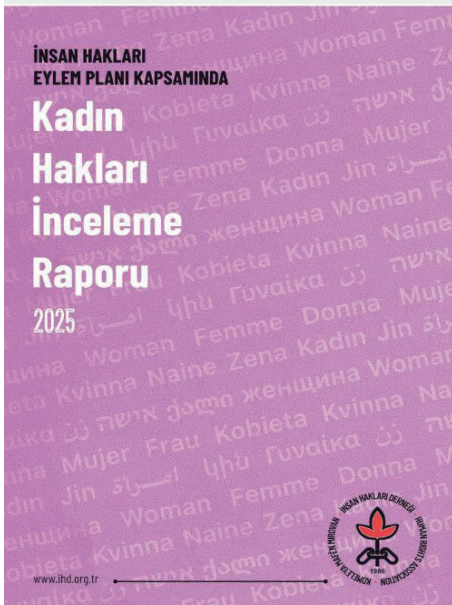

www.ihd.org.tr

KONDA
KARŞITIRMA VE GÜVENİLİRLİK

www.ihd.org.tr

ETKİNLİK RESİMLERİ

Kürt Meselesinin Çözümü ve Barış Konferansı- 16-17 Mart 2024 Diyarbakır

Cumartesi Anneleri/İnsanları 1000. Hafta Buluşması-24 Mayıs 2024 İstanbul

Merkezi Hapishane Komisyonu Toplantısı- 01-02 Haziran 2024 Ankara

İHD MYK Üyeleri ve Şube Başkanları Toplantısı- 29-30 Haziran 2024 Diyarbakır

Batman Belediyesi'ne Kayyım Atanmasına Yönelik Eylemleri İnceleyen İHD Heyeti-
6 Ekim 2024 Batman

Hüsnü Öndül Anması- 18 Aralık 2024 Ankara

emi Geçiş Dönemi Adaleti: MENA Bölgesindeki Zorluklar ve Fırsatlar Uluslararası Konferansı
Şubat 2025 İstanbul

Hapishane Çalıştay- 26-27 Nisan 2025 Diyarbakır

Barışa Giden Yol: Hakikat ve Adalet Konferansı- 21-22 Haziran 2025 Diyarbakır

Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Nacho Sánchez Amor ile Görüşme-
25 Haziran 2025 Brüksel

PKK'nin Silah Yakma Törenine Katılım- 11 Temmuz 2025 Süleymaniye

İnsan Hakları Derneği'nin 39. Kuruluş Yıl Dönümü Açıklaması– 17 Temmuz 2025 Ankara

Cumartesi Annelerinden Emine Ocak'a Veda Töreni- 24 Temmuz 2025 İstanbul

TBMM'de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nda Yaptığı Su
Ağustos 2025 Ankara

İzmit Kayıplar Komisyonu'nun TBMM'de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nda Yaptığı Sunum – 20 Ağustos 2025 Ankara

Toplumsal Cinsiyet Uluslararası Konferansı- 4-5 Ekim 2025 Ankara

Rapora PDF formatında
ulaşmak için okutunuz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

HUMAN RIGHTS ASSOCIATION

Necatibey Caddesi No:82/11-12 (6. kat) Demirtepe/Ankara

Tel/Faks: 0 (312) 230 35 67-68 69/ 0 (312) 230 17 07

E-mail: posta@ihd.org.tr - ihd@ihd.org.tr

Web: <http://www.ihd.org.tr>